כ' באדר תשמ"ח, 9.3.1988 מיספר 2636 שנה 52 המחיר 5.00 שקל חדש (כולל מע"מ)

העולם הזה

הפיגוע

הצעת־השוחד של צינור־הנפט:

הגילויים החדשים

פרשת פרס

KEGLEVICH
קגלביץ.כל הכ...וודקה!
KEGLEVICH
VODKA
L POMPELM
וודקה אשכולית
KEGLEVICH
VODKA
וודקה קגלביץ
KEGLEVICH
EMON VODK
וודקה לימון
טמיר כהן (יעקבסון)

מיכתבים

קורת־הגג של אברהם

על דו־הקיום בין ישראלים לפלסטי־נים („איש חכם היה", „יומן אישי", העולם הזה 24.2.88).

שום דבר אינו מצדיק דיבורים על טראנספר וכדומה, כי זה כאילו שאתה מגרש את אחיך מהבית, בית אבא, רק מפני שהוא אינו מסכים עם ריעותיך.

אני מקווה, כי כשם שהמוסלמים מתייחסים אל ערבים נוצריים כאל שווים, נצליח גם אנו לפתח בינינו זיקה, שכל אחד מאיתנו יראה במישנהו את האח האוכד ונתאחד עימו תחת קורת־גג אחת, קורת־הגג של אברהם, אבינו הגדול.

אין שום סיבה שלא נרגיש כולנו, כל יושבי ארץ זו, כאחים, הרוצים לראות, באורח הדדי, אלה בריווחתם של אלה, יהודים, מוסלמים ונוצרים.

יצחק א' דגני, טבריה

● ● ●

סולטאן אל־אולל

על התייחסות ראש־הממשלה לתוכ־ניות השלום („הבדיחה המעופפת", העולם הזה 2.3.88).

התנהגותו של יצחק שמיר מזכירה לי את סולטאן אל־אולל המצוי באוהלי הבדווים. זה אחד הזקנים בשבט, הממונה על כדי־החרס (אל־אולל) המלאים מים קרים, אך המתנהג כמו סולטאן ומורה לכל צמא, הניגש לרוות צמאונו מן הכד, בתקיפות רבה מאיזה כד לשתות: „אל תשתה מהכד הזה, שתה מהכד ההוא!" וחוזר חלילה.

כך שמיר. אם מציעים פתיחה בינלאומית, יציע אוטונומיה ואם יציעו אוטונומיה, יציע פתי־חה ואם...

שלום מנחם, כפר־סבא

● ● ●

שמונה מילים לעניין

על יתרונות השלום.

מוטב שלום במחיר כבד / ממילחמות שבהן בן אובד.

שמואל אילון, תל־אביב

● ● ●

שוויון הזדמנויות

על טיבם של ראשי־ממשלה בישראל („יומן אישי", העולם הזה 24.2.88).

שעה שעורך העולם הזה מזכיר לכולנו עד כמה הוא צדק וצודק בתביעתו הבלתי־מתפשרת לעשיית שלום עם הפלסטינים, הוא מזכיר נשכחות, כיצד התריע, בהיותו חבר־כנסת, בשנים שלפני מילחמת יום־הכיפורים, מפני סכנת מילחמה מצד המצרים, מכיוון שלא ישלימו עם המשך כיבוש סיני, וכיצד לעגה לו הצמרת המדינית של אותם ימים, כולל ראש־הממשלה, גולדה מאיר.

ובהזדמנות זאת טובע אבנרי איפיון קולע לגולדה מאיר: „מעין יצחק שמיר ממין נקבה."

מה, שלדאבוני, מחייב אותי לדרוש, לפי חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, להכניס ללכסיקון המדיני שלנו איפיון נוסף, הנגזר מאותה שורת־הגיון, איפיון הקולע, לצערי הרב, כנראה, בול: „יצחק שמיר, מעין גולדה מאיר ממין זכר."

אברהם שטרן, תל־אביב

● ● ●

ארבעים מי יודע

על הסיבה לבחירת שנת ה־40 כמו־עד מיוחד לחגיגות קיום המדינה („מה הם אומרים", העולם הזה 24.2.88).

מדוע צריך להתחבט ולהתלבט כל־כך בשאלה כיצד הגיע מי שהגיע להחלטה לבחור דווקא בשנת ה־40 למדינה כמועד לעריכת חגיגות?

נראה שלמיספר 40 יש בכל זאת איזשהו ייחוד בהיסטוריה שלנו. זה פרק־זמן הסוגר, לעיתים קרובות בהיסטוריה שלנו, תקופה שלמה.

המלך דויד מלך 40 שנה. המלך שלמה מלך 40 שנה. ובתקופת השופטים, שטרם מלוכה, שקטה הארץ 40 שנה.

נחום קורן, הרצליה

● ● ●

גימטריה מקאברית

על צירופים אפשריים למיספר 40 („מה הם אומרים", העולם הזה 24.2.88).

יחיאל ספרא, המומחה למחשבת־ישראל, חישב ומצא כי ניתן לגלות רמז בחגיגות ה־40 למדינה: יד יהוה, כשהערך המיספרי של שש האותיות האלה מסתכם ב־40.

אם להתייחס לנושא בפחות יראת־שמיים

(המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקדמי:

הפיגוע

הפיגוע בכביש באר־שבע הסעיר השבוע את הרוחות. בעיני רבים בישראל הוא היווה סטייה מן הקו שנקטו עד כה הפלסטינים של אי־שימוש בנשק חם. אולם מבחינת אש"ף אין כל סתירה בין פיגועים בתחומי ישראל ובין המאבק הבלתי־חמוש של ה„התנערות".

6

לידה קשה

המאורע שהחל ב־9 בדצמבר 1987 כבר זכה בכינויים רבים – התפרעויות. מהומות. התנערות. מרד. מהפכה. אך למעשה היו אלה צירי־לידה של אומה. של מדינה. העובר של המדינה הפלסטינית החל מנתק את עצמו מגוף הכיבוש הישראלי, לקראת יציאתו לאור העולם כישות עצמאית.

5

כתבת השער האחורי:

דוגמנית בת שנתיים וחצי

בר רפאלי בת השנתיים וחצי משגעת בש־בועות האחרונים את המדינה. היא מציצה מכל עיתון ומחייכת מכל תחנת־אוטובוס. בשבוע הבא אף תופיע בתצוגת־אופנה. אמה, ציפי לוין, שהתגלתה בתחרות מל־כת־המים בגיל 16, מנהלת את הקאריירה של בר ביד רמה. התמונה של בר כבר הגיעה לארצות־הב־רית. היא בודקת אפשרויות.

40

דף חדש

ציור קרביים

האם מנהג חדש בא למדינה והציירים המקומיים יצייחו מעתה בדם „כדי להביע אדום"? נתן זך על סכנותיה של אמנות המנסה להדביק מציאות אלימה יותר ויותר בעזרת „חומרים" מבית־המטבחיים. צפריר גוטליב קרא בעיון את סיפורו החדש של חיים באר עת הומיר והוא מגלה דימיון מפתיע בין התרבות היהודית לתרבות הנוצרית־קא־תולית. שמעון צמרת מגלה את „ערפאת החדש" שאיש לא הבחין בו עד כה, כשהוא מתגלגל בחוצות כל מחנה־פליטים פלסטיני.

26

לא כשר

השבוע הודיע שימעון פרס כי כל ההאשמות כלפיו בעניין צינור־ה־נפט הן חסרות־שחר. הוא חזר והכ־חיש את כוונת התשלום למיפלגת־העבודה. אולם העלים בהודעותיו את הפרט העיקרי. שרעיון השוחד עלה על דעת האמריקאים, מפני שהיה צורך לשעבד 400 מיליון דולר מכס־פי הסיוע האמריקאי.

8

אחרי ההתקף

על אף המישפט התלוי ועומד נגדו ועל אף התקף־הלב שהוא מחלים ממנו, נראה אהרון מאיר, המנכ"ל המודח של בנק המיזרחי, כמי שהגיע לשלווה עם עצמו. הוא מספר על המישפט, על ההתקף ועל פגי־שתו עם ארנסט יפה בניו־יורק.

21

רחל המרחלת מדווחת:

סמדר צדוק (בתמונה) — דוגמנית שחומה בדרום־אפריקה ● והחידוש האחרון בחיי־הלילה התל־אביביים — מסיבות בתשלום ● מעשה בצהרון אחר, מיכתב אנונימי, עובד מושמץ, עורכת ומכונת־אמת ● ישראלה שטיר ובעלה אבי איינשטיין מחכים לתינוק, ודוב מרגלית התגרש מאילנה והתחתן עם סי־מונה ● אשת־הקאריירה עזבה את הרופא וחזרה אליו. מדוע?

34

קו אדום

יורם ורטה ואלון פורת, שני חברים מכפר־כליל שבגליל המערבי, עשו כמעט את הבלתי־אפשרי. מתא־טלפון ציבורי הם תיכננו וביצעו את מיצעד קו אדום. הם האמינו שבתוך ימים ספורים יצליחו לארגן את מחנה־השלום כולו ו־לסחוף את המוני ישראל. 15 אלף איש השתתפו במיצעד.

15

רינוני רון

שרון ליפשיץ (בתמונה) לא רוצה לדבר. גם לא ריבקה זוהר ● הגירסה הגברית של ענת עצמון ● הפוליטיקאי והמלצרית הגרושה ● חיים טופול לא פגש את יאיר רבינוביץ בלונדון. הוא למד גמרא ● עיתונאית — די בכוחות עצמה ● הפגישה הסודית של הודי אלן ודיאן קיטון ● ומה הקשר בין אריק אינשטיין למתנחלים?

35

אתה והשקל

מיתון בדרך

המהפך הצפוי בניהול הבנק והשלכותיו ● הצי האמריקאי במיפרץ הפרסי מאבטח את ייצוא הנפט האיראני ● בבריטניה הוקמה „יחידה להונאות רציניות" למילחמה בצווארון הלבן ● סיריל סטיין, שרכש את הזיכיונות למלונות הילטון בעולם, מתכוון לרכוש בזול ● גנדי מעוניין לבנות מלון ואכסניית־נוער בשטח סוס־און הארץ ● מיתון צפוי בעיקבות האירו־עים בשטחים הכבושים ● אושרה מכירת מסוסי־כפיר לדרום־אפריקה ● מישפחת רייכמן מקנדה תר־בעת את המאגזין הבריטי ביזנס.

20

ג'וקים מן הברז

בכל בניין רב־קומות יש מיכל־מים על הגג. למרות הוראת מישרד־הבריאות, המחייבת לנקות את המיכל אחת לשנה, מעטות העיריות הדואגות שוועדי הבתים יתחזקו את המיכלים. התוצאה — האזרח, שכלל אינו מודע לבעייה, מאמין שהוא שותה מים נקיים מן הברז. אך למעשה הוא שותה מרק־ג'וקים מחוטא.

31

חברות־נפש

קארין דונסקי ואנבל טמיר מספרות ל־העולם הזה על הידידות ביניהן ומתקו־ממות נגד הטענה שהן חבי־בות זו לזו בפומבי, אך מרכ־לות זו על זו מאחורי הגב.

29

המכפלת עולה

ביגדי החורף המסורבלים שעטפו את הנשים בחודשים הקרים יעלמו, ואת מקומם יתפסו בגדים קלילים שישדרו נשיות ורכות. אין זו הבשורה היחידה לאביב הבא – המכפלת תמשיך לעלות ואורך המיני ימשיך לשלוט. הנטייה היא לחזור למראה הקלאסי שיתמקד במתוניים צרות ושרוולים בעיצוב חדיש.

קטל בדרכים

זו היתה תאונה שיגרתית לכאורה. רפי טולדנו, סגן מנהל בית־מלון, נמחץ למוות בין משאית ומיכלית כשהיה בדרכו לפגי־שת־עבודה. אשתו דניאלה ובתו מאיה משרטטות קווים לדמותו.

30

הירוקים

חיפה נחשבה לא מכבר עיר של כדורגל. עד לפני שנתיים הצטופפו ביציעי איצטדיון קר־יית־אליעזר רבבות צו־פים. היום מצביע ה־קהל ברגליו ורק קומץ אוהדים שומר אמונים לירוקים מחיפה. מהם הגורמים שהביאו לנפילה הגדולה של הקבוצה? מה גרם לשקיעתה הגדולה של האימפריה החיפאית?

18

המדורים הקבועים:

מיכתבים — גימטריה מקאברית	3
איגרת העורך — היכן הנשואים?	4
הנדון — לידה קשה	5
במדינה — הפיגוע בדרום	7
תשקיף — בראילן מחולקת	10
יומן אישי — בלאדי בלאדי	11
אנשים — מסיבה גריאטרית	12
ראיון השבוע — קו אדום	15
אתה והשקל — המיתון מתחיל	20
לילות ישראל — סט הוליוודי	22
חלון הראווה — בלי סנטימטרים	24
דף חדש — וולוכתא ואלסינור	26
מיכתבים לרותי — איך מחזירים	28
תשבצפן —	28
תמרורים — ספינת מינוך	31
קולנוע — לא פליני	32
הורוסקופ — חלומות ואשליות	33
רחל מרחלת — על כל העולם	34
רינוני רון — נרון עמוק (6)	35
מה הם אומרים — זקרין ליכטנשטיין, דני קרמן, עליזה עזיקרי, מאיר שיטרית, יעקב לוברבוים, אבא אבן	36
זה וגם זה — מכף רגל ועד ראש	38

קורא יקר,

סגירת השטחים הכבושים לפני סיקור התיקשורת העולמית והישראלית היא צעד בדרך אל הפאשיזם.

יש להגיד זאת בפה מלא, ללא גימגום.

בשטחים הכבושים פועלים כיום צבא־הגנה־לישראל, שרות־הביטחון־הכללי, זרועות המימ־של הצבאי והמינהל „האזרחי", נוסף על שאר זרועות המדינה. כל הגופים האלה פועלים מטעם מדינת־ישראל, בשמה ועל פי הוראות מוסדותיה הנבחרים.

הרצאת כל הפעילות הזאת מתחום הסיקור — פירושה פירוק הדמוקרטיה הישראלית.

בהיעדר סיקור תיקשורתי, אין לאזרח הישר־אלי שום אפשרות לדעת מה קורה שם. יכולים להתבצע שם מעשי־זוועה, הנוגדים את המצפון הלאומי. יכולים להתבצע שם מעשי־איוולת, שתהיה להם השפעה הרת־אסון על עתיד כל אדם בישראל. כל זה נעשה עתה בחשאי, במעטה סודיות, הרחק מעיניו ומאוזניו של האזרח הישראלי.

מדינה הנוהגת כך, אין לה שום זכות להתיימר להיות דמוקרטית.

מקובל כיום להניח כי ישראל היא דמוקרטית כלפי פנים, אם כי לא כלפי חוץ. כלומר: יש בה דמוקרטיה מלאה לגבי אזרחיה (ויש אומרים: לגבי אזרחיה היהודיים בלבד), בעוד שבשטחים הכבושים קיים מימשל צבאי, שהוא דיקטטורי מטיבעו.

קביעה זו אינה נכונה עוד. כי הוצאת התיק־שורת מן השטחים הכבושים הורסת את הדמו־קרטיה בישראל פנימה. אזרח שאינו יודע מה מתרחש, מה נעשה מטעם ממשלתו בשמו, אינו יכול עוד לפעול כאזרח דמוקרטי. אין הוא יכול להשתתף בהחלטות, להצביע בבחירות על פי מידע בדוק. הוא הופך בשר־קלפיות, כמו בכל מדינה טוטאליטרית.

בין בריה"מ ודרא"פ

כך זה נראה בעיני העולם כולו.

בימים האחרונים הטילו שלוש מדינות חרם על כלי־התיקשורת, ומנעו את סיקור המאורעות המתרחשים בהן.

מדינה מס' 1: דרום אפריקה, לגבי טיפולה בשחורים.

מדינה מס' 2: ברית־המועצות, לגבי טיפולה בהתמרדות הלאומנית הארמנית.

מדינה מס' 3: ישראל, לגבי טיפולה בשטחים הכבושים.

במיסדר־אי־כבוד זה עומדת ישראל אי־שם בין הדיקטטורה הפאשיסטית של פרטוריה ובין הדיקטטורה הקומוניסטית של מוסקווה.

וזיזי ההולך אצל שני עורכים אלה אינו שייך עוד למישפחת העופות הדמוקרטיים.

תמונת רנטגן

מרבים להשתמש בדימוי של „שבירת הראי".

כלומר: אתה מסתכל בראי, התמונה הנשקפת ממנו אינה מוצאת חן בעיניך, אתה שובר את הראי.

זהו דימוי טוב, אך אינו ממצה את המצב. הרי יכול אדם לחיות בלי ראי.

הנה דימוי מתאים יותר: שבירת מכשיר לצילום רנטגן.

מי ששובר מכונה כזאת, או קורע את תצלומיה, מונע את הדיאגנוזה של המחלה. אם זוהי מחלה קטלנית, הרי הוא מסכן את חיי החולה.

זה מה שקורה עכשיו. התיקשורת מציגה את צילום־הרנטגן, המאפשר לרופא לאבחן את המחלה ולרפא אותה. במישטר הדמוקרטי, הציבור הוא הפאציינט והרופא כאחד.

חולה הקורע את תמונת־הרנטגן שלו, מפני שאינו רוצה להכיר במחלתו, הוא מטורף. ציבור השובר את המצלמה והכובל את התיקשורת דומה לחולה כזה. הוא לא רוצה לשמוע ולראות. הוא לא רוצה לדעת. הוא בורח מן האמת. הוא ישלם על כך מחיר כבד.

טוענים כי הטלוויזיה גורמת לצרות. שההפגנות מתארגנות למענה. אלה הן טענות שיקריות ברנבן, שנועדו להצדיק את „הסתרת האמת.

עובדה היא שבתקופה שבה נהרגו בשטחים הכבושים יותר מ־80 איש ואשה, ילד וילדה, לא הצליח אף סרט־טלוויזיה אחד לצלם אף מיקרה אחד של הריגה. משמע: כשיש מצלמה אין הורגים.

בתקופה שבה נפצעו קשה יותר מ־2500 בני אדם מהכאות חמורות ומריסוק עצמות מכוון, לא הצליחו צוותי הטלוויזיה אלא לצלם קומץ קטן של מיקרים כאלה. מקרה־הזוועה שעורר את הרעש העולמי התרחש מפני שהחיילים הסאדיסטיים לא ידעו שהם מצולמים. הצלם עמד במרחק של 300 מטר, והחיילים לא הבחינו בו.

העין ה... של התיקשורת מונעת מעשי־זוועה. סגירת העין הזאת באה כדי לאפשר מעשים חמורים יותר.

עצת המיפלצת

אחת המיפלצות של המאה ה־20 הוא הנרי קיסינג'ר.

הוא האחראי לטרגדיה של קאמבודיה, שבה ניספו מיליוני בני־אדם. הוא יעץ לנשיא ריצ'ארד ניכסון לפלוש לאותה ארץ, ובכך הביא עליה טראגדיה שאין לה סוף. הוא האריך את מילחמת ויאט־נאם בכמה שנים, שבהם נשפכו נהרות של דם בהפצצות נוראות, במעשי־זוועה ושבח יומיומי. בסוף נס ממנו מנוסת־חרפה.

חלקו בכינון הדטאנט בין ארצות־הברית ובין ברית־המועצות וסין אינו מכפר על פשעים אלה.

בעיני, קיסינג'ר הוא אחד מפושעי־המילחמה הגדולים של המאה, אדם אגומאני, אגוצנטרי, ציני לחלוטין. בדרן דיפלומטי מגואל־בדם.

עכשיו בא האיש הזה ומייעץ לנו להגביר את הברוטאליות בשטחים הכבושים, לחקות את דרום־אפריקה ולסגור את השטחים האלה לפני התיקשורת. כלומר, להביא על עצמנו את הטראגדיה האמריקאית בוויאט־נאם.

סור מאיתנו, שטן!

היכן העיתונאים!

מול משבר זה, עומדת העיתונות הישראלית המאורגנת חסרת־קול וחסרת־עמדה.

תחת להתייצב כאיש אחד מול המזימה, לקרוא עליה תיגר, להזעיק שמיים וארץ ולקרוע את רוע הגזירה, היא משלימה, שותקת, משתפת־פעולה, ובמיקרה הטוב ביותר מגמגמת.

אם מוסדות העיתונות רקובים עד כדי כך, חייבת לקום בארץ קבוצה של עיתונאים חופשיים, שתזעק, שתמחה. כך עשו אנשי־המצפון במיקצועות אחרים. הגיעה שעתם של עיתונאים הגונים, שיש להם תחושת־השליחות, לעשות זאת גם הם.

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

וביתר מציאותיות, אפשר להגיע לגימטריות אחרות, אמנם די מקאבריות.

המצב יהיה עוד מעט כזה שבשנת ה־40 למדינה יישארו לנו רק שתי אופציות: או לקחת חבל (40) או לנסוע לנמל־התעופה לוד (40), בדרך חוצה.

רות ברייאר, תל־אביב

התנ"ך על פי דמשק

על התעתיק הערבי הנכון לשמו של עורך העולם הזה („איך הייתי סוכן המוסד", העולם הזה 24.2.88).

כאשר היומון של חאפט' אל־אסד, תישרין, ממנה את אורי אבנרי כנציג המוסד, זה מצחיק, אבל הצורה שבה הוא מאיית את שמו של אבנרי בערבית, היא משעשעת.

הכותרת הערבית, הכד'א תכללם אפנירי („כך דיבר אבנרי") מגלה, בנוסף לכל, את בורות תישרין במקורות.

אמנם נכון כי אין בערבית בי"ת רפוייה מסוג הבי"ת המופיעה בשמו של אבנרי, אבל אין צורך להשתמש באות פ"א כתחליף. הנכון הוא להש־תמש בבי"ת דגושה, כפי שאכן עושה התרגום הערבי של התנ"ך, הכותב, בכל מקום שמופיע

אורי אבנרי ב„תישרין"
משעשע

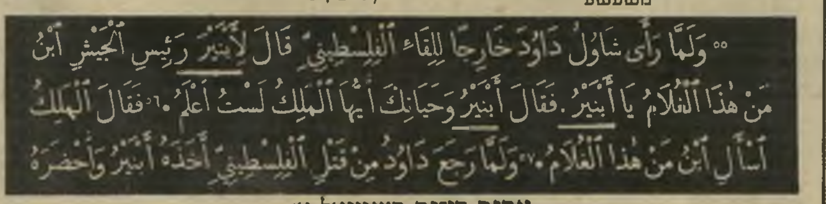

אבנר בן־נר בשמואל א'
נכון

שמו של שר־הצבא אבנר בן־נר, אבניר, בבי"ת דגושה (ראה גלופה).

יצחק סופר, רמת־גן

נסיכות איננה ממלכה

על טיב המישפחה השלטת במונאקו („פגישה עם הנסיכה קרוליין", העו־לם הזה 24.2.88).

עדי בן־יוחנן באמת רומה לנסיכה קרוליין ממונאקו, אבל כאשר היא ביקרה במונטה־קארלו, בירת מונאקו, היא, בכל זאת, לא יכלה לגור במלון השייך למישפחה המלכותית.

היא גרה במלון השייך למישפחה הנסיכותית. זאת מהסיבה הפשוטה שמונאקו איננה ממלכה, כי אם נסיכות ושליטיה אינם מלכים, כי אם נסי־כים. הם אמנם צאצאי שושלת גרימאלדי האיטל־קית הנכבדה מאוד (שהוציאה מתוכה, בימי־הביניים, כמה קציני־ים מצטיינים), אבל, בכל זאת, רק נסיכים.

נתן סוגל, גבעתיים

זב"ש, אבל נעל"ח

עוד על ראשי־התיבות בצה"ל („מיכ־תבים", העולם הזה 10.2.88 והלאה).

תמיד נהניתי מראשי־התיבות של צה"ל: לפעמים הם יעילים, לפעמים הם ענייניים ולעיתים די קרובות הם משעשעים.

אחד מהם גם נקלט מזמן במילוני האישי: זב"ש (זאת בעייה שלך), על כל הטיותיו.

ובשרות־המילואים האחרון נפגשתי בראשי־תיבות חדשים, שהם באמת כבר זב"ש שבזב"ש. הכוונה לנעל"ח (נדחה עד להודעה חדשה). התרגיל נעל"ח, הפגישה נעל"חה וכו'.

דווקא שימושי מאוד.

חיים פריד, רמת־השרון

הרשימה המלאה

על הצלחתו של הציר הכלכלי של ישראל בניו־יורק („יש הצלה מאמ־ריקה", „אתה והשקל" העולם הזה 24.2.88).

יגאל לביב כל־כך נסחף בהתלהבותו מהצלחו־תיו של גבי לוי, הציר הכלכלי של ישראל בניו־יורק, עד שהוא גם ניפח את מיספר הארצות־המדינות (סטייטס) המרכיבות את ארצות־הברית והוא הודיע לקוראי העולם הזה כי לוי יצר „יחסים ישירים בין ישראל ל־52 הסטייטס של ארצות־הברית".

מצטער. עד להודעה חדשה יש לארצות־הברית 50 סטייטס בלבד ולמי שלא מאמין, להלן הרשימה המלאה והאלפביתית שלהם:

אוהייאו, אוקלהומה, אורגון, אייאובה, איידא־הו, אילינוי, אינדיאנה, אלבמה, אלסקה, אריזונה.

ארקנסאו, ג'ורג'יה, דלאווייר, דקוטה הדרו־מית, דקוטה הצפונית, הוואי, וייאומינג, ויסקונ־סין, וירג'יניה, וירג'יניה המערבית.

ורמונט, וושינגטון, טכסאס, טנסי, יוטה, לואי־סיאנה, מונטנה, מיין, מינסוטה, מיסורי.

מיסיסיפי, מישיגאן, מסצ'וסטס, מרילאנד, נב־דה, נברסקה, ניו־ג'רסי, ניו־המפשייר, ניו־יורק, ניו־מכסיקו.

פלורידה, פנסילבניה, קולוראדו, קונטיקאט, קליפורניה, קנזאס, קנטאקי, קרוליינה הדרומית, קרוליינה הצפונית, רוד־איילנד.

רפי מרגלית, פתח־תקווה

הצד השני של המטבע

עוד על פעילות הקרן החדשה ליש־ראל („אתה והשקל", העולם הזה 3.2.88 והלאה).

הקרן החדשה לישראל הוקמה בארצות־הברית, במחצית שנות ה־70, ביוזמתו של העי־תונאי והסופר האמריקאי פול ג'קוב המנוח ויוע־דה להתרמת אמריקאים, יהודים ולא־יהודים, הרוצים לסייע למדינת ישראל, אך אינם רוצים שכספם יושקע בהתנחלויות בשטחים הכבושים ו/או בקופות המיפלגות.

אחרי מותו של ג'קוב השתלטו על הקרן פעילים, המייעדים את כספיה למטרות חיוביות אמנם, אך הנזהרים מאוד שלא לפגוע ב„קונסנ־סוס".

הקרן החדשה טובה מהמגבית המאוחדת, אך היא צידו השני, והעני, של אותו מטבע. אין להם שום קשר, והם אינם תומכים, במיפעלים תרבו־תיים וחברתיים של איזו שהיא קבוצה היכולה להיות מזוהה, בעצמה, או דרך חבריה, עם חד"ש, המיפלגה הקומוניסטית הישראלית, או עם הרשי־מה המתקדמת לשלום ובסיוריהם בארץ הם נזה־רים לעקוף את חברי־הכנסת מהמתקדמת ומחד"ש.

אלכס מסים, ניו־יורק

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל־אביב, מיקוד — 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בטלפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972־3־245242. מנוי 2009, ובטלקס — RMYM IL 341667.

שאלה טובה

לשיחות הקצרות המתפתחות בין נהגים לטרמפיסטיות יש, לעיתים, זווית משעשעת ומפתיעה, ועל מיקרה אחד כזה דיווח העולם הזה בגליונו שהופיע השבוע לפני 25 שנה:

● **מולה מוזס, אשתו פשוטת־הה־ליכות של עורך ידיעות אחרונות ובעליו, נח מוזס, המתגוררת בחווילה ברמת־גנית, נוהגת, שעה שהיא ממהרת לתל־אביב, לעצור את המכונית הראשונה העוברת על פניה. אחרי שנסעה כמה פעמים בחברתו של אותו נהג, התפתחה ביניהם השיחה הבאה:**

„היכן עובד בעלך?" התעניין המסיע.

„ב„ידיעות אחרונות," השיבה מוזס.

„לא יכולת להתחתן עם העורך! אז היית יכולה לנסוע במכונית משלך!" סגר המסיע טוב־הלב עניין.

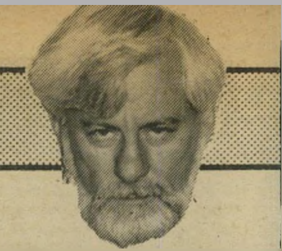

„באו בנים עד משבר, וכוח אין ללידה!"

לידה קשה

נפל בחלקנו להיות עדים לאחד מפילאי הטבע האנושי. **לידתה של מדינה.**

מכיוון שזה קורה לידינו, ממש בחצר שלנו, קשה לנו לראות. זה קרוב מדי, וזה נוגע לנו יותר מדי.

אולם זהו תהליך מרשים.

מול עינינו נולדת המדינה הפלסטינית.

■ ■ ■

לידה של מדינה היא תהליך ממושך. מי כמונו יודע.

רגילים לקבוע כי מדינת־ישראל נולדה בה' באייר, ה־15 במאי 1948. זה נכון מבחינה פורמלית. אבל רק מבחינה פורמלית.

קדם לכך תהליך ארוך וממושך של „המדינה בדרך." נוצר ציבור. נוצרה תודעה לאומית. זהות, דגל, אידיאולוגיה. קם המשק העברי, מערכת־החינוך העברית. קמו „המוסדות הלאומיים".

ואז, כאשר הכל היה בשל ומוכן, כאשר היישוב העברי היה די חזק מבחינה כמותית ואיכותית לרכוש את עצמאותו ולהחזיק בה, החל המאבק לשיחרור, שהגיע לשיאו ב„תנועת המרי העברי" שאיחדה את כל המחתרות והכוחות.

הבריטים, עם חכם ומנוסה, קראו את הכתובות על הקיר (תרתי משמע) והסתלקו מן הארץ לפני שהסתבכו במילחמה מגואלת־ברם, שהם לא יכלו לנצח בה.

וכך נולדה המדינה שלנו. „נולדה" פשוטו כמשמעו, כמו כל לידה: זרע זעיר הסך לעובר, העובר גדל והתחזק, וברגע המתאים יצא מרחם האם הקולוניאלית אל אוויר העולם.

■ ■ ■

עכשיו זה קורה לפלסטינים. אותו התהליך עצמו.

המאורע שהחל ב־9 בדצמבר 1987 — תאריך שיירשם בסיפרי־ההיסטוריה — כבר זכה בכינויים שונים. התפרעויות. מהומות. התנערות. מרד. מהפכה.

בדיעבד ייאמר כי אלה היו צירי־הלידה של אומה, של מדינה.

כאשר מבינים זאת, כל מה שמתרחש עתה לנגד עינינו מסתדר בסדר הגיוני.

■ ■ ■

אחת השאלות הנשאלות בימים האחרונים שוב ושוב היא: מדוע עכשיו? מדוע דווקא ברגע זה? מדוע ב־9 בדצמבר 1987? מדוע לא לפני שנה, לפני 10 שנים?

נמצאו לכך סיבות רבות, כולן נכונות. הפיסגה הערבית בעמאן, ששיכנעה את הפלסטינים כי העולם הערבי רוצה לשכוח אותם. פגישת רגן־גורבאצ'וב, שהרסה את התיקווה כי הפיתרון יבוא בעיקבות הסדר בין שני הגדולים. הקיפאון המוחלט של ממשלת־האחדות בישראל.

הכל נכון. אולם הסיבה האמיתית, העמוקה, אינה קשורה אף באחד מן המאורעות האלה. היא באה מבפנים: העובר צמח, והיה מוכן ללידה.

■ ■ ■

אפשר למצוא דימויים רבים לשקט המדומה, ששרר בשטחים הכבושים במשך 20 שנה, ושהופר לפתע בצורה כה גסה.

אפשר להשוות זאת לנהר, שנעצר על־ידי סכר. המים מצטברים מאחורי הסכר לאט־לאט, בזרימה שקטה, בלתי־מורגשת. ואז, לפתע, כאשר הלחץ מגיע לנקודה הקריטית, די בטיפה נוספת אחת. לפתע נפרץ הסכר ברעש אדיר, והמים השקטים הופכים בן־רגע לשיטפון כביר העוקר בתים ועצים והסוחף עימו כל הניקרה על דרכו.

אפשר להשוות זאת להר־געש, הנראה במשך שנים כהר שקט וציורי. בגלל תופעות־טבע החבויות עמוק בלב האדמה, פורץ לפתע ים של לאבה רותחת, הקוברת תחתיה את פומפי.

אפשר להשוות זאת לבקבוק של מים, המוכנס לתא־הקירור במקרר. שום דבר אינו קורה. ואז לפתע, כאשר המים מגיעים לנקודת־הקיפאון, הנוזל קופא, הבקבוק מתפוצץ, והמים הופכים לגוש קשוח של קרח.

כל הדימויים האלה עוזרים להבין את המעבר הפיתאומי משקט כנוע להתמרדות רותחת.

אחרי 20 שנה של עלבונות יומיומיים, השפלה מתמדת, עבודה בתנאים תת־אנושיים, מעצרים המוניים, התעללות שיגרתית וניצול כלכלי, כשהיה נדמה שאין גבול לסבלנותו של העם הזה, שאפשר לעשות בו ככל העולה על הרוח — באה התפוצצות פיתאומית.

אבל מבין כל הדימויים, הנכון ביותר הוא תהליך הלידה.

ב־9 בדצמבר החלו צירי־הלידה, והעובר של המדינה הפלסטינית החל מנתק את עצמו מן הגוף של הכיבוש הישראלי, לקראת יציאתו לאור העולם כיישות עצמאית.

■ ■ ■

רופא־מיילד מכיר את כל הסימנים. גם מומחה פוליטי.

למדינה חדשה דרוש דגל. לפלסטינים יש דגל, כמו שהיה לנו. הדגל קדם למדינה.

פיתאום צצים הדגלים הפלסטיניים כפיטריות אחרי הגשם. בכל יום, בכל מקום.

אפשר לתמוה: מניין באו הדגלים האלה? מי תפר אותם? היכן? מזה 20 שנה ויותר (גם בימי הכיבוש הירדני) היה הדגל הלאומי הפלסטיני אסור לחלוטין.

(לא אחת עמדתי על האידיוטיזם התהומי, הטמון בהוראה האוסרת על ציבור להניף את דגלו הלאומי. היו לי על כך ויכוחים סוערים עם משה דיין בכנסת. דגל אסור מלהיב פי כמה יותר מדגל מותר, המונף בגלוי.)

בנימין זאב הרצל לימד אותנו כי דגל הוא הרבה יותר מאשר סמרטוט ציבעוני על מוט של עץ.

די לראות על מירקע הטלוויזיה מדי יום את אלפי הצעירים המניפים את הדגלים האלה בהתלהבות משכרת חושים, המוכנים להסתכן לשם כך במוות, במעצר ובעינויים, כדי להבין את התהליך.

בעיתוני ישראל אסור לקרוא לו „רגל פלסטיני". צריכים לקרוא לזה „רגל אש"ף". אם כן, דגל־אש"ף מתנופף עתה מעל לכל הערים ובכפרים בגדה וברצועה, אף כי צה"ל מקדיש מאמצים גדולים כדי להורידו מראשי הצריחים, העצים ועמודי־החשמל.

■ ■ ■

תהליך הלידה של מדינה מתחיל כשיש מנהיגות.

לנו היו „המוסדות הלאומיים" — הסוכנות היהודית והוועד הלאומי. הם קיבלו את ההחלטות ונתנו את ההוראות. אבל זה לא היה העיקר. העיקר היה שהם היו העובר של ממשלת־המדינה, סמל הקיום הלאומי והיכולת הלאומית לתפקד כמדינה.

לפלסטינים יש מנהיגות כזאת.

לרבים אצלנו קשה להבין מדוע סירבו כל המנהיגים המקומיים, שהוזמנו על־ידי ג'ורג' שולץ, להיענות להזמנה. מדוע כל ההנהגות המקומיות של ההתנערות מזהות את עצמן עם הנהגת אש"ף הקיימת במרחקים. מדוע גם הכוחות האופוזיציוניים — הקנאים המוסלמים, הלאומנים הקיצוניים, המארכסיסטים — קיבלו על עצמם את הנהגת אש"ף.

פועל כאן אינסטינקט לאומי טיבעי. בשלב של טרם־מדינה, של מדינה־בדרך, יש חשיבות עליונה לקיומה של הנהגה מאוחדת, עליונה, המוכרת על־ידי כל, המסוגלת בכל רגע להפוך את עצמה לממשלה הזמנית של המדינה הנולדת.

הרוב העצום של היישוב העברי בארץ התנגד לאצ"ל ולח"י לא בשל שיטותיהם וסיסמותיהם. היישוב לא הזדעזע מול פיצוץ מלון המלך דויד, רצח הלורד מוין או הנחת הפצצות בשווקים הערביים. אבל הישוב זעם על פריקת עול המשמעת של „המוסדות הלאומיים". הוא הבין אינסטינקטיבית את החשיבות העליונה שבקיום המוסדות האלה.

כשיש דגל ויש הנהגה, הכל מוכן ללידה עצמה.

■ ■ ■

אחד מפילאי הלידה הממלכתית הוא היווצרותו של שילטון חלופי.

עוד ברחם האם מתחילים איברים רבים בגוף העובר לפעול באופן עצמאי. בתהליך הלידה של מדינה בשטחים כבושים קורה דבר דומה.

במשך 20 שנה דיכא שילטון־הכיבוש בהצלחה מפתיעה כל ניסיון של הקמת גרעיני־מנהיגות פוליטיים בגדה וברצועה. מי שניסו נעצרו, גורשו, עונו, נרצחו, נפגעו במעשי ה„מחתרת" שפעלה בחסות השילטון, הופחדו או שוחדו.

והנה, לפתע, ממש בן־לילה, יש בכל מקום הנהגה לאומית סמכותית, שהכל סרים למישמעתה.

פותחים חנויות לפי הוראותיה, סוגרים אותן לפי הוראותיה. יוצאים לרחוב, מתכנסים לתפילה, נמנעים מלצאת לעבודה, מניפים דגלים — הכל על פי צו של הנהגה אלמונית, מחתרתית, בכל כפר ועיר.

זהו שלב־ביניים הכרחי בכל מהפכה מצליחה: קיומם של שני שילטונות זה לצד זה — השילטון של המישטר הישן והשילטון של המישטר החדש.

כיום זהו המצב בשטחים הכבושים: יש השילטון הישראלי, המפעיל את הצבא, ויש השילטון הפלסטיני, המכוון את כל מעשי הציבור.

השילטון הישראלי הודה בהתמוטטותו ברגע שהכריז — כפי שר־הביטחון, הרמטכ"ל וקצינים אחרים — שיש להחזיר את „הפחד" מפני צה"ל על־ידי שימוש בנשק וכריסוק־עצמות. שילטון הזקוק לכך כדי להתקיים — ימיו ספורים. כך מלמדת ההיסטוריה.

ואילו השילטון הפלסטיני נשען על רצונו של הציבור. גם הוא מאיים על פורקי־עול ומפירי־מישמעת (כפי שעשו המוסדות הלאומיים שלנו, בשעתו) אך זהו גורם שולי.

מי שמבטא את רצונם הנחרץ של 97% של הציבור, אינו זקוק לאיומים רבים על 3% הנותרים. לכך דואגים בני־מישפחה, קרובים, שכנים, חברים־לעבודה, חברים־לתפילה.

■ ■ ■

על רקע זה יש לראות גם את האירוע בכפר קאבטיה, שבו נערך מישפט־לינץ' ל„משתף־פעולה". מעניין ששני הצדדים משתמשים במושג „משתף־פעולה", שמקורו בהווי הכיבוש הנאצי בצרפת.

במשך 20 שנה היה שילטון־הכיבוש מבוסס על אלפי משתפי־פעולה פלסטיניים, ובעיקר על מודיעים. ההצלחה הפנטסטית של השב"כ בחשיפת כמעט כל החוליות שביצעו או שתיכננו פיגועים נבעה בעיקר מעובדה זו. הפלסטינים עצמם אמרו, בייאוש: כל הפלסטינים מלשינים זה על זה. אי־אפשר לעשות כלום.

הישראלים בזו לטיפוסים האלה. בעגה של הכיבוש נולד המושג „שטינקר", מסריחן, כתואר מקובל למשתפי־הפעולה בכלל, ולמלשינים בפרט.

השטינקרים לא היו סודיים. הם היו מוכרים ברבים. רבים מהם נשאו בגאווה נשק — סימן־היכר מובהק של משרת־השילטון.

לא אחת, כשביקרתי במחנה־פליטים או בעיר בגדה ובעזה, הצביעו מארחיי על בית מסויים ואמרו: „זהירות, שם גר מלשין של השב"כ. נלך מסביב."

כשהייתי חבר־אצ"ל, הדבקתי כמה פעמים כרוזים על הוצאתם־להורג של מלשינים, ששיתפו פעולה עם הבולשת הבריטית. זה היה מקובל על הכל.

חיסול מעמד השטינקרים הוא חלק בלתי־נפרד ובלתי־נמנע מהתנערותו של עם, לקראת מדינתו.

עד כה נהרגו בשטחים הכבושים שטינקרים מעטים־יחסית. יש אצל הפלסטינים רתיעה מסויימת מפני שפיכת דם פלסטיני. אולי זוהי תוצאה של הטראומה של 1936־1939, כאשר אנשי המופתי ערכו מרחץ־דמים בקרב יריביהם. אולי זוהי רתיעה מן הסוג שהביא את מנחם בגין לכך שהיה מוכן לסבול את חטיפת אנשיו ועינוייהם בידי ההגנה, ובלבד שלא לפתוח במילחמת־אחים.

הריגת „משתף־הפעולה" הוא סימן של תהליך.

יתכן שבני־הכפר רצו רק לשרוף את ביתו, והגיעו למעשה־לינץ' רק אחרי שהאיש פתח באש והרג ילד, אולי בטירוף של פחד, או בביטחון העצמי המטורף של „איש השילטון", הבטוח כי הצבא הישראלי יבוא להושיעו.

ברור כי ברגע זה משתדלים שטינקרים אחרים לחזור בהם ולכרוע ברך לפני השילטון החדש. הם נשבעים על סיפרי־הקוראן שלא לשתף עוד פעולה. הם משקשקים. הם יודעים כי השילטון הישראלי אינו יכול להצילם. נשותיהם, ילדיהם, קרוביהם מוקיעים ומקיאים אותם. אם יימשך תהליך זה ומעמד השטינקרים ייעלם, יגרום הדבר לניתוק הקשר החשוב ביותר בין הכובש והנכבש. אחר־כך יבואו ניתוק קישרי־המיסחר, התפרקות מוסדות המינהל, שביתת הפועלים.

העובר מתנתק מן הרחם. זהו תמיד תהליך מכאיב ומגואל־בדם.

■ ■ ■

אפשר להמשיך כדימוי זה.

הלידה יכולה להביא לזיהום גופה של האם, ולהביא למותה. עד לדורות האחרונים, זאת היתה אחת מקללות האנושות.

אם הגוף מסרב ללדת, יכולים להתרחש סיבוכים מסוכנים. יש ונוצר צורך בניתוח קיסרי — התערבות חיצונית, כדי להציל את חיי האם והיילוד גם יחד.

רבים מקווים כי האמריקאים יבצעו את הניתוח הזה. הצרה היא שג'ורג' שולץ והבוס שלו רק מתחזים כרופאים, ולמעשה אינם אלא פועלי־נקיון שלבשו חלוק לבן. אין הם מבינים שלפניהם תהליך של לידה. עמיתיהם הישראליים אינם רואים זאת, מפני שאינם רוצים לראות.

שום שילטון קולוניאלי אינו מוכן להכיר מרצון בעובדה שברחמו נוצרה ישות חדשה, שאי־אפשר עוד לעצור בעדה.

כפי שאמר המלך לישעיהו הנביא: „יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה, כי באו בנים עד משבר, וכוח אין ללידה!"

מאת אורי אבנרי

אלי הרשקוביץ

כמה דקות אחרי האוטובוס עומד במקומו, כמה דקות אחרי ההסתערות של הימ"ם. למזלם של המסתערים נעצר האוטובוס במיקרה בשטח נוח. משמאל מתנשאת גיבעה קטנה, מימין יש מידרון. הדבר איפשר למסתערים להתקרב אל האוטובוס מבלי להתגלות בטרם עת. אילו נעצר האוטובוס כמה עשרות מטרים הלאה, היה יתרון זה נשלל מן המסתערים, והם היו נאלצים להסתער בשטח פתוח וגלוי. בתמונה נראים האנשים אחרי הפגת המתח, כשהם מנסים לעכל את אשר קרה.

הפיגוע

„איזו טיפשות!" קרא בזעם אחד מפעילי תנועת־השלום הישראלית, כאשר שמע על הפיגוע בכביש באר־שבע, שבו חטפו שלושה אנשי פת"ח אוטובוס של עובדי הכור הגרעיני וניסו לפתוח בעיסקת־מיקוח.

במהלך הפיגוע ובעת ההסתערות נהרגו שתי נשים ואיש מנוסעי האוטובוס, יחד עם שלושת החוטפים.

כרגיל, הסעיר הפיגוע את הרוחות. אנשי־הימין התעוררו מן ההלם, שבו היו נתונים מאז ראשית ההתקוממות בשטחים הכבושים. אנשי־השמאל נדחקו לעמדת־מיגננה.

כאשר מתנשא באוויר ריח של דם יהודי, ניטשטש ההבדל בין ימין ושמאל, והמרכז נדחף ימינה.

● שינוי קו?

זעמו של איש־השלום על הפיגוע היה טיבעי.

במשך שלושה חודשים הופיעו הפלסטינים בשטחים הכבושים כקורבן לברוטאליות של שילטון־הכיבוש. כל היריות היו בכיוון אחד. כל ההרוגים והפצועים־קשה היו פלסטינים, וביניהם מאות רבות של ילדים ונשים.

לאיש־שלום, בעל נטייה הומאנית, היה קל להזדהות עם הקורבנות, שעמדו בלתי־חמושים מול רובים ואלות. דויד הפלסטיני, שעמד מול גולית הישראלי, עורר אהדה ברחבי העולם, וגם בישראל עצמה.

פיגוע דרמאתי, המפיל קורבנות גם בצד הישראלי, קל וחומר כשבין ההרוגים יש נשים, פועל בכיוון ההפוך. הוא מקשה על כוחות־השלום הישראליים.

הוא נוצל מייד על־ידי הימין נגד כוחות־השלום, ועל־ידי הליכוד נגד המערך. נאומו של יצחק רבין בכנסת יכול היה להינשא גם בפי מנהיג התחייה.

בעיני רבים בישראל היווה הפיגוע שינוי־דרך מצד הפלסטינים, סטייה אווילית מן הקו של אי־שימוש בנשק חם, שציין את ההתקוממות עד כה.

● „המאבק המזויין"

בעיניים פלסטיניות, זה נראה באור שונה לגמרי.

מבחינת אש"ף, אין כל סתירה בין פיגועים („המאבק המזויין") בתחומי הארץ ובין המאבק הבלתי־חמוש של ה„התנערות". שני הדברים משלימים זה את זה.

אי־השימוש בנשק חם מצד המפגינים אינו נובע מאידיאולוגיה של אי־אלימות, כמו בהודו בימי גאנדי. הוא נובע מן ההנחה שאם יירו המפגינים כדור אחד, יערוך צה"ל מרחץ־דמים. הוא נובע גם מן השיקול שדעת־הקהל העולמית תצדד בקורבנות של מערכת־דיכוי ברוטאלית.

אולם אש"ף לא הודיע מעולם שהוא מפסיק את „המאבק המזויין" בתוך הארץ (לעומת ההתחייבות שקיבל על עצמו ב„הצהרת קאהיר" שלא לערוך פיגועים מחוץ־לארץ. גם הצהרה זו הועמדה בספק אחרי הריגת שלושת קציני־פת"ח בקפריסין ומיקוש אוניית־המגורשים.

לפי המדיניות המוצהרת של אש"ף, תיתכן הפסקת „המאבק המזויין" רק אם ייפתח המשא־והמתן המדיני בשיתוף אש"ף. כלומר, כאשר יוזמן אש"ף להשתתף בוועידה הבינלאומית לשלום.

ואכן, הניסיונות לבצע פיגועים לא פסקו אף ליום. עד כה נעשו רוב הניסיונות משטח לבנון, ביבשה ובים. החידוש בפיגוע השבוע היה רק במידת־ההצלחה, כאשר התוקפים הצליחו לחדור ארצה מכיוון חדש.

● מוקש שולץ

הנסיבות הבינלאומיות לא נתנו לאש"ף שום תמריץ להפסיק

אלי הרשקוביץ, אס 77

אחד החוטפים מוטל על הארץ. חברו, שנהרג גם הוא, לבש חולצה, ועליה הכתובת „פלסטין". כמו בפיגועים קודמים מסוג זה, כגון פרשת הספורטאים במינכן ואוטובוס־הדמים בכביש־החוף, יכול רק ניתוח־לאחר־המוות לגלות אם שתי הנוסעות נהרגו מכדורי החוטפים או מכדורי המסתערים. במיקרים הקודמים לא פורסמו התוצאות, בגלל סיבות מובנות.

במדינה

העם

מקץ שלושה חודשים

השבוע מלאו שלושה חודשים להתקוממות. הפיגוע בדרום לא שינה את המצב.

הפיגוע הקטלני בכביש באר־שבע (ראה כתבה) יכול היה להסית השבוע את תשומת־הלב מן העובדה שמלאו שלושה חודשים לאירוע ההיסטורי שזכה בשם „ההתקוממות".

ב־8 בדצמבר 1987 היה סמי־טריילר ישראלי, נהוג בידי אזרח בשרות צה"ל, מעורב בתאונת־דרכים ליד עזה. ארבעה ערבים קיפחו את חייהם בתאונה זו.

האווירה ברצועה היתה כבר מתוחה לפני כן כמו קפיץ, בגלל רצח נערה ערביה בידי מתנחל יהודי, שרדף אחריה וירה בגבה.

התאונה התקבלה על־ידי הציבור ברצועה כמעשה־רצח מכוון. הכל היה מוכן להתלקחות.

ההתלקחות. זו באה למחרת היום במחנה־הפליטים ג'באליה.

כמה מהרוגי־התאונה היו בני מחנה־פליטים זה, שהוא עיירת־מצוקה ענקית בת 50 אלף נפש. בתי־הספר ממוקמים, זה לצד זה, במרכז העיירה.

ב־9 בדצמבר החל אי־שקט בבתי־הספר, והתלמידים ערכו פעולות־מחאה. כוחות־צה"ל הקיפו את בתי־הספר, והשליכו לתוכם רימוני־גאז.

ברחבי המחנה פרצה בהלה. כאש בשדה־קוצים פשטה השמועה שהחיילים יורים בילדים ובילדות. אמהות מכל המחנה החלו נוהרות אל המרכז, כדי להגן על ילדיהן.

כך נוצר מצב הרה־אסון: באמצע הילדים הנצורים, מסביבם החיילים, ומסביב אלה המון גדל והולך של נשים ותושבים אחרים, אחוזי התרגשות.

במצב זה איבד מפקד מקומי את עשתונותיו, ופתח באש חיה. היו קורבנות־בנפש. זה היה הניצוץ שהדליק את התבערה.

חלום באספמיא. מן הסתם היתה ההתקוממות פורצת גם בלי אירוע זה, אולי כמה ימים לאחר מכן. תהליך שנמשך 20 שנה הגיע לנקודה הקריטית (ראה הנדון). מאורעות ה־9 בדצמבר היו רק הקש האגדתי ששבר את גב הגמל.

מאז יצרה ההתקוממות עובדות בלתי־הפיכות. היא שינתה לחלוטין את המצב הבינלאומי והלאומי. השאיפה ל„החזרת השקט על כנו", ולהחזרת המצב כפי שהיה קודם לכן, אינה אלא חלום באספמיא.

בין שאר התוצאות שהפכו עובדות־קבע:

● הבעייה הפלסטינית, שהיתה כמעט נשכחת, חזרה למרכז העניין הבינלאומי.

● דעת־הקהל העולמית החלה משתנה באופן מכריע, לרעת ישראל ולטובת הפלסטינים.

● אש"ף נשאר המנהיגות היחידה בשטחים הכבושים. השפעת „המתונים", „המכובדים" והפרו־ירדנים ירדה לאפס. „אגודות־הכפרים" נעלמו כלא היו.

● האגדה של איחוד־ירושלים התנפצה, וירושלים המיזרחית הפכה בירת השטחים הכבושים.

● המיעוט הפלסטיני בישראל עצמה הפגין את זיקתו לשאר חלקי העם הפלסטיני.

● בישראל עצמה השתנו כל הנורמות, החל בהתנהגות צה"ל וכלה בחופש־העיתונות.

בפיגועים. להיפך, הם נתנו לו תמריץ חזק להגביר אותם.

כאשר התפרסם השבוע הנוסח המילולי של „מיסמך שולץ" — התוכנית המפורטת של שר־החוץ ג'ורג' שולץ לחידוש תהליך־השלום במרחב — לא היה בו אף יסוד אחד שיכול היה לספק את הציבור הפלסטיני. להיפך, התוכנית כולה מוכרחה להיראות לפלסטינים כהתנקשות זדונית בשאיפותיהם הלאומיות.

אין בתוכנית אף לא מילה אחת על זכות הפלסטינים להגדרה עצמית, ולא כל שכן על זכותם למדינה משלהם. כמו בהסכמי קמפ־דייוויד, מדובר בה רק על „הזכויות הלגיטימיות" — נוסחה שעליה חתם גם מנחם בגין, ושהתגלתה כחסרת כל משמעות.

לא זה בלבד שאין במיסמך זכר לייצוג פלסטיני עצמאי, אלא שהמיסמך שולל זאת כפירוש. נאמר במילים מפורשות כי „הייצוג הפלסטיני יהיה במיסגרת מישלחת ישראלית־ירדנית ...העניין הפלסטיני יטופל במשא־ומתן בין מישלחת ירדנית־פלסטינית ומישלחת ישראלית."

לפי שולץ, המשא־ומתן יהיה מבוסס על ההחלטה 242, שאין בה זכר לעם הפלסטיני ולזכויותיו. הירדנים והישראלים יחליטו על האוטונומיה לשטחים הכבושים („תקופת־הביניים") שתימשך שלוש שנים. משמע: לפלסטינים לא יהיה שום מעמד של ממש, בכל התהליך, שיקבע את עתידם.

מבחינה פלסטינית, אחרי התקוממות של שלושה חודשים, באה תוכנית־שולץ להחזיר את הגלגל אחורה בעשר שנים. החשד של הפלסטינים, ששולץ לא בא אלא כדי לעזור בחיסול ההתקוממות ולהחזרת „השקט" על כנו, התאמת בעיניהם.

מיכתב 30 הסנאטורים שתמכו בשולץ מרחיק לכת עוד יותר, ושולל מכל לכל ייצוג עצמאי לפלסטינים.

משום־כך יש עכשיו לאש"ף תמריץ כפול ומכופל להוכיח שבלעדיו לא יקום שום הסדר, וכי העם הפלסטיני לא ישתף פעולה עם שום תוכנית שאינה מבטיחה את הגשמת שאיפתו לעצמאות.

● הרג יומיומי

מבחינה זו אין חילוקי־דיעות בין אנשי אש"ף בתוניס ובין האוכלוסיה המתמרדת בשטחים הכבושים.

בעזה, ברמאללה ובשכם הצטבר במשך שלושת חודשי ההתקוממות זעם עצום, ההופך בהדרגה לשינאה תהומית.

בשלושה חודשים אלה נהרגו יותר מ־80 פלסטינים, בעוד שלא נהרג אף חייל ישראלי אחד. ההרג נמשך עתה בקצב של הרוג אחד או שניים ביום, והדבר הפך בישראל לידיעה שיגרתית, שאינה מעוררת עוד שום התרגשות, גם כשהוא מלווה בתירוצים מגוחכים.

לפי הדיווח של מישלחת רפואית בינלאומית, נפצעו בתקופה זו יותר מ־2500 פלסטינים באופן קשה, רובם על־ידי שבירת־עצמות יזומה. הרופאים הסבירו, על פי צילומי־הרנטגן, איך נעשה הדבר. משמע: מדי יום נפצעים קשה כ־30 פלסטינים, גברים, נשים וילדים, מיריות וממהלומות המכוונות לריסוק עצמות.

מדי יום נעצרים עשרות פלסטינים, הנלקחים בלילות מבתיהם, ולעיתים קרובות תוך פגיעה קשה בבית ובבני־המישפחה.

השילטונות הצליחו להעלים את רוב הפעולות מעיני המצלמות בארץ ובעולם. אולם בשטחים הכבושים עצמם ידועים הדברים היטב, והשינאה גוברת והולכת.

באווירה זו מוכרחת פיגוע כמו חטיפת־האוטובוס להתקבל בגדה וברצועה בהתלהבות. אותם הצעירים שהצליחו להשתלט על מכונית של קצינים, ואחר־כך על האוטובוס, נראים לישראלים כטרוריסטים שפלים. בעיני הפלסטינים הם נראים כגיבורים לאומיים, שחדרו לארץ־אוייב במשימת־התאבדות נועזת.

המפגינים בשטחים הכבושים לא זה בלבד שלא יגנו את הפיגוע, אלא להיפך, ישאבו ממנו עידוד.

עצם ההחלטה של אש"ף ושל המפגינים עצמם שלא להשתמש בנשק חם תלויה על חוט דק מאוד. ההסכמה הלאומית מסביב להחלטה זו עלולה להתפוצץ בכל רגע, אם ההרג וההכאה בשטחים יעברו גבול מסויים, שאיש אינו יודע מהו.

● הליכוד ואש"ף

ברגע זה אין נראית באופק שום הפסקה של מעגל־האלימות.

בישראל נטושה מערכה פוליטית סוערת סביב השאלה אם לשאת ולתת עם המלך חוסיין לפי תוכנית שולץ. אף אחת משתי המיפלגות הגדולות אף אינה מעלה על דעתה שצריכים לדבר עם המנהיגות הפלסטינית.

אחד הפסוקים התמוהים הושמע השבוע על־ידי יאיר צבן, שפנה בכנסת באורח דרמאתי אל אש"ף ותבע ממנו להפסיק את הפיגועים, כל עוד נמשכים המהלכים המדיניים למען השלום.

מבחינת הפלסטינים, אין שום מהלכים למען השלום. יש רק מהלכים נגדם. הם רואים חשיבות רבה בסיכול המהלכים האלה.

מבחינה זו, נוצר אינטרס משותף בין האויבים: הליכוד ואש"ף. שניהם מעוניינים בחיסול התוכנית של שולץ, בגלל סיבות הפוכות.

מי שמתעלם משאיפות הפלסטינים, מזמין את הסלמת האלימות. היא עלולה לפרוץ בכל רגע גם מן הנורמה החמורה שנקבעה בחודשים האחרונים, ולהגיע למרחץ־דמים שיעבור על כל מה שקרה בארץ מאז 1948.

כדי לשים קץ לאלימות, יש צורך לדבר עם האוייב.

האוייב מיוצג על־ידי אש"ף, כשם שישראל מיוצגת על־ידי ממשלתה.

כל עוד מתעלמת ממשלת־ישראל, יחד עם ממשלת ארצות־הברית, מן העובדה הפשוטה הזאת, לא יהיה תהליך־שלום.

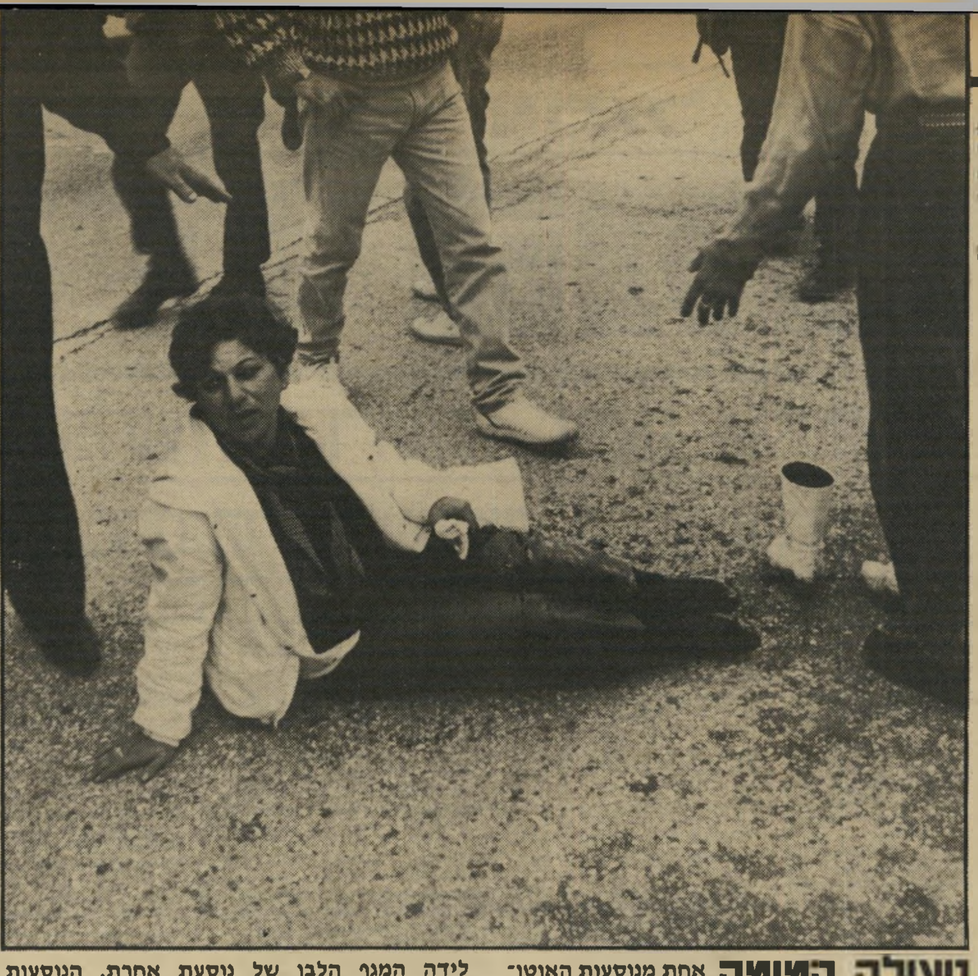

אלי הרשקוביץ, זום 77

ניצולה המומה אחת מנוסעות האוטובוס יושבת על הארץ, שעה קלה אחרי שיחרורה, כשהיא עדיין המומה. לידה המגף הלבן של נוסעת אחרת. הנוסעות באוטובוס ניסו לדבר אל החוטפים בערבית, וסיפרו כי תחילה התייחסו אליהן החוטפים בצורה יפה.

דובר צה"ל

האלופים ראשי צה"ל משקיפים על זירת האירוע. מימין שוכב אלוף פיקוד־הדרום, איציק מרדכי. משמאל עומדים, שקועים בשיחה, הרמטכ"ל דן שומרון וסגנו, אהוד ברק. האנשים האחרים באותו מעמד אינם ניתנים לזיהוי. קבלת ההחלטה להסתער על האוטובוס היתה קשה, בגלל הסיכון לנוסעים, העלולים תמיד ליפול קורבן לכדורי המסתערים במהלך הקרב עם החוטפים.

אורי אבנרי ויגאל לביב:

הפרט המכריע

הצעת־השוחד בפרשת צינור־הנפט: ניתוח המיסמכים מעלה חשדות כבדים לגבי ההסברים הרישמיים. מהו הפרט שהועלם בכל ההסברים?

לכאורה — **רוב מהומה** על לא מאומה. סתם עניין מטופש. איך אמר שימעון פרס עצמו? „סיפור מלא שטויות ודימיון."

העיראקים רצו להניח צינור־נפט ממוסול לעקבה. ישראל היתה מעוניינת בכך, מפני שזה היה מאפשר לישראל ללחוץ על עיראק ולמתן את עמדותיה. ממשלת־הליכוד נתנה את הסכמתה. גם ממשלת־פרס נתנה את הסכמתה.

זה הכל.

אבל אם זה הכל, הרי יש הרבה דברים תמוהים. למשל:

● מדוע היה איש־אמונו של שר־המישפטים האמריקאי אדווין מיז צריך להציע למיז לשחד את שימעון פרס?

● מרוע היה ידידו של שימעון פרס שותף להצעה זו?

● מדוע היה ידיד זה צריך לבקש חסינות מפני אישום פלילי, כתנאי למתן עדות לחוקר האמריקאי?

● מרוע חרד שר־המשפטים האמריקאי מפני אישום בקשירת־קשר לשחד את שימעון פרס ו/או את מיפלגת־העבודה?

● מרוע כתב שימעון פרס מיכתב בכתב־ידו (וגדוש בשגיאות־כתיב) לשר המישפטים האמריקאי, ובו נאמר כי „ידידיו" ימסרו לו את פרטי הפרשה בעל־פה?

● מדוע לחצו אנשיו של פרס לקבל את המיכתב הזה בחזרה, לבל יישאר בתיקי האמריקאים?

● מרוע היה צורך לערב בעניין שני מאכערים פרטיים, שעמדו לצבור הון על סמך יחסיהם עם שימעון פרס?

ושאלה נוספת:

● מרוע קשרה העיתונות הישראלית קשר־השתקה, ולא פירסמה את הפרשה גם אחרי שכבר התפרסמה בהבלטה בארצות־הברית?

● כאשר פוצץ „העולם הזה" את הפרשה בישראל, מדוע ממשיכים כל כלי־התיקשורת הישראליים בהעלמת הפרטים הרלוונטיים, וממשיכים לתת פיתחון־פה לגירסה התמימה כאילו זהו עניין של מה־בכך?

יתכן שכמה מן השאלות האלה ימצאו את תשובתן בהמשך כתבה זו.

● לזרוק אותו מהחלון

ה טענה היסודית של פרס ואנשיו היא שלא היה צורך בשוחד, מפני שממשלת־ישראל הסכימה ממילא להנחת הצינור ולמתן הבטחה שלא להתקיף אותו. זה תאם את האינטרס של ישראל, ועל כן הסכימה לכך ממשלת־הליכוד, ואחר־כך הסכימו לכך שלושת השרים המובילים בממשלה הנוכחית: שימעון פרס, יצחק רבין ויצחק שמיר.

לכאורה, זה נכון. למעשה אין זה נכון כלל וכלל. זוהי הסוואה להעלמת האמת לאמיתה.

השבוע הודיע שימעון פרס, בראיון עם הארץ, כי כל ההאשמות כלפיו בעניין הצינור מעוררות סלידה, והינן חסרות־שחר. שממשלת־הליכוד אישרה 17 פעמים לארצות־הברית שהיא מסכימה להנחת צינור־הנפט מעיראק לעקבה. שהתזכיר של רוברט ולך (או ואלאש) לשר־המישפטים מיז הוא „סיפור מלא שטויות ודימיון" של אדם שהואשם 17 פעם בדיבורים לא־אמיתיים (המיספר 17 חוזר בפעם השניה). שמכיוון שכל ממשלות־ישראל תמכו בצינור, יש צורך בדימיון חולני כדי להציע כסף בשביל דבר כזה.

פרס חזר והכחיש — כפי שהכחיש גם בראיון ברשת איי־בי־סי האמריקאית — שהוצע אי־פעם תשלום למיפלגת־העבודה תמורת הצינור. הוא אמר שאילו היה מישהו מציע תשלום כזה, היה זורק אותו מהחלון. בכנסת אמר שפנה למיז בפתק בכתב־ידו, באמצעות ברוס רפפורט, מפני שרפפורט היה מוכר לו, והוא לן בביתו.

הודעה זו יכלה להימסר, ולעבור בלא־תגובה, רק מפני שהיא נמסרה בעיתונות הישראלית. היא לא היתה עוברת בשקט בארץ שבה יש עיתונות חוקרת ולוחמת.

כי פרס העלים בהודעותיו את הפרט העיקרי, שבו טמונה התשובה לכל השאלות:

ההבטחות של ממשלת־הליכוד („17 פעמים") לא סיפקו את יוזמי צינור־הנפט, ולא איפשרו את ביצוע תוכניתם.

הם היו זקוקים להבטחה מסוג אחר לגמרי, ששום ממשלה ישראלית עד לאותו רגע לא היתה מוכנה לתת אותה.

הם היו זקוקים להתחייבות כה חריגה, כה חסרת־תקדים, כה מיוחדת־במינה עד כי רק שימעון פרס היה מסוגל לתת אותה — ולשם כך הופעלו ידידיו של שימעון פרס, שעמדו להרוויח מזה מאות מיליוני דולארים.

במיסגרת זו הוצע לשלם למיפלגתו של פרס שוחד עצום.

● שוחד: בשביל מה?

אלה **העובדות**, המוכחות במיסמכים המונחות בשעה זו לפני החוקר המיוחד האמריקאי:

השרים המרכזיים בממשלת־פרס אכן שלחו לראש המועצה האמריקאית לביטחון לאומי, רוברט מק־פארלן (אחד מגיבורי פרשת איראן־קונטראס) מיכתב, שבו הבטיחו שצינור־הנפט

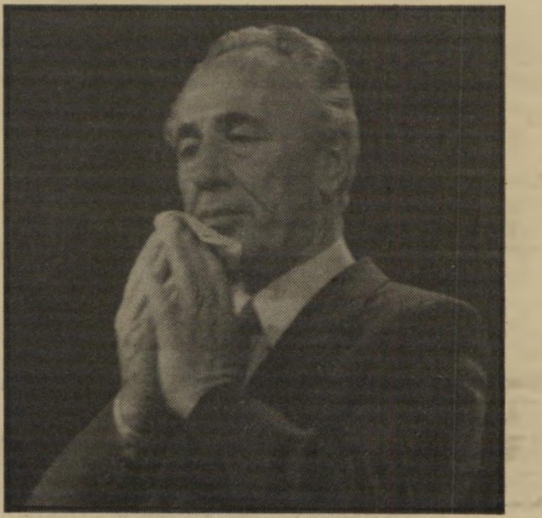

פרס

ידידים מסוג מסויים

רפפורט

קשרים מסוג מסויים

העיראקי יהיה „חסין מפני יוזמה או פעולה צבאית ישראלית כשאין פרובוקציה".

העיראקים לא הסתפקו בהבטחה זו, שלא היתה שווה את הנייר שעליו נכתבה.

שהרי ממשלת ישראל יכלה לטעון בכל עת כי היתה „פרובוקציה", ולהשמיד את הצינור. העולם כולו זוכר שממשלת־ישראל הפרה את הסכמי שביתת־הנשק ופלשה ללבנון אחרי שנמצאה „פרובוקציה", שלא היה לה שום קשר לאש"ף וללבנון. (ההתנקשות בחיי השגריר ארגוב בלונדון על־ידי קבוצת אבו־נידאל.)

חברת־הענק בכטל, שרצתה לבצע את פרוייקט־המיליארדים, היתה זקוקה לערבות ישראלית כדי להשיג לפרוייקט את המימון ואת הביטוח. ואילו אופי"ק, החברה הממלכתית האמריקאית המעניקה בדרך כלל ערבות כזאת, סירבה לעשות זאת, אלא אם כן תקבל מישראל ערבות כספית.

לשם כך נשכר איש־העסקים השווייצי, יליד חיפה, ברוס־ברוך רפפורט. הוא היה ידוע כידידו האישי של שימעון פרס. כפי שהודה פרס עצמו, פרס לן בביתו של רפפורט בשווייץ, ורפפורט לן בביתו של פרס בארץ.

(יש דימיון מפתיע בין ידידיו של שימעון פרס. כולם מיליונרים. כולם מאכערים. כולם עושים עסקים שמנים תודות ליחסיהם עם פרס ומנהיגים ישראליים אחרים. למשל: אל שווימר, סוחר־הנשק שמילא תפקיד מרכזי בשלב הראשון של פרשת הנשק לאיראן. ובמישור אחר: דויד בלס, שגם הוא הוזמן לביתו של פרס על בסיס חברתי.)

תפקידו של רפפורט בפרשה היה להשיג משימעון פרס הסכמה למהלך חריג לחלוטין: שממשלת ישראל תשעבד סכום של 400 מיליוני דולארים, מן הסיוע הצבאי שהיא אמורה לקבל מארצות־הברית בעתיד, כערובה לכך שלא תפגע בצינור־הנפט.

לא היה מדובר על שיעבוד בעלמא, להלכה, אלא שיעבוד מעשי.

משמע: שארצות־הברית תנכה מן הסיוע הצבאי לישראל 400 מיליוני דולארים ותפקיד אותם בחו"ל בחשבון מוקפא, כערבון לקיום ההבטחה הזאת.

כלומר: הקטנת תקציב־הביטחון של ישראל באותו סכום, במשך זמן ארוך, כדי לאפשר לחברת־ענק האמריקאית לעשות עסק של מיליארדים, ללא כל תועלת לישראל — מלבד התועלת העקיפה, התיאורטית, של לחץ אפשרי על עיראק.

לנוהל כזה לא היה שום תקדים לגבי שום מדינה. ולראייה: היה צורך בשינוי התקנות של הסיוע האמריקאי, כדי לאפשר אותו.

כדי לאפשר שינוי כזה, היה צורך בהתערבותו הישירה של הנשיא רונלד רגן, באמצעות מיכתב בחתימתו. לשם כך ניסה פרס להיפגש עם הנשיא.

העניין כולו הסתיים בסופו של דבר בלא־כלום, מפני שהמומחים במישרד־המישפטים האמריקאי קבעו באוקטובר 1985 שערובה ישראלית כזאת, מתוך כספי־הסיוע, אינה אפשרית על פי החוק האמריקאי.

ברור, איפוא, כיצד עלה עניין השוחד, ומה רצו יוזמי־השוחד להשיג משימעון פרס:

הם לא רצו להשיג ממנו הסכמה לצינור — כי הסכמה כזו אכן כבר ניתנה.

הם רצו להשיג ממנו הסכמה לשעבד 400 מיליוני דולארים מכספי הסיוע האמריקאי כערובה להבטחה הישראלית. את הכסף הזה רצו להקפיא בחשבון זר.

עובדה פשוטה זו, שפורסמה ברבים והועלתה בבירור מן המיסמכים, היא השופכת אור על הפרשה ומעניקה לכל פרטיה סבירות מלאה.

אין זה פלא שכל כלי־התיקשורת הישראליים גנזו את הפרט הקטן הזה, ובכך איפשרו לשימעון פרס להתחמק מן הפרשה מבלי להשיב על השאלות הנכברות והחמורות המחייבות תשובה.

● שאלות רועמות

מה **שקרה מסביב** לרעיון זה של ערבות כספית ישראלית מטיל אור חדש על כמה מן הפרטים היותר־תמוהים בפרשה. בין השאר:

● מדוע ניסה שימעון פרס לערב בפרשה את ג'ורג' שולץ, שר־החוץ?

שולץ פסל את עצמו, בשכל רב, מפני שהיה בעבר אחד מראשי חברת בכטל ובוודאי גם יחזור אליה. הוא סירב להתערב אבל התערבותו היתה דרושה כדי להביא לשינוי החוק האמריקאי בנדון.

במיכתבו לאדווין מיז — אותו מיכתב שנכתב בכתב־יד ובשגיאות — ביקש פרס מאדווין מיז לפנות אל שולץ ולמסור לו את הפרטים, לקראת פגישה שפרס ביקש לקיים עם שולץ, בניגוד לרצונו של זה (ראה מיסגרת).

נעשה כאן ניסיון גם להפעיל לחץ על שולץ. מיז סירב, כמובן, והיפנה את פרס לרוברט מק־פארלן.

● מדוע פנה פרס בכלל לאדווין מיז, שלכאורה כלל לא היה מעורב בעניין כמו הנחת צינור־נפט?

מיז היה שר־המישפטים. ענייני ביטחון וכלכלה לא נגעו לו. אבל פרס פנה אליו, במיכתב בכתב־יד, ואמר לו ש„בוב" (ולך) ו„ברוס" (רפפורט) ימסרו לו את המסר העיקרי בעל־פה. לאחר מכן נעשה ניסיון נמרץ של אנשי־פרס להשיג את המיכתב בחזרה.

מדוע? מפני שעצם הפנייה למיז מגלה את המישחק. מיז היה דרוש כדי להגיע מצד אחד לשולץ, וכדי להביא מצד שני לשינוי החוק, בצורה שתאפשר את שיעבוד הכסף הישראלי.

אגב, יש הרבה נאיביות בדרישה לקבל בחזרה את המיכתב המרשיע. כבר המציאו את המכונה לצילום־מיסמכים. גם אילו

הוחזר המיכתב המקורי (הוא לא הוחזר) היה נשאר בוודאי העתק־צילום בידי האמריקאים.

● מדוע התנהל כל העניין באמצעות אנשי־עסקים פרטיים, ולא בדרג ממלכתי?

אילו היה הכל כשר, היו העניינים מסתדרים באמצעות פקידים ודיפלומטים. העובדה שהיה צורך להפעיל אנשי־ביניים מפוקפקים, מאכערים ורודפי־הזדמנויות, יש בה כשלעצמה ראייה לכך שמשהו לא היה כשר.

כשהעניינים הממלכתיים הם כשרים, אין צורך לשכור „ידידים פרטיים", אנשים „שיש להם השפעה על מנהיגי המדינה" — כפי שנאמר בפירוש במיסמכים.

● מדוע היה צורך במסרים בעל־פה ובמיכתבים בכתב־יד?

גם זוהי ראייה־בעליל שמשהו אינו כשר, ושכל המעורבים ידעו זאת היטב. מדוע היה פרס צריך לכתוב מיכתב בכתב־יד, רצוף שגיאות באנגלית (שליטתו של פרס בשפה זו, כמו שליטת רבין ושמיר, היא שיטחית ורופפת, ואין הם יכולים לדבר או לכתוב בלי שגיאות.) זה די מביש לראות מיסמך של ראש־ממשלה, הכתוב בשגיאות גסות.

● מדוע כל־כך השתוקקו אנשי־פרס להשיג את המיכתב בחזרה, זמן רב לפני שעלה בכלל חשש שמא ישמש נושא לחקירה?

● מדוע היה צורך — פעם אחרי פעם — לרמוז שיש מסרים בעל־פה, שהם כל־כך עדינים עד כי אי־אפשר כלל להעלותם על הנייר?

ולבסוף:

● מה היה תפקידו של ברוס רפפורט בפרשה זו?

● רפפורט השקיע בבחירות

זוהי השאלה המכרעת. דמותו של רפפורט היא המפתח לפרשה כולה.

הנה העובדות, המתפרסמות כאן בראשונה:

● רפפורט, יורד מישראל, בעל וילה יפהפיה ליד אגם ז'נבה — שבה לן פרס כשהוזמן לשם — עוסק בענייני־נפט, ורצה להיכנס לעיסקי־הדלק בישראל, שהם עסק כדאי ביותר.

● כאשר החליטה ממשלת־ישראל למכור רבע מחברת „פז", רצה רפפורט לקנות חלק זה. הוא סבר שהדבר הובטח לו.

האם ייצג אותו עורך־הדין וחבר־הכנסת משה שחל (שלא היה עדיין שר)?

אחרי שפורסם כך בהעולם הזה, הכחיש הדובר של מישרד־האנרגיה במיכתב למערכת העולם הזה ששחל הכיר את רפפורט או שטיפל בנושא כלשהו הנוגע לו. ואילו בגליון פברואר של הירחון מוניטין סיפר העיתונאי בן־ציון ציטרין על קשריו של שחל עם רפפורט, שאותו ייצג גם ייצוג מישפטי. הדבר לא הוכחש באותה כתבה על־ידי שחל ודוברו.

● באותה התקופה ניסה רפפורט להקים בישראל מיפעלים לשימוש בפחם תחת דלק. הוא נפגש אישית עם מנכ"ל חברת־הפחם, רם רון (שאישר זאת באוזני העולם הזה). רפפורט גם מינה את שימעון קרבינסקי כנציגו בישראל, לטיפול בעניין זה.

● כמה חודשים לפני הבחירות של 1984 נותרה מיפלגת־העבודה בלי כסף. רפפורט נזעק לסייע, ונתן מיליון דולר, מתוך הנחה שהוא יקבל אותם בחזרה כאשר תעלה מיפלגת־העבודה לשילטון, כפי שציפה אז. באותה השעה רצה רפפורט במניות של „פז", בעסקים הקשורים בהסבה לפחם, ובעסקים נוספים, שהיו כולם תלויים בממשלה.

● לאחר־מכן איכזב פרס את ידידו (כפי שאיכזב את אל שווימר בפרשת איראן ואת בלס בעסקי־הקיבוצים. שני אלה תרמו גם הם תרומות גדולות למערכת־הבחירות שלו.) שחל, שהתמנה כשר־האנרגיה, סידר שאת מניות פז יקבל גדי זאבי. עסקי־הפחם לא יצאו לפועל. היה נראה לרפפורט כי התרומה שנתן ירדה לטימיון.

● בתחילת 1985, אחרי שפרס הפך לראש־ממשלה, החייתה חברת „בכטל" את רעיון צינור־הנפט. על רפפורט הוטל להשיג משימעון פרס, ידידו, את הערבות החריגה שהיתה חיונית לביצוע פרוייקט־המיליארדים.

● במיזכר שכתב ולך למיז נאמר כי רפפורט „כבר השקיע מיליון דולר מכספו, וסבור שעליו להשקיע בביטחה עוד שלושה עד חמישה מיליון." לא נאמר איך השקיע ובמה. ברור כי הכוונה היא לתרומה שנתן למערכת־הבחירות של שימעון פרס.

● בתזכיר אחר של ולך למיז נאמר: „ב' ר' (ברוס רפפורט) מימן במשך זמן רב סקרים פרטיים בישראל למען מיפלגת־העבודה־פרס."

● תמונה של פסיפס

התזכירים של ולך למיז מגלים תמונה ברורה של הצעה לשחד את מיפלגת־העבודה. התמונה היא פסיפס של עשרות מישפטים, הפזורים בתזכירים.

שני התזכירים נכתבו ב־25 בספטמבר 1985, שישה ימים אחרי שפרס כתב את המיכתב־בכתב־יד למיז. באחד מהתזכירים נאמר כי ב־19 באוגוסט הובהל ולך באופן פיתאומי לז'נבה, כדי להיפגש עם רפפורט. במקומות רבים בתזכירים אמר כי המידע הכלול בו בא ישר מפיו של רפפורט, ידידו האישי הטוב של פרס.

הנה קטעים מתוך התזכירים:

● „להלן פריטים מסויימים של מידע שב' ר' (ברוס רפפורט) מסר לי..."

● (בוושינגטון עושים קשיים לרפפורט) „בעיקר בגלל העובדה שברוס רפפורט ,עומד לעשות המון כסף' (מרכאות במקור) בפרוייקט זה. נכון שהוא החמיר את המצב כאשר סיפר, בשלב מוקדם, שהוא עומד לספק 50 עד 100 מיליון דולר."

● „הוא (רפספורט) אישר את הסידור שעשה עם פרס, שלפיו תקבל ישראל 65 מיליון עד 70 מיליון דולר לשנה, במשך עשר שנים, מתוך התוצאות של הפרוייקט. מה שנאמר לי — וזה יוכחש בכל מקום — הוא שחלק מכסף זה ילך במישרין למיפלגת־העבודה."

(זאת היתה נבואה בטוחה. הסידור אכן מוכחש בכל מקום. אבל הדברים נכתבו על־ידי ולך מייד אחרי שנפגש עם רפפורט, ומפיו. איזה עניין היה אז לרפפורט לשקר? ואם לא אמר את הדברים, מדוע דרש עכשיו חסינות מאישום פלילי בעניין השוחד?)

● „כדי לעמוד על טיב המידע הזה, וגם על טיב המידע לגבי העלייה מברית־המועצות (שפורט לפני כן בתזכיר) יש לזכור את ההיגיון הברור. יש צורך לספק לישראל זרם גובר של אשכנזים מברית־המועצות, כדי לעזור לאזן את כניסת היהודים הספרדיים־מיזרחיים, שיש להם זיקה וקשר טיבעיים עם הליכוד. מבחינת האינטרסים האמריקאיים, היתרון ברור."

חשוב לקרוא קטע זה בעיון. הנימה הגזענית מושכה את כל תשומת־הלב, אך יש בה גם מסר אחר: שמוצדק לשלם שוחד למיפלגת־העבודה מפני שהאינטרס האמריקאי מחייב את עליית מיפלגה זו. זהו „ההגיון הברור".

יתר על כן: ברור כי המידע, גם ביחד לאשכנזים/ספרדים, בא מפיו של רפפורט, ידידו הקרוב של פרס, וממי שמע רפפורט תיאוריה זו?

● „רפפורט אמר (לוולך) כי פרס הרגיש בתוקף ששיחרור ויר (אחד מבני־הערובה האמריקאיים בלבנון) היה תוצאה של מאמצי ישראל, ושלה בלבד. הוא (פרס) אמר שיסדר גם את שיחרור השישה הנותרים. יש הרגשה שארצות־הברית ,חייבת', (מראות במקור. הכוונה היא שארצות־הברית חייבת חוב לישראל בשל מאמצים אלה.), וכי הגשמת הפרוייקט, כפי שפורט בתזכיר שלי, מתאימה."

זהו פסוק סנסציוני. עד כה טוען פרס כי ישראל עשתה טובה לארצות־הברית, בכך שהסכימה להנחת צינור־הנפט. כאן מופיעים הדברים בצורה הפוכה: שהנחת־הצינור היא בגדר טובה לישראל, או לפרס.

הכיצד? כאשר ישראל נדרשה לשעבר 400 מיליון דולר מכספים המגיעים לה, איך זה מהווה טובה לישראל? היכן כאן הטובה לישראל, שיש בה משום החזרת־חוב?

על כך תיתכן רק תשובה אחת: הטובה אינה לישראל, אלא למיפלגת־העבודה, בצורת התשלום הסמוי הגדול המובטח.

● „ראש־הממשלה (פרס) רגיש מאוד למיכתב ששלח. הוא רוצה שיוחזר, אם לא תהיה תשובה מתאימה כלשהי כאשר יגיע לוושינגטון. התשובה המתאימה תהיה פגישה עם הנשיא רגן ועם באד מק־פארלן, שבה יידון גם פרוייקט זה."

הדרישה להחזרת המיכתב באה מפי רפפורט, שדיבר בשם פרס. הפגישה עם רגן היתה דרושה כדי שהנשיא יביא לשינוי החוק, שיאפשר שיעבוד הכספים הישראליים.

● „אכלתי ארוחת־ערב בביתו של רפפורט ונפגשתי עימו בחדר־העבודה שלו. אז הראה לי ונתן לי את המיכתב המצורף לתזכיר זה... בקשתו

(המשך בעמוד 42)

מיז
„קשירת־קשר לביצוע עבירה"

מיכתב באנגלית רצוצה

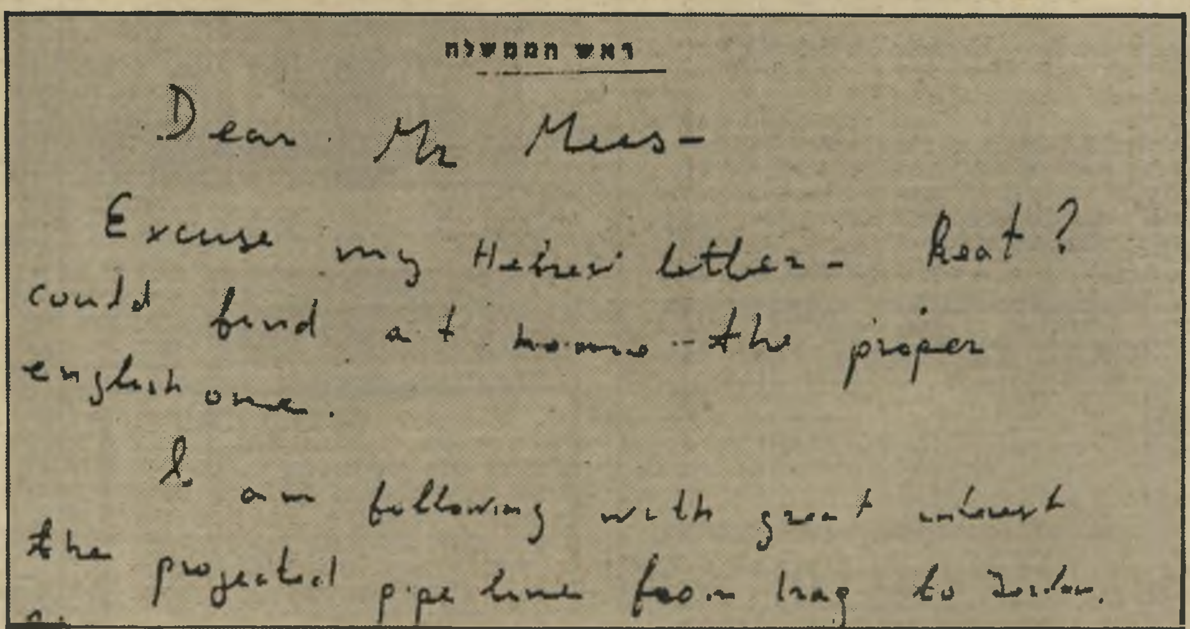

ראש הממשלה

Dear Mr Mees-
Excuse my Hebrew letter-head?
could find at home - the proper
english one.
I am following with great interest
the projected pipe line from Iraq to Jordan.

המיכתב שכתב שימעון פרס בכתב־יד, על נייר־מיכתבים עברי, לשר־המישפטים האמריקאי אד מיז, כתוב כולו באנגלית משובשת. יש בו כמה שגיאות־כתיב גסות.

למשל:

I could find במקום I could not find.

english במקום English.

aditive במקום additive (תוספת).

aparently במקום apparently (כפי הנראה).

a Israeli במקום an Israeli.

להלן המיכתב כולו:

מר מיז היקר,

סלח את הראש העברי של המיכתב. (לא) יכולתי למצוא בביתי את האנגלי המתאים.

אני עוקב בעניין רב אחרי הצינור המתוכנן מעיראק לירדן, כתוספת אפשרית להכנסת שיקול כלכלי לארץ זו הנתונה בצרות. כפי הנראה יכולה ערבות ישראלית לעזור לסלול את הדרך להנחת הצינור הזה.

הייתי מרחיק לכת כדי לעזור. אולם דרושה מצידנו דיסקרטיות.

אהיה בארצות־הברית באמצע אוקטובר, ואני מתכוון לדבר על כך עם ג'ורג' שולץ, שאותו אני מעריך מאוד.

בהתחשב בזמן הקצר של שהותי בוושינגטון, אני מאמין שזה יעזור מאוד אם יודיעו על כך לג'ורג' מראש.

אני אעריך את עזרתך הטובה מבחינה זו. ביקשתי את ידידי (בלשון יחיד) ברוס ובוב להביא לידיעתך את כל הסיפור, ואסמוך על שיקול־הדעת שלך לגבי הדרך הטובה ביותר לטפל בעניין זה.

בתודות רבות,
שימעון פרס,
ירושלים, 19.9.85.

תשקיף

ניסים ינהל את הסברת הליכוד

במיפלגה הליברלית שורר בשבועיים האחרונים זעם על־כך שחרות מנסה לנגוס ממנה גם את תפקיד ניהול אגף־ההסברה של הליכוד לקראת הבחירות הקרובות לכנסת.

משה ניסים היה אחראי להסברת הליכוד בבחירות של 1981 ו־1984, והיתה ציפייה שימונה לתפקיד גם הפעם. אך רוני מילוא, ראש אגף־ההסברה של תנועת־החרות, החליט שהפעם יהיו שניים, הוא וניסים.

בסופו של דבר יוחלט, כנראה, שניסים ינהל את ההסברה ומילוא יעזור על־ידו.

בדיקת זיופים בחרות

הידיעות על האפשרות שהבחירות יוקדמו גורמות למתח ב„מצודת־זאב" וצפוייה סידרת פניות לבית־הדין הפנימי של תנועת־החרות, כדי שזה יברר זיופים בבחירות שהיו בעת האחרונה בסניפים שונים של התנועה.

ארנס נגד ממשלת־ישראל

הפרופסור יגאל ארנס, בנו של משה ארנס, מרצה במחלקה למחשבים באוני־ברסיטה של דרום־קליפורניה, חתום על עצומה, שבה נקראת ארצות־הברית להביע מחאה, תרעומת והסתייגות ממדינת־ישראל בעיקבות האירועים בשטחים. העצומה פורסמה בעיתונות האמריקאית.

על העצומה חתומים 18 אינטלקטואלים יהודים־אמריקאים, ביניהם הפרופסור רב־היוקרה והאנטי־ציוני נועם חומסקי וג'רמי לווין, המנהל לשעבר של רשת־הכבלים סי־אן־אן, שהיה בן־ערובה בלבנון.

יתכן שהבחירות לא יוקדמו

יוזמת המערך להקדמת הבחירות לחודשים מאי או יוני אינה רצינית. המועד הרצוי למערך אינו ריאלי, מכיוון שאי־אפשר יהיה לקיים עד אז את הבחירות הפנימיות בתוך מיפלגת־העבודה עצמה.

חודש אפריל „תפוס" בחלקו הגדול על־ידי חג־הפסח, ולמיפלגה אין די זמן כדי להתארגן לקראת הבחירות הפנימיות.

סרבנות בתק"ם

בגלל אי־השקט הגובר בקיבוצים, עורך התק"ם באחרונה כינוסים איזוריים, בהשתתפות חיילים מן הקיבוצים, הוריהם ובני השיכבה הצעירה, לדיון במתרחש בשטחים הכבושים. בדיונים משתתפים קצינים בכירים מן התק"ם, כמו ישעיהו („שייקה") ארז ובן־ציון („בנצי") ויינר, המנסים להרגיע את הרוחות.

במקביל, מלווה את הכינוסים קבוצת חיילים במיל', ביוזמתה של צעירה מאחד מקיבוצי־הדרום, המחתימה את הקיבוצניקים על הצהרת־סירוב לשרת בשטחים הכבושים.

ארנס מגייס כספים

משה ארנס נסע לשבועיים לארצות־הברית

ולבריטניה, כדי לגייס כספים לתנועת־החרות לקראת הבחירות לכנסת.

השופט סירב לעיסקה

לשופט אשר ארבל, שהיועץ המישפטי לממשלה עדיין לא החליט אם להעמידו לדין, הוצעה עיסקת־טיעון. לפי ההצעה, אם יודה ארבל, ייסגר העניין בבית־הדין המישמעתי לשופטים.

ארבל, שסניגורו הוא עורך־הדין חיים שפירא, סירב להצעה ויתכן שסירובו יהווה שיקול בהחלטה אם להעמידו לדין.

גניבות מחדרי פרקליטים

בזמן האחרון בוצעו גניבות רבות מחדריהם של פרקליטים בפרקליטות מחוז תל־אביב והמרכז.

בעיקבות גל הגניבות הודבקה הודעה על חדרי־הפרקליטים, המבקשת מהם לשמור על ארנקיהם וחפציהם, ולהימנע מלהשאיר בחדרים חפצי־ערך בלא השגחה.

בנקים מצמצמים אשראי

יש מגמה בקרב בנקאים להימנע ממתן היתרי־אשראי נרחבים, כתוצאה מהאירועים בשטחים הכבושים בגלל פעולת־שרשרת, שבה נפגעים עסקים בארץ.

לכן יש שוב פריחה בשוק האפור, לצד ריבוי מצבים של פשיטת־רגל של עסקים קטנים ובינוניים.

רגן כותב עברית

שימעון פרס, יצחק נבון והסופר עמוס עוז יעוטרו השבוע בדוקטורט רפורמי, במלאת 25 שנה לקמפוס הירושלמי של היברו־יוניון־קולג' (בית־המידרש לרבנים של התנועה הרפורמית).

את העיטור יעניק להם הנשיא העולמי של הקולג', אלפרד גוטשלק.

נשיא ארצות־הברית, רונלד רגן, שיגר לאירוע איגרת מיוחדת בחתימת־ידו. הוא חותם את האיגרת במילים: „מזל־טוב מקרב לב," בעברית באותיות לועזיות.

בר־אילן מחולקת

לראשונה מזה זמן רב, גם הסטודנטים באוניברסיטת בר־אילן אינם מתייצבים כאיש אחד מאחורי עמדות ימניות.

עסקן־הסטודנטים אבנר עובדיה (26) פירסם עצומה בזכות הגברת „היד החזקה" ובעד גירוש העיתונאים הישראליים והזרים מהשטחים הכבושים. הוא הצליח לאסוף 400 חתימות.

בתגובה על כך התייצבו שתי סטודנטיות, שהחתימו על עצומה הקוראת להפסקת הדיכוי ולנסיגה מהשטחים הכבושים. על העצומה שלהן חתמו עד היום כמה עשרות סטודנטים.

מישכן פסימי

מישע („מישה") מישכן, איש קריית־ארבע שהתפרסם בשביתת־הרעב שלו בזמן פינוי ימית, אינו חושב שמתנחלי הגדה המערבית יתנגדו ברצינות לפינויים במיסגרת הסדר מדיני. בראיון ל„הירדן", ביטאון ימני קיצוני, אמר מישכן:

„אני לא רק חושש, אני משוכנע ש־האוטונומיה תביא להקמת מדינה פלסטי־נית ולפינויינו. אם יהיה פינוי, אינני חושב שתהיה כאן מילחמה, כדיברי גאולה כהן... אני צופה שרוב המתיישבים יחשבו על הפיצויים שיקבלו. כך היה בימית, למרות שלא האמנו שכך יהיה."

מחווה של שרון לדתיים

מכון־התקנים הישראלי, הכפוף למישרד־התעשייה־והמיסחר, הורה ליצרני היין והיבואנים להדפיס בבירור על תוויות־היין אם היין קיבל הכשר מטעם הרבנות.

היצרנים והיבואנים טוענים שעד היום נעשה הסימון „כשר" בהתנדבות, ושקשה לחייב אותם לעשות זאת.

לפי ההלכה היהודית, אם בתהליך הייצור נגעה ביין ידו של „גוי", הופך היין ל„נסך", ואז הוא אסור באיסור חמור על יהודים.

חסר בד למפה

למפת־השלום חסרות עדיין פיסות־בד. זוהי מפה שתימסר לממשלת־ישראל, כדי שזו תכסה בה את שולחן המשא־ומתן. היא עשוייה מפיסות־בד, שכל אחת מהן מעשה ידיה של אשה בישראל.

מארגנות־המיבצע, המדגישות שאינן שייכות למיפלגה כלשהי, סבורות שחייבים לפתוח במשא־ומתן עם הפלסטינים, ומזמינות את נשות המדינות לעזור להן.

רש"י בכינוס

לראשונה בישראל מתכנסים חוקרים מצרפת ומהארץ לדון באישיותו של הפרשן היהודי־צרפתי רש"י, במלאות 950 שנה להולדתו. לאירוע שולחת ממשלת־צרפת את רובר באדינטר, נשיא ועדת־החקיקה בפרלמנט הצרפתי.

הפרופסור יעקב מירון מישראל, יו"ר הכינוס, חושב להפוך את האירוע למנוף בקישרי תרבות צרפת־ישראל.

הרגל נשלחה למקום אחר

רגלו של פועל תורכי נקטעה בעת ש־נפל עליו מנוף בנמל־אשדוד.

למקום־התאונה נשלחו שני אמבולנ־סים, כדי להציל את הרגל. אמבולנס אחד לקח את הפצוע, והשני את הרגל הקטועה, כדי שייעשה ניסיון לתפור אותה לגוף.

לרוע מזלו של הפועל הפצוע, הוא הועבר לבית־החולים תל־השומר, ואילו הרגל הפצועה הובהלה לבית־החולים ב־אשקלון.

תלונות נגד המזכיר לשעבר

אגודת־העיתונאים הגישה תלונה למישטרה נגד יונה שימשי, מזכיר־האגודה לשעבר.

התלונה מחשידה אותו בשלוש עבירות. הראשונה מתייחסת לכך שבעת שרות־מילואים שלו המשיך לקבל משכורת מהאגודה, וכבר בבר קיבל את כספי הביטוח הלאומי, המגיעים לחייל־מילואים. השניה מתייחסת לטובה דמי־אחזקת־הרכב שאישר לעצמו, לפי התלונה, בעת היותו מזכיר־האגודה. השלישית אומרת שבעת נסיעתו עם נשיא־המדינה לאוסטרליה ולאוקיאניה, לא לקח חופשה, אלא המשיך לקבל משכורת.

במקביל הגישה האגודה תביעה אזרחית נגד שימשי לבית־מישפט השלום בתל־אביב, כדי שיחזיר את הכספים שלקח.

בדיקות לפוליסות ביטוח

אירגוני־הצרכנים בודקים עתה טיב התקשרויות בפוליסות־ביטוח שונות, המונפקות ללקוחות, ובהן נגבים כספים גם עבור הצטרפות במנויים לשרותים נלווים, כמו שמירה ושרותי־דרך לרכב, מבלי שתהיה ללקוחות אפשרות בחירה.

הקרקעות לא אושרו

עיריית אילת עוקבת בדאגה אחרי פירסומים שונים בארץ ובחו"ל, על התחלת בניית פרוייקטים של דירות־נופש על קרקעות מינהל־מקרקעי־ישראל, משום שהקרקעות עדיין לא אושרו לבנייה.

יוזמה חדשה לדחיית הבחירות

חברי־כנסת ופעילים משתי המיפלגות הגדולות — הליכוד והמערך — יוזמים דחיית הבחירות לרשויות המקומיות.

הדחייה תהיה בשלב הראשון לשלושה חודשים. אך חודש פברואר הוא חודש חורפי שאינו מתאים לבחירות, ואז יידחו הבחירות לרשויות עד לקיץ 1989.

ענת סרגוסטי

רגע של אושר

שיא התענוג:

לקום מוקדם־מוקדם בבוקר (דבר שאני שונא אותו בתכלית השינאה), לרדת ממזח־העץ של המלון לסירת־טקסי, להפליג בחשיכה לאורך חזית־הים של ונציה, לעבור על פני ארמון־הדוכס, להיכנס לתעלה צרה וחשוכה, לעבור בתעלות המתפתלות בין הבתים הרדומים אל הצד השני של העיר, להגביר את המהירות כך שהמים מותזים לגובה משני הצדדים, לעמוד בחרטום כשהרוח הקרה מצליפה בך על הפנים, לראות את אורות האי מוראנו (אי אמנות הזכוכית) חולפים על פניך, לחצות בחושך את המים השחורים והאימתניים של הלאגונה, להגיע בשש בבוקר לנמל־התעופה על־שם מארקו פולו, בדיוק כשהשחר מפציע.

מירדנה ועד ריטה

הרבה שנים חיכיתי לרגע הזה.

זאת לא הגאולה. אבל אולי זוהי אתחלתא דאתחלתא.

עמדתי בכיכר־מלכי־ישראל בתל־אביב, בין עשרת האלפים שבאו להפגנה של הקו האדום נגד הכיבוש.

כבר הייתי בהפגנות רבות בכיכר הזאת — הפגנות של שלום עכשיו, הפגנות נגד מילחמת־הלבנון, הפגנות מהפגנות שונות בעד ונגד.

במשך הזמן למדתי להכיר את פניהם של מרבית המפגינים למען השלום, נגד הדיכוי, למען זכויות־האדם. השנים עברו, שערותיהם האפירו, והם נשארו נאמנים.

ארזי

הפעם היו שם אחרים. דור חדש לגמרי. המפגינים הוותיקים, בני ה־50, היו מיעוט קטן ומאושר. וגם מפגיני שלום עכשיו, היו במיעוט. בני ה־35. בני 18 ובני 20 שלטו בכיכר.

ולא רק הגיל השתנה. גם הסיגנון. לא עוד הגימגום המפוחד־משהו של שלום עכשיו, חצאי־הסיסמות וחצאי־הפיתרונות מתוך פזילה מודאגת לצדדים. שלום עכשיו חשש מכל איזכור של העניין הפלסטיני, מכל שיתוף של אזרחים ערביים בהפגנות. פעם פרצה היסטריה מפני שמישהו צייר על השלט הפרטיזני שלו דגל פלסטיני. תמיד ריחף על הפגנות אלה החשש הסתום שמא תזוהה התנועה חלילה עם רעיונות רדיקליים, שמא תמצא את עצמה מחוץ לקונסנזוס.

הצעירים האלה דיברו לעניין, ובפה מלא. על הצורך בהידברות עם הפלסטינים. על הצורך להסכים להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. על אש"ף. הם לא ראגו לקונסנזוס. מי שרודף אחרי הקונסנזוס, הקונסנזוס בורח ממנו. ומי שבורח מן הקונסנזוס, הקונסנזוס ירדוף אחריו.

וראה זה פלא: כמעט כל גדולי הזמר הישראלי, אלילי־הנוער, הופיעו על הבימה והזדהו עם ההפגנה. מירדנה ארזי ועד ריטה, מקושניר ודטנר ועד יהודית רביץ — גלריה מפוארת של עשרות זמרים וזמרות, שהיו מוכנים לסכן את הקאריירה שלהם ולהקריב את הפופולאריות שלהם בקרב חלק מן הציבור, כדי לקום ולהתפקד.

היתה זאת הפגנה יהודית־ערבית. לא זה בלבד שהערבים לא הוחרמו, כמו בעשרות הפגנות שלום עכשיו, אלא שנעשה הכל כדי להביאם. לא רק לרגלי הבימה, אלא גם עליה.

כאשר שלוש צעירות ערביות שרו בגאווה לאומית את בלאדי, בלאדי, בלב העיר העברית ולפני קהל של צעירים עבריים וערביים, היתה זאת חווייה מרגשת.

והרי יש בזה הגיון פשוט: מי יאמין להפגנה למען שלום ישראלי־ערבי, אם אין בקרב המפגינים עצמם שילוב יהודי־ערבי?

באותו יום שלישי בתל־אביב נפתח דף חדש. דור חדש של שוחרי־שלום הגיע לבגרות, ועלה על קודמיו. לצד ההתנערות הפלסטינית בגדה וברצועה החלה ההתנערות של כוחות־השלום הישראליים.

חיכיתי לזה הרבה שנים. עכשיו זה בא. הייתי מאושר. למרות שידעתי שזוהי רק אתחלתא דאתחלתא דגאולה.

בלאדי, בלאדי

שאלתי את איברהים מניין בא השיר בלאדי, בלאדי.

לתנועת־השלום הישראלית עדיין חסר הימנון מלכד, מלהיב, מרגש. יש כמה שירים יפים. גם בהפגנת הקו האדום נשמעו שירים חדשים, יפים ומרגשים. אך חסר ההימנון הפשוט, המצעיד, המדרבן לפעולה, משהו כמו אנחנו נתגבר של תנועת־השלום ותנועת־השיוויון האמריקאית.

אולי עכשיו, כאשר מלחינים וזמרים כה רבים התייצבו לפעולה, ייוולד השיר הגואל.

בלאדי, בלאדי, לעומת זאת, ממלא את הצורך הזה בצד הערבי. הוא פשוט, הוא מלהיב, הוא מדבר אל הלב ובא מן הלב, כמו ירושלים של זהב אצלנו.

ארצי, ארצי, ארצי,
לך אהבתי וליבי...

כיום זהו גם ההימנון הלאומי של מצריים. איך הוא בא אל הפלסטינים?

ובכן, השיר הזה הוא באמת מצרי. בשנות ה־20 וה־30 עברה על מצריים תנועה גדולה של התנערות לאומית, שהושפעה על־ידי תרבויות צרפת ואיטליה. היא באה במקביל לתנועת ההתנערות הפוליטית, האנטי־בריטית, שבראשה עמדה דמותו של סעד זע'לול האגדתי.

בבתי־הקפה שמאחורי הבניין הנוכחי של שרות־השידור המצרי התכנסו אנשי־תיאטרון, שביטאו את המחאה הלאומית. בחוג זה נולד השיר בלאדי, בלאדי, המפאר את מצריים.

יאסר ערפאת נלהב לשיר הזה. בחפשו הימנון המבטא את מאוויהם הלאומיים של הפלסטינים, בחר בו. השם „מצר" (מצריים) הוחלף ב„פלסטין", אף שאינו מתאים כל־כך לקצב השורה. והנה הימנון לאומי.

מכיוון שמנגינת התיקווה שלנו נלקחה משיר־עם רומני, מי אנחנו שנדבר.

שלהבת בארזים

כעונש על המתרחש עכשיו בגדה וברצועה, מתמוטטים מוסדות וערכים אצלנו. נראה כי זהו גם גורלו של הקיבוץ.

אני רואה את הדיווחים על המתרחש בקיבוץ גשר, ושומע את דברי החברים, ואיני מאמין לעיניי ולאוזניי.

בקיבוץ!

בן של קיבוץ גשר, חניך הקיבוץ משחר ילדותו, נתפס במעשה סאדיסטי שאין מילים לתארו. כמה חיילים תפסו זורק־אבנים צעיר, כבלו אותו, ואחרי שנכבל הנחיתו עליו מכות רצח, בעטו בראשו והתעללו בו במשך רבע שעה ויותר.

הם לא ידעו כי ממרחק רב — כ־300 מטרים — מצלם אותם צלם שהתמחה בצילום ציפורים ממרחקים גדולים.

אבל לא הצילום חשוב, ולא חשוב שמאות מיליונים ראו את הסרט הזה במלואו (ולא את הגירסה המצונזרת והממותקת, ששודרה בטלוויזיה הסובייטית הישראלית). חשוב איך רואים זאת חבריו־לקיבוץ, מחנכיו, שכניו.

קשה לי להעלות על דעתי מעשה יותר בזוי, שפל ופחדני מצד חייל מאשר התעללות בשבוי כבול. הקיבה מתהפכת ממש

אורי אבנרי

יומן אישי

כשחושבים על זה. זהו מעשה של תת־אדם. אילו היה קרוב־מישפחתי, הייתי מפנה לו עורף לצמיתות. בקיבוץ קרה ההיפך.

אני מבין הורים המתייצבים לימין בנם בשעת צרה, גם צרה שכזאת. גם אביו של הש"ג במחנה־גיבור התייצב לימין בנו, כדי לסעוד אותו בימי־שפלו. בשביל זה יש הורים.

(אגב, הסאדיסט משכם והש"ג מקריית־שמונה צמחו על אותו העץ. סאדיזם ופחדנות הם תופעות־תאומות בצבא.)

אולם להתייצב לימין בן בצרה — אין בכך ולא כלום עם הצדקת מעשיו השפלים. אפשר לסעוד בן ולתמוך בו, כדי למנוע את התמוטטותו, מבלי להצדיק את מעשיו, ובוודאי מבלי להפכו לגיבור, לאיש־מופת.

אך כך, נדמה לי, עשו אנשי־הקיבוץ. זהו הרושם שקיבלתי.

האם קיבוץ גשר מצדיק התעללות סאדיסטית בבני־אדם, מעשה מן הסוג שעד כה ייחסנו אותו לנאצים?

כאשר רואיין חבר־הקיבוץ, ניצול־השואה שהראה את המיספר על זרועו, היה נדמה שכן. אמנם, הוא התפתל. אבל הוא הצדיק. החייל אינו אשם. העמידו אותו במצב כזה. (איזה מצב? מעשה כזה אינו צריך לקרות בשום מצב!) הוא קיבל פקודה. (האם לא אמרו זאת גם שומריו של אותו איש במחנות, אחרי־מעשה?) הוא התרגז מפני שקרעו לעיניו את דגל־ישראל. (האם לא ראה אותו חייל עשרות פעמים כיצד קורעים חיילים ושורפים את הדגל הפלסטיני? האם לא עשה זאת בעצמו?) וכן הלאה.

תירוצים דחוקים. וגם מבישים.

מה שמתגלה כאן הוא תהום. אם חברי קיבוץ גשר מסוגלים בכלל להצדיק מעשים כאלה, יש לבחון כיצד חינכו את החייל הזה. הרי הוא גדל באווירה שהם יצרו. אם הקיבוץ מצדיק מעשה כזה של חניכו, תחת לכסות את פניו בבושה ולקרוא לחשבון־נפש מן היסוד, הרי הקיבוץ אינו עוד מה שחשבנו שהנהו.

הקיבוץ אכן הזדעזע — מכך שאנשי המישטרה הצבאית אסרו את החייל בחדר־האוכל. בעיני הקיבוץ, זהו מעשה נורא הרבה יותר מאשר ההתפרצות הסאדיסטית החייתית. החייל עצמו צולם כשהוא צוחק.

מייסדי התנועה הקיבוצית בוודאי מתהפכים בקיברם.

קפטן לינץ' ויורשיו

מעשה־הלינץ' ב„משתף־הפעולה" בכפר קאבטיה גרם לי לתהות על מקורו של מושג זה.

תמיד האמנתי כי לינץ' היה איש מיסכן שנתלה על־ידי אספסוף, ושבמותו העניק את שמו לאלפי מעשים דומים לאחר־מכן, בעיקר תליית שחורים בידי לבנים צמאי־דם.

בדקתי ומצאתי שאין זה כך. נהפוך הוא.

מישפט־לינץ' נקרא על שמו של אחד סרן ויליאם לינץ', בן וירג'יניה שבארצות־הברית, שזכה בשנת 1782 בחסינות על מעשיו, אחרי שנהג להעניש עבריינים כראות עיניו, בצורה בלתי־חוקית.

משמע, במושגים של ימינו, לינץ' זה היה אופייני דווקא למתנחלים, ה„לוקחים את החוק לידיהם". יתכן שאפשר לראות בו את אחד מאבותיהם הרוחניים של אנשי הקו־קלוכס־קלאן, שהם מצידם האבות הרוחניים של המתנחלים שלנו. לא במיקרה באו רבים מהם מארצות־הברית.

ומעניין לעניין באותו העניין: ראיתי בטלוויזיה את המתנחלת, שצעקה בזעם: תנו לי כסף, ואני ארד מן הארץ עם הילדים שלי!

נדמה לי שדיברה על 80 אלף דולר, שהשקיעה בביתה בהתנחלות.

מסתבר שבעיני אותה אשה יש רק ברירה אחת: או החיים בהתנחלות בשטחים הכבושים או ירידה מן הארץ. בעיניה אין כלל אפשרות שלישית, כגון לחיות כארם הגון בבאר־שבע, בגליל, בחיפה או בתל־אביב.

פטריוטיזם מוזר.

ובמחשבה שניה: מדוע לא? מדוע לא לשלם לאנשים אלה עכשיו 80 אלף דולר למישפחה, ולהיפטר מהם אחת ולתמיד? זה יהיה הרבה יותר זול מאשר להתמודד עם הצרות, שהם יגרמו לנו בהמשך הדרך.

ארכיאולוגיה פרטית

חייו של אדם מורכבים מרבדים רבים, זה על גבי זה, כמו אתר ארכיאולוגי.

בשבוע שעבר נערכה חפירה ארכיאולוגית בכמה שכבות של חיי.

זה היה ביום השני. הוזמנתי להקלטת התוכנית חיים שכאלה על רות דיין.

עם רות דיין היו לי תמיד יחסים מוזרים. בשיא המאבק שהיה נטוש בין משה דיין וביני, כאשר חשפנו את הגניבות הארכיאולוגיות שלו ותקפנו את מדיניותו הרת־האסונות, טיילתי לא פעם עם רות דיין ברחבי הארץ, כדי לבקר בכפרים הערביים שבהם אירגנה תעשיית־בית. על כך הגיש אמנון לין שאילתה בלישכת מפא"י: איך זה מסיירת אשתו של השר משה דיין בכפרי־מיעוטים עם עוכר־ישראל כמו אורי אבנרי?

אני אוהב את רות, מפני שהיא נערה ניצחית — נאיבית, נלהבת, מעורבת, אידיאליסטית. פעם, כשטיילתי איתה ועם יעל בתה ושמעתי את הבת אומרת לאמה מה לעשות ומה לא, התלוצצתי: „זה נשמע כאילו יעל היא האם, ורות הבת."

אחר־כך נפגשתי עם רות כאשר הקמנו ביחד את מחנה־של"י, שהטיף להידברות עם אש"ף ולהקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל. בבחירות של 1977 היינו שנינו מועמדי של"י לכנסת.

אבל לא על כל אלה חשבתי, כאשר ישבתי והקשבתי להקלטת התוכנית. על התפאורה צוייר המושב נהלל, כפי שהיה בשנת 1934, כאשר רות דיין, בת־האצולה הירושלמית, החליטה ללמוד שם חקלאות. הציור השקיע אותי בים של זיכרונות.

כי ב־1934 חייתי גם אני בנהלל. הייתי ילד בן 10, עולה חדש, והוריי שלחו אותי לגור אצל איכרים (אז היו עדיין איכרים) בנהלל, כדי ללמוד ולהשתרש.

כאשר רות וידידיה דיברו על החיים בנהלל של שנות ה־30, חזרו אלי הזיכרונות מאז, המראות והריחות: המעגל של 75 הבתים הלבנים הזהים של המושב, השביל העגול שהיה ענן של אבק בקיץ וים של בוץ בחורף, הפרדה שנפלתי ממנה, הכרמים שעבדתי בהם, הפרות והתרנגולות שהאכלתי, הזיתים, החלבה, התה, העבודה המפרכת, העוני, חורשת־האקליפטוסים.

שעה קלה אחרי שיצאתי מן ההקלטה קפצתי לרגע למסיבה לכבוד חיים שיף, המלונאי, שחגג את יום־הולדתו. לא קל לסבול את חיים שיף, אבל הוא אדם בונה, תרתי משמע, ואני מעריך את מיפעלו.

ז'בוטינסקי

שיף היה חבר אצ"ל, וכמעט כל הבאים למסיבתו היו ותיקי „המישפחה הלוחמת", בני 60־פלוס שהיו גיבורים וטרוריסטים כשהיו בני 20־פלוס.

ארבע שנים אחרי שיצאתי מנהלל הצטרפתי לאצ"ל. כמסיבה, כשהתחילו מרדכי ציפורי וחבריו לשיר את שירי האירגון, בתערובת של התלהבות, נוסטלגיה ואדי־אלכוהול, לא יכולתי להימנע מלהצטרף קצת לשירה. השירים האלה מזכירים לי כמה רגעים גדולים של חיי. אני זוכר את כל המילים בעל־פה. הצעירים במקום התפעלו כששמעו אותי שר שתי גדות לירדן / זו שלנו זו גם כן — אגב, הימנון המתאים כיום לאש"ף. וגם שירו של זאב ז'בוטינסקי: „שא אש להצית, אין דבר! / כי שקט הוא רפש / הפקר דם ונפש / למען ההוד הנסתר..."

אלה הן שתי שכבות עמוקות בחפירה הארכיאולוגית הפרטית שלי, מהזמן הקדום ביותר. כמעט בתחתית.

אנשים

התייר ה־18 מיליון ★ מסיבת־פורים גריאטרית ★
דוגמנית במים קרים ★ הזיכרון המופלא של דן כנר

■ במיסדרונות הכנסת מהל־כת בדיחה חדשה: „מי הוא התייר ה־18 מיליון שהגיע לישראל?” תשובה: שר התיירות, **אברהם שריר**.

■ בשבוע שעבר הגיע **דני קורן**, הגיס של שר־האוצר **משה נסים** ומנערי **יגאל אלון** בעבר, לביקתה. שם חיכ־תה לו מסיבת־הפתעה לרגל יום־הולדתו ה־43. בין החוגגים נראו חברי־הכנסת **מיכה חריש** ו**נאווה ארד**, והפרשן המדיני **חנן קריסטל**.

■ קריסטל נראה מאושר בימים אלה: אחרי חרם ממושך מצד **משה ארנס** על עיתונו, חדשות, מאז שעבר הצהרון את חוקי־הצנזורה בפרשת אוטובוס 300, התחדשו היחסים בין הצהרון לבין שר־הביטחון בעבר. זה קרה בתיווכו של קריסטל, כמובן.

■ אשת־החברה **ברוריה בוטקובסקי** ערכה בביתה מסיבת־פורים גדולה, שנושאה היה „הקוקו והסרפן”. המוזמנים התבקשו להתחפש בהתאם ל־אופנה שהיתה נהוגה באותם ימים. בין האורחים הרבים היו **מנחם סבידור**, יושב־ראש קרן ליבי, ואשתו **רעיה**. הוא נמנע מלהתחפש, אך רעייתו באה לבושה כבת־קיבוץ משנות ה־40.

■ במסיבה הגריאטרית ש־ערכה **מירה אברך** בלטה **ג'ואן אדרי**, גרושתו של חבר־הכנסת רפי אדרי, שהתחפשה כזונה צרפתיה משנות ה־30, והיתה סכסית במיוחד.

■ **קלריטה נתן**, אשתו הצבעונית של **אייבי נתן**, נש־מעה אומרת לג'ואן אדרי באירוע זה: „עכשיו את צריכה חברים. אז טלפני!”

■ בישול המינוי של **מאיר שיטרית** כגיזבר הסוכנות הי־הודית אירע דווקא כששיטרית שהה בחו"ל. עוזריו של משה ארנס איתרו את **רות**, אשתו, בפגישות־עבודה, וביקשו ליצור עימו קשר דחוף. שיטרית חשדה שהמדובר בהתפתחות רצינית, וניהלה שיחה־בטלפון־שבור עם בעלה, באמצעות בתה, ששהתה בביתם שביבנה: „תגידי לאבא שיחזור כבר הביתה!” שיטרית עצמו תוהה אם לקבל את המינוי. אם ינצח הליכוד בבחירות ויוכל להקים ממשלה צרה, יש לשיט־רית סיכוי להתמנות כשר. אך אם ינצח המערך ויקים ממשלה צרה, יהיה גיזבר־הסוכנות בעל עמדת־מפתח בליכוד שבאו־פוזיציה.

■ אירגון המפיקים והאמר־גנים בישראל ערך הצבעה בין חבריו לקביעת היושב־ראש הש־נתי של האיגוד וחברי־ההנהלה. לפי התקנון, מי שמקבל את מיס־פר־הקולות הרב ביותר נבחר כיושב־ראש האיגוד. במשך ש־נים רבות היה זה **שמואל צמח**, שנבחר כיושב־ראש, אך בהצבעה החשאית שנערכה הפ־עם הוא קיבל מיספר־קולות זהה לזה של המפיקה **מרים עצ־יוני**, וכל אחד מהם חפץ בתפ־קיד. ההפתעה הגדולה בהצבעה היתה כשנודע שהמפיקים **איתן גפני** ו**יצחק בן־ניסים**, המ־כונה „זיטו”, לא נבחרו להנהלה.

■ הדוגמנית **פינצ'י מור** התבקשה על־ידי חברת־קוסמ־טיקה גדולה להדגים שימוש במוצר חדש לעיני קניינים ועיתונאים. הגימיק היה שהיא תתרחץ בתוך גיגית גדולה במירפסת של אחד החדרים של בית־מלון הפונה אל הים, ותמרח על גופה את המוצר החדש של החברה. אך המארגנים לא לקחו בחשבון את תנאי מזג־האוויר, וביום האירוע היה מזג־האוויר סוער במיוחד. הגימיק עמד להת־בטל, אך הדוגמנית לא ויתרה, והתרחצה במים הקרים. במשך דקות ארוכות עמדה במירפסת. כשנשאלה לאחר־מכן איך עשתה זאת, השיבה ששהייה קבועה בבריכה חיסנה אותה מפיגעי־הקור.

■ המנחה **דן כנר** מוכר כבעל זיכרון מופלא. אך הוא לא תיאר לעצמו עד כמה תשרת אותו התכונה הזאת. כשהגיע להנחות אירוע באחד מבתי־המלון בהרצליה, התברר לו שאחת מערדשות־המגע שלו נשרטה, ואינה בת־שימוש. מאחר

יורם פולני נער־השעשועים של שנות ה־50 ואיש־עסקים מצליח מאוד בהווה, מתגורר בשנים האח־רונות בחו"ל, בעיקר בלונדון. בימים אלה הגיע במפתיע ארצה, כדי לברר אפשרות של כניסה לעסקים בישראל. הוא הוסיף שהוא שוקל כעת שיבה לארץ לצמיתות. עם הגיעו ארצה חידש קשרים עם חברים, שעידכנו אותו לגבי חיי־הלילה והחברה של תל־אביב.

נעמה לינסקול

יגאל תומרקין יצר אלת־ענק, והעניק לה את הסיסמה: „אין אלה מלבד אלה, ויצחק נביאה”. על האלה החתים 89 סופרים, שדרנים, זמרים ואחרים, וביניהם אלישע ילין־מור, בנו של מנהיג־לח"י המנוח ועמוס קינן.

אבי ולדמן, העולם הזה

אלה פוגצ'ובה זמרת־הרוק מברית־המועצות, הצהירה, בהגיעה לארץ, שהיא נגד מדיניות־הכיבוש של ישראל. כשסיפרו לה על עצרת־המחאה הגדולה של תנועת „קו אדום”, שאמורה היתה להתקיים בכיכר מלכי־ישראל, הביעה את רצונה להשתתף באירוע. שעה לפני תחילת העצרת היא נכנסה למיסעדה בחברת מלוויה, והזמינה בקבוקי־וודקה עבורם. אחרי שלוש שעות של אכילה וסביאה במיסעדה היא נזכרה בקיום העצרת, אך זה היה מאוחר מדי, ובהתאם לתוכנית שנקבעה לה היא המשיכה להצגה עלובי החיים, שם התנחמה בנשיקה מהזמר אבי טולדנו (לצידה).

רחל אבנרי, העולם הזה

גידי גוב הזמר היה אחד מבין עשרות האמנים שנטלו חלק בעצרת הגדולה נגד הכיבוש, שהתקיימה בכיכר מלכי־ישראל. אחרי הסיום התכנסו האמנים מאחורי הבימה, וגוב עלה על משאית־ציוד והנציח את האמנים, כשהוא שומר על ארשת־פנים רצינית. השחקנית שרי צוריאל (בתצלום משמאל) פגשה בשחקן הערבי ג'אסן עבאס והחליפה עימו רשמים על אחד השירים שהחזיקה בידה, שבוצע על־ידי האמנים.

אבי ולדמן, העולם הזה

הזמרת סי היימן (בתצלום למטה, מימין) עמדה בסמוך לאחותה, מעצבת־האופנה המצליחה בילי היימן, ועשתה את הסימן „וי" לצלם. היא אמרה מילה אחת בלבד: „פלסטין". הבדרנית ריבקה מיכאלי (למטה משמאל) הצמידה למעילה מדבקה שנשאה את המילים „די לכיבוש". היא הסבירה לזמרת סי היימן (בתצלום לצידה) שלמרות רצונה לא היתה יכולה להופיע על הבימה, בגלל היותה עובדת ציבור ברשות־השידור.

אבי ולדמן, העולם הזה

אבי ולדמן, העולם הזה

ונותרו לו כ־20 דקות לתחילת הערב, הוא ביקש מאחת המאר־גנות שתעבור איתו בעל־פה על כל הפרטים והאביזרים שהיו אמורים להיות מוצגים בתצוגת־האופנה הגדולה. כנר הצליח במשימה, ולא פיספס אף פריט אחד.

■ בערב־התרמה לאגודת ניצן הופיעה נשיאת־האגודה, **נלה יעקובי**, אשתו של השר **גד יעקובי**, בחליפת־קוקטייל שחורה, וגנבה את ההצגה מכל הנשים שנכחו באירוע. היא עלתה לבימה, נשאה נאום קצר וחזרה למקומה. הופעתה כל־כך הרשימה את באי־האירוע, שגם במהלך תצוגת־האופנה היו עיני הכל נשואות אליה, דבר שגרם לה לחוש באי־נוחות מסויימת.

■ הדוגמנית **סמדר גנזי** ובן־זוגה, הארכיטקט **עגנון גרנות**, חזרו לביתם בשעת־ערב מוקדמת ומצאו את הדלת פרוצה. גרנות חדר לבית בשקט, ומצא בו שני פורצים המחטטים באחד הארונות. הוא חזר לחדר־המדרגות וירד עם חברתו לקרוא לשכן, איש מישטרה, שגר בבית הסמוך. כשחזרו השלושה לדירה כעבור כחמש דקות, מצאו אותה כבר ריקה, ומתוכה נעלמו מכ־שירי הטלוויזיה והווידיאו. הזוג התייחס לעניין בהומור, מכיוון שביום המחרת היה ממילא אמור לעבור לדירה אחרת, כך שכל הבלגן שנוצר לא מנע מהם מע־בר בתאריך המיועד.

■ ד"ר **מינה צמח**, אשת־הסקרים, בילתה בשבוע שעבר במסיבת פורים של קבוצת צעירים בעלי פגיעה מוחית מיזערית (M.B.D., מיני־מל־בריין־דאמאג'). צמח, היא היושבת־ראש של העמותה „כפר עידוד", הנמצא עכשיו בשלבי הקמה. יעד־ההקמה: בעוד שנ־תיים. היא הגיעה לפרוייקט בעיקבות ידידות קרובה עם אמה המנוחה של אחת מחברות הקבו־צה. מדובר בקבוצה של 50 צעירים וצעירות, בני 18 עד 35, הנמצאת עתה בשלבי גיבוש, בחסותו של יוזם הפרוייקט, איש־החינוך **יצחק יצחקי**. הצעי־רים הגיעו מחופשים, והם בילו בשירה, ריקודים ומישחקים. **לימור**, בתו בת ה־18 של יצחקי, היתה בת־זוג מבוקשת לריקודים.

דפנה ברק, זוהר אוהליאב ונעמי רזן ■

האוכל הסיני של מעצב־האופנה

מעצב־האופנה **עודד פרוביזור** אוהב אוכל סיני. הוא נהג לאכול יום־יום את ארוחת־הצהריים שלו, במשך תקופה די ממושכת, במיסעדה סינית. לפתע החל חש ברע – בחי־לות, סחרחורות, הרגשה כללית לא־טובה. הוא הלך לבדי־קות, הרופא שאל „איזה אוכל אתה אוכל", ואמר שהוא לא מתפלא להרגשתו הרעה, כיוון שבכמה מן המיסעדות האלה נוהגים להוסיף לאוכל את המרכיב הכימי מונוסודיום גלוט־מאט. זה מחדד את הטעם, אבל באותו זמן גם גורם נזק

עודד פרוביזור
2.5 קילו ועוד 2.5

לגוף. בלי אוכל סיני חלפה הרגשתו הרעה, אבל לפני שבועיים החליט פרוביזור לנקות את הגוף ואת הראש בצורה יסודית, ועלה למשך שבוע לחוות־הבריאות „מצפה־הימים", ליד ראש־פינה. הוא גם נרגע מהמתח שבו היה שרוי והוריד 2.5 קילו ממישקלו, בעזרת תזונה של ירקות בלבד, התעמלות, יוגה, מסז', סאונה וג'אקוזי. בזכות הרצאה של דיאטאית ששמע שם, הוא המשיך את הדיאטה בבית, ותוך שבוע הוריד עוד 2.5 קילו. עכשיו נותרו לו להוריד רק חמישה נוספים, מה־90 שהיו בהתחלה. ולפעמים, כשבא לו לאכול אוכל סיני, הוא מבקש מהמלצר שלא להוסיף לאוכל שלו מונוסודיום גלוטמאט.

ישראל סלע

יובל קדר בנו של הצייר דן קדר, ממשיך בדרכי אביו. הוא פתח תערוכת־ציורים ראשונה בתל־אביב. יובל, בוגר „בצלאל", למד שנתיים ב„פלאס דה־ווז" בפאריס, והספיק לצייר את הקירות של אולם הווי־אי־פי ב„סינרמה". בין מברכיו שהגיעו לפתיחה בלט רב־חובל נימרוד אשל, דודו של יובל. נימרוד, שהתפרסם בשנות ה־50 כמנהיג מרד־הימאים, היה ידוע כבחור נאה גבה־קומה. למעריצותיו מאז הסתבר שלנימרוד יש ממשיך מבחינת מידותיו – יובל קדר גם כן מתנשא לגובה שני מטר.

בלעדית לרשת אורית

Orit-Lens-2

Orit-Lens-1

VISA

ישראכרט

אדי מור

התמיסות המבוקשות ביותר לעדשות רכות.

להשיג אך ורק ברשת אורית אופטיקה בע"מ

מכוני אורית רשת אופטיקה:

באר שבע: "קרנית", רח' קק"ל 108, טל: 057-77491. **בית שאן:** "אופטיקה אבי", בנין השקם החדש, טל: 06-587013. **בני ברק:** בן ארי, רח' ירושלים 16, טל: 03-795895. **גבעתיים:** "דוד בריל", רח' ויצמן 28, טל: 03-315056. **חדרה:** שיוביץ אופטומטריסטים, רח' הרברט סמואל 71, טל: 06-323032. **חולון:** דוד ועופר אונגר, רח' אילת 36 נאות רחל, טל: 03-877704. **חיפה:** מיכאל קוצר, רח' הרצל 47, טל: 04-665188. **טבריה:** "אופטיקה אבי", רח' הגליל, בנין לב הגליל, טל: 06-722851.

כפר שמריהו: סידוב אברהם, מרכז מסחרי, טל: 77330; 052-573540. **לוד:** "אורביטה", רח' הרצל 21, טל: 08-246463. **נתניה:** יעקב בובר, רח' שמואל הנציב 13, טל: 053-335251. ישראל מייזנר, רח' שער הגיא 6, טל: 053-24296. **פתח-תקוה:** קרן אור, רח' ההגנה 11, טל: 03-9301954. **ק. אונו:** "מרכז העדשה", מרכז מסחרי רימון, טל: 03-342048. **ראשון לציון:** "אופק", רח' רוטשילד 64, טל: 03-998022. **רחובות:** "אורביטה", רח' בית הפועלים 9, טל: 08-454548. "קרן אור", רח' הרצל 168 קומה א, טל: 08-455766. **רמת השרון:** אופטיקה "דודי", רח' סוקולוב 43, טל' 03-493266. **תל אביב:** אופטיקה "אור", ברודצקי 15, טל: 03-414007. "קשר עין", רח' אבן גבירול 23, טל: 03-280243. "שרל בי", רח' אלנבי 53, טל: 03-284911. **משרד:** רח' המליץ 16 תל אביב, טל: 03-297604

אורית

רשת אופטיקה

אופטומטריסטים מוסמכים

אורית-לראות כדי לחיות

יורם („יוריק") ורטה (למטה מימין) ואלון פורת, יוזמי ומארגני מיצעד „קו אדום", מספרים על הולדת הרעיון, על הדרך הקשה בהוצאתו לפועל, על הקשיים שעמדו בדרכם, ועל מחשבותיהם הנוגעות לעתיד התנועה.

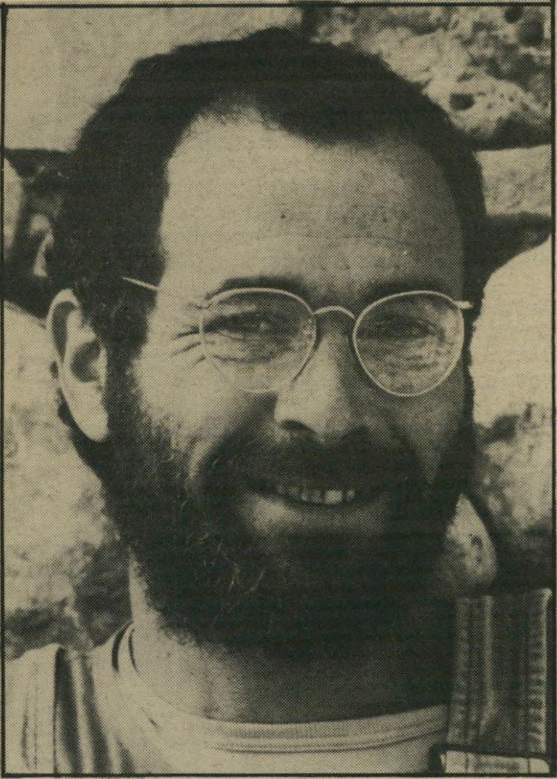
ענת סרגוסטי, העולם הזה

> „אי־השקט הרציני שלי התחיל במילחמת־הלבנון. שם איבדתי את השקט שהיה לי פה, בכפר"

> „אנשים חששו מזה ששני אנשים לא מוכרים מארגנים את כל העניין"

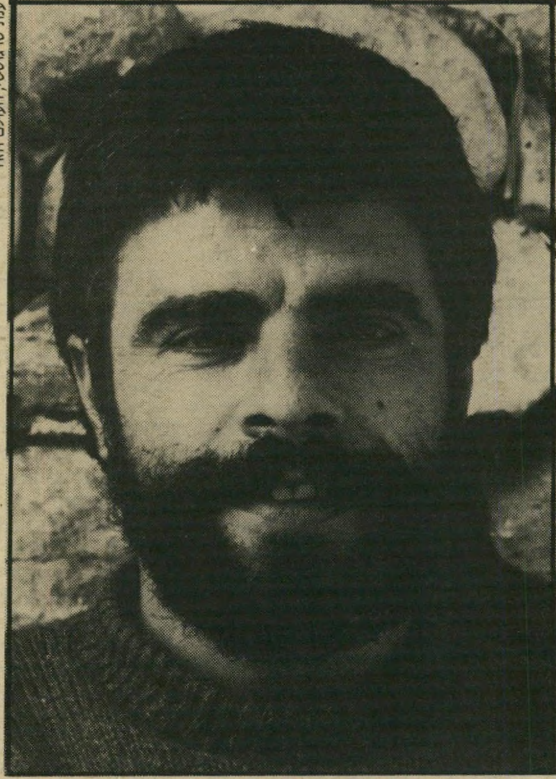
ענת סרגוסטי, העולם הזה

„מיצעד הקו האדום נולד באופן ספונטאני!"

ראיינה ענת סרגוסטי

זה היה, נדמה לי, במוצאי־השבת. יוריק טילפן אלי. ביקש שאתקשר בחזרה והסביר שהוא מדבר מן הטלפון הציבורי בכפר. בקושי שמעתי אותו. הקו היה משובש מאוד. הוא אמר: „חשבנו מה עושים, מה עושים, לאור המצב ומה שקורה בשטחים, ואנחנו רוצים לערוך מיצעד מהגליל לירושלים." הוא נשמע נרגש.

אחרי ימים אחדים נסעתי אליו לכפר. זה היה בסוף חודש ינואר. בבית של עמל ויוריק, זוג חברים טובים שלי מזה שנים רבות, פגשתי בפעם הראשונה את אלון פורת.

אלון היה נסער. הוא דיבר מהר ולקח לי קצת זמן להבין אותו. הוא סיפר שיש לו רעיון, שהתחיל כרעיון גראפי, ושאותו הוא רוצה ליישם במיצעד־המונים שיצעד מראש־הניקרה ועד ירושלים. הרעיון של אלון היה „קו אדום".

כשדיבר, היה בטוח שרוב העם חש כמוהו, שהמצב בלתי־אפשרי, שרוב העם מחפש דרך נאותה להביע את סלידתו מהאירועים ומהכיבוש, ואחרי מחשבה הגיע למסקנה שהדרך הטובה ביותר היא לערוך מיצעד ארוך. לא הפגנה חד־פעמית, אלא מיצעד שיעבור ליד פתחי הבתים, ברחובות של ערים ויישובים.

אלון דיבר כמו מתוך חלום. הוא נשמע רומאנטי. הוא היה בטוח שמיצעד כזה יסחוף אליו את המוני אזרחי־ישראל, שייצאו בדרך זו להביע זעקה ומחאה נגד הכיבוש. הוא רצה ללכת אל האנשים, לבתיהם, ולא לקרוא להם לבוא להפגנת־המונים בתל־אביב, אלא להביא את ההפגנה אליהם.

יוריק היה קצת יותר מציאותי, ואחרי שיחות עם חברים אחדים, התחיל להריח את הבעייתיות שברעיון.

קשה לתאר את ההבדל בין שיחתי הראשונה עם השניים לפני חודש, לבין שיחתי האחרונה איתם בשבת, שלושה ימים אחרי תום המיצעד.

לאיש מהם לא היתה קודם כל נגיעה לפוליטיקה. מדי פעם הם השתתפו בהפגנות של תנועות־השלום בארץ. הם שוחחו מדי פעם עם חברים על המצב, קראו עיתונים, צפו בטלוויזיה, אך שום דבר מהדברים האלה לא נעשה באופן שיטתי, ובוודאי שלא באופן מיקצועי.

הם היו יותר מנאיבים. הם האמינו שבתוך ימים אחדים יצליחו לאחד את כל התנועות והגופים המרכיבים את מחנה־השלום הישראלי. הם האמינו שמפני המצב הקשה, אין מקום ל„מילחמות־היהודים". הם האמינו שיוכלו, בפעם הראשונה, להקים התארגנות שבה יפעלו במשותף, ובאופן שווה, אזרחי ישראל – יהודים וערבים.

הם התחילו לפעול מייד באופן אינטנסיבי ביותר. הם זנחו את בתיהם ומישפחותיהם – לאלון ולאורה ארבע בנות, ליוריק ולעמל שני בנים – והתמסרו באופן מוחלט לעניין עצמו.

בהתחלה הם לא ידעו אל מי לפנות, מה צריך לעשות, איך ליישם את הרעיון. הם התקשרו לכמה חברים טובים – חלקם עיתונאים, חלקם אנשי־שמאל ותיקים, חלקם חברי־ילדות – פישפשו בסיפרי־הטלפונים שלהם, דלו שמות ומיספרים, התקשרו עם דוברים של תנועות־שלום ומיפלגות־שמאל, קבעו פגישות, נסעו, דיברו, דחפו, לחצו. הם לא ויתרו, לא בחלו באיש או בגוף, לא התביישו. הם דחפו כמו בולדוזר.

> „היו לנו שלושה עקרונות: עמידה ברורה נגד הכיבוש, שיתוף־פעולה יהודי־ערבי, ואיחוד של כל הגופים המוכנים ללכת למען המטרות הללו"

רבים מאלה שדיברו איתם ניסו לרפות את ידיהם. אמרו להם שאי־אפשר לארגן אירוע כזה בתוך זמן קצר, אמרו להם שאין שום סיכוי להביא ביחד את אנשי „שלום־עכשיו" עם ערבים מהגליל, אמרו להם שחברי מפ"ם ורצ לא ילכו עם רק"ח. אמרו שזה לא ילך. אבל הם לא היו מוכנים לוותר.

הם נפגשו עם כולם, ניסו לשכנע את כולם. הם היו נקיים מפוליטיקה, נקיים מתככים ומאינטריגות וממריבות ישנות רבות־שנים. הם היו בעד ולא נגד.

יוריק ואלון גרים עם עוד 20 מישפחות בכפר בשם כליל בגליל־המערבי. זה כפר שיושב על אדמות פרטיות, שכל תושב רכש בעצמו. לכל מישפחה דונמים אחדים, חלק מהמישפחות קנו כמה עשרות דונמים. הכפר הוקם לפני 10 שנים, ואלון היה מן הראשונים במקום. כל מישפחה בנתה את ביתה בעצמה, על השטח שלה, כך שהמרחק בין בית לבית הוא גדול מאוד וביקורים בין הבתים נעשים בעיקר ברכב. במרכז הכפר, על גיבעה, יש מיבנה ובו טלפון ציבורי, ודרך הטלפון הזה נוהלה חלק מהמערכה.

אלון הוא פסל, ומתפרנס ממכירת החלב של עדר־העיזים שלו לכפרים ערבים בסביבה.

יוריק ועמל עברו לכליל לפני שנתיים. יוריק הוא משורר, שהוציא לאור ספר־שירים, והוא מתפרנס מעבודתו כעורך ספרים וכיתבי־עת ומאימון כדורסל בגליל המערבי.

שבועיים אחרי שבישלו את רעיון המיצעד, אירגנו השניים את כינוס־היסוד של תנועת „קו אדום". בכינוס היו 60 או 70 איש, יהודים וערבים, בעיקר מן הגליל, אך גם ממרכז הארץ. בכינוס קראו השניים מעין „הצהרת־כוונות", שעמדה על שלושה עקרונות: הבעת דיעה נחרצת נגד הכיבוש, שיתוף שווה ומלא בין יהודים וערבים

(המשך מעמוד 15)

ושיתוף כל הגופים, התנועות והאירגונים המהווים את מחנה־השלום הישראלי.

היו בכינוס נציגים של כל התנועות. היו שם אנשים מ„שלום עכשיו", מרק"ח, מה־רשימה המתקדמת לשלום, ממפ"ם, מה־שומר־הצעיר, מקיבוצי התק"ם, מתנועת „המיזרח אל השלום", מרץ ואחרים.

כולם, ללא יוצא מן הכלל, תמכו ברעיון ובהצהרת־הכוונות של השניים. כולם הב־טיחו שיעשו כל מאמץ, כדי לשכנע את הגופים שבהם הם חברים, כדי שאלה יתמכו ויצטרפו ליוזמה.

עם „שלום עכשיו" היתה לשניים בעייה. בדיוק באותו היום החליטה התנועה לערוך בחופשת הפורים מיצעד מכפר־קאסם לי־רושלים. אחרי סידרת־פגישות ויתרו אנשי „שלום עכשיו" על המיצעד שלהם, והבטיחו לתמוך במיצעד של „קו אדום". הם ביקשו פירוט של המקורות הכספיים של התנועה החדשה ופירוט של הסיסמות שיינשאו במיצעד.

ההחלטה על הסיסמות היתה קפדנית ביותר, וקבעה מיספר מצומצם של סיסמות שהיה מקובל על כל הגופים והתנועות. המטרה היתה לאסוף כמה שיותר אנשים למיצעד.

במקביל למגעים עם התנועות, נערכו גם מגעים עם אמנים, אנשי־רוח ואינטלק־טואלים, כדי שאלה יופיעו וינאמו בעצרות. הוחלט לערוך עצרת בסיום כל יום צעדה, שבה ינאמו שני נואמים – יהודי וערבי – ויופיעו אמנים. היה ברור שאיש מן הנואמים לא יהיה חבר במיפלגה כלשהי.

העבודה האירגונית היתה מתישה והצ־ריכה כוחות רבים. יוריק ואלון התרוצצו בכל הארץ ובעצם נשאו את כל העניין על כתפיהם. ככל שהתקרב מועד המיצעד הם נדהמו לגלות שהבטחות שקיבלו מתמו־ססות, וכי אנשים וגופים, שהביעו תמיכה והזדהות, התחילו לחבל בעניין.

רק"ח, שהבטיחה השתתפות גדולה של אנשים, לא קיימה את הבטחתה ומיספר הצועדים הערבים ביום הראשון למיצעד היה קטן ביותר. גם בעצרת של היום הראשון, שהתקיימה בעכו, לא היתה הש־תתפות ערה יותר.

אנשי „שלום עכשיו" אמרו לחבריהם שהם אינם תומכים בהתארגנות, מכיוון שלא ידועים המקורות הכספיים שלה – למרות שאלה פורטו בפניהם עד השקל האחרון – ושהם אינם יודעים מי עומד מאחורי ההתארגנות – אף־על־פי שהיה ברור שמי שעומד מאחוריה הם שניים: יוריק ואלון.

יתכן שהמיצעד קיבל את הדחיפה הג־דולה והחזקה ביותר דווקא כשהגיע לתל־אביב.

מחוסר תקציב לא הוצפה העיתונות במודעות על המיצעד, ולכן מיספר המיש־תתפים לא ענה על ציפיותיהם של השניים.

אך למרות זאת, בתל־אביב, בפעם הרא־שונה, הצליחה תנועת „קו אדום" להעלות על בימה־העצרת עשרות אמנים שמעולם לא העזו להביע אמירה פוליטית. העצרת בתל־אביב, שבה עמדו זמרים עבריים מן השורה הראשונה, לצד זמרים ערביים מהשורה הראשונה, ריגשה אפילו את אלה מבין המפגינים שצברו כבר שעות־הפגנה רבות במהלך השנים. גם הופעתו של הפ־רופסור ישעיהו לייבוביץ בעצרת בירושלים ביום שלמחרת, השאירה רושם עמוק.

ואולי הדברים האלה הביאו את אנשי השמאל להכרה שאסור לתת לתנועה לגווע, וכי חייבים להמשיך בפעילות.

המיצעד עלה לתנועה 61 אלף שקל. בינתיים נשארו חובות של 30 אלף שקל, שאותם צריך לכסות בזמן הקרוב.

גם אלון וגם יוריק, שעברו קורס מזורז ומעמיק בפוליטיקה, אינם מוכנים להמשיך ולשאת את התנועה על כתפיהם. הם מת־געגעים לחזור לכפר השקט ולחייהם היום־יומיים. שניהם יהיו מוכנים להמשיך בפ־עילות, אך לא בקו הראשון. הם מעדיפים שמישהו אחר יעשה זאת.

■ ■ ■

● של מי היה הרעיון?

אלון: הצער הראשון היה אמנותי. מעין תגר־בה. האי־שקט הרציני שלי התחיל במילחמת־הלבנון. שם איבדתי את השקט שהיה לי פה, בכפר.

● מה בדיוק קרה?

העצרת בירושלים: הפרופסור ליבוביץ נואם בגשם*

„ביקשנו דבר קשה: ללכת!"

אלון: המילחמה עברה לי מעל לראש. אתה בונה משהו לדורות, חושב על כל פרט, ופתאום הכל מתערער לחלוטין. היו לי הזיות על מחלקת־טנקים שיורדת כאן בוואדי שליד הבית שלי.

התגברתי על זה, עד שהתחילה ההתקוממות, עד שראיתי את הדיכוי.

● איך ראית, בטלוויזיה, בעיתונים?

אלון: שמעתי חדשות, ראיתי טלוויזיה, לא הרבה. אבל הייתי פעם בעזה, אני יודע מה זה ואני יכול לראות את ההקצנה. ואז, אחרי שהייתי בעזה, עזבתי את הארץ.

● מתי זה היה?

אלון: ב־1973, מייד אחרי השרות הצבאי שלי.

● שרתת בעזה בתקופת השרות הסדיר?

אלון: כן, בתקופה של אריק שרון.

ודיכוי ההתקוממות עכשיו הזכיר לי את התקופה ההיא, את הכל. פתאום חשבתי מה אני בונה? למה אני בונה? הקיום והשקט פה נעשה רועם ואבסורדי. ואז התחלתי לדבר.

● עם מי?

אלון: עם חברים בכפר. פתאום שמתי לב שאני מדבר עם חברים רק על הנושא הזה. הפסקתי לדבר על דברים אחרים. ודרך שיחות עם החברים הגענו לרעיון הזה.

● של מי היה הרעיון של „קו אדום"?

אלון: שלי.

● איך זה נולד?

אלון: התחלתי לדבר עם דויד ריב. היו לי איתו ויכוחים על נון־אקטיביזם ואקטיביזם. הוא תמיד משתמש באמנות שלו בקו ירוק. חשבתי שהקו הירוק מאדים כל הזמן ואמרתי: ,אדום'. אמרתי שצריך לקחת שלט גדול, ללכת לראש־הניקרה ולהתחיל לצעוד משם. היו לי עוד כל מיני רעיונות, אבל הצעדה נראתה הדבר הכי מעשי. והיתה המון תמימות. חשבתי שמאות אלפים עוברים את אותן התחושות שאני עובר, ובאותה עוצמה.

● מדוע חשבת כך?

אלון: ישבתי אצל חבר שלא מתערב בדרך־כלל בפוליטיקה, ואמרתי לו שלדעתי צריך ללכת עם שלט גדול. הוא נורא התלהב ואמר: ,יאללה, נלך עם הכבשים.'

● ומה היה הצעד הראשון אחרי הרעיון?

אלון: להתחיל לחשוב למי לטלפן.

יוריק: באותה השבת טילפנתי לשני חברים, או יותר. ואחר־כך התחלנו לנסוע ולדבר עם אנשים.

● אנשים נענו ברצון, או שהם חשד־שו?

יוריק: חלק מהאנשים נענו, אחרים נענו בחשש.

● ממה חששו?

אלון: היו יהודים שחששו מזה שיש ערבים, היו שחששו שזה רק"ח, היו שחששו שזה אש"ף. היו כאלה שחששו מכך ששניים שאינם מוכרים מארגנים את כל העניין ושאלו אותנו מי אנחנו. והקטע הכי בוטה ומכוער היה עם שלום עכשיו.

● למה?

אלון: כי כשבן־אדם חסר ניסיון במגעים פוליטיים בא לדבר עם אדם מנוסה, יש למנוסה שתי ברירות. הוא יכול להיות אנושי ומתחשב, או שהוא יכול לנצל ולשחוק. לא תיארתי לעצמי שלשלום עכשיו יהיה אינטרס לשחוק את הרעיון.

יוריק: השלב הראשון היה למכור להם את הרעיון, ואז פתאום התברר שאין למי למכור.

● מה זאת אומרת?

יוריק: הם העמידו תנאים. אנחנו באנו למכור רעיון, אמרנו שאנחנו רוצים שיתוף־פעולה עם הערבים, אבל הם העמידו תנאים. בסוף נתנו לנו שלוש אפשרויות לשיתוף־פעולה. כאזרחים אי־אפשר היה לקבל אף אחת מהן.

● התייאשתם?

אלון: לא ויתרנו עד הרגע האחרון, עד שה־מיצעד הגיע לתל־אביב. אף־על־פי שהיו כאלה שאמרו שצריך להילחם בהם, אנחנו עשינו כל מאמץ שהם ישתתפו.

● וזה הבהיל אותכם?

אלון: זה הרגיז אותנו, זה כאב לנו.

■ ■ ■

● היו ריגעי שבירה?

אלון: בוודאי שהיו.

● למשל?

אלון: היו רגעים שחשבתי: מה אני בכלל עושה בביבים האלה של הפוליטיקה?

● לא רצית להיכנס לפוליטיקה?

אלון: לא, ואני עדיין לא רוצה.

● למה?

אלון: כי זה שטח־פעילות מאוד צר ומוגבל.

● אבל זה שטח פעילות רב־השפעה.

אלון: אני לא יודע. לפי הניסיון שלי קשה לי לראות את ההשפעה. ואני מודד את מיספר האנשים שיצאו מבתיהם והצטרפו.

יוריק: אתה מבקש מאנשים דבר מאוד קשה. אתה מבקש מהם ללכת, לא רק לחתום על עצומה.

● אתה מתכוון לקושי הפיסי?

יוריק: כן.

> **„הייתי חייל בעזה ב־1972, ועשיתי מה שעושים היום. אבל אז היה יותר מבוקר, יותר אנושי, היה יותר ריסון"**

אלון: קיים גם הקושי האירגוני.

יוריק: זה שילוב של כמה מחוייבויות ביחד. זה שונה מהפגנה. ואם אני צריך להיות רב־השפעה, אני לא חושב שאני רוצה להיות כזה.

● אבל אתה הרי רוצה לשנות, זו המטרה?

יוריק: בסדר, אבל כדי שאני אהיה עמוק בתוך כל זה אני דורש מעצמי יותר, אני דורש מעצמי לדעת מה נכון ומה טוב, ואני לא חושב שבקרוב זה יוודע לי.

● אז למה הלכתם על הרעיון מהד־התחלה?

יוריק: ההתחלה נבעה מתוך פגיעה ריגשית. הפרת האיזון שלי היתה ריגשית, זה היה משהו מאוד אינסטינקטיבי, וגם התגובה היתה מאוד אינסטינקטיבית.

● זאת אומרת שרצית לעשות משהו כדי להשקיט את המצפון שלך?

יוריק: זה דומה אולי למישהו שמרים יד כדי לגונן על הפנים שלו. כך היה נראה הרגע הרא־שון שבו החלטנו לעשות את הצעדה. ומבחינתי זה היה רגע של אובדן שליטה.

● מאיזו בחינה?

יוריק: מבחינת ההערכה לתוך מה אני נכנס, על מה אני מוותר, למה אני מתחייב ולאיזו תקו־פה.

ואז, אחרי הכינוס הראשון של האנשים, שבו נכחו 60 או 70 איש, יהודים וערבים, חשבתי שנוכל להיות בצד ואחרים ימשיכו לארגן. אבל אחרי יומיים התברר שצריך לעשות הערכה מחו־דשת, ואז, בפעם הראשונה, הייתי צריך לשקול את הדברים במלוא ההיקף שלהם, והתברר לי שמדובר במחוייבות טוטאלית למשך חודש לפ־חות.

● איזו הקרבה נדרשה ממך?

יוריק: הכל. הקרבה טוטאלית. התמסרות טוטאלית. לא יכולתי להמשיך לעשות את מה שאני עושה, לא יכולתי להמשיך לפגוש במי שאני רוצה לפגוש, לא יכולתי להמשיך לדבר עם מי שאני רוצה לדבר.

● אבל עשית את מה שעשית כי רצית להשפיע.

יוריק: כן, בוודאי. חשבתי שטמון כאן כוח, ושלושת העקרונות שקבענו — עמידה ברורה נגד הכיבוש, שיתוף־פעולה יהודי־ערבי והאיחוד של כל מי שרוצה לתמוך במטרות האלה, תוך שמירה על עיקרון אי־מיפלגתיות — הם דברים נכונים ונחוצים. חשבתי שגם אופן הביטוי שלהם נכון.

למה אני הייתי צריך לארגן את כל זה? כי אף

> **„במישור של היציאה נגד הכיבוש יש לי עכשיו הרגשה שהדרך יותר ארוכה ממה שחשבתי שתהיה"**

אחד אחר לא קם ועשה, למרות שהיו הרבה קריאות דומות. וכשהבנתי מה הכוחות שאני יכול להקדיש לזה, כשראיתי את מעט הקשרים וה־יכולת שלי ושל עמיתי, הבנתי שיהיה צורך להתחייב מבחינה טוטאלית.

אלון: ראיתי שבמיסגרת האמירה האמנותית הגבול הוא מאוד צר.

● אתה מתכוון ליכולת ההשפעה של האמירה האמנותית?

אלון: בוודאי. לא רציתי שהאמירה האמ־נותית תהיה כולה פוליטית. זה לא כלי שיכול להכיל את הצעקה. זה לא כלי להוציא דרכו את האמירה לרחוב בצורה אלמנטרית. צריך היה לצעוק צעקה שתהדהד בכל הארץ.

● היית קצת נאיבי, לא?

אלון: מאוד.

● מה חשבת שיהיה?

אלון: חשבתי על 500 אלף. אחרת לא הייתי מאוכזב מ־15 אלף שהשתתפו. צריך 500 אלף איש שחושבים כך כדי ליצור שינוי ממשי.

● אתה הרי חשבת שתלך מראש־הניקרה, שתעבור ליד בתים של אנשים והם פשוט ייצאו מן הבתים ויצטרפו אליך.

אלון: נכון. אז התגלה לי כל נושא הפירסום, ואיך לחמם את הקהל על העניין, וזה עסק מסואב. לא חשבתי שאני הולך להיות איש־מכירות. אפילו אם מה שאני מוכר זה רעיונות נעלים.

● אם כך מדוע נשארת בעסק עד הסוף?

אלון: בגלל העידוד. הרעיון הוזן על־ידי הרבה אנשים. נקודת־המיפנה היתה בכינוס כאן בכליל. פתאום ראיתי את התגובה של השכנים הערביים. היתה תחושה של שיתוף מלא.

● לא היה ספק בשיתוף־פעולה עם ערביים?

אלון: לא היה ספק ברצון שלהם. הזמנו אותם, והם אכן הופיעו. פתאום קם ועד משותף היושב וחושב ומתכנן ביחד. ובמישור הזה, של שיתוף־פעולה יהודי־ערבי, יש פה התחלה טובה.

במישור של יציאה נגד הכיבוש, יש לי עכשיו הרגשה שהדרך יותר ארוכה ממה שחשבתי.

● למה אתה מתכוון?

אלון: היתה לי תחושה של ,הגיעו מים עד

** מימין: הדוקטור שלמה אלבז, ראש התנועה „המיזרח אל השלום"*

עצרת „קו אדום" בתל־אביב
„צעקה שתהדהד בכל הארץ!"

נפש' וחשבתי שלהרגשה הזאת שותפים יותר אנשים.

■ ■ ■

● כלומר היה לך חלום שהתנפץ?

אלון: היתה תחושה שהתבררה כחלום בלבד. אבל אם אני לוקח את כל הדברים החיוביים שקרו, זו היתה בעצם קריאה. קריאה לאנשים להגיב, לא להבליג. לשכנע את האמצע הדומם, להגיע להקצנה ברורה של הדברים. הרגשה שבזמן כזה אי־אפשר להתחבא מאחורי אפרוריות של מחשבה, שבזמן כזה צריך להיות נחרץ.

אבל בסך־הכל זה היה מעודד לראות שאתה

„שלום עכשיו העמידו לנו שלוש אפשרויות לשיתוף־פעולה, ואי־אפשר היה לקבל אף אחת מהן"

לא צועק לבד. שיש כמה אלפי אזרחים שמוכנים היום לדבר ולומר את הדברים. השתתפות האמנים היתה הפתעה מחזקת.

● לך, באופן אישי, יש שיתוף־פעולה עם ערבים?

אלון: יש לי מערכות־יחסים של 10 שנים עם שכנים ערביים שאני חי בקירבם. גם מבחינת העבודה וגם מבחינת יחסים חברתיים.

● אבל אתה פסל.

אלון: אין לי קשר במישור הזה עם ערבים, אבל גם לא עם יהודים. אני חושב שעכשיו אני אלך ללמד אמנות בכפרים ערבים.

מה שהפתיע אותי זו הנכונות שלהם במישור הציבורי, ללכת בצורה פתוחה. ולא מדובר על מישור אישי של קשר עם מישפחות.

● סיפרת קודם שעזבת את הארץ ב־1973, למה?

אלון: משום שלא רציתי להיות חייל בצבא הכיבוש. לא יכולתי לעבור את הטראומה של עזה.

● מה עשית בעזה?

אלון: הייתי כוח־שיטור, במיסגרת הצנחנים.

● מה עשיתם?

אלון: מה שעושים היום, אבל אז הדברים היו קצת יותר מבוקרים, קצת יותר אנושיים, היתה קצת יותר הקפדה וריסון.

● ומה חשבת כשהיית שם?

אלון: שאני לא מוכן לשמש זרוע לאיזה פוליטיקאי ולאבד את צלם־האנוש שבי. שאני לא מוכן לתפקד כשוטר וככובש לעם אחר.

● היו דברים שסירבת לעשות?

אלון: לא, דאגתי לעבור משם.

● היו אז שיחות בין החיילים?

אלון: בוודאי שהיו ויכוחים. היו, למשל, אימונים של חדירה לבתים, כיתור של בתים. התאמנו על הבתים שלהם, של התושבים בעזה. היינו נכנסים בלילה לבית, עושים כיתור, חודרים פנימה, עושים חיפוש, מעירים את כולם ויוצאים החוצה. וזה היה ב־1972. הכל היה צימחוני לעומת היום. אבל היו ויכוחים בין החיילים אם מותר לנו לעשות את מה שאנחנו עושים.

● היית אז חייל בשירות סדיר?

אלון: כן.

● ואחרי הצבא עזבת את הארץ?

אלון: כן, נסעתי לאנגליה ולמדתי פיסול. הייתי שם כמעט חמש שנים.

● למה חזרת?

אלון: כי לא הצלחתי להשתחרר מהרגשת השייכות לכאן.

● התגעגעת?

אלון: בסופו של דבר, כשהחלטתי לחזור, חשבתי שאולי צריך לבדוק שוב אם המקום הזה נכון. כי במישור הריגשי ידעתי שאני שייך.

● ואז באת הנה, לכליל?

אלון: הייתי שנתיים בירושלים, אבל ידעתי שהדרך היחידה להישאר כאן בארץ תהיה דרך אדמה משלי ולהתחיל עם הכי מעט תכתיבים.

● ניסית להתרחק מהחיים?

אלון: לא, ניסיתי להתקרב לנתונים היותר־טיבעיים של המקום, פחות מושחתים. ומצאתי פה תנאים יותר נקיים. רציתי להכיר את המציאות במקום שהיא יותר ראשונית.

● ופה מצאת ראשוניות?

אלון: ודאי.

■ ■ ■

● איך אתה רואה את ההמשך של „קו אדום"?

יוריק: קודם כל צריך לברר מה קרה.

● מה זאת אומרת?

יוריק: יש כמה תחומים שצריך לברר אותם. איך קרה שהיתה השתתפות כה מעטה של ערבים. לי, בכל אופן, זה נראה אחד הדברים הכי חשובים. הדבר השני הוא בירור, שאני מקווה שכבר נערך, של גופים כמו שלום עכשיו וחלק מהמיפלגות, שהיו חצי בפנים, חצי בחוץ, והיו גם כאלה שחיבלו, והיו כאלה שלא תמכו.

● היו כאלה שחיבלו?

יוריק: היו שחיבלו. פניתי אליהם ואמרתי שהם לא חייבים לתמוך אם הם לא רוצים, אבל למה לחבל? הם העלו לפני חברי־קיבוצים ותלמידי בתי־ספר דברים שהם ידעו שהם שיקריים.

היו בתי־ספר שהודיעו שהם באים, ויום לפני הצעדה באו אליהם אנשים ואמרו להם שלא ללכת.

● למה?

יוריק: טענו שהם לא יודעים מי עומד מאחורי הכסף שלנו, למרות שפירטנו בפניהם מאיפה הגיע כל שקל. אמרו שהם אינם יודעים מי עומד מאחורינו, למרות שהם ידעו היטב שלא עומד מאחורינו אף אחד.

אלון: גם העובדה שהבענו נכונות ללכת עם רק"ח ועם הרשימה המתקדמת לא מצאה חן בעיניהם. הם חששו מהם.

יוריק: מעבר לזה יש מה שנקרא תשתית, יש התחלה של שיתוף־פעולה. עכשיו ברור שלא צריך ללכת לגופים ולמיפלגות, אלא לפנות לאנשים באופן אישי.

● ויש לכם איזו דרך־פעולה לעתיד?

יוריק: ברור ששנינו לא נוכל לשאת את העניין הלאה. לי, בכל אופן, זה די ברור.

● למה?

יוריק: כי מה שדרוש עכשיו זה כוחות אירגוניים ואנשים בעלי־נסיון בדברים האלה, ובייחוד אנשים שיכולים לעשות בחצי שעה את מה שלנו לוקח שבוע. זה מגוחך שאני אעשה את הדברים האלה מתא־טלפון ציבורי.

● אתה לא מעוניין להמשיך בפעילות?

יוריק: בצורה הזאת? במחוייבות הזאת? בוודאי שלא. אם ההתארגנות הזאת תמשיך להתקיים, ואם יצטרפו אליה ואם היא תלך בכיוון שייראה לי, יהיה לי שם מקום.

● אלון, אתה תמשיך?

אלון: אני חושב שאני אגביר את הפעילות במישור היומיומי עם הערבים פה בסביבה. במישור הפעילות של קו אדום אני מסוגל להמשיך לשמור על קשר עם ההתארגנות הזאת, אבל בוודאי לא לשאת את ההתארגנות על כתפי. אני לא מסוגל ואני גם לא מעוניין.

● אני מניחה שלעובדה שאתם אנשים לא ידועים היתה דווקא השפעה מאוד חזקה על ההצלחה.

יוריק: היו שם עוד כמה אנשים לא מוכרים, שגם הם נשאו בעול די כבד. גם כמניעים שלהם אין לחשוד.

● אתה לא חושב שאסור לתת להתארגנות למות?

אלון: אם קיימת אפשרות שהגופים היותר גדולים — מפ"ם, רץ, הרשימה המתקדמת, רק"ח, שלום עכשיו — יהיו מוכנים להתארגן יחד נגד הכיבוש ובכיוון של שלום ישראלי־פלסטיני, אני מוכן להיות שותף לפעילות. אבל לפעילות כזאת יש סיכוי רק אם תהיה לה תמיכה ציבורית רחבה, רק אז אפשר יהיה באמת להשפיע. ואז המיצעד היה בחזקת צעד ראשון.

יוריק: את אומרת שאסור להתארגנות למות. מוות זה נושא כבד ורציני. בניסוח שלך זו שאלה ממישור אחר לגמרי.

● המיצעד הרי לא היה המטרה, המיצעד היה רק כלי להעביר מסר, רעיון, והמטרה היא שלום.

יוריק: ברגע הזה הקשרים בתוך ההתארגנות הם רופפים מאוד.

והדבר העיקרי הוא שהתפקיד העיקרי של ההתארגנות הזאת הוא להיות מודל. אני לא בא כאן להקים תנועה, ואין לי יומרות לעמוד בראש תנועה. אני יצאתי מתוך החיים שלי, מתוך אורחותי, בשביל לנקוט בפעולה. ובפעולה הזאת טמונים כמה דברים חיוביים, שיכולים לשמש דוגמה. ואני מתכוון לשלושת המישורים — העמידה הברורה נגד הכיבוש, שיתוף־פעולה יהודי־ערבי ושיתוף כל מחנה־השלום.

שני האחרונים היו בעייתיים. כך שאם תקום התארגנות כזאת היא תצטרך לטפל בנושאים אלה. אבל המודל קיים. עשו את זה שניים, בלי תנאים קלים, להיפך, עם תנאים מגוחכים אפילו. הרבה אנשים אמרו שזה רעיון נהדר, פחות אנשים גם השתתפו בדרך כלשהיא.

ונדמה לי שבכל זאת יש — לפחות על־פי רשימת־הטלפונים שאספנו — כמה מאות אנשים שהיו מחוייבים, ומתוכם גם כמה עשרות שיוכלו לקחת את ההתארגנות על עצמם ואם יכנסו

„היו הרבה אנשים שאמרו שזה רעיון נהדר, ופחות שגם השתתפו"

לתמונה אירגונים לא־מיפלגתיים, זה יכול להצליח.

אני עדיין חושב שערב־האמנים בתל־אביב עשה רושם עצום. אני חושב ששלום עכשיו עדיין לא הצליחו לארגן דבר כזה, ואולי הם יבינו שהם יכולים לחרוג מהגישה האליטיסטית שלהם. ואם הם ישארו בה, חל עליהם המושג שרכשתי מאחד הפעילים שלהם שנקרא ,שמרנות מהפכנית'. אירגון שהצליח להשיג משהו, ומהר מאוד שוקע במצב שבו הוא מקדש את האמצעים שהשיגו את המטרה ואת האירגון עצמו. וזהו המצב שבו נמצאת היום שלום עכשיו ובמידה רבה של דימיון גם הקיבוצים.

מיצעד „קו אדום" בתל־אביב
„חשבתי שיהיו 500 אלף איש!"

חולצות ירוקות — דולארים ירוקים — ההידרדרות של קבוצ

שלכת ירוקה

מתפוטר וייצנר
מנוע מלדבר

„ריצפה עקומה"

„הריצפה עקומה" אומר הרקדן שאיננו מיטיב לרקוד. במיקרה שלפנינו, מדובר באיצטדיון הכדורגל החדיש והמודרני שבקריית־אליעזר, המשמש לכמה מקברניטי קבוצת־הכדורגל מכבי־חיפה כאחד התירוצים המוזרים למצבה העלוב של קבוצת־הפאר (מיל'), ההולכת מדחי אל דחי.

אלה סבורים, כי המזור לקבוצתם ההולכת ומידרדרת הוא דווקא במעבר לאיצטדיון העלוב שבקריית־חיים, והפיכת המיתקן העירוני בעל כר־הדשא הטוב ביותר במדינה ל„פיל לבן", בחזקת משנה מקום משנה מזל...

„חיפה היא עיר של כדורגל." דומה, כי סיסמה זו, שהיתה מקובלת ביותר בקרב רבבות אוהדים של מכבי־חיפה, הופכת להיות נחלת העבר. אם עד לפני שנתיים הצטופפו ביציעי איצטדיון קריית־אליעזר שתי רבבות צופים מאושרים שזכו לכרטיס־הכניסה המיוחל כשהם מעודדים באקסטזה את אליליהם בדרך לשתי אליפויות היסטוריות — הרי שכיום שוממים היציעים.

הקהל מצביע ברגליים ורק קומץ אוהדים שומר אמונים ל„ירוקים" מחיפה, ומגיע למישחקיהם הביתיים. בדרך־כלל יוצאים אלה אבלים וחפויי־ראש, לא לפני שכילו את זעמם במאמן ובכדורגלנים שהכזיבו.

„היהלום שבכתר"

ההיסטוריה מהעבר הקרוב כינתה את מכבי־חיפה „היהלום שבכתר", „פנינה", „קבוצה מעולם אחר" ועוד. אלה היו רק מקצת הקלישאות שבהן עוטרה הקבוצה בשנים שזכתה באליפות ב־1984 וב־1985.

מקבוצת מרכז טבלה בינונית ואפורה הפכה מכבי־חיפה, בשרביטו של המאמן שלמה שרף, לקבוצה מגובשת של שחקנים. בצירוף שני שחקני־רכש מעולים (זאהי ארמלי וציון מרילי) לשחקני הבית, במישחק הקרבה, בשילוב טוב בין כל חלקי הקבוצה ובחוליית־התקפה דורסנית (שכללה את ארמלי, משה סלקטר ורוני רוזנטל) גרמה הקבוצה לפיק־בירכיים בקרב הקבוצות היריבות בליגה.

היו אלה שנותיהם היפות של רבבות אוהדי מכבי־חיפה, שבנוסף לעידוד הקבוצה, גם במישחקי־חוץ מרוחקים, היו עורף כלכלי איתן ויציב. חיפה חיה ונשמה כדורגל, אך השימחה והריגושים הפכו לאופוריה, וזו, כך דומה, שימשה כמבוא לנפילה הגדולה.

היום, כשמסתכלים לאחור, נראה כי שילוב של יד־הגורל וגורמים שאינם מיקצועיים טהורים גרמו לשקיעתה של ה„אימפריה", שהחזיקה מעמד שלוש שנים.

יד־הגורל היתה במותו הטראגי של שוער־הקבוצה אבי רן בתאונת־סקי בכינרת בקיץ שעבר. התאונה שאירעה לעיני חלק מחבריו הכדורגלנים, השפיעה על המוראל, וגרמה לכמה מהם לסיוטים שאין הם מצליחים להשתחרר מהם עד עצם היום הזה.

בוני גינצבורג, מחליפו, נכנס לנעלים הגדולות עליו בכמה מיספרים, דבר שהשפיע על ביטחונו העצמי וגרם לו לספוג שערים רבים שאינם מחוייבי המציאות.

ובאשר לגורמים הנוספים להידרדרות. בעגת האוהדים מכונה היום מכבי־חיפה „הפראיירית של הליגה". בשנים האחרונות ביצעו קברניטיה „מכירת־חיסול" מוזרה ושיחררו את מיטב כדורגלניה לקבוצות אחרות. מכבי־חיפה הפכה לספקית השחקנים מיספר אחד ליתר קבוצות הליגה.

כמה מכוכביה הגדולים הינם עמודי־התווך בקבוצותיהם הנוכחיות. כך אנו מוצאים את „לב הקבוצה", ברוך ממן, בבני־יהודה, את „מלך השערים" בעונות האליפות, משה סלקטר, בבית"ר־ירושלים, את ה„קפטן" לשעבר, ירון פרסלני, בהפועל כפר־סבא ואת שחקני־ההגנה המעולים אלי כהן ויוסי קרמר בהפועל צפרירים־חולון ובהפועל־חיפה.

גם רוני רוזנטל, ששוחרר ל־פ.צ. ברוז' הבלגית חסר מאוד כשחקן שבנוסף על תפקידו כמבקיע שערים בנה ו„בישל" מצבים לחבריו.

„זרקו אותם לכלבים"

„הקבוצה משחקת ללא כל שיטה ומבריחה את הקהל. ההנהלה הרסה את כל התשתית של השחקנים הצעירים." כך אומר בזעם ישעיהו הלד, מגדולי חלוצי מכבי־חיפה בכל הזמנים, ששיחק בה בין השנים 1950־1966.

„בקבוצה היו חלוצים מעולים מתוצרת־בית, כמו רוני רוזנטל ומשה סלקטר וגם הבן שלי, ראובן. היה עתיד לקבוצה, ותראה מה הם עשו איתם. מי שמכר אותם צריך לתת את הדין. פיזרו את השחקנים בין כל הקבוצות.

„לקחו שחקנים צעירים ומבטיחים, הכניסו אותם 20 דקות לפני תום המישחק ואחר־כך זרקו אותם לספסל למשך חודשים עד ששברו אותם. במקומם הביאו כוכבים, כביכול,

שוער גינצבורג (למעלה)
נכנס לנעליים גדולות מדי

בעלות של מאות אלפי דולארים.

„הם הרסו את מה שהיה קיים והיסודות היום רעועים ביותר. הרסו את השחקנים וזרקו אותם לכלבים. הרגו לנו אותם. מי שמתח ביקורת על ההנהלה מצא את עצמו בחוץ. וההנהלה — לוקחים אוסף של אנשי־עסקים שאין להם רקע מיקצועי בכדורגל והופכים אותם להנהלה. תאמין לי, ככה הם נראים..."

צרפו זאת לירידה בכושרו של ציון מרילי וכמובן לירידה ביכולתו של

אבות ובנים

תופעה מעניינת, המהווה אולי שיא ישראלי, רשמה לזכותה הקבוצה: ארבעה „זוגות" של אבות ובנים, ששיחקו בשורותיה. איטו שלמנברג, כוכב מכבי בשנות ה־40 וה־50, הוריש לקבוצה את בנו שמעון. יהויכין לופט, שחקן שנות ה־40 ובנו אילן, ישעיהו הלד שבנו ראובן זכה בכינוי העגום „היהודי הנודד", מכיוון שכמעט מדי שנה הוא נאלץ להחליף קבוצה, וכן יוסי כהן, שחקן שנות ה־50 ובנו יהודה.

מאמן־לשעבר שרף
מתחילים להתגעגע אליו

הטבלה, גרמו ל...
ולהיעדר אמונה ביכו...
לא צריך להיות...
בכדורגל כדי להבין שפ...
מכוכביה היה הגורם מיספ...
לקבורתה עמוק בתחתית הטבלה.

נ... מ...עוגה

ה ביקורת שהופנתה ל... לא אחת כלפי חוסר מיקצועיותם ... מקבלי־ההחלטות בקבוצה, קר... ...בר...־ההנהלה, שהביאו לשיחרורים הסיטונאיים הת־

בדורגלן בריילובסקי
כוכב שאיננו מנהיג

עוזי קרן

מאמן ...שטן
מאמן שאינו־בעל־פה

דניאל בריילובסקי, הרכש הארגנטינאי היקר, שלא השכיל לשמש כמנהיג במקום ממן, ותקבלו תמונה בלתי מעודדת.

השיחרורים הסיטונאיים של מיטב השחקנים הוסברו כמו תמיד בתירוץ הנדוש של „בונים קבוצה". ואולם, מסתבר שהצעירים שכה היטיבו לשחק כמחליפים ל„כוכבים", או בקבוצות־ עלמה מדבר אחד. לא יתכן כי ההנהלה והמאמן לא ידעו את אשר הם עושים.

הכלל „לא מחליפים סוסים מנצחים," היה חייב לתפוס גם כאן, אלא שהוא לא תפס. המסקנה המתבקשת היא שלא רק שיקולים מיקצועיים טהורים הינחו כנראה, את מקבלי־ההחלטות.

לפני שנתיים בלבד גרשו רבבות

בדורגלן אבוקרט (מאחור)
לא נעים!

צופים עד אפס מקום את איצטדיון קריית־אליעזר. תרגומם של אלה היה בלשון אחרת מאות אלפי דולארים לעונה. היו אלה סכומי־עתק חסרי־ תקדים בכדורגל הישראלי.

קבוצה שהיתה רגילה במשך שנים רבות לתקציב מסויים, מוצאת לפתע את עצמה במצב שההכנסות גדלות במאות אחוזים מעל למצופה. היה זה מצב חדש לחלוטין שדרש התאמה והסתגלות. קל מאוד בתנאים כאלה „לאבד את הראש", וזה אמנם מה שקרה.

מכל עבר נשלחו ידיים כדי לתפוס נתחים מהעוגה שגדלה לפתע. שחקנים החלו מופיעים לפגישות בליווית עורכי־דין וקבעו בכך נורמות חדשות. הסכומים ששולמו להם שברו שיאים בכדורגל הישראלי. חלקם השיג יותר וחלקם פחות והנושא פתח פתח לקינאה, מריבות, וחיכוכים מתמידים בין השחקנים לבין עצמם ובינם לבין ההנהלה.

אימפריה כלכלית

ך וצרו קליקות חברתיות, והיחסים האישיים בין שחקנים רבים התער־ ערו מבלי שהמאמן דרור קשטן, להבדיל מקודמו שלמה שרף, הצליח

אבי כפירי

(המשך בעמוד 21)

להוציא את הנאחס

מי היה גדול שחקני מכבי־ חיפה בכל הזמנים? שאלה זו, שעולה חדשות לבקרים, משמ־ שת עדיין כמוקד לוויכוח בין פרשנים ואוהדים. בדבר אחד, קיים בחיפה קונסנסוס מלא. וסילי היה מלך־האוהדים, וסילי היה האוהד הגדול מכולם.

„להיות אוהד זו תורה שלמה. זה מיקצוע," מחייך וסילי (35), נשוי ואב לשניים, שרק מעטים מכירים אותו בשמו רוני וסיל־ קובסקי. „בין השנים 1961 ל־ 1979 לא החמצתי ולוא גם מיש־ חק אחד של מכבי.

„הערצתי את השחקנים, את האגודה, את הסמל ואת הצבע הירוק. היתה לי מלתחה שלמה של בגדים ירוקים. הצבע האדום, של הפועל, לא נכנס בכלל לארון הבגדים שלי.

„עד היום משתמשים האוהדים בסמל שהמצאתי כדי לעודד את הקבוצה – הרמת הבוהן של יד ימין. כל היום שלי, אחרי עבודתי במועצה לשיווק פרי־הדר, סבב סביב מכבי – כאוהד, כחבר, כאמסגאי וכמ־ נהל־המשק. לא קיבלתי גרוש. הכל היה בהתנדבות.

„בכל מישחק אירגנתי את האוהדים, ויחד עודדנו את הקבוצה – בבית ובחוץ. ישבתי ימים שלמים והמצאתי סיסמות כמו 'הופ־הופ מכבי' או ,היידה בי, היידה בת, היידה מכבי־ חיפה,' ואשר נועדו להמריץ את החברה.

„במשך כמה שנים נבחרתי כיו"ר ועד־האוהדים, ודאגתי להביא את עצותיהם לחברי ה־ הנהלה.

„כשהיה לנו נאחס והפסדנו, ניפצתי קרח ליד קורות השערים, ופיזרתי חול מהכותל במיגרש, כדי להביא את המזל. היה לי דובי קטן בצבע ירוק, שעזר גם הוא. היו ימים... עכשיו, יש לי יורשים ואני יכול לעודד את הקבוצה מן הצד, כמו כל אחד אחר."

וסילי
האוהד הגדול מכולם

שורשי...

קבוצת־הח... פה, נוסד... קצר לאח... הקבוצה ... קים בארצ... שחקניה הע... ורק מעטים ...

ווּתיקי חיפ... היום על הימ... בהם שיחקו ... שלעולם לא י... ־יה של הכדורג... אלי – אברהם מנצ'ל, ישעיהו הלד, אהרון אמר, ג'ווי הרדי, דניאל שמילוביץ (רום) ושלמה לוי.

ישעיהו הלד, שחקן־הקבוצה בשנים 1960־1950, נזכר בגעגועים באותם ימים גדו־ לים. „אמנם לא זכינו באלי־ פויות, אבל היפגנו משחק מל־ היב, שהביא את הקהל ל־ מיגרשים וזיכה אותו בחוויות בלתי נשכחות. תקפנו עם חמי־ שה חלוצים ולא עם אחד ב־ קושי, כמו היום. בחיפה כולם זוכרים את הקבוצה של אז. קבוצת־נשמה ששיחקה בשביל הסמל ולא בשביל הכסף."

בלונדון [illegible] כבעלת הנכס [illegible] והנחשבת [illegible] לא עושה כלום בקטן בצפון־אמריקה.

אח פול רייכמן
102 מיליון דולר קנדיים

— כך כתב המגאזין הבריטי ביזנס בגליון מרס. המגאזין חיי טורונטו גילה זאת בהבלטה.

הוא נתבע על־ידי הרייכמנים לתשלום 102 מיליון דולר קנדיים על פירסום כתבת־ענק בת 70 עמודים עליהם. הרייכמנים נפגעו מתיאור מהלך עסקיהם בצפון־אפריקה במיל־חמת־העולם השניה.

מקורם מהונגריה. הם היגרו לקנדה דרך צפון־אפריקה.

בכתב־התביעה בן 71 העמודים שהגישו לבית־המישפט הם תובעים 24 מיליון דולר על נזקים שהכתבה גרמה להם, נזקים נוספים בסך 12 מיליון, והיתר על נזקים שהכתבה גרמה להם אישית.

הרייכמנים מעורבים גם בישראל, וקיבלו על עצמם לפתח את פרוייקט המרכז המיסחרי החדש בירושלים. בעבר ניהלו משא־ומתן לרכישת בנק טפחות אך בלא הצלחה. בניו־יורק הם בעלי חברת הנכסים הגדולה בעיר, אולימפיה אנד יורק. בארץ הם מממנים מוסדות חרדיים רבים.

אושר "ייצוא „כפירים" לדרום־אפריקה

שר־הביטחון אישר מכירת מטוסי כפיר לדרום־אפריקה. במטוסים יותקנו מערכות אוויוניקה שפותחו עבור מטוס הלביא.

מישלחת של התעשיה האווירית, בראשות **דניאל הררי**, יצאה לדרום־אפריקה לסיכום המשא־והמתן.

[illegible] לעבודה צריכים [illegible] את הגשרים מעל [illegible] שכם. העלות כפולה). הוס[illegible] מעל מיליון דולר ליום לשוק.

התוצאה: מחנק גדול בכסף. ענפים שלמ[illegible] במשבר. שוק־הדירות בקיפאון מוחלט, ותוך כמה שבועות יתחילו פשיטות[illegible] [illegible]ל של קבלנים, והורדות מחירי דירות.

אם המצב בשטחים הכבושים יימשך, צפוי מיתון [illegible] שנות ה־60. אז יצאה ממנו ישראל תודות למילחמת ששת־הימים. מה יהיה ע[illegible] [illegible]שיו?

גנדי מחפש משקיעים למלון

מנכ"ל מוסיאון הארץ, **רחבעם („גנדי") זאבי**, נפגש בחו"ל ובישראל עם משקיעים זרים. גנדי רוצה לבנות בשטח המוסיאון מלון ואכסניית־נוער, ומחפש משקיע לפרוייקט. הוא זקוק ל־10 מיליון דולר להקמת המלון. ידידו הטוב של גנדי, **בצלאל מיז־רחי**, בעל רשת־מלונות בישראל.

מוטי קימחי

מלונאי מיזרחי
בעל רשת־מלונות בישראל

צילום: [illegible] מנשה, העולם הזה

מנכ"ל מוסיאון זאבי
מלון צמוד למוסיאון

בשיחות עם משקיעים מסר גנדי כי **מיכאל שטראוס**, בעל גבינות שטראוס, מוכן להשתתף במימון. עד כה טרם אותר המשקיע הנדיב.

פסטיבל הסרט: בכל זאת!

ביטולי חגיגות ה־40 באמריקה, בגלל דעת־הקהל העויינת, אינן מר־תיעות את **מאיר** („פוגי") **פניג־שטיין** מהשלמת ההכנות לפסטיבל־הסרטים החמישי בניו־יורק ובלוס־אנג'לס.

פניגשטיין שכר בית־קולנוע מיוחד (ביוגרף) בלב מנהאטן, ובו יוקרנו סרטי־הפסטיבל החל ב־23 באפריל. יוצגו יותר מ־10 סרטים ישראליים חדשים, שאין הוא יכול כרגע למסור את שמותיהם, ועוד כ־10 סרטים לא־חדשים.

הפסטיבל יציג בהצגת־בכורה את סרטם של האחים **אורי ובני ברבש**, החולמים. כל בימאי־הסרטים היש־ראליים החדשים הוזמנו לפסטיבל, ויהיו נוכחים בהקרנות סרטיהם.

כן אירגן פניגשטיין פרס של 50 אלף דולר לבימאי ולתסריטאי, שיתחילו בהפקה חדשה תוך שלושה חודשים ממתן הפרס. הפסטיבל נתמך בראשונה על־ידי חברות גדולות כמו קודאק, קולומביה וטריסטאר, וכן מישרדי התעשייה והתיירות.

במיסגרת הפסטיבל ייערכו ערבי־גאלה כהוקרה לחברות שהפיקו סרטים ישראליים בעבר, ובמיסגרת זו יוקרנו סרטים ישנים שונים.

הכרזה של פסטיבל הסרטים הישראליים בניו־יורק
10 סרטים חדשים, 10 סרטים ישנים

[illegible]רים [illegible] תלויה של [illegible]ות הטבק בחו"ל.

המבקרים הפנימיים החדשים, שמינה ברמן לדובק, שכרו מומחים ב־חו"ל, הנקבעים על־ידי גוף בחו"ל ב־דובק אין כל מידע מיהו המומחה, המת־חלף אחת לכמה חודשים.

המומחים בודקים את רכישות־הטבק של דובק, ומדווחים למבקרים הפנימיים. ההסדר פועל מזה חצי שנה לשביעות־רצון, ועד כה לא הראו המימצאים כל חריגות.

עתה חושש ברמן כי הדירקטוריון החדש בדובק לא ימשיך בהסדר הזה, שנועד להבטיח רכישות טבק ללא עמלות.

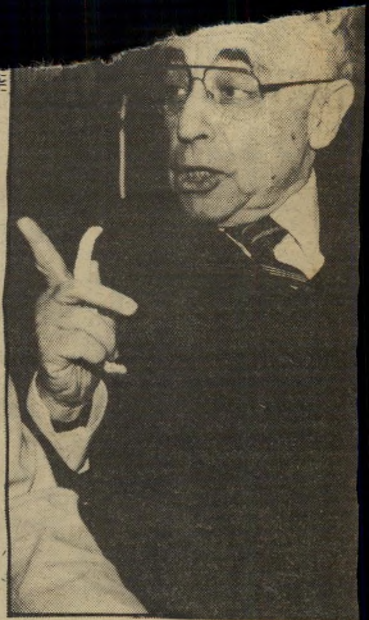

יו"ר ברמן
הסדרים לביקורת בלתי־תלויה

סטיי[illegible] עוש[illegible] צרות להילטונים

סיריל סטיין, היהודי האנגלי בעל רשת־ההימורים לאדסברוק, רכש באחרונה את החברה בעלת הזיכיונות להפעלת רשת־הילטון בעולם, מחוץ לאמריקה. הוא שילם מיליארד ורבע דולר.

סטיין התחיל מייד לגלות את

מלונאי סופר
כל הקלפים בידי סטיין

שיטות־הניהול הידועות שלו. כל בעלי החנויות בהילטון לונדון נתבעים לשלם מעכשיו, במקום דמי־שכירות קבועים, 10% מהמחזור. לעסק כמו חנות־התכשיטים של הישראלי **שלמה מוסאיוף** משמעות הדבר לשלם, במקום 900 אלף לירות שטרלינג, פי עשר ויותר. הוא הודיע כי יסגור את העסק, וכמוהו אחרים.

מקורות מסרו כי בכוונת סטיין להוריד את ערך המלונות עצמם, שאינם בבעלותו, וכך לרכשם בזול. הוא הודיע **לדויד סופר**, בעל הילטון ירושלים, שהוא מוכן לקנות ממנו את המלון בחמישה מיליון דולר. סופר דרש עד כה 40. כיוון שסטיין הוא בעל הזיכיון הבלעדי לניהול המלונות, ובידו המפתח לריווחיות, הרי שהוא מחזיק בידו את כל הקלפים, ויכול לאלץ את בעלי הנכסים למכור לו את המלונות בזול.

סגירת חנות־התכשיטים של מוסא־

בעל־חנות מוסאיוף
יסגור את העסק

יוף תבוא לאחר שיגשוג של 30 שנה כמעט. מוסאיוף הגיע ללונדון בשנות ה־60 מירושלים, שבה ממשיך אביו להחזיק בחנות־תכשיטים בבית ג'נ־ראלי. באותה עת בנה **צ'רלס קלור** את המלון הילטון, ומוסאיוף קיבל ממנו בזיכיון את השטח לחנות תמורת מיכתב נדיר של **הרמב"ם**.

החנות שיגשגה בתקופת ההתעש־רות של מדינות־הנפט המוסלמיות. שלמה מוסאיוף ואשתו **עליזה** עשו הון רב בעסקיהם. הם פתחו חנות גדולה בנווה־הילטון בז'נבה, אותה מנהלת אחותו של שלמה, ויש להם סניף גם בניו־יורק, המנוהל על־ידי אחת מבנותיו של שלמה.

על מי מגונן הצי האמריקאי במיפרץ הפרסי?

על מי שומרות אוניות הצי האמריקאי במיפרץ הפרסי? ככל שזה נשמע מוזר, מאבטח הצי את ייצוא־[illegible]איראני.

[illegible]וושינגטון פוסט מוסרת כי [illegible]ביעו לעיראקים שיפילו [illegible] יפגעו באוניות [illegible]קאיות אי־[illegible] במיכליות־הנפט, [illegible]לות נפט עיראקי או [illegible]

[illegible] רוב הנפט העיראקי זורם בצינורות דרך סעודיה ותורכיה, ורק מיעוטו מייוצא במיכליות. ואילו כל ייצוא־הנפט האיראני נעשה במיכליות. מרבית הנפט האיראני נשלח ליפאן.

בעבר כבר תקפו העיראקים אוניות אמריקאיות, שאיבטחו מיכליות איראניות. אגב, בין המיכליות המובילות נפט איראני יש שתי מיכליות של חברת לוי"ס של **לורנס טיש**, היהודי האמריקאי בעל רשת הטלוויזיה סי־בי־אס, מידידי ישראל.

כך חוקרים צווארון לבן באנגליה

ממשלת בריטניה הקימה יחידה חדשה למילחמה בעבירות הצווארון הלבן, הנקראת „היחידה להונאות רציניות". היחידה החלה בפעולה, והתיק הראשון שתגיש לבית־המישפט יישמע אחרי הפסחא. בפעם הראשונה בבריטניה הוקמה יחידה לטיפול בפשיעה כלכלית רצינית, והיא כוללת קציני־מישטרה, רואי־חשבון, עורכי־דין, חוקרים ומישפטנים, נציגי התביעה, המלווים יחד כל תיק מראשיתו.

היחידה כוללת כ־50 איש, בבניין נפרד בלונדון. יש בה יותר מ־20 רואי־חשבון ומישפטנים מעולים, שנשכרו מחוץ למישטרה.

היחידה תהיה כפופה למישרד־המישפטים, ולא למישטרה.

שלכת ירוקה

(המשך מעמוד 19)

להפוך ל„בעל־הבית" שעל פיו יישק דבר.

לנוכח הפיכת הקבוצה לאימפריה כלכלית התקשתה גם ההנהלה להסתגל למציאות החדשה. זמן רב נמשכו ההתלחשויות על סידרי־מינהל לא תקינים, עד שבסופו של דבר נשלח לחקור בעניין מבקר אגודת מכבי־חיפה, בן־ציון בומס, ותוצאות עבודתו הלא הן כתובות ב„דו"ח בומס", שרק חלק ממנו נחשף לציבור.

במיוחד הסעירה את דעת־הקהל שערוריית נסיעותיהם של כמה מחברי־ההנהלה עם הקבוצה לחו"ל בליווית נשותיהם על חשבון מכבי. שורה של עבירות, לכאורה, בשל אי ניכויי מס־הכנסה על חלק ממשכורות השחקנים וקיומה של „קופה ב'" סודית, נמצאות עדיין בחקירת המישטרה.

שיחרור במחיר שתיקה

„פיצוץ" הפרשיות גרם, זמן קצר לפני פתיחת מישחקי־הליגה, להתפטרות יו"ר ההנהלה, צבי וייצנר, וחלק מחבריו, ולמינוי הנהלה חדשה ברשות יצחק אביעד. מבקר האגודה, בומס, חשף בדו"ח שלו מימצאים חמורים של ליקויים במינהל תקין.

מועצת־האגודה נבהלה, כנראה, ממימצאיו, והעדיפה „להודות לו על עבודתו," דרך מנומסת להדיחו. גם כיום אין שש־ם הנוגעים בדבר להרבות במילים. „אני מנוע מלדבר על העבר," אומר וייצנר. „עשיתי עבודה, מסרתי אותה וזהו." אומר המבקר בומס.

„מעשים כמו נסיעת־חינם של נשות עסקנים הינם מעשים חמורים והאנשים שפעלו כך לא ממשיכים בתפקידיהם. עם זאת, היו נושאים שנופחו מעל לכל פרופורציה," אומר יו"ר אגודת מכבי־חיפה, דניאל אסנין.

ערב העונה שוחררו באופן מפתיע ובקלות יחסית רבים משחקני־הקבוצה, אחרי שבעונה הקודמת ניהלו קברניטיה קרב ארוך ועקשני על מנת להחזיק בזאהי ארמלי שביקש לעבור להפועל ת"א.

ברוך ממן, עמוד־התווך של מכבי, שוחרר באופן מתמיה ביותר ללא כל תמורה. ממן היה ידוע כשחקן ביקורתי ביותר שלא אחת יצא בתיקשורת כנגד המאמן וההנהלה. מאז שוחרר הוא שומר על שתיקה.

גם יתר השחקנים שומרים על שתיקה מלאה ואינם מבקרים את קבוצת־האם שלהם. האם ידעו משהו על מימצאי דו"ח בומס הגלויים והסמויים? האם שיחרורם ניקנה במחיר השתיקה? שאלות אלה ישארו כנראה פתוחות.

מכבי חיפה, שתקציבה השנתי כמיליון וחצי דולר, פי כמה וכמה מתקציב רוב קבוצות הליגה הלאומית, הולכת ושוקעת. מסתבר, שמשכורות של 40.000 ועד 80.000 דולר לכדורגלנים מהדרג הראשון, ושל 20.000 ועד 40.000 דולר לכדורגלנים מהדרג השני, אינן מהוות תמריץ מספיק בכדורגל הישראלי של 1988.

ביחס הפוך למשכורות הגבוהות מדרשרשת הקבוצה בתחתית הליגה. מקום 11 מתוך 14 קבוצות ה„לאומית", עם 25 נקודות מ־23 מישחקים. „זה לא נעים," מודה שחקן־הקבוצה אברהם אבוקרט. „התחושה קשה וניתן רק לקוות שבשנה הבאה יהיה טוב יותר."

יו"ר הנהלת הקבוצה החדש, יצחק אביעד, מעדיף שלא להרבות במילים לגבי תכניותיו לעונה הבאה — „אני לא מדבר על זה כרגע," אומר אביעד. „אני בונה את הקבוצה לקראת השנה הבאה, ובינתיים אין מה להגיד."

נכון להיום גם אחרוני אוהדיה המושבעים של מכבי־חיפה מיואשים. הקבוצה שתרמה שישה שחקנים (4 שחקני־הווה ושני שחקני־עבר) לסגל הנבחרת הלאומית השוהה עתה באוקיאניה, מהווה את אחת האכזבות הגדולות של הכדורגל הישראלי השנה. הצופים במישחקיה מתמעטים, ותמו קריאות ה„אימפריה" ו„יש אליפות". שיר אחר מתנגן בעיר־הכרמל. שיר שלכת ירוקה.

אהרון מאיר לקה בהתקף־לב אחרי שהועמד לדין בגלל המניות הבנקאיות. דפנה ברק ביקרה אותו.

רחל אבנרי, העולם הזה

ליבו של מנכ"ל מודח

„הייתי בבית־המלון בניו־יורק. כבר ארזתי את חפציי כדי לחזור ארצה. היה עלי לשוב לרגל דיון נוסף של המישפט.

„פיתאום חשתי בכאבים בחזה. הזעתי, הרגשתי רצון להקיא וידעתי שזה בא — התקף־לב!"

כך סיפר לי אהרון מאיר בנימה טיבעית, אפילו שובבה מעט, על התקף־הלב שבו לקה לפני שבועיים.

„בוודאי שידעתי מה זה. זאת היתה הפעם השניה.

„הפעם הראשונה אירעה לפני שנתיים וחצי. אני נמנה עם מתרוזצי בריכת גורדון.

אהרון מאיר לא נראה מדוכא במיוחד, ביום הראשון שעבר, כשפתח לפניי את הדלת של חדרו במלון פלאז'ה, בטריינינג שחור־מבהיק ובסבר־פנים חביב. קשה היה לדעת, על־פי מראהו, שזהו האדם שהשתחרר זה עתה מבית־החולים איכילוב, והמחלים מהתקף־לב.

ציפורה, אשתו, נראתה מבועתת בהרבה ממנו. הבעתה הדביקה גם אותי, כשתיאר בפשטות את השתלשלות המאורעות: „טיפלתי בהתקף בכוחות עצמי, במלון.

„לא רציתי שיידעו על כך. רציתי לחזור ארצה בזמן, לדיון בבית־המישפט.

„הדרכון שלי אמנם נמצא ברשותי מאז שהתחיל המישפט נגדי, לפני כמה חודשים, אולם אני צריך להודיע כל אימת שאני יוצא מהארץ — מתי אני יוצא ומתי אני שב.

„לא רציתי שתהיינה בעיות. לכן עליתי למטוס. רק כשהגעתי ארצה אושפזתי באיכילוב..."

„הוא בטוח שזאת חוכמה גדולה," העירה אשתו, „איך טיפל בעצמו? בעזרת הקדוש ברוך־הוא, כנראה." מאיר חובש־כיפה.

על־אף המישפט התלוי ועומד נגדו ועל אף מחלתו, נראה האיש כמי שהגיע לשלווה עם עצמו ומודע היטב לקורה אותו. הוא כבר „אחרי" — אחרי הכותרות הרועשות בעניינו בעיתונות, אחרי ההתקפה הציבורית על מנהלי־הבנקים בעידן משבר־המניות, אחרי ההלם שאחז בו (בעיקר באשתו) כשהוחלט להגיש רק נגדו, מבין כל הבנקאים המעורבים, כתב־אישום בעוון חריגה מנוהלים תקינים.

לפני כמה שבועות פגשתי בו במסיבת יום־הולדת (64) עליזה בביתה של הפסלת אילנה גור, שרצתה לשמח אותו בעת המישפט. המסיבה היתה הפתעה עבורו: הוא לא אוהב פירסום, ואשתו לא אוהבת עיתונאים. בכל זאת נהנה במסיבה ומעצם הרעיון, נהנה לפגוש „לשעברים" אחרים, ידידים, התנהג כמי שכבר אחרי המשבר הגדול.

ביום הראשון הסביר לי: „בוודאי שעשיתי טעויות. טעויות של שיקול־דעת. כולנו עשינו אז טעויות..."

„אם כי ברור גם למי שלא מבין במניות, כמוני," קטעה אותו אשתו, „שהוויסות של המניות כוון מלמעלה."

„בכל אופן," המשיך מאיר, „המישפט הגיע כהפתעה גמורה!"

אשתו השלימה: „יום אחד הגיע הדוור אליי הביתה. זהו דוור יקי, ותיק. הוא הביא לי מעטפה מבית־המישפט ואמר לי: 'גברת מאיר, את לא מוכרחה לחתום על זה!' חתמתי מבלי להבין בכלל. מימי לא קיבלתי דואר כזה.

„כשפתחתי, חשכו עיני: מדינת־ישראל נגד אהרון מאיר! 47 עדי־תביעה, שחלקם ידידים שלנו! לא הבנתי. חיפשתי אותו בכל המקומות האפשריים..."

מאיר שלוו יותר, שלם יותר עם מה שקרה: „הייתי מופתע, אבל לא לגמרי. הראו לי את פרוטוקול הדיונים שקדם לכך בוועדת ביקורת־המדינה של הכנסת. נאמר שם: מה זה, כל־כך הרבה זמן אחרי ועדת־בייסקי, ועדיין לא העמידו איש מהבנקאים לדין? היה ברור שיצטרכו להעמיד לפחות אחד לדין, לפחות אחד! ארנסט יפת לא בארץ, אז החליטו להעמיד לדין אותי."

גם אם התוכן נשמע מר, האווירה סביב מאיר אינה כבדה. הוא מצליח להשרות סביבו שלווה של אדם שכבר התעמק באשר קרה לו ולסביבתו, ונכון להתמודד עם המציאות באשר היא.

השיחה גלשה למה שקורה במדינה: ניפוץ הפרות הקדושות — שופטים, פרקליטים בכירים וכו'.

פרקליטו של אהרון מאיר, אגב, הוא יגאל ארנון, המפורסם ממישפט אחר המתנהל בימים אלה נגדו: „הפגישה הלילית". התובעת היא ליה לב־און. כל זה מתנהל בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב, הרחק מהכותרות הראשיות.

פרשת־המניות כבר אינה מעניינת את הציבור. יש פרשות פופולאריות יותר על סדר־היום הלאומי.

„הדיון שהיה צריך להתקיים לפני כמה ימים," סיפר לי מאיר בקול רגוע, „נדחה בגלל מחלתי. המישפט הזה יימשך עוד זמן רב. זה מתנהל ממרס 1986," קבע ביובש, כמעט בחוסר־עניין.

החדר התמלא בגל חדש של אורחים ומתנות. מאיר ליווה אותי בג'נטלמניות עד למעלית.

„לא רציתי שיהיו לי בעיות, לכן עליתי למטוס. רק כשהגעתי ארצה אושפזתי ב'איכילוב'!"

„באחד הבקרים אמרה לי אחת המתרחצות הקבועות: 'אתה לא הולך כרגיל. משהו קרה לך?'

„אחד המתרחצים הקבועים הוא פרופסור, שאיבחן מייד מה קרה.

„מצב־בריאותי התחיל להידרדר אחרי משבר־המניות וכל מה שקרה בעיקבותיו. ברור. אתה חש שאתה קורבן, בעיתונות מפרסמים עליך דברים לא־נכונים ומעולם לא תבעתי עדיין מישהו על דיבה, שוקלים הליכים מישפטיים נגדך, אתה אוכל את עצמך, זה מכרסם מבפנים..."

הוי פגישה, פגישה שכזאת...

מודח יפת
מת לחזור ופוחד

לפני שבועיים היתה בניו־יורק פגישה שכזאת: שניים שנמנו אך לפני כמה שנים עם צמרת־הכלכלה בארץ מועדו שם.

היו אלה אהרון מאיר, מי שהיה מנכ"ל „בנק המיזרחי", וארנסט יפת, מי שכיהן כיושב־ראש מועצת־המנהלים של „בנק־לאומי". שניהם נאלצו לסיים את תפקידיהם בעיקבות משבר־המניות, באווירה של כמעט־לינץ'. יפת נמלט לניו־יורק, ואילו מאיר עומד עתה למישפט בארץ, בבית־המישפט המחוזי בתל־אביב.

פרט להיותם שניים מ„ארבעת הגדולים" שהתפוטרו, אין מכנה משותף רב בין מאיר הסימפטי, חובש־הכיפה, המוכן להודות בטעויותיו, לבין יפת היהיר, המבוצר היטב בתוך צידקתו האבסולוטית.

מאיר סיפר לי שנפגש עם יפת בדירתו בניו־יורק, ברחוב 58. הוא סיפר שיפת אמנם נראה מהודר בלבושו כתמיד, „אבל זה לא אותו יפת..."

הוא תיאר את בדידותו של יפת, המנותק מילדיו ומגרושתו אלה (שהגיעה עימו, באחרונה, להסדר מישפטי) ומחברתו האמונה לחיים, שושנה וינר.

„לפחות אני," שאב מאיר נחת, כשהוא מביט באשתו, הדומיננטית והחמה, שטרחה סביבנו, „מוקף במישפחה תומכת, באהבה!"

מאיר סיפר שיפת עדיין מר־נפש, שהוא מנהל רמת־חיים גבוהה־למדי ושהוא חושש לשוב ארצה, אף שהוא „משתגע" לעשות זאת. כשהערתי שבעת פגישתי עם יפת בניו־יורק, לפני כמה חודשים, הוא הצליח, בצורה נדירה, לקומם אותי נגדו, השיב מאיר בהסכמה: „מפני שהוא ארוגנטי! הוא אינו מוכן להודות בטעויות שעשה. אני מודה! בוודאי שעשיתי טעויות של שיקול־דעת. כולנו (הבנקאים הבכירים) עשינו אז!"

משנודע ליפת על התקף־הלב שבו לקה מאיר שלח זר־פרחים גדול ארצה, וטילפן פעמיים לפרופסור שלמה לניאדו, כדי לדרוש בשלומו של מאיר.

אקט של דאגה! ידידות! בדידות!

הרפתקה במוסיאון ★ מסיבת־פורים
במתכונת סינית ★ נערות־גוגו בסינרמה ★
סט הוליוודי במסיבת־פורים של אנשי־הקולנוע

פורים סיני

משתתפי הקומדיה סינים סינים חגגו בתיאטרון הסימטה את הצגות ה־150 במסיבת־פורים עליזה שכמעט נקטעה בגלל תקלה טכנית חמורה מאוד — שתוקנה מבעוד מועד.

ניקו ניתאי המתרגם והבימאי שהתחפש לסיני רקד בחברת נטע פלוצקי (בתצלום לצידו). היא התחפשה לזונה יחד עם פירה קנטור המופיעה איתה בקומדיה סינים סינים (מימין).

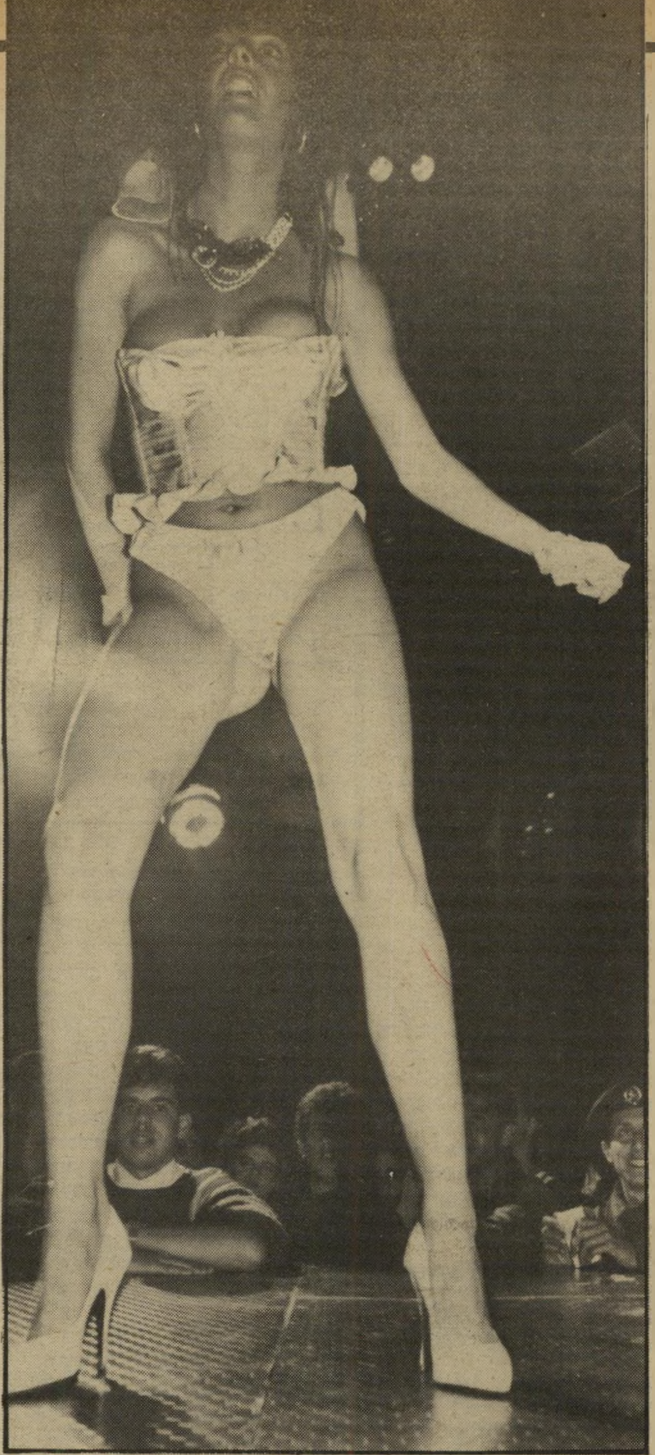

קארין וילסון נערת־הגוגו מלונדון, החטובה מבין שלוש הבנות, הלהיבה את הקהל. כשניסו להתקרב אליה קפצו מכל עבר שומרי־הביטחון. בגד־הים שלה הלהיב את הגברים.

עשירים במשרתים

ההרפתקה במוסיאון היתה ללא ספק אחד האירועים היפים והמדהימים ביותר שהתרחשו בארץ בשנה האחרונה ולכך היו אחראים שני אנשים — **מייקל שטרן ומוקי דגן**. שטרן, בעל חברת־קייטרינג, היה אחראי על עיצוב האולמות והוכיח כישרון גדול וחוש־אסתטי מתואם להפליא עם דובר מוסיאון תל־אביב מוקי דגן.

קהל שוחרי־המוסיאון שהיה במקום הגדיר את הערב בסופרלטיבים. הפעי־לויות שהוצעו לחוגגים היו רבות וביי־ניהן היו גם עשיית מסיכות באולם משולם ריקליס, ציור באולם מאיירהוף, ציור על פי מודל באולם יגלום, גרפיטי במעבר בין אולם מאיירהוף ואולם יגלום, סירטי־פירסומת בווידיאו בקפי־טריה ועוד. הקהל, שהיה מורכב ברובו מאצולת־הממון, שיתף פעולה.

לוסי ממן המשמשת כמודל לציירים רבים היתה אטרקציה במסיבה. היא הולבשה בבגדים בסיגנון רומאנטי מהמאה הקודמת והחוגגים התבקשו לציירה, כל אחד לפי תפישתו.

מייקל שטרן משקה את המעצבת דניז באומגרטן. האופנאי עו־דד גרא (מימין) עוסק במרץ רב בהכנת מסיכה.

הרבה תחפושות, מעט מאוד שימחה

רולין לנגפורד (מימין) שינתה כליל את חזותה בפורים והת־ שה לפירחח לונדוני מצוי. היא לא זוהתה על־ידי החו־ גגים הרבים במסיבת־הענק של גלובוס־גולן. השחקנית רחלי חיימיאן התחפשה לנער ערבי. לנגפורד נפרדה לפני כשבועיים מבן־זוגה והיא עסוקה בחזרות להצגה חדשה.

וינסנט פאטון אמן־תחפושות בן 24 מלונדון, נתן הופעה מדהימה וחיקה את הזמר מייקל ג'קסון בקטע „מותחן". הוא התיז דם מלאכותי מפיו לעבר הקהל ופגע באחדים.

השנה, יותר מכל שנה אחרת, נטו הכל להתחפש, אך שימחה אמיתית לא נשמעה ולא נראתה באף אחד מן האירועים. בסינרמה התרכזו אלפי בני־נוער שרקדו לקצב רקדניות־גוגו מלונדון ששיגעו את הקהל בפיתוליהן. עולם־הקולנוע הישראלי התרכז במסיבת־הענק שערכה חברת גלובוס־גולן במישרדיה בתל־אביב וקשה היה לזהות מי היה ומי לא, מכיוון שמרבית החוגגים באו מחופשים ונראו כלקוחים מסט של סרט הוליוודי בגוון סאטירי.

היפים והיפות התרכזו בשני הדיסקוטקים האופנתיים של תל־אביב המטרו והסטפס. במטרו התרכזו הצעירים יותר. שם גם נערכה תחרות־תחפושות. הזוכה המאושר קיבל כרטיס־טיסה ללונדון. מרבית החוגגים במטרו לא היו מחופשים, הם גם לא היו צריכים. כנראה שלא רצו להסתיר את הנתונים שבהם הטבע חנן אותם.

בשעות הלילה המאוחרות נראו בדיסקוטק סטפס כל הדוגמניות החטובות והגברברים העשירים של תל־אביב שבאו לעלוז ולצהול בשימחת־פורים. המקום היה דחוס והיו אף כאלה שנשארו בחוץ. מרבית המפורסמים העדיפו שלא להתחפש וגם נטו להישאר בראש צלול. אלה שקיוו לפגוש שחקנים ואנשי קולנוע או תיאטרון, שבדרך־כלל מאכלסים את המקום בימים כתיקונם, התאכזבו.

נט בראון (במרכז) השמנה מבין השלוש, נר־ אית כפארודיה לזמר המצליח וין. היא היחידה מבין השלוש שנותנת הופעה שיש בה הומור. בראון פרועת השיער מוכרת בלונדון וזיהתה ישר־ אלים שפגשה בעבר בדיסקוטקים של לונדון. שתי הנערות לצידה הן קארין וילסון (מימין) ופמלה אלן (משמאל).

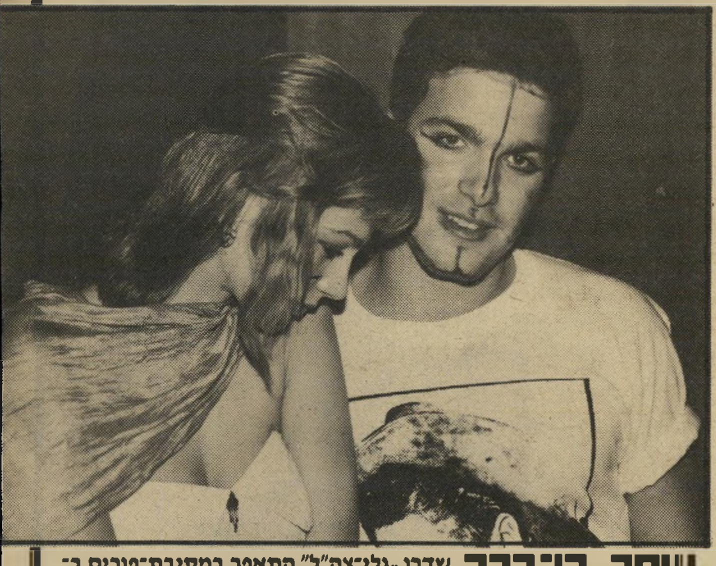

שחר בן־ברק שדרן „גלי־צה"ל" התאפר במסיבת־פורים ב־ מטרו, לצידו הרקדנית־דוגמנית הנורווגית נטשה, שהיתה חברתו של טל גלעדי, כיום בן־זוגה של ספיר קאופמן.

כתב: זהר אוהליאב. צילם: אבי ולדמן

אביב 1988

בלי סנטימנטים בלי סנטימטרים

עסיסית שימלת־שמש צמודה לגוף המדגישה והמחמיאה לחיטובים הנאים, חצאית וולנים מכווצת המשלימה את ההופעה.

אולימפיאדה ביגדי־ספורט משפיעים על האופנה. ג'קט קצר מעל לחולצה צמודה ומיכנסים של רוכבי־אופניים.

חלון ראווה
אילנה מאירי

יש מי שרואה את הימים האחרונים כימי־ירידה — ירידת שערי־הבורסה ותורים ארוכים מול ה־שגרירות האמריקאית.

אך בתחום אחד לפחות אנו נמצאים דווקא במגמה הפוכה — המכפלת ממשיכה לעלות ואורך המיני יהיה השולט באביב. ואין זאת הבשורה היחידה — האביב הבא יאפשר לנשים להבליט את נשיותן. המראה הקלאסי שב ומככב בקולקציות המעצבים. פריטים שונים בבגדים יוגדרו מחדש והפרופורציות יהיו נשיות וחטובות.

המוקד יהיה במותניים צמודות, ב־שרוולים ובצווארונים בעיצוב חדש. הגימורים יהיו מחוייטים והעיקר — גוף־האשה יחזור לתפוס את מקומו הראוי. ביגדי־החורף המסורבלים ש־עטפו וחיממו אותנו בחודשים הקרים

ספורטיבית ג'קט רחב מעל מיכ־נסי־רכיבה. עיצוב: ברונל (פאריס).

תמימה שימלת־סריג עם ירכית גבוהה. עי־צוב: פרנצ' קונקשין (פאריס).

בלוני אביב יוקה, מעצב מהמבורג, משלב מראה מנוגד שבו הג'קט הצמוד, במישבצות בשחור ולבן, נלבש מעל לחצאית־בלון. שניהם מבד־פישתן מקומט משולב בבד־כותנה.

בלרינה שימלת־ערב מבד־טפטה, בעלת שרוולים שמוטים. עיצוב: ביאטריס הימפנדל (גרמניה).

כפרית שימלת־סרפן בפסים כחול כהה ולבן. חולצה מנוקדת בעלת שרוולים שמוטים באותם הצבעים. שתיהן מבד ויסקוזה. עיצוב: ברברה ברנסטורף (גרמניה).

יעלמו לחלוטין ואת מקומם יתפסו בגדים מבדים דקים וקלילים שישדרו נשיות ורכות.

למה כדאי להקדיש תשומת־לב באביב?

הג'קטים הקלאסיים יתארכו ויבואו מעל לחצאיות קצרות. התוצאה תהיה מראה צעיר, נקי מאוד, מראה של ליידי.

אלה המתקשות לאמץ את האורך הקצר יכולות לבחור בחצאיות ארוכות, בבדים שונים כמו פישתן דק, בבדי ג'רסי מכותנה, ובבדי דנים (ג'ינס) דקים. לחצאיות הארוכות מומלץ ל־התאים ג'קטים קצרים שמעניקים לגוף פרופורציות חדשות.

את תחושת החופש והשיחרור מהשכבות העבות של ביגדי־החורף נותנות באביב הבא השמלות. השמלות, לבנות או שחורות, חלקות או בה־דפסים, תהיינה פתוחות מאוד. שמלות־שמש ושמלות בעלות צווארונים או מחשופים רכים שילטפו את הכתפיים, שכבר זמן רב לא זכו לתשומת־לב של ממש.

החצאיות תהיינה רחבות, קלוש או בעלות קפלים ומקושטות בפומפונים או בתחרה. על גבי הסוודרים והחולצות יופיעו הדפסים גדולים עם מוטיבים של שחקני פולו או פוטבול אמריקאי.

אין זה חשוב אם את אקסטרוברטית או אינטרוברטית — האווירה של אביב 1988 מלאה באופטימיות ובביטחון עצמי, ביטחון בנשיות והתחשבות בנשים העובדות.

ניתן לראות כמה כיוונים באביב הבא — יש נטייה לחזור אל הטבע, למראה הכפרי ולשמלות־הסינר וה־שרוולים הנפוחים. הטבע מופיע גם בהדפסים של שדות, חרקים, פרפרים, וטקסטורות המזכירות מראה של קש. כל אלה מעניקים הרגשה של נוסטלגיה. גם לאולימפיאדה המ־תקרבת יש השפעה על הבגדים הנראים עתידניים. הם צמודים לגוף ומזכירים את ביגדי־המתעמלים שנותנים הרגשה של HI—TECH.

מראה הספנים גם הוא יחזור ויתפוס מקום חשוב באביב הבא. הפסים ה־ציבעוניים יקשטו חצאיות, כמו גם חולצות. ואחרון, אך לא פחות חשוב, הוא מראה ההדפסים הקטנים, בשני צבעים, שנותנים תחושה של נשיות מחוייטת היטב. מראה זה משלב השפעה יפאנית עם המראה האלגנטי המחויט של המעצב האיטלקי ג'ורג'יו ארמני.

קארייריסטית מערכת בשני חלקים: ג'קט־מעיל בעל סגירה כפולה מצמר גאבארדין בצבע לבן, ששני כיסים מקשטים אותו משני צידיו, מעל למיכנסי־ברמודה שחורות מחוי־טות. מראה זה מתאים לנשים עובדות. עיצוב: ג'ופ (המבורג, גרמניה).

דולצ'ה ויטה שימלת־מיני לבנה צמודה מפוליאסטר הנר־כסת בלחצניות. מחשוף רחב וקיפלונים דקים תפורים לרוחב שעוטפים את הגוף ומהדקים את הבד לכל אורכו.

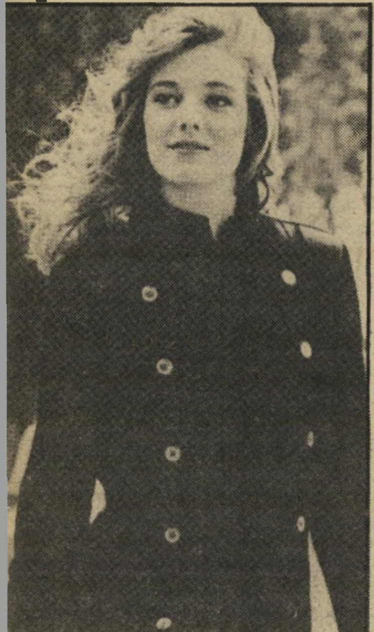

חשופות לשמש שימלת־כותנה לבנה עם כיווצים בח־זה. עיצוב: קאתרין סנארד (מימין). שימלה קייצית מבד כותנה־פיקה. עיצוב: כריסטיאן אוג'ארד.

ימאית ג'קט מעל לחצאית־פסים בתוספת שני פומפונים. עיצוב: דידיי רנארד.

מנגד

בין גולגלתא לאלסינור

כפי שהדברים נראים כיום — בעידן הפוסט־מודרניסטי הבא עלינו לרעה — נראה שרק נתיב אחד עוד לא נוסה על־ידי האמנות במאמציה אחוזי־התזזית להתחרות במציאות. הכוונה כמובן לקירקוף ממש. ואכן, המחזה, ואולי מוטב **המיצג** של אמן המופיע עירום או בסנדלים תנ"כיים באכסדרה של מוסיאון כשמחרוזת גולגלות של מבקריו/יריביו ענודה לצווארו ומשתלשלת על חזהו הבראשיתי השעיר, הוא כמדומה היחיד שעדיין נותר לנו להתנסות בו.

כל זה, כמובן, מתוך „קונספט" (כך קוראים לזה בימינו, אם אינני טועה), **שחיקוי המציאות** האריסטוטלי אין הוראתו כפי שהובנה במשך יותר מ־2000 שנות אריסטוטלים ובני־תרבות אחרים — דהיינו, על דרך הסובלימאציה, ההאצלה וגילגול הדמות. כי אם חיקוי כפשוטו.

במילים אחרות: מה המציאות מציגה לפנינו עצמות שבורות וגפיים מרוסקים — אף האמנות חייבת לעשות כן, כדי שלא תפגר, חלילה, אחרי המציאות **המציאותית**, או הממשות **הממשית**, שפירושו — בארצות מתוקנות — מה שכתוב בעיתון. (בארצות לא־מתוקנות העיתונים משקרים, כך שאינם נאמנים למציאות).

האם לא היה זה בדיוק החשש מפני פירוש ממין זה של ציווי ה„חיקוי" האמנותי, שהינחה את וויליאם וורדסוורת' האנגלי, בראשית המאה הקודמת, בעת שהתריע כי אמנות העתיד — כלומר, אמנות ימינו שלנו — תזדקק לאמצעי גירוי ופיתוי חזקים ואלימים לאין־ערוך כדי להביא על סיפוקם חושים אסתטיים ופחות־אסתטיים אשר יילכו ויתקהו במהלך הזמן תחת לחצה של מציאות אלימה יותר ויותר.

המסקנה הפשטנית, שעל האמנות להיעשות אלימה יותר ויותר כדי להדביק את הקצב של מציאות אלימה יותר ויותר ולגרות את עניינם של „צרכני אמנות" שחושיהם קהים ועוד הולכים ומתקהים, מפחידה בהיגיון הפשטני שלה.

היגיון פשטני שאף הוא מסימניה המובהקים של רגישות שהתקהתה כתוצאה מהשפעתה של מציאות שנעשתה יותר ויותר אלימה. כמובן. האין הדברים ברורים?!

יפה. עד עכשיו הכל ברור, פשטני ואלים.

ועכשיו אנחנו גם זוכים — בכורת אותו היגיון אלים הגורס שכל רעה אשר אפשר שתבואנו, כלומר, אותנו, את בני־האדם, תבוא־גם־תבוא באין מסוגל למנוע אותה — בתערוכה הראשונה בהיסטוריה (מכל מקום, לפי מיטב ידיעתו של כותב שורות אלו), שבה **יצוריו המוצגים לא מקרב לב** ואף **לא מן הקרביים** סתם, בהוראה מטאפורית, על מישקל אותה gut art אנגלית, כי **אם בקרביים** ממש.

ברומה לאותו תרנגול אומלל שנשחט, נמרט ובושל על הבימה בהצגתו של פלוני מבקר־התיאטרון הנטוראליסטן של מקומון תל־אביבי, או לאותם בני־כנף אומללים שראשיהם נמלקו במהלך מופע הפופ של מורה־ההלכה האמריקאי של אותו מבקר תל־אביבי.

תערוכה מקרב

וכך כותבת לנו אשת־לפידות אחת, אורה לפידות שמה, והיא מציגה עצמה סתם כ„יחסי־ציבור", על תערוכתו הקרובה של איש־לפידות, בני זילברמן שמו בישראל, שתיפתח, כלומר התערוכה, במחצית חודש זה בגלריה שלוש שבנווה־צדק:

בתערוכה הנושאת את השם „קרביים" יציג זילברמן עבודות גדולות של ראשי ענק מעוותים ומחרידים שנוצרו על בסיס הריסות ציוריו הקודמים שגבלו בליריות. ביצירותיו הנוכחיות הוא משתמש בחומרים חיים המשמשים לו כבסיס טכסטוראלי לעבודתו בצבע: הציורים בנויים על רבדים ושכבות של קרביים...

סתמה אורה לפידות, „יחסי־ציבור", ולא פירשה אם הכוונה לקרבי אדם או בהמה. לא שההבדל בין אלה לאלה תמיד גדול או עקרוני כל־כך בימינו. אבל מעניין היה לדעת בכל זאת.

גם אין היא מסבירה לנו מה טיבם של ציורים ש„גובלים בליריות": עברו או לא עברו את הגבול הלירי. אם עברו — מה טעם היה „להרוס" אותם? ואם לא עברו — הרי ניתן היה, ללא כל בעיות, להציגם בצד ציורי הקרביים אשר להם לא נשקפת, מן הסתם, שום סכנת ליריות יתירה.

וראה הדיבורים על „ראשי ענק מעוותים ומחרידים."

בנושא זה מן הראוי לפנות לאמן עצמו. רשות הדיבור נתונה לבני זילברמן:

ליריות עבורי, על פי תקופה זו, מתבטאת בקרביים על הבד. אם ציירים השתמשו אי־פעם בצבע אדום כדי להביע דם, בזמנים אלה צריך להשתמש בדם כדי להביע אדום.

צריך?! — לאו דווקא. אפשר. אפשר כן ואפשר לא.

שהרי אילו באמת **צריך** היה להשתמש בדם כדי „להביע אדום", הנה צריך היה גם — „על פי תקופה זו" — להשתמש בשתן כדי „להביע" צהוב. ולהשתמש בקקה כדי „להביע" חום. וכו' וכו'. אין צורך בדימיון עשיר במיוחד כדי למנות, בהקשר זה, אחד לאחד, את כל ציבעי הקשת ומקורות הפקתם.

תקופה תקופה וה„על פי" שלה.

להיזהר מן החתול

דבר אחד ברור: ציבעי הקרביים החדשים יעלו הרבה פחות מאלה של וינדזור־ניוטון ורמבראנדט ההולנדיים. סכנתם, לעומת זאת, שעל יד כל ציור צריך — והפעם באמת „צריך" — יהיה לתלות שלט האומר: „קרביים! היזהרו מן החתול!"

שהרי זה, לעולם אין לסמוך עליו שיידע

מרקס: פעולה קונקרטית, מתוך מיצג '76

להבחין בין קרביים סתם לבין כאלה שנועדו „להביע" ארום.

הוא אשר אמרנו: אמנות נטוראליסטית. מעין גילגול פוסט־מודרניסטי של הסאטירה המטורפת (לא מן העידית שבכתוביו) של ג'ונתן סוויפט קשישא שפיברק „הצעה" שהאנגלים יאכלו — יאכלו ממש — את בשרם של ילדי אירלנד, כדי לפתור, אחת ולתמיד, את המצוקה הכרונית באי השכן לזה של אלביון הבוגרנית.

אבל סוויפט לא חזה, כמובן, גם בחלומותיו המוזרים ביותר אדם הממש הלכה למעשה את „הצעתו" המאקאברית.

בכך היה כמובן הרבה פחות נטוראליסטי ועיקבי מזילברמן שלנו.

שכן לשיטתו של זה, הדרך היעילה ביותר „להביע", דרך דוגמה, את אמיל זולא — מראשי דבריה ומעצבי דמותה של האסכולה הנטור־ראליסטית — „להביעו" עד תום, כמו שאומרים, היא לתלות אותו, בעצמו, במחילה מכבודו, על אונקל. ואולי סתם למרוח אותו על גבי בד בתוספת „צבע וחומרים תעשייתיים." בשביל ה„טכססטורה."

מכאן הדרך עד למיצג הקרקפות שעליו דיברנו בבדיחות־הדעת אינה רחוקה כל כך.

רגע, רגע. בבדיחות הדעת? מה מבדח כאן בעצם. האם אך מיקרה הוא שמקום בשם גולגלתא נמצא בארץ ישראל השלמה ולא ברנמארק.

אמנם גם שם משהו רקוב. אבל כל הריקבון הדני שבעולם לא הספיק אלא להביא לעולם את טירת אלסינור של המהססים. ואילו אצלנו —

לנו יש כבר, בשלב זה ו„על פי תקופה זו", ליריות ש„מתבטאת בקרביים על הבד."

ודומה שרק מי שרוחץ בניקיון כפיו מכל אחריות ל„תקופה זו" שבה אנו חיים בארצה של גולגלתא ולנטוראליזם זה שאנו טובלים בו את קולמוסינו ומיכחולינו מותר להטיל את האבן הראשונה באמנים מסוגו של בני זילברמן.

השאר יצטרכו, חוששני, להסתפק באיזכור נוסף של הרעה הגדולה שהבאנו על ראשינו במו־ידינו —

בשנת 40 זו, שיותר משהיא מבשרת את קיצו של דור המידבר, דומה שהיא מקדמת את ראשיתו.

נתן זך ■

צפריר גוטליב

הקמב"ץ והבד"ץ

משבר ההתפקרות ועת הדה־מיתיזאציה

בהמונים המלאכותיים הגדולים, בכנסיה ובצבא, אין מקום לאשה כמושא־אהבה. יחס־האהבה שבין גבר לאשה מתממש מחוצה לאירגונו זה של ההמון.

... ממש כך גורמת האהבה לאשה, שהיא פורצת זיקות המון של גזע, בדילות לאומית, סדרי מעמד סוציאלי, ובכך מצמיחה היא תוצאות חשובות מבחינה תרבותית. (פרויד, פסיכולוגיה של ההמון)

עבור הדימיון ההמוני, הוולגארי (כידוע, המלה „וולגארי" נגזרת מ„וולגוס" — המון בלטינית), „פעולה" משמעה מירדף מסעיר־נפש במכוניות, רצוי אמריקאיות; „מיסתורין" — פיתרונה של תעלומת־רצח מרתקת בסידרה אנגלית „משובחת".

עצוב, משום כך, לראות, לעיתים תכופות מהמצופה, כיצד אנשי־מדע, לדוגמא, מרותקים לאיזה סרט בינוני או תוכנית־טלוויזיה מטופשת — שהרי בתחומם־הם יודעים הם, יש לשער, להתמקד בבעיות מורכבות ביותר המחייבות ממילא רמת־מחשבה, כושר־הפשטה ורגישות שאין להם דבר עם ההמוניות. בהקשר זה אני נזכר בכוז האצילי של ארנסט קאסירר, באחר מספריו, ל„התמחות" המומחים (חלומה של כל אם יהודיה!), שבה ראה קאסירר משהו פלבאי, המוני.

לזכותו של עת הזמיר של חיים באר יש לומר שחלוקה זו אינה תופשת לגביו. דמויותיו אינן „ספרותיות", הן נצפות בעין רגישה ואינ־טליגנטית שלא היתה מביישת שום מעבדה או מדען. פעולותיהם של גיבוריו נתפשות באופן אירוני, והמיסתורין או המיסטיקה של כמה מהם עוברת תהליך של עירטול ודה־מיתיזאציה, משל היו ביגדי המלך החדשים (אף שמדובר כאן בבגדי הכוהנים של בית־המקדש העתידי, בקרניים/שופרות שמרוקם והכשרתם מלווים את הסיפור מראשיתו כקולם ההולך וגובר של תופים רחוקים).

בעיות קאתוליות אופייניות

מכמה וכמה בחינות, הספר הזה מצביע על הקירבה היחסית בין תרבותנו לתרבות הנוצרית־קאתולית. במובן הרחב ביותר, יש בראייה האירונית, המפוכחת, נעדרת הסנטימנטאליות, משהו חשוד. האם ראיית העולם „כפי שהוא", מנקודת־מצפור גבוהה, היינו, הסברה כי העולם דלמטה אינו אלא סכום אשליותיהם של החיים בתחומו (מעין ציניות מעודנת) אינה אלא גלגול של תפישה שהיא, בעיקרה, דתית? אמנם, האשמה שכזו ניתן להטיח גם במאדאם בובארי של פלובר.

במובן מצומצם יותר ניתן למתוח קווי־דימיון בין כמה מגיבוריו של באר ודמויות, או בעיות קאתוליות אופיניות, ולכך עוד אחזור במהלך הדברים. בהקשר זה אני מהרהר בעיקר בנוסקה מבצר, אולי הדמות האמינה, החיה והמרתקת ביותר בספרות החדשה. באר מצליח לתאר באופן מרוקדק טיפוס מוכר זה של המתפקר־למחצה, מעין שטן (מפיסטו של גבירץ, שהוא, בהתאמה, מעין הכלאה בין פאוסט ואברמ'לה מלמד.) חצוי־נפש, אחוז־פלצות בפני עולם מחולן אשר בו הוא חייב „לתפקד", למרות מצפונו — שנוצק במתכונת יהודית מסורתית — המייסר ומענה אותו (את ה„אני" האקטיבי, הפועל בעולם), המכפיש כל דבר שהוא נוגע בו (בגלל תחושת־החטא הכבדה, המביאה לשלילה עצמית), כאילו היה מעין תשליל של המלך מידאס אשר למגעו כל חפץ הופך גוש־צואה.

יחד עם זאת, נוסקה, הרב הפיקודי של באר, למרות האופי הקומי והנלעג של ניסיונותיו להפוך את הרבנות לחמ"ל או חפ"ק מבצעי, למהדרין, הוא איש מלא חיוניות ואנרגיה שופעת המפיח חיים בכל מעמד ומעמד. בדמות הצעקנית והמגוחכת הזו יש גם, בעצם, משהו נוגע ללב. אנו עדים לניסיונותיו המתמידים של נוסקה לגבש איזושהי ישות, „לחיות בעיני עצמו". במילה אחת:להיות.זה איש המחפש באמת משמעות, לא במובן של „תוכן" אלא ברמה הבסיסית והיסודית יותר של קיום והוויה. כדמות אירונית, הוא מאיר או שופך אור על אלה שהם בעלי זהות מוצקה וברורה הרבה יותר, על בעייה אקוטית בשורש הקיום הישראלי שיש לה כמובן השלכות פוליטיות, חברתיות ורוחניות אשר לא ניתן להגזים בחשיבותן. בעולמו של באר, בני־אדם הם במובן מסוים „איזומרים" (פרודות שמיספר האטומים שלהן זהה, אך הן בעלות צורה שונה); חובשי כיפות אינם בהכרח „דתיים", ואילו החילונים, אף אותם אסור לתפוש באופן פשטני־קשיח כמי שהתנערו לחלוטין מדפוסי־מחשבה והתנהגות המעוגנים ברת. הכל נמצא בזרימה. חילוניות ודתיות הם מושגים יחסיים.

הצמד מבצר־גבירץ הפולש אל מרכז ההוויה החילונית, צה"ל, מלב מאה־שערים, מתמצת או מחדד בעייה כללית המאפיינת גם חילוניים מובהקים, כביכול, אשר תהליך החילון שלהם מתפרש על פני כמה דורות והחל אצל האב או הסב, או אף לפני כן. אלא שכאן הכל ממוקד ומרוכז וממילא התהליך מואץ ופולט אנרגיה רבת עוצמה. הרי זו גם ההיסטוריה בזעיר־אנפין של גוש אמונים: של מי שנאחז ספק בהתלהבות, ספק ביאוש, בקרנות־המזבח של הלאומנות המשיחית.

מסתורי ומורכב

לקשר בין גבירץ ונוסקה יש עוד היבט מעניין. מתרקמת ביניהם, מ„טכס הטבילה" בסיועה של הסחבה הרטובה והמזוהמת של נוסקה ועד התמונה החותמת את הספר, זיקה סאדו־מאזוכיסטית; ובעצם, הומוסקסואלית־לאטנטית (נסתרת), מהסוג האופייני כל־כך למיסגרת הצבאית (ובוודאי נפוץ בין בני־ישיבות. עיון מרתק ומקיף בשאלה זו ניתן למצוא במאמר אקטואלי: „פסיכולוגיה של ההמון ואנליזה של האני", מבחר כתבי פרויד, הוצאת דביר כרך 5).

כאשר נוצר קשר רומאנטי בין גבירץ לאחות מבית־החולים שבו מאושפזת אמו, נגרעת אנרגיה מהמשק הרגשי־האינטלקטואלי המשותף לו ולנוסקה, מפקדו. הדבר יוצר אוטומטית קצר בידידותם. נוסקה חש עצמו „נבגד". הוא כמובן לא אומר זאת במפורש וספק אם הוא מודע לכך בכלל, אבל האופן שבו הוא מגיב, בציניות ארסית של מי שמנסה לסרס ולגמד את התקשרותו החדשה של גבירץ עם אותה נערה למושגיו שלו („זיינת?"), מעיד על כך. והוא מגיב כך, לא מתוך וולגאריות לשמה, אלא משום שהוא חש מאויים ודחוי, ואותה אינטימיות הנה, עבורו, משהו מסתורי ומורכב אשר נמנע ממנו לחדור בעדו, להיות שותף בקיסמו.

בקטע הזה מגיע חיים באר לשיא של צמצום וכוחו שקול כנגד כל הפגמים שיש, או שניתן למנות, בספר זה. והרי יש בו בספר יותר מדי מובאות מהספרות הרבנית, לטעמו של הקורא החילוני; כאילו, במקביל למגמה הבלתי־מתפשרת של דה־מיתיזאציה (או טיפול־קבוצתי באגף המשיחי) ביקש המחבר לרמוז: „הייתי יכול

משחית הלשון השבועי

השני שנפגע בתקרית

„מתח רב שרר במקום (התנחלות חלמיש). בתחילת השבוע נקלעו שניים מתושבי ההתנחלות להפגנה בכפר עבוד. הם נתקלו במחסום אבנים, אחד המתנחלים ירה והרג שני ערבים. אתמול בבוקר שוחרר בערבות וחזר לביתו. המתנחל השני שנפגע בתקרית, רפי בן־בסט, שהוא גם המזכיר של חלמיש, היה אתמול המארח של שרון."

רוני שקד,
„שרון התחשבן עם פרס",
ידיעות אחרונות, 1.3.88, מוסף „24 שעות"

להיות רב בישראל, אילו רציתי בכך". וגם זה: המוקד הדראמטי היה ונותר כאן במישור החברתי־פוליטי, למרות ההעמקה בעיצוב הדמויות. די להיזכר במחזות של טנסי וויליאמס או בסרטים של לואיס בונואל כדי לעמוד על ההבדל המשמעותי הזה. אצל האחרון תופשת הנטייה הקאתולית המובהקת — שאינה רחוקה כנראה מרחק כה רב מאיתנו — לחלק או לחצות את העולם הסובב למערכות כפולות של טומאה/טהרה, מצוות/חטאים וכיוצא בזה — מקום מרכזי ביותר. יחד עם זאת, אצל בונואל, בסימון מהמידבר (המוקדש כולו למשבר ההתפקרות — לא של הקדוש הנוצרי — כי אם של בונואל עצמו), ביצאנית הצמרת, בתשוקה אפלה, המוקד הדראמטי הוא תמיד האדם עצמו, ואילו הזירה החברתית משנית לו. האופן שבו גיבורת יצאנית הצמרת מפצלת ומפרידה, „בראשה", רכיבים של אלימות, גסות ותשוקה בפאנטסיה עשירה ומפורטת — מדמות בעלה הנותרת, עבורה, טהורה, תמה ובהכרח מנוטרלת, לא־מושכת, הוא אופייני מבחינה זו כדוגמא של חיצוי המציאות לטרף/כשר, טמא/טהור. כך גם אצל גיבור תשוקה אפלה, מתיאו, החוצה ומבתר את הנערה שבה הוא פוגש לשתי דמויות, כלומר תופש אותה כשתי מהויות סותרות: אחת צחה ועקרה־סטרילית, והשניה חושנית ומשוקצת. בשני הסרטים, הדראמה, איחוי השסע הרגשי־אינטלקטואלי באמצעות מה שהגמד (עוד מוטיב המזכיר את עת הזמיר) הפאלי הממזרי מגדיר באוזני מתיאו כ„שיעור פרטי", נרקמת בתחום או בגבולות הנפש של אדם אחד (הגאולה, במידה והיא באה, פוקדת את היחיד, לא את הציבור).

בהקשר זה, ועל רקע ההתלבטות בין אמונה וחופש שהיא במרכז עת הזמיר, אפשר אולי להגדיר חילוניות כתפישה הגורסת שהאדם הוא נושא, סובייקט, שלחוויותיו, חיי הרגש, הדימיון והמחשבה שלו יש ישות ותוקף. מכאן גם ניתן להבין את היאוש העמוק, התהומי, של הדתי המתפקר־למחצה, בעל הכיפה הסרוגה, המונחת לעיתים בכיס, אשר איבד את מקומו כמושא מתוכנת של מסורת, מי שחייו נטענים משמעות וחיוניות רק במידה והוא מקיים פולחן זה או אחר (מכאן הריקנות שמיחסים החרדים לחיי החילוני, הניתפשים בעיניהם, בכנות נאיבית, כחסרי־משמעות.), ואשר באווירה הדו־משמעי של התרבות החילונית הוא חש כבעל־זימים שהוטל אל החוף.

חיים באר תופש את משבר ההתפקרות בציציותיו, או שמא, כאשר מדובר ברב הפיקודי שלו, בקרניו.

שירה

עריק מצבא הנוסטאלגיה

רוני סומק
7 שורות על פלא הירקון
צילומים: מיכאל רורברגר
הוצאת אופטובסקי. 106 עמ'

— ובאמת, איך אפשר למצות בשבע שורות את פלא הירקון. מסתבר שרוני סומק מצליח, כי הפלא, יותר משהוא פלא הירקון שבו „רק סירה אחת עוברת", הוא פלא השיר המתמלא גם מחולייתו.

ספר געגועים לתל־אביב, זו שישנה וזו שהיתה וזו שלא היתה מעולם. אני אוהבת להתגעגע לתל־אביב ואף לחזות ב„פלאיה" בעד עיניו של רוני סומק — רומאנטיקן רגיש שאילף את עטו לגדל את שורותיו היפות, החזקות ביותר דווקא בערוגות הרמייה של השווא. לכאורה, שירי נוסטאלגיה, אבל הנוסטאלגיה של סומק זמנה, לרוב, זמן הווה וצבעיה ציבעי האפר והאפרוריות.

„חבל שאין קירקס בעיר הזאת." חבל. אבל זו עובדה. מה שאינו מונע בעד עירו של סומק מלהישלף „כמו אקדח" של להטוטן־קירקסים מנוסה.

כן, אנחנו עדיין עומדים בתחומי פלא הירקון, פילאי תל־אביב הלא־מפליאה. אותה אוהב סומק כדרך שאוהבים אשה אחרי בלותה, כשזוכרים לה גם את ימי העדנה והחסד שלא ישובו: „בינואר 84 גם פרדס הוא אטרקציה / גם ממטרה או / קילשון, אין מה לעשות, ארץ ישראל לא גרה כאן יותר..."

שורות חזקות שמן הראוי לחקוק אותן ברחבת הכניסה למוסיאון־הארץ — המטאפורי כמובן.

הספר שלפנינו מכיל 25 שירי תל־אביב, לא כולם בני שבע שורות, אבל מרביתם קצרים, שהופיעו בספריו הקודמים של רוני סומק: סולו, גולה, אספלט (הוצאת מסדה). והוא ספר תל־אביבי, עירוני עד יסודי יסודותיו, לא רק בשל נושאי השירים והמצלמה האמנותית שקלטה כאן תמונות מאלבום־הצילומים של תל־אביב של חתונות, של טיח מתקלף, בתים מתפוררים ושווארמה.

קְלִפּוֹת גַּרְעִינִים לְבָנִים הַמִּתְפַּצְּחִים מִפִּיו
כְּגוֹנְדוֹלוֹת עַל שְׁלוּלִית וְנֶצִיאָנִית
בָּרוּחַ שֶׁבֵּין הַכְּבִישׁ לַמִּדְרָכָה

— של „מאצ'יסטה מקומי" השורק „לחיילת חיב"ה." ארץ־ישראל אחת החליפה את מקומה של ארץ־ישראל אחרת, שחליל הרועים אפשר שהיה „קצה החלום שלה."

כאביר זה שבאגדות, יוצא סומק להגנתה של הדולציניאה הכלה מעט שלו. כישרונו הוא הכישרון המיוחד, הנדיר, לקחת מראות פשוטים — יימצא מי שיאמר: טריוויאליים — כאלה הנשקפים מכל חלון בעיר, כולל חלון האוטובוס, ולהופכם לגיבורים ראשיים בדראמה המתחוללת כאן לנגד עינינו.

דביר־שרון

רוני סומק: קצה החלום

ושלא יהיה לנו כל ספק: הדראמה היא דראמה וגם זמרת־החתונות היא מלכת־הלילה. והיא יודעת זאת: „כשאני טובה עם עצמי / אני גברת כזאת וכשאני רעה אני / זונת מיקרופונים..."

מראשיתה שמרה שירתו של רוני סומק אמונים לתימטיקה קבועה כמעט, והיא עושה זאת גם בספר שלפנינו שאף נועד להדגיש את המוקד התימטי התל־אביבי. אבל העיקביות מתבטאת לא רק בתימטיקה ולא רק בגיבורים המוכרים: רחוב פרישמן, קינג־ג'ורג', בוב דילן, מרילין מונרו, ג'וני וייסמילר — טרזן באחד מגילגוליו הקולנועיים — וכו' וכו'. השיר הסומקי אף הוא בעל זהות בולטת ומוכרת: שליפות פיוטיות של אקדוחן מנוסה, ריתמוס דיבורי קולח וסגירותה־לעצמה של השורה השירית, סגירות שאולי יש בה לפעמים גם טעם לפגם, באשר עצמאות **החלק** מעידה על הרופף **שבשלם**. וגם זה: שירו של סומק מתקדם מנקודה לנקודה, או, מוטב, מצרף נקודה לנקודה, קטע לקטע, אך אינו צומח, אינו מתפתח מנקודה לנקודה, מקטע לקטע, ועיקרו בסטאטיות, לא בדינאמיקה שלו.

ועם זאת, אני ממהרת להדגיש: לפנינו משורר בעל כתב־יד מובהק משלו, בעל טביעת אצבעות שאין דומה לה וכבר העמידה תלמידים. ועל הכל: קיסמם של שירים אלה הכתובים תל־אביבית כובש וסוחף. גם כשהם מצטמצמים בהיקפם למעין מיניאטורות בסיגנון האיקו היפאני:

עוד חורף

בַּנָּהָר הַקָּרוֹב סִירוֹת צְבוּעוֹת וָרֹד שְׁטוּת
בְּעִנְיָן אַחֵר,
מַשְׂכִּיר הַסִּירוֹת עוֹבֵר עוֹד חֹרֶף בְּשַׁרְווּלִים
מְקֻפָּלִים
וְתָמִיד הוּא יָכוֹל לִשְׁאֹל „מָה עִם הַהוֹלַנְדִית
שֶׁלְּךָ, חָזְרָה?"

כוח הסתכלות, תשומת־לב לפרט, העברית המדוברת האידיומאטית („שטות בעניין אחר"), ההתערבות המינימאלית של ה„אני" של המשורר בתמונה, המישאלה לאובייקטיביות, למסור דברים כהווייתם.

ואף־על־פי־כן מורגש כאן כמובן משורר מאחורי הקלעים של כל אחת מן התמונות שבכאן. ורוני סומק עומד כמו ילד בעל דימיון מפותח ועולם של הקשרים משותפים, עניין של דור וגיל, וצופה במחזה הנגול לפני עיניו, רואה ומקשיב איך „הלילה, בחללים של גשם פתאומי, היא מדברת על מרטין בובר," שעה ש„הירוק של רחוב שאול המלך מועתק מהעלים." קסם של „אור גנוז כזה של רמזורים," בעיר „שאין (בה) קוסם, שאין פילים, שאין דרקון." ומאז שהעתיקו את גן־החיות ממקומו — „בשביל לחפש שאגה צריך לשמוע עיר אחרת." אבל כאשר רוח עוברת בעצים „בהתגנבות יחידים" — „הבל היופי הוא הבל לא מכאן" ובכל זאת מכאן ו„הסביבה הזאת" היא „המסלול הבאליסטי של המלה הראשונה."

יפה, לא?!

ציפי שחרור ■

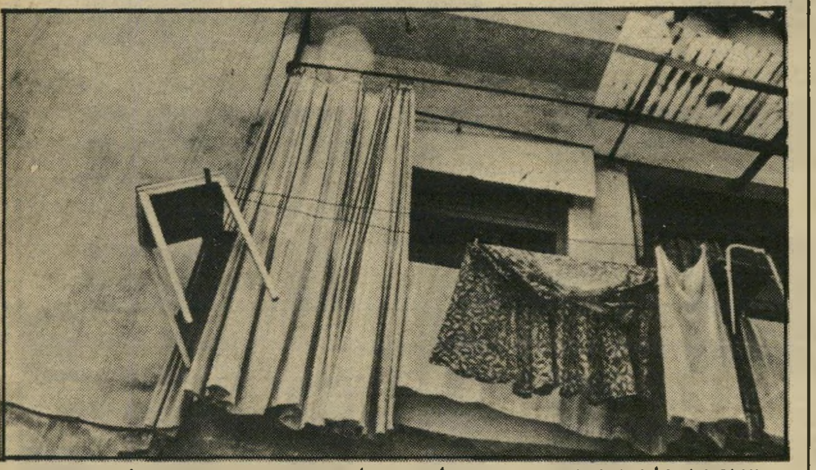

מירפסת תל־אביבית עם כיסא, צילם מיכאל רורברגר, מתוך ספרו של רוני סומק

תרבותק

רפלקס מוסרי וחומייניזם

אל מול ההתקוממות בשטחים ניכרת עתה התקוממות־מוסרית יהודית על כל היבטיה. אמנם התעוררות חובבנית, איטית ומבולבלת, אך כנה וספונטאנית וככל הנראה עד כה, גם לא חסרת־תכלית ולא נטולת־השפעה. ואף שאיננה עדיין נחלת הציבור כולו, הריהי נחשפת, להפתעת הכל, כאחת התופעות החברתיות היותר מעודדות שקרו אצלנו בעשור האחרון, שהיה, ללא ספק, עשור של התקרנפות, ריפיון ורפיסות. ומדובר בגילויים מרגשים של תרבות אזרחית נאורה, תוך התגברות על יצרים פרימיטיביים, גילויי אנושיות הבאים לידי ביטוי, בצורת איפוק, התאפקות והבלגה, גם אצל חיילינו (להוציא חריגים) המצטווים לא אחת למלא פקודות נוראות העומדות בסתירה מוחלטת להכרתם המוסרית.

שתי התקוממויות אלה, משני עברי המיתרס, הן בשטחים והן בארץ, מתקבלות עתה, למרבה הגיחוך, גם כסוג של דיאלוג בין שני העמים, כסוג של הידברות גמגמנית המתנהלת בתנאים של „כמעט מילחמה" מעל לראשיהם של הפוליטיקאים המיקצועיים, קובעי המדיניות. והומאניזם זה, כפי שבא לביטוי בכל ההתארגנויות של קבוצות־המחאה בארץ, הוא הוא הקפיטאל האמיתי החבוי בכספות התודעה הישראלית, והמשתחרר עתה בדמות רפלקס מוסרי.

ובתודעת הישרדות קשוחה, טראומאטית ומסובכת, כזו של העם היהודי, מרגש לראות כיצד נשמר רפלקס זה בלא תסביכים, בלא שייפגע ובלא שיהא נגוע באיידס חומייניסטי כלשהו. מפתיע גם לגלות, כיצד דיוני הטראנספר, על צווחות הרקע ההיסטריות של גאולה כהן, הכוהנת הגדולה של תסמונת הדאון המוסרי, אינם מצליחים לחדור אל רוח העם ולהעמיק את המוסר המונגולואידי בתודעת הציבור. להיפך, ככל שהדבר נראה בימים אלה, ומבלי לאבד את הפרופורציה, הגילויים הנ"ל, כפי שהם נחשפים בדבריהם/שלטיהם/עצומותיהם של כ־30 (!) קבוצות־מחאה, הם הם הנשמעים כיום ברחבי־הארץ, בהצטרפם יחד לקול ברור המייצג את הנפש השלמה של ארץ־ישראל, **ואוכלוסיה זו, המיוצגת על־ידי אותן קבוצות, היא היא ארץ־ישראל השלמה.**

ואגב, בזירה זו של המוסר השפוי, חדל להישמע קול הימין, פרט כמובן, לאיומי הטלפון: שם לא חדל קולו להישמע. ואולם כיום כבר ברור כי איומים טלפוניים, הכוללים קללות, נאצות וגידופים, או נוכחותם של קומץ אנשי „כך" מול הפגנות הענק של שלום עכשיו, תנועה שהפכה להיות תנועת ארץ־ישראל השפויה, אין בכוחם להחזיר את השד המוסרי אל הבקבוק, שכן משעה שפרץ החוצה, לא ישוב כלעומת שבא, עד שתיעלם סיבת הופעתו. ומותר להאמין כי ברבות הימים, בשוך הסערה, תיהפך קומוניקציה איומה זו, בינינו ובין הפלסטינים, לבסיס של חיים משותפים בין שני העמים בארץ.

הערפאת המוסרי

ככל הנראה, בחברה הפלסטינית כבר נולד ופועל ערפאת חדש, זה המנהל עכשיו את מהלכי המהומות בסמכותיות, בתקיפות ובלא שגיאות. ערפאת חדש זה, המנצח על תיזמור מסובך של שטחים, תיקשורת, מחנות־פליטים, שווקים, חנויות ומיסגדים, הוא ערפאת שטרם נחשף וכנראה גם לא ייחשף באופן אישי, שכן זהו הערפאת המוסרי של האוכלוסיה הפלסטינית, אוכלוסיה אשר נדרשו לה כ־20 שנה על מנת לגלותו מתגלגל בחוצות כל מחנה ומחנה.

ובעניין זה מוכרחים להודות כי מי שמנהל מערכה זו מתוך השטחים, מנהל עד כה מהלכי־שחמט מחוכמים, חסרי־תקדים. לראשונה בתולדות סיכסוך ישראל־ערב אף הצליח, ובדרכו שלו (לא בלי מחיר־דמים יקר), לשתק את טנקי המרכבה, את מטוסי האף־16, ואת עוצמתה הגרעינית של ישראל, בכפותו על כולם כללי־מישחק חדשים. לראשונה הוצבו בזירת־האי־רועים: אי־לוחמה מול נשק, תעוזה אישית מול עליונות מיליטאריסטית, נשים ונערים מול חיילים המצויידים בכל הטכנולוגיות המודרניות. וכך נגלה לפתע על מסכי־העולם גוליית המסורבל נע כמי שנדרש, על כורחו, להסיר את כל אבזרי השיריון: קשקשים, מגינים, רמחים וחניתות, ולרדוף בידיים ריקות אחרי זאטוטים זריזים. והנה דווקא עתה, בסיומה של המאה ה־20, כאשר אוכלוסיית העולם חיה בצל האיום הגרעיני, בצל היומניסייד, כלומר, רצח כלל המין האנושי באמצעים טכנולוגיים, מתנהלת כאן, בארץ־הקודש, מילחמת־בראשית מגוחכת, באמצעות אלות ואבנים, שבה נוטלים חלק, ואף נהרגים, נשים, זקנים וטף.

על כורחך אתה מודה כי האלה שבה משתמש הציבור הערבי בשטחים הכבושים, היא חכמה לאין שיעור מזו של כוחות צה"ל. האלה החדשה של העם הפלסטיני היא המצלמה. אך מצלמה תמימה זו הפכה להיות אלה פומבית, מסוכנת, מכאיבה ורבת־השפעה, המונחתת ללא רחם על המימסד המדיני, בהותירה בו נזקים חמורים, בלתי הפיכים.

שכן זרוע שנשברה — חזקה עליה שתתאחה כעבור חודש. אבל מדיניות ריקה מתוכן, כזו הנחשפת עתה לעיני כל, לא תתאחה בידי שום מערכת גבסים הסברתית שבעולם, ותהא משוכללת ורבת־מלל וכזבים ככל שתהא.

שמעון צמרת ■

עורך נתן זך

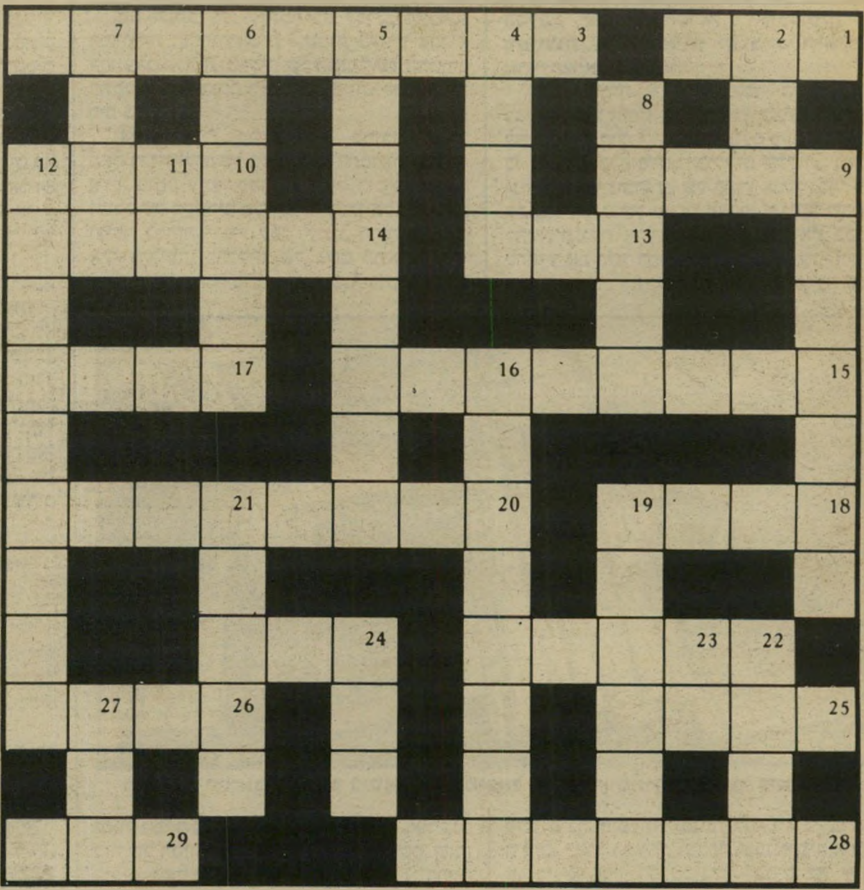

מאוזן:

1. בהתחשב בדרגתו הנמוכה הוא עושה יותר מדי רעש (3).
3. מנה אחרונה עדינה תבייש את השליח מטעם (2,3,4).
9. האם אפשר לצפות למשהו מאירגון בינלאומי? (4).
10. הכה כאן בחוזקה (4).
13. אתה רוצה לתפוס רגים? עמוד בתור (3).
14. האורות המזהירים משני מצבים אפשריים של הקרח (מ) (6).
15. כסף? יש! גובה? יש! כמו פול גטי (4,4).
17. זה זורם כבר שנים רבות (4).
18. כן, הוא לא אשם אם הזרם ישלוט בו (4).
20. אישור על תשלום עבור פרצוף חדש, זו סיבה למסיבה (4,4).
22. אישיות קולנועית שעושה דברים בהתלהבות רבה (5).
24. נעים להביט בח"כ זה? זה פתוח לוויכוח (3).
25. כאלוהים תן תקוותי (4).
26. תוכן שאיפותיו של כל יצור חי (4).
28. וי! וי! מים כאלה כבר הפכו לעניין שבשיגרה (7).
29. הפרס דוקר כך עלה בהגרלה (3).

מאונך:

2. אומרים שהוא חזר, אבל זה חסר תועלת (3).
4. זכתה בנצחון בביתה הפרטי (4).
5. ד"ר בעל כישורים יוצאים מהכלל (4,4).
6. זה מאוד מוזר שכספי נגמר (6).
7. ויזה מיוחדת למטרות היכרות (4).
8. חיל הרגלים חוסל משיקולים כלכליים (5).
9. אנחנו מלאי התרגשות מסופו הנדיר ולהלן נכתב על קברו: הוא זלזל (7).
11. ציון גרוע לכדורגלן (2).
12. היתכן שכל שריה אחראים על הגבול? מכל מקום זה לא סידור קבוע (4,5).
16. ארבע ישרים מתווים את הכוון לרופאים (8).
19. ביצירותיו המוסיקליות התגלה המשורר כטיפוס סרקסטי (6).
21. איפה אפשר לראות אפיפיור כחול לבן מעשן מקטרת? רק בקולנוע (5).
22. ערבבו את 10 מאוזן (4).
23. מחצית ועוד אחד, זה די והותר (2).
24. הוא עלה בריצה הפחדן בנשמה (3).
27. כל הכבוד ליחידי סגולה (3).

פתרון תשבצופן 2634

מיכתבים לרותי

נעמי רון

איך מחזרים?

„הרצון הכביר הוא להשתחרר מהב־דידות," הוא אמר לי. „כלפי חוץ קיים המישחק של ,מסתדר לבד', אבל האמת היא שהמישחק הזה כבר נמאס. התב־שלתי המון זמן, והיום, אני חושב שאני מוכן. אבל פתאום אני מרגיש שאין לי את הכלים הפשוטים של איך מחזרים אחרי אשה, כי מזמן כבר לא עשיתי את זה."

הוא בן 32, רווק, עיסוקו — בצד הטכני של התיאטרון. שחרחר, ממוצא תימני, נראה טוב, 1.68 מטר גובה, יודע ליצור קשר, להיפתח. מחפש קשר רציני עם אשה, בת־גילו בערך, שאותה יוכל לכבד, להעריך, לאהוב ולהאמין. תמצאי אותו בטלפון 764515, תל־אביב.

★ ★ ★

צמד העופרים

היא כתבה שהיא לא בטוחה שהיא פונה לכתובת הנכונה, וביקשה שאם לא אוכל לפרסם, אפנה אותה לאן שצריך. כיוון שאין לי לאן להפנות אותה, הנה בקשתה: „אני מאוד רוצה להקים צמד בסיגנון צמד העופרים לשעבר, ואני מחפשת פרטנר. מדובר בבחור שמנגן בגיטארה ושר, ושיש לו עניין בהקמת צמד."

קוראים לה אבישל, ואם היא שרה ונראית כמו אסתר עופרים, אולי שווה להתקשר אליה גם אם אתה שר רק באמבטיה ומנגן רק על העצבים. בש־עות הערב היא בטלפון 300522, תל־אביב.

★ ★ ★

בן־זוג מיועד

במדור הקודם סיפרתי לכם על הקבליסט ועל אמונתו ש„לכל אחד יש בן־זוג המיועד רק לו," ו„לא צריך להתאמץ, המיועד יבוא בבוא הזמן" (או המיועדת). עושה טוב על הנשמה, למי שמאמין. מי שהחמיץ את הקטע המאלף הזה ורוצה להתעודד, „רותי בטלפון" תסכים להקריא אותו לכל מי שיגלה עניין. שלכם, מתמיד ב־**221017.**

חוץ מזה, אני חייבת למלא הבטחה מהמדור הקודם, לספר משהו על מזלות, לפי הקבליסט הנ"ל. זה הולך ככה: 12 המזלות מתחלקים לארבע קבוצות: רוח (מאזניים, דלי, תאומים); מים (סרטן, עקרב, דגים); אש (טלה, אריה, קשת) ואדמה (גדי, שור, בתולה).

בשלב ראשון, ביקשתי לשמוע פרטים על בני־האש, כי אדם קרוב אצל עצמו, והוא אמר שאש עם מים לא בא בחשבון, יש שם שינאה של ממש. גם אש עם אדמה לא בא בחשבון. אש עם אש זה בסדר גמור, ממש מתאים, ואש עם רוח — בסדר. אם תגלו התעניינות, אמשיך לפרט בנושא הזה.

★ ★ ★

מצאתי מודעה בכתב־העת החדש של ההומוסקסואלים: „לא צריך לשכב עם העורך כדי לכתוב במגעים, אבל צריך כישרון, ניסיון ומוטיבציה." בתור שרות לאלה מכם שרוצים לכתוב שם, העורך שלא צריך לשכב איתו נמצא בטלפון 5465739, תל־אביב.

★ ★ ★

כל־כך גבוהה

אם אתה מתחת ל־1.85 מטר, אל תמשיך לקרוא. זה פשוט לא בשבילך, כי היא מעל 1.80 מטר, ככה הטבע עשה אותה, אולי קצת לצערה. לא היתה לי הזדמנות לבדוק ממש את הנושא, איך זה להיות כל־כך גבוהה. אני תמיד יותר קטנה מהם.

היא בת 25, נאה מאוד, חטובה לכיוון הרזה, חתיכה, עושה בימים אלה תואר ראשון במיקצוע טיפולי, טיפוס ספורטיבי. מחפשת קשר עם משכיל, רגיש, חם, היודע לתת מעצמו, כי היא יודעת. הוא צריך להיות בגיל 27 עד 37, וכאמור מעל 1.85 מטר. מיספרה אצלי הוא (14/88). אפשר לכתוב לה למערכת, או לבקש ממני יפה את מיספר־הטלפון שלה.

★ ★ ★

רווק באשמתו

עוד מעט הוא יהיה בן 39, רווק („באשמתי, אני חושב"), נאה, זקנקן קצר, הופעה נאה באופן כללי, 1.75 מטר. הוא אוהב טיולים, בעיקר בחו"ל, מוסיקת־ג'ז, מיסעדות טובות, לבלות, אבל גם להיות בבית.

מאוד ישמח להכיר נחמדה, בגיל 30 עד 35, אשר רוצה קשר קבוע, ואשר מתעניינת, כמוהו, בתחומי אמנות, ספרות, קולנוע ותיאטרון. לא חייבת להיות יפהפיה, רק נשית ונאה. מצבה המישפחתי לא כל־כך חשוב, אבל הוא מעדיף אותך ללא ילדים (עדיין). שאלי אותי על מיספר (15/88).

★ ★ ★

הציצים של בט מידלר

ליאורה מאילת העירה לי, בצדק, על התירגום הלא־כל־כך מוצלח שלי לקטע של בט מידלר בקשר לציצים הכבדים שלה, שאילו היתה שולחת אותם לבראזיל בתעריף הכי זול של הדואר, זה היה עולה לה 100 דולר.

תודה לך. מפני שהיית נחמדה וטרחת לתקן אותי, ואת אוהבת, כמוני, את מידלר, אני שולחת לך בדואר לא ציצים, אלא קטע על איך מידלר בוחרת את הגננים שלה, שהתפרסם במדור הזה לפני המון זמן („האם התקפת אי־פעם באופן פיסי אמן שאיתו עבדת באותו זמן? האם אתה יכול לדאוג לאספקת הסמים שלך? ושלי? האם אתה מעריך את החשק המיני שלך כנורמלי, מעל לנורמלי, נזירי?")

★ ★ ★

כתף נשית

„מחפשת כתף גברית ומוכנה להגיש כתף נשית, איתנה לא פחות, כנגד," היא כתבה לי במיכתב מתוקתק להפליא. „אני רווקה בת 34, גובה 1.66 מטר, יותר מסתם בחורה נאה (כולנו חושבות שאנו נאות). אני, הפעם, מדברת ,מגרונם' של אחרים. איכותית, כנה, רגישה, נשית, ,עקרבית' ויצי־רתית (אירופית, אם זה משנה). לא אוהבת ריקודי־עם, פאבים, מסיבות פנויים־פנויות וקשקשנים. כל היתר בא בחשבון.

„מחפשת אותך — פנוי ריגשית ופורמלית, עמוק, רגיש, נאה, ושש־הומור כוודאי שלא יזיק, עד 40. אם כל מה שציינתי על עצמי עושה לך משהו, אז אני מחכה בת"ד 2881, תל־אביב 61028."

★ ★ ★

הכי יקר בחיים

„רותי, התלוננת באחרונה שלא כותבים ולא מצלצלים," היא כותבת, „תדעי לך שזה רק מתוך עצלות — הכוונה תמיד קיימת. אז אני כותבת ככה: מחפשת אותך. מאוד מאמינה במזל, אבל לא איכפת לי גם קצת לעזור לו. אולי אפילו הרבה, כי אהבה זה הדבר הכי יקר בחיים. ושיהיה לנו טוב. לכולם.

„לצחוק, לבכות, לטייל, לשוחח, לבשל, לברוא חיים, לעבוד קשה וגם לנוח. ביחד. אפשר לבקש כיף יותר גדול? תהיה רציני. אם אתה גם גבוה — יותר טוב. אני בת 29/173 בערך. מחכה באופטימיות בת"ד 4042, תל־אביב." יקירתי, אהבתי את המיכתב שלך ונהניתי לתקתק אותו, מילה במילה.

איתן עמיחי

הדברת מזיקים בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עיפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.

רמת-גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272 · טל. 7522777

בשמירה על בריאותך ורכושך

„זוהי התמונה היפה ביותר שלי!" אומרת אנבל, על התמונה שצולמה לפני שלושה שבועות (משמאל). היא וקארין (מימין) מפרגנות זו לזו. כך אומרות שתיהן. הן גם חושבות שאשה בוגרת, 30 פלוס, היא הכי מינית והכי מושכת

קארין ואנבל: כמו יין ישן

לפני שבועיים פירסמה רחל המרחלת במדינה סיפור היתולי־למחצה על היחסים בין שתי דוגמניות־הצמרת – קארין דונסקי ואנבל טמיר. שתיהן התקוממו נגד הטענה שהן חביבות זו אל זו כשהן ביחד, ומרכלות זו על זו בנפרד. הנה התגובה:

„המיקרה אירע במסיבה לפני שבו־עות אחדים. היינו 10 אנשים, כולם חברים טובים וקרובים. לשם בידור, כל אחד שם עשה חיקויים של האחרים. לא היו כוונות לפגוע במישהו, סתם בשביל הכיף. אני חיקיתי את קארין על המסלול, את תמי בן־עמי ועוד כמה.

אני תמיד מאמינה בחברות יפה בין שתי נשים, כשם שאני מאמינה בחב־רות בין שני גברים.

איך הן הולכות, תנועות שלהן. חנוך רייכלסון, דוגמן, חיקה איך אני הולכת. עיתונאית אחת עשתה חיקוי מצויין של עיתונאית־חברה אחת, המראיינת תוך כדי מיצמוצי־עיניים. עשינו חיקויים של אדם, ושל זמרים אחרים. בידרנו את עצמנו."

הרוגזת היא אנבל טמיר, דוגמנית. הגורם לכעס: סיפור שהופיע במדורה של רחל המרחלת, תחת הכותרת „שתי נשמות טובות", על מערכת־יחסיה הצבועה, כביכול, עם הדוגמנית קארין דונסקי.

אנבל:

היא חברתי הטובה ביותר, היא כמו אחותי! נכון, לפעמים יש בינינו ויכוחים, אבל בגלל איזה ריב קטן לבשר בעיתון שאני קוראת לה 'א־סקסואלית', ושהיא קוראת לי 'זונה' — זה ממש מוגזם.

בכל ארץ אחרת בעולם, להיות דוגמנית זה רק ג'וב. לא מתעניינים במיוחד בחייהן הפרטיים. יש די זמרים ושחקנים שאפשר לרכל עליהם. ביש־ראל, בגלל המיספר הקטן־יחסית של אמנים, הדוגמניות נעשו חלק מהחלטורות ומעולם־הבידור. לאיש בחו"ל לא איכפת מה קורה לדוגמנית בחייה הפרטיים. היא בכלל לא חשובה. כאן היא חשובה, ככה זה נראה.

אני יכולה לבלות יום שלם בחברת קארין, ולא להשתעמם לרגע. היא מאוד אינטליגנטית, נבונה, מבריקה. אני לבדי בארץ. אם יום אחד משהו יקרה להוריי, שכבר אינם צעירים, יוותרו שני אנשים הקרובים אליי: הבת שלי, נטלי, וקארין.

הקטע המוזר הוא שמעולם לא האמנתי בידידות קרובה בין שתי נשים. מהניסיון שלי, אי־אפשר היה לבטוח בנשים. הן מקנאות זו בזו, הן נוטות להיות נברוטיות, אובססיביות, לא־דיסקרטיות. תמיד מצאתי הרבה יותר הבנה, יציבות ורוגע אצל גברים.

הייתי בעלת מזל גדול לפגוש ב־אשה החושבת כמוני, המבינה את בעיותיי, אשה רגישה. קארין ואני אף פעם לא מתחרות זו בזו. אין כל סיבה. קארין היא קארין, ואני — אני. לכל אחת מאיתנו יש השוק שלה בעבודה.

אני יכולה לומר שאני לא בוטחת באף אשה אחת, פרט לאמא שלי, בכל מה שקשור לשמירה על הסודות שלי. אבל לקארין אני נותנת 97 אחוז, וזה הרבה. היא גם לא יכולה להיות בטוחה בי ב־100 אחוז, מכיוון שקודם כל אנחנו נשים ושנית — אנחנו אנושיות. אין שום בושה בכך. אנחנו לא קדושות.

אני לא מאמינה שקארין היתה אומרת — ולא משנה למי — שאני בת 40. היא יודעת בפירוש שאני בת 33. אני לא מרגישה צורך לבקש סליחה על כך שאני בת 33, וגם כאשר אהיה בת 40, לא אבקש סליחה.

אני גאה בגילי. מעולם, בעבר, לא הייתי בטוחה בעצמי כל־כך כאשה, מבחינה נפשית ומינית, כמו עכשיו. עכשיו זה הזמן הטוב ביותר של חיי, וזה ילך וישתפר משנה לשנה.

עכשיו, אחרי גיל 30, אני מבינה יותר את גופי, את נשמתי. כשהייתי בת 18 וגם בת 25, לא הייתי אדם הבטוח בעצמו, כפי שאני היום.

הזמן העובר נותן לאשה הרבה ניסיון, והניסיון נותן לה ידע על עצמה. היא פשוט מתעשרת ביידע.

אילו הייתי גבר, הייתי מעדיפה אשה בגילי על פני נערה צעירה. יש משהו מאוד מושך באשה המכירה את עצמה, את גופה, את החיים, מאשר בבחורה צעירה שבקושי מודעת לעצמה. אשה, אני חושבת, זה כמו יין. משתבחת עם הגיל. זוהי קלישאה, אבל זה נכון.

יש משהו מושך באשה המכירה את עצמה. אשה זה כמו יין טוב, היא מש־תבחת עם הגיל."

באמריקה, כיום, הכוכבות הפופו־לאריות ביותר הן מעל 40 — ג'ון קולינס, ג'ין פונדה, פארה פוסט, לינדה אוונס. אז מה אם הן מתחו את הפנים בניתוח או שיפצו את החזה בסיליקון? כל הכבוד להן!

בבוא היום, גם אני אמתח את ה־פנים. אעשה כל דבר כדי להיראות טוב יותר. לא מפני שאני דוגמנית,

נעמי רזן ■

(המשך בעמוד 39)

קארין ואנבל ביום־ההולדת של הבן נואל דונסקי (באמצע)
לא א־סקסואלית, לא זונה

זה היה צירוף מיקרי של תאונות. רפי טולדנו, סגן־המנהל של מלון, שנמחץ למוות בין משאית ומיכלית בתאונה שיגרתית, לא היה אשם בדבר

סתם תאונה של חול

„בשבת שעברה נסענו לביקור־אבלים בנתניה. כשעברנו ליד מכון־ווינגייט, דיברנו על ביקור בשמורת־הטבע בנחל־פולג. בדרך חזרה נכנסנו לשמורת האירוסים. מי היה מאמין ששבוע אחר־כך רפי יהרג בקירבת מקום?" שואלת דניאלה טולדנו, לגודל האסון שפקד אותה.

בעלה רפי נהרג בתאונת־דרכים קטלנית, והוא בן 47. ריכבו נמחץ בין משאית למיכלית. הוא היה הרביעי מבין שישה כלי־רכב שהיו מעורבים בתאונה. כלי־הרכב לא שמרו מרחק ביניהם ורפי לא יכול היה להיחלץ. הוא נהרג במקום. הוא השאיר אחריו אשה ובת, הורים קשישים ושישה אחים ואחיות.

דקות אחדות אחרי התאונה, הגיעו למקום צוותים של מגן דויד אדום, מישטרה ומכבי־אש. במשך שעה עבד צוות מכבי־האש בחיתוך הרכב שבו

הסוף: פגוש המיכלית בתוך שרידי ה„טאלבוט"

„הנהג יועמד לדין באשמת גרימת־מוות"

נהג רפי. רכב הטלבוט היה מחוץ לחלוטין. החובש במקום החזיק בידו יריעת־פלסטיק גדולה כדי לעטוף בה את הגופה. הרופא התכונן לבדיקה. הרבה לא היה מה לבדוק. לא נותר לו, אלא לחתום על תעודת־פטירה.

אהבה ליס

רפי ודניאלה היו נשואים 23 שנה. הם הכירו בבית־הספר למלונאות תדמור בהרצליה. רפי למד מלצרות, דניאלה למדה טבחות. אחרי שסיימו את לימודיהם עבדה דניאלה במיקצועה זמן קצר בלבד. רפי היה המפרנס. הם התגוררו בשכונת נוף־ים בהרצליה. שבע שנים אחרי שנישאו, נולדה בתם היחידה מאיה. „הייתי מאוד חופשיה עם אבא. יכולתי לבוא ולדבר אתו על כל נושא שבעולם. הוא תמיד התעניין בי ושאל הרבה שאלות, למרות שנעדר הרבה מהבית." אומרת מאיה.

רפי נולד במארוקו. כשהיה בן 10 עלתה מישפחתו ארצה. הם היו 10 אחים ואחיות. שניים נפטרו בנסיבות טראגיות. כשהגיעה המשפחה לארץ, היא התיישבה במושב רינתיה שליד פתח־תיקווה. רפי למד בבית־הספר החקלאי עיינות, ואחר־כך למד מכונאות־רכב. בצבא עסק במיקצוע שלמד.

אחרי שסיים את שרותו הצבאי, התחיל ללמוד בתדמור. אחרי תום הקורס הוא נשאר לעבוד במלון כמנהל חדר־האוכל. מאז הספיק לעבור מקומות־עבודה רבים, כולם בתחום המלונאות. מקום עבודתו האחרון היה במלון השרון בהרצליה, כסגן־מנהל וכמנהל מחלקת מזון ומשקאות.

פעמיים ניסה את מזלו בחו"ל, בניגריה ובצרפת. ניסיונות אלה לא עלו יפה, ורפי חזר לארץ. „רפי היה אדם מלא חיים. אהב מאוד את הים, אהב חברים, ובעיקר היה איש־מישפחה. הוא

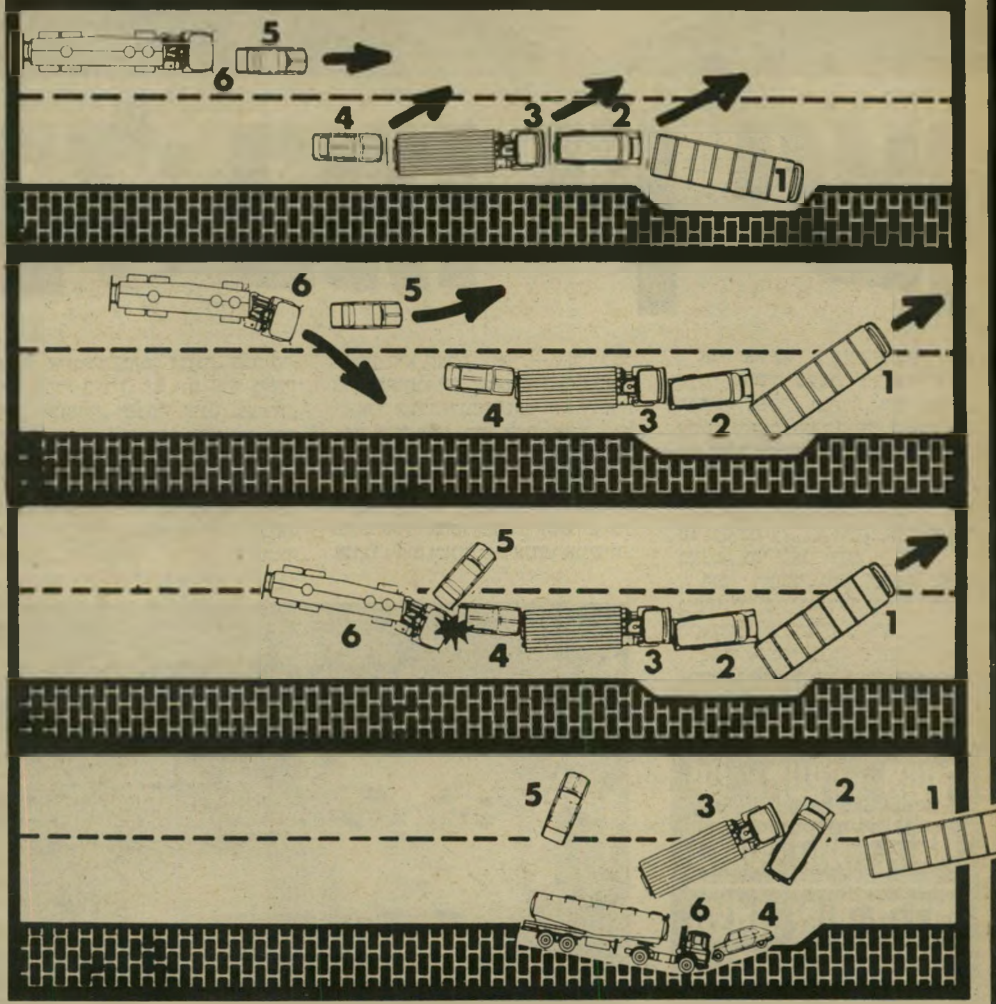

אנאטומיה של תאונה קטלנית

בשירטוט העליון נראה המצב לפני תאונת־הדרכים. מול „מכון וינגייט", בכביש־החוף לכיוון חיפה, השתרכו חמישה כלי־רכב אחרי אוטובוס של „אגד" (1), שנעצר בתחנה כדי להוריד ולהעלות נוסעים. האוטובוס נכנס רק בחלקו לתוך המיפרץ בכביש, וחלקו בלט החוצה. במסלול הקרוב למיפרץ נסע אחרי האוטובוס רכב מיסחרי מסוג „טרנזיט" (2), אחריו משאית (3), ואחריה רכב פרטי (4), שבו נהג רפי טולדנו. במסלול השמאלי נסע רכב פרטי (5), ואחריו מיכלית סמי־טריילר (6).

השירטוט השני מלמעלה מראה את תחילת התאונה. מכיוון שהאוטובוס בלט לכביש, ניסה הרכב המיסחרי (2) לעקוף אותו, אולם הדרך היתה חסומה לפניו. לכן עצר, כשהאוטובוס התחיל לצאת חזרה לכביש. כשה„טרנזיט" נעצר, התנגשה בו המשאית (3) ודחפה אותו קדימה. לכן פגע ה„טרנזיט" באוטובוס. מאחורי המשאית נסע ריכבו של רפי טולדנו (4) שהתנגש במשאית כשזו נעצרה. מעוצמת ההתנגשויות סטו הן המשאית (3) והן ה„טרנזיט" (2) לכיוון המסלול השמאלי והפריעו בכך להמשך התנועה. הרכב הפרטי (5) האט את נסיעתו, וכתוצאה מכך התנגשה בו המיכלית (6).

השירטוט השלישי מלמעלה מראה שהמיכלית סטתה ימינה אחרי שהתנגשה עם המכונית (5), וכך התנגשה עם הרכב הפרטי (4). היא מחצה אותו בינה לבין המשאית שלפניה. כתוצאה ממהירות הנסיעה והתנופה, לא יכלה המיכלית לעצור. הפגוש הקידמי שלה ננעץ ברכב הפרטי שבו נהג טולדנו, והמשיכה לדחוף אותו לעבר המידרון שבצד הכביש. המיכלית התהפכה על צידה, כפי שנראה בשירטוט התחתון. האוטובוס המשיך לנסוע, כאילו לא קרה דבר. לטענת נהג־האוטובוס, הוא נסע להזעיק עזרה.

הבת מאיה
„הוא לימד אותי לאהוב את הים!”

אהב את החגים שבהם היתה המישפחה מתכנסת יחד. הוא היה מאוד רגשן, אך ניסה שלא להראות זאת.” מספרת דניאלה אשתו.

כשמאיה היתה בת 10, היא הלכה עם אביה לים. „שחינו שעתיים. אני בכלל לא הבנתי שאני במערבולת. אבא דיבר אתי כל הזמן, עד שהצליח לחלץ אותי.” נזכרת מאיה.

את אהבתו לים ניסה רפי להעביר גם לאשתו ובתו. הוא נהג לדוג, לשחות ולעסוק בסקי־מים. לעיתים קרובות נסעה המישפחה לחופשות בכנרת. לפני שלוש שנים עברה המישפחה תאונת־דרכים, שגם בה נמחץ הרכב כליל, אולם המישפחה יצאה ללא פגיעות גופניות. „רפי היה נהג טוב, הוא הכיר את הרכב שלו, היו לו אינסטינקטים בריאים. הוא היה מאוד מודאג מהקטל בדרכים, ולכן הוא גם נהג בזהירות.” מסבירה דניאלה.

תנועה רבה של מבקרים זורמת לביתם שבנוף־ים. המבוכה רבה, ההלם מוחלט. בני כיתתה של מאיה יושבים בחצר ודנים בהתלהבות בקורות בית־הספר, במיבחנים, בציונים, בטענות למורים. עולם כמנהגו נוהג.

יוסי עין דור,
צילם: ציון צפריר ■

קורבן טולדנו ואשתו דניאלה
„שבוע לפני זה אמר שצריכים לראות את שמורת־האירוסים!”

גופתו של טולדנו מוצאת מן הרכב ההרוס
„נהג האוטובוס היה הגורם, נהג המיכלית היה אשם!”

במדינה

איכות חיים
מרק־ג'וקים מן הברז

בכל רב־קומות יש מיכל־מים על הגג. יש בו מים, ליכלוך וג'וקים

נעמי רזן ■

„אנשים בכלל לא מודעים לבעייה. הם פותחים את הברז בביתם, ממלאים את הכוס במים, שותים, ומאמינים שהמים טובים ונקיים. למעשה, ברוב המיקרים הם שותים מרק־ג'וקים מחור־טא,” אומר רפי בונהרדי, מומחה למ־אגרי־מים, שהוא שותף לחברה בשם מי טיב, ביחד עם אסף דרומי, הנדסאי לאיכות־הסביבה, שהיה בעבר מפקח על איכות־המים במחוז תל־אביב.

מומחה בונהרדי
ירוקת, חיידקים, רמשים, יתושים

בכל בניין רב־קומות, מחמש קומות ויותר, יש מיכל־מים על הגג. לפי הוראת מישרד־הבריאות, יש צורך לנ־קות את המיכל אחת לשנה. אבל רוב העיריות מנקות את המיכלים אחת לחמש שנים, או אחת ל־10 שנים, או בכלל לא. לפעמים נזכרים לנקות רק אחרי שמוצאים במים חיידקים מסו־כנים, הגורמים להרעלת־קיבה המונית.

„במשך שנים רבות לא ידעתי שאני שותה ליכלוך,” אומר בונהרדי, „לא ידעתי בכלל שיש מיכל על גג הבניין שבו אני גר. לפני שנתיים, כאשר הת־חלנו בעבודה זו, היינו מזועזעים ממצב המיכלים והמים.

„חלק מהמיכלים עשויים אזבסט. המכסים שלהם אינם קשורים היטב, אלא מונחים סתם. ורוח חזקה עלולה להעיף אותם. לפעמים הדיירים אינם יודעים, במשך תקופה ארוכה, שהמיכל פתוח. נוצרת ירוקת על המים, כי אין מה שיסתיר את המים מהשמש. הירוקת משמשת כחממה טובה מאוד לחיידקים ורמשים. יתושים מטילים שם ביצים, וזבובים מתרבים שם.

„יש מיכלים אשר עשויים מבטון, ומכוסים במכסי־ברזל. הברזל מותקף על־ידי השמש והגשם מבחוץ, ועל־ידי אדי־מים וכלור מבפנים. לפעמים אנחנו מוצאים מכסה מפורר לגמרי, כאשר כל החלודה כבר נפלה לתוך המים.

„מה כבר לא מצאנו במיכלי מים? שממיות, יונים וחולדות מתות. כש־אנחנו נכנסים לתוך מיכל, קודם כל אנחנו יוצאים לציד. את הג'וקים אני הורג, אבל את הלטאות אני תופס חיות ומעיף החוצה. אין לי לב להרוג אותן.”

רק כלור. שמירת מצב המיכלים ונקיון המים אינה סיפור יקר. מדובר בסכום של חמישה עד 20 שקל לשנה (תלוי במיספר הדיירים בבניין).

דרומי ובונהרדי טוענים שנקיון המיכלים שעל הגגות עדיין אינו פותר את כל הבעייה, מכיוון שאם המים, הבאים ממאגרי־מים איזוריים, הם מלוכלכים, הבעייה נשארת. „הטיפול היחידי הנעשה במאגרי־מים הוא שפי־כת כלור בלבד,” הם אומרים. „נקיון לא נעשה בהם. אדם פרטי לא יכול לדאוג לנקיון המאגרים. אבל אם תהיה מו־דעות בציבור, היא עשויה להביא לשיפור המצב על־ידי לחץ על העיר־ייה.”

תמרורים

חותם הכספים

נחוג ◆ יום־הולדתו ה־70 של הרב **שלמה לורינץ**, יו"ר הוועדה המייע־צת של בנק־ישראל, שחתימתו מקש־טת את שיטרי־הכסף של מדינת ישראל (יחד עם זאת של נגיד־הבנק, מיכאל ברונו). לורינץ, יליד הונגריה ואב לשמונה (ארבעה בנים וארבע בנות) היה במשך שנים ח"כ (מטעם אגודת־ישראל) ויו"ר ועדת־הכספים של ה־כנסת, תפקיד הנתון עתה בידיו של ח"כ אגודת־ישראל אחר, אברהם שפירא, קודמו לתפקיד של לורינץ

יו"ר לורינץ
החלפת תפקידים

במישרת יו"ר הוועדה המייעצת של בנק־ישראל.

● ● ●

שגריר מן הקיבוץ

נחוג ◆ יום־הולדתו ה־75 של **גדעון רפאל**, מראשוני הדיפלומטים הישראליים. רפאל, יליד ברלין, שבילה את 10 שנותיו הראשונות בארץ בקי־בוץ, נודע עוד בטרם מדינה כאיש ה־מחלקה המדינית של הסוכנות היהודית (עבורה ריכז, ב־1946, את התיקים על ראשי הנאצים שעמדו למישפט בנירנ־ברג) והוא שימש, אחרי קום המדינה, בזה אחר זה, בין השאר, כשגריר־ישר־אל בבריסל, מנכ"ל מישרד־החוץ ושג־ריר־ישראל בלונדון.

● ● ●

ספינת־החינוך

נתרמה ◆ על־ידי **חוסיין** מלך ירדן מכונת־דפוס משוכללת לאוניבר־סיטה האיסלאמית השטה, העומדת ל־קום על סיפון א/מ נשיא, לשעבר או־ניית מסעות־התענוגות של נשיא־הפי־ליפינים המודח, פרדינגד מרקוס, בע־לת נפח של 27 אלף טונות, אשר נר־כשה תמורת 16 מיליון דולר על־ידי כמה מדינות מוסלמיות, על־מנת שת־שמש מרכז לחינוך־על למוסלמי האיים הפיליפיניים.

● ● ●

נדודי הכנר

נפטר ◆ בקאסל שבגרמניה, שבה שהה במיסגרת מסע־הופעות, משבץ־מות, בגיל 68, **הנריק שרינג**, אחד הכנרים המבוקשים בעולם. שרינג היהודי נולד בוורשה, שבה פרט כבר בגיל חמש על הפסנתר, אך עבר עד מהרה לכינור. הוא השתלם בכינור בברלין ועשה קאריירה בפאריס, ממנה עבר, בימי מילחמת־העולם השנייה, ללונדון, על־מנת לשרת כמתורגמן בשרות הממשלה הפולנית בגולה. לאחר מכן גילה את מכסיקו, התיישב בה ואף זכה להתמנות כשגרירה התר־בות.

● ● ●

אהבה ליטאית

הופיע ◆ בקאונאס, בירת הרפובליקה הליטאית הסובייטית, תרגומו הליטאי של **אהבת ציון**, סיפרו הראשון של סופר־ההשכלה אברהם מאפו (1807־1867). זאת היא השפה התשיעית שאליה תורגם הספר ב־131 השנים מאז ראה אור במקורו העברי. מאפו, יליד ליטא שהתפרנס מהוראה, עמל על ספר זה 20 שנה, לפני שהתפנה לכתיבת כמה ספרים נוספים, שהידועים בהם הם אשמת שומרון ועיט צבוע.

קולנוע

בימאים לא פליני וגם לא ברגמן

סיר ריצ׳ארד אטנבורו טוען: הגיע הזמן להטיל סנקציות על דרום־אפריקה

סר ריצ׳ארד אטנבורו על רקע תמונותיו של ביקו
לתאצ׳ר לא איכפת

בערב פגישתנו עם סיר ריצ׳ארד אטנבורו הגיעה לאוזניו רשימת־המועמדים לאוסקר. הזעקה לחופש, סירטו החדש שהוצג בפסטיבל־ברלין, נכלל ברשימה בשלוש קטגוריות מישניות בלבד — דנזל וושינגטון, המעצב את דמותו של סטיבן ביקו מועמד לאוסקר כשחקן־מישנה, וכן מועמדים לאוסקר המוסיקה והשיר מתוך הסרט.

מישהו משלח בו שאלה מקניטה — „האינך חושב שהעמדתו של וושינגטון בתפקיד מישני בלבד מדיפה ריח של גזענות?״

אטנבורו, אצילי, מדוד, בעל דיקציה עילאית שמסגירה את היותו שחקן בוגר הראדה, אינו מתלהט — „לא. אני חושב שזה לגיטימי בהחלט, כי הדמות הראשית בסרט אינה של ביקו, אף שאין ספק שוושינגטון עושה עבודה טובה. אני מצר על כך שקווין קליין, המעצב את דמות העיתונאי דונאלד וודס, שהוא הגיבור שעליו נסוב הסרט, אינו מועמד לאוסקר. חבל. אני חושב שהוא שחקן נפלא.״

חדר בבית־המלון אינטרקונטיננטל בברלין. הכל יוצאים ונכנסים בחרדת־קודש. אטנבורו מדבר בשקט. איכפת לו מה יאמרו כאן אחרי ההקרנה. ברלין הוא פסטיבל פוליטי ואילו הקולנוע הבריטי הפך לזירה פוליטית שבה נמשכים המאבקים בעד, ובעיקר נגד מרגרט תאצ׳ר בכל הזדמנות אפשרית.

אטנבורו בא להסביר את סירטו. הוא מודע לעובדה שצריך לדחוף את הסרט. הוא יודע שלא ברצון בולע הקהל משא פוליטי שכזה, שאינו בידור טהור, כי אם קריאה לקחת חלק פעיל במתרחש בעולם. במיקרה זה במעוז הגזענות בדרום־אפריקה.

„לא היה כל טעם שאציג את העניין הגזעני בדרום־אפריקה דרך הוקעת הימין הקיצוני. למי שאיכפת באמת ממה שנעשה בדרום־אפריקה אינו זקוק לסרט שלי. רציתי להגיע למי שלא איכפת להם, לאטומים, לאלה שאינם מעורבים.

„אני יודע שאיני יוצר־סרטים דגול. אינני (פרדריקו) פליני וגם לא (אינגמר) ברגמן. בסך־הכל אני עושה סרטים רגילים. רוצה להגיע לקהל רחב. אם הייתי מספר סיפור על מישפחה מסכנה בסווטו, אף אחד לא היה הולך לקולנוע לראות את הסרט. אבל אם אני מספר על מישפחה אנגלית, אב ואם וחמישה ילדים שהאיש השחור הכריזמטי הזה, סטיבן ביקו, משנה את חייהם מן הקצה אל הקצה, סיפור שמסתיים בבריחה ובדראמה עוצרת־נשימה, יש סיכוי שאנשים יבואו לראות את הסרט.

„גם בעניין זה לא היו לי כל אשליות. להצגות הראשונות בלונדון הזמנתי חברי־פרלמנט. הגיעו נציגים מכל המפלגות, רק לא מהשמרנים. אין לי כל אשליות ביחס למה שתאצ׳ר חושבת על הסרט. הייתי רוצה לומר שגם לא איכפת לי מה שהיא חושבת. די היה להאזין לה ולהצהרותיה בישיבות השוק־המשותף בז׳נווה. הבעייה היא שיש בידיה כוח חזק מאוד. עכשיו היא חכמה. מה יקרה אם באמריקה ייבחר נשיא דמוקרט? מה תעשה אז?

„אני סבור שאם הממשלה הבריטית ויחד איתה גם הממשלה האמריקאית, היפאנית והמערב־גרמנית היו נוקטות בסנקציות, דבר שלא דגלתי בו לפני חמש שנים, אפשר היה להציל משהו בדרום־אפריקה. איך אפשר לקבל את הנימוקים של תאצ׳ר, האומרת שהליכים דמוקרטיים בדרום־אפריקה יגרמו, בסופו של דבר, להורדת רמת־החיים של השחורים, ולכן מוטב ולהמשיך במצב הקיים? ממתי היא דואגת לשחורים? ממתי היא דואגת לכושים של דרום־אפריקה ולרמת־החיים שלהם? הייתי מציע לה לתת להם לענות ולהחליט מה טוב עבורם.״

בשעתו היה מי שהפיץ שמועה שעשויים להתיר את הצגת הסרט בדרום־אפריקה. היום, כשהעיתונות מבשרת על הקצנת הימין בדרום־אפריקה, ואין אף תזוזה קלה שבקלות לכיוון ביטול האפרטהייד אין לאטנבורו אשליות. „אין כל סיכוי שהסרט יוצג בדרום־אפריקה. אבל אני חייב להודות שמעולם לא הפעילו עלי לחץ פוליטי כלשהו מכיוון זה. אמת, קיבלתי הרבה מיכתבי־השמצה. קללות גסות.

„כשצילמנו את הסרט בזימבאבווה הפחידו אותנו שחיינו עשויים לעמוד בסכנה. לאשתי ולי הצמידו שומרי־ראש. היינו הולכים לארוחת־ערב והשומרים המחומשים ישבו איתנו לשולחן. אבל מעולם לא היינו במתח של ממש. ניסו לפוצץ את אתר־הצילומים. כמה פעמים גילו מסתננים עם חומרי־חבלה שבאו לאתר־הצילומים, אבל דבר לא קרה.״

האם לדעתו עשוי סרט לשנות את העולם? להשפיע על האירועים הפוליטיים? — „איני יודע מה יזיז את תאצ׳ר. איני מוכשר מספיק לעסוק בפוליטיקה. אם לא הייתי מאמין שסרט יכול להשפיע על בני־אדם לא הייתי עושה סרטים.״

שחור לבן כשלג

הזעקה לחופש (אורלי, שחף, תל־אביב, אנגליה) – **כל כך התבקש מן הסרט הזה שיהיה סרט טוב באמת. חבל שאינו כזה. חבל כי הדברים שהוא אומר חשוב שייאמרו והנושא שבו הוא מטפל כואב עד כדי אימה. אבל מה לעשות, והזעקה לחופש אמור להיות סרט־קולנוע ולא מינשר מיפלגתי או תשדיר־שרות אנטי־גזעני. וכקולנוע הוא לא מעניין ברוב חלקיו, שטוח ומגמתי.**

אין ספק שריצ׳ארד אטנבורו, שבחר להתמקד בשני ספריו של העיתונאי הבריטי דונאלד וודס: ביקו ומתפש צרות, רצה להסב את תשומת־לב העולם אל המצב המחריד בדרום־אפריקה. הוא עשה זאת בתום־לב כשם שבעבר טיפל בנושאים שטמנו לו מוקשים, כל אחד בדרכו. הו איזו מילחמה נחמדה עסק במילחמת־העולם הראשונה. גשר אחד רחוק מדי מחה על תוכנית הרפתקנית ממילחמת־העולם השנייה כשחיילי בנות־הברית הפכו לבשר־תותחים בתוכנית מפוארת בלתי אפשרית. וגנדי עטור־הפרסים חימם את הקולוניא־ליסטים האנגלים.

עתה הוא מספר את הסיפור האמיתי על מנהיג־השחורים בדרום־אפריקה, סטיבן ביקו שעונה עד מוות במעצר לא חוקי ועל הידידות המופלאה בינו לבין העיתונאי הבריטי דונאלד וודס. אין ספק שאטנבורו, שחקן דגול ואמן שאיכפת לו, נשיאם של אירגוני־צדקה ופעיל למען זכויות האדם, בוחר לו נושאים באומץ אזרחי ראוי להערכה.

דנזל וושינגטון בתפקיד סטיבן ביקו – צח וטהור

הוא גם עומד מאחורי רעיונותיו וחובתו לתרגמם אל הבד (ראה מיסגרת במדור זה), אבל בימאי־הקולנוע שבו נופל בשיעור קומתו מאיש־המצפון.

השחורים אנשים נעלים, צדיקים וצחים מרבב. הלבנים, חוץ מוודס ומישפחתו – רעים ומושחתים. סיפור־הבריחה משעמם. ניתוח הקונפליקט שיטחי. רק ההפגנות מזעזעות — מישטרה מכה נשים. צבאות עולים על שכונות־עוני. אלות מפצחות גולגולות. מדוע נדמה לנו כי קטעים אלה מוכרים?

פטפטת חובקת

תרגילים בחיזור (חן 2, תל־אביב, ארצות־הברית) – **אם שמו של ג׳יימס טובאק הבימאי עדיין לא מוכר לקהל הישראלי, הרי זה רק משום שמתוך שלושה סרטים שביים הוקרן כאן רק אחד – אצבעות. את כל סרטיו מאחד מרכיב האלימות, משיכה אל המוזר ואל המסוכן. הפעם זה מפתיע עוד יותר שכן בחלקו הראשון של הסרט נראה כאילו אנו עתידים לחזות בקומדיית־נעורים, מאותם מצחיקונים שטותיים שהציפו את הבד באחרונה כמו אי אפשר לקנות אהבה, וכו׳.**

מורה קל־דעת בשם ג׳ק ג׳ריקו (רוברט דאוני), רודף־שמלות מושבע ופטפטן חולני, מתרגל מול המראה פניות אשר אפשר וישכנעו נערות המוצאות חן בעיניו ברחוב. עד שיום אחד הוא נתקל בנערה מוזרה המוכנה להיענות לפיתוייו במושב האחורי של המכונית, אבל לא מוכנה להמשיך איתו בדרך קבע. היא, רנדי ג׳נסן (מולי ריינגולד), מדריכה במוסיאון, שלמעשה מסו־כנת על אביה השתיין (דניס הופר) מפני בעלי־חוב המאיימים לחסלו.

מה שנראה כקומדיה שטוחה וטיפשית הופך למותחן קליל. המורה עוקב אחרי מדריכת־המוסיאון ומגלה שהיא מהמרת ממולחת המוכנה להמר על כל הקופה, כדי להציל את אביה ובלבד שלא להיכנס למיטתו של המאפיונר הנבל.

האמת היא שהסיפור אוצר בתוכו חומר ודמויות מרתקות הרבה יותר מן התוצאות. מולי ריינגולד היא שילוב של ילדו־תיות בוסרית עם עצב מיסתורי. דניס הופר מקופח בשורות־התסריט שלו ונראה אומלל לחלוטין כאב שתוי ופאתטי, אף שיחסיו עם בתו רומזים למשהו מורכב יותר. הוא נראה אומלל עוד יותר ביחסיו עם הנבל הראשי, הארווי קייטל, שחקן מרתק שלא קיבל כאן הזדמנות להעמיק בדמותו.

הגיבור, רוברט דאוני, נאלץ לומר כל־כך הרבה שטויות במהירות כה גדולה ובעומס כה רב עד שקשה לדעת מי אשם בכך שהוא מעייף רוב הזמן –האם זה השחקן או התסריט.

מולי ריינגולד ורוברט דאוני – בדחף ההימור

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: הקיסר האחרון, שיגעון של לילה, מלאכים בשמי ברלין, טאמפופו, מגדל הדבורים, עיניים שחורות, קו הקוקיה.

ירושלים: חוכמת רחוב.

חיפה: הקיסר האחרון.

תל־אביב:

★ ★ ★ ★ **הקיסר האחרון** (גת, מוצג גם ברב־גת בחיפה, אנגליה) — תהליך חינוכו מחדש של מי שהיה בן נצח, שבוי בעירו שלו, קיסר סין והפך בתעתועי ההיסטוריה לגנן פשוט בן־תמותה. קולנוע מרהיב.

עדנה פיינרו

מרים בנימיני

מזל החודש:

דגים

האופי והיופי של מזל דגים

ילידי מזל דגים הם רגישים ופתוחים, הם סופגים וקולטים את הסביבה, שומרי סוד תמימים, נוטים לחולשת־אופי ואינם מעשיים. חלק הגוף הרגיש בגופם הוא כפות הרגליים. כולנו משתמשים בכף־הרגל להליכה ולריצה. בני מזל דגים משתמשים בה כדי לברוח מהמציאות ומהבעיות. הם מעדיפים לברוח ולא להתמודד עם עולם המציאות.

הבריחה לעולם הדימיון מוכיחה את עצמה לפעמים כמוצלחת, אך לפעמים גורמת להם לצרות. אם הם בורחים לעולם הדימיון בצורה חיובית, הם פונים ליצירה ובכל עבודה יצירתית הם יבלטו במיוחד בכישרונותיהם וברעיונותיהם. בולטים במיוחד הכישרונות בשטח הריקוד, הדרמה, השירה והקולנוע.

אולם סתם חלומות ואשליות מובילים אותם למבוי סתום. בני דגים רגישים לסביבתם בצורה חזקה. הם רגישים למצב רוחו של הזולת ורגישותם הופכת לחוש מיסטי. ובכל זאת, קל מאוד להונות את מזל דגים יותר מאשר את המזלות האחרים. על פי רוב אין הם מתעטפים בציניות שמאפשרת להם לתפוס את הנוכל. הם מקבלים את האדם כפי שהוא.

כשהדגים מחבבים מישהו, והם תמיד מוצאים מישהו או משהו לאהוב, אין הם מסתכלים על הדברים השליליים שבו. וכך, תוך כדי שיחה עמוקה עם גורו או מדיום הסוחט מהם כספים הם יכולים ליפול בפח, וכלל לא להתייחס למחיר ששילמו. בני דגים מקריבים את עצמם. הם נהנים לטפל בחולים, לעזור לקשישים, לילדים, לבעלי־חיים ולבקר אסירים ומוכי גורל למיניהם. הם כעין עובדים סוציאליים בהתנדבות.

תזונה ודיאטה

בני מזל דגים נוטים לאמץ לעצמם דיאטות חריפות וקצרות, מהסוג שנמצא באופנה באותו זמן. הם מסוגלים לאבד את האיזון ולסבול מבעיות רעב. עליהם לזכור שדיאטה אינה מעשה־ניסים. וגם בשטחים אחרים קשה לצפות לנס, אין מאכל או תרופה שיוכלו לפתור את הבעייה הבריאותית שנוצרה כתוצאה מדיאטה חריפה, מאחר והגוף אינו מקבל את החומרים ההכרחיים לתיפקודו.

בני דגים אינם יודעים מה הם מעדיפים. המאכלים המיוחדים שאותם הם אוהבים הם יקרים מאוד או שלא ניתן להשיגם. הם גם מושפעים מפירסומות ומסוגלים לאכול כמויות עצומות של מזון ללא קשר לתזונה הדרושה לגופם. הם מטביעים את עצמם בסמים או באלכוהול שמגבירים את התיאבון. הדרך היחידה לצאת מהמעגל הסגור היא להשתמש באינטואיציה שלהם. האינסטינקטים שלהם עמוקים וחזקים. הם חייבים להיזהר מאנמיה ועליהם להקפיד ולקבל מזון ממקור טיבעי כמו תרד, כבד בקר ועוף.

עבודה

התכונה הסוגסטיבית להשפיע על עצמם ועל זולתם והיכולת להבין את נפש האדם היא אשר מושכת כל־כך הרבה בני דגים למישחק. הכישרון להסוות, המשיכה לאשליה והדימיון הפורה, הם המושכים את הדגים למיקצועות דוגמת תיכנון־אופנה וקוסמטיקה. הם מנסים להשיג את מטרותיהם בדרך הקלה. הדגים הם מזל מים והמים מחפשים תמיד את הדרך הקלה ועוקפים כל דבר הנקרה בדרכם. הם אוהבים נוחיות פיסית ונפשית.

רבים מן המוצרים שבאים להקל על החיים מקורם בנפטון (שליט דגים) מוצרי פלסטיק למיניהם, סיבים סינטטיים, אביזרים הקשורים בשינה כמו מיזרונים ועזרי נוחיות רבים אחרים מקורם בדגים. לכן אפשר למצוא את בני מזל דגים בתעשיות הקשורות ביצירת נוחיות כמו מיזרונים, סדינים, בגדים, ריפוד, תעשיית־התרופות ורוקחות.

בגלל שליטת דגים בכף הרגל רבים מן הדגים הם יצרני וסוחרי נעליים. הם מתעסקים גם במיקצועות הקשורים בזולת כמו עזרה סוציאלית, טיפול בנוער ובחולים, יצירת אשליות, מישחק, אופנה, דוגמנות, אבזרי שינה ואף זנות. יש שעוסקים גם במתמטיקה בגלל האינטואיציה המפותחת שלהם, ובמקצועות מדיומיסטים כמו מגידי עתידות. האמנות, המוסיקה, הציור, ריקוד־הבלט, הבימוי והפנטומימה הם מיקצועות המתאימים גם הם לבני מזל דגים.

חיי הרגש

על פי רוב הדגים הם פסיביים ומקבלים את כל חסרונות בן הזוג, לכן כל קשר הוא עמוק מדי עבורם. מטיבעם הם רומאנטיים ושותפים נאמנים, אך הם אינם חזקים בצד המעשי של הקשר. הם זקוקים למישענת ולעידוד. הם שקועים בחלומות ובאשליות ולפעמים אפשר לכבוש את ליבם ברשת של שקרים ואשליות.

בת מזל דגים היא נשית ויודעת להעניק לגבר תחושת גבריות. היא עצמה זקוקה למישענת ולעיתים היא תלויה מדי. גברים רבים, המתוסכלים מחיי הנישואין שלהם, מוצאים להם מאהבת בת מזל דגים היודעת לחזק בהם את תחושת הגבריות.

נטיות

אחת הנטיות של הדגים היא להפריז בכל דבר. אין להם חוש־מידה. הם נוטים להיתלות באחרים, או בתרופות ובכדורים וזה נובע בעיקר בגלל חרדות וכדי להרגיע כאבים, לעורר או להירדם. גם לשינה הם עלולים להתמכר. זוהי עוד צורת בריחה.

בן מזל גדי יכול להיוולד ביום שבו הירח נמצא במזל דגים, כך שאותו גדי יהיה מושפע מאוד מתכונות מזל דגים בנוסף לתכונות הגדי שקיימות אצלו. למי שהירח שלו נמצא במזל דגים קשה מאוד לקבל החלטות. הוא רגיש, פגיע וחושש מכל שינוי. האינטואיציה החזקה שלו, שהיא לעיתים על גבול העל־חושי, עוזרת לו מאוד. בעל הירח בדגים הוא עדין ובעל דימיון. נוטה לשקוע בדיכאון, במשברים נפשיים ובייאוש וצריך לידו בן־זוג חזק ומעודד.

בעלי האופק בדגים הם בעלי עיניים גדולות ועגולות, אבל מבטם רחוק, מעורפל וחסר־ריכוז. הסנטר מודגש וצוארם ארוך וצר. ידיהם קטנות והליכתם כבדה. גופם עגול ובעל נטייה להשמנה, הכתפיים עגולות וחיוך מקסים, או לפעמים צחוק מתגלגל מאפיינים אותם, לצד שפע של דמעות שפורצות לפתע, בגלל פגיעה שלאחרים קשה להבין אותה.

אינכם חשים חזקים בימים אלה ואתם נוטים לחלות. עייפות, חולשה ונטייה לסבול מכאבי־ראש מציקים לכם ומחלות ישנות שבות ומטרידות אתכם. אף שאתם זקוקים להרבה מנוחה, כדאי לשים לב להזדמנויות שצצות סביבכם בתחומים שונים, חבל להחמיץ. בעבודה תוכלו עכשיו להילחם וגם להשיג את הדבר שעליו נלחמתם זמן ממושך. הדרך שבה תנהגו אל הממונים או העמיתים קובעת. נהגו בשקט.

* * *

חיי־החברה שלכם מאוד פעילים עכשיו. אינכם יושבים בבית וצמודים להרגלים. גם אם לא תכננתם זאת תמצאו את עצמכם לפתע בפעילות רבה מן הרגיל. אל תמהרו לסרב. בתקופה זו יש חשיבות גדולה להכיר אנשים חדשים ולנסות להתחיל בקשר חדש. ההתלבטות הקשה שהיתה לכם באחרונה עומדת להסתיים, אך כל הדרכים שעליהן חשבתם אינן מתאימות. עכשיו תימצא הדרך הנכונה. אתם מאוד פופולאריים ומושכים את בני־המין השני. שימרו על עיקביות.

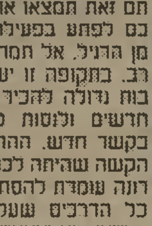

* * *

בעיות בריאות של בני־משפחה גוזלות מכם זמן רב ואף גורמות לדאגה. ה־11 עד ה־13 בחודש לא יהיו קלים מסיבה זו. ידיעה מעציבה עלולה להגיע ותצטרכו לשנות תוכניות ולתת עידוד למי שמצפה מכם לחיזוק. בענייני כספים מצבכם די רגיש, אולם אם תפעלו במהירות ובתושייה תוכלו להגיע להישגים מפתיעים דווקא השבוע. מכירות נכסים שאינם הכרחיים עבורכם יוכיחו את עצמם מאוחר יותר.

אתם נוטים להתפרץ, לריב, לכעוס ולהעיר הערות פוגעות. זה אינו אופייני לכם בדרך־כלל, אבל בימים אלה קשה לכם להשתלט על הכעס והתוקפנות. תופעה זו בולטת בעיקר בין ה־10 ל־13 בחודש. ה־14 וה־15 מצביעים על בעיות בריאות שלכם או של בני־משפחה. חשוב שתשגיחו על הילדים, בעיקר ממכשירים חשמליים או חמים. צפויה ידיעה משמחת מארץ אחרת ואולי אף לתוכנית לנסיעה בין ה־16 ל־18 בחודש. בעבודה סימכו על עצמכם בלבד.

* * *

מצב הבריאות עדיין אינו טוב במיוחד, אולם לעומת השבועות האחרונים יש כבר שיפור. בעבודה אתם משקיעים הרבה מאמץ, אך לא נהנים מתוצאות. הכל מתנהל בקצב איטי מהרגיל. כדאי שתנוחו ותרבו בשינה. גופכם אינו חזק ואתם עייפים ואינכם מסוגלים למלא את אותן משימות שאתם דורשים מעצמכם. ב־14 בחודש אתם נוטים לריב ולהסתכסך. ב־15 בחודש תיהנו מהיכרות חדשה או מפגישה רומאנטית.

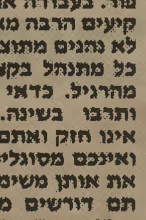

* * *

תתחילו להרגיש טוב יותר. בני־הזוג או השותפים חושבים על שינוי בתוכניות וכדאי שתתאימו את עצמכם אליהם. אין זה הזמן לתכנן לבד, וכדאי להמתין להתפתחויות ואף לחשוב על ויתור למענם. ילדים במשפחה גורמים לדאגה, אולם הסיבה לכך, אף־על־פי שהיא נראית מוצדקת, אינה נכונה וחוב־לן לשוב ולהרגע. דבר לא יקרה והחשש שלכם לא יתאמת. ב־14 וב־15 בחודש אתם עלולים להרגיש לא טוב. נסיעה לחו״ל או קשרים עם ארץ אחרת יביאו לתוצאות טובות.

ענייני כספים עדיין מדאיגים אתכם, אולם דווקא עכשיו נפתחות בפניכם דרכים חדשות והזדמנויות חשובות לשפר את מצבכם הכלכלי. חשוב להחליט במהירות ולפעול בלא היסוס. תיתכן מתיחות בקרב המישפחה בגלל בעיית דירה או מגורים. זה יהיה בעיקר בין ה־11 ל־13 בחודש. פגישה מרגשת או שיחת־טלפון צפויה ב־14 או ב־15 בחודש. תוכלו לקדם את ענייני הרגש וליהנות מפגישות עם בני המין השני.

* * *

נסיעות, פגישות, שיחות וראיונות לצורך עבודה, יאפיינו את השבוע הקרוב. תפגשו באנשים חדשים והרושם שתשאירו עליהם קובע יותר ממה שאתם מתארים לכם. עתידכם המיקצועי תלוי לא מעט בקשרים שאתם מצליחים ליצור בימים אלה. בחיי־הרגש אתם מאוד פופולאריים. תוכלו עכשיו להתחיל בקשרים חדשים, או לחדש קשרים שנותקו. ה־14 בחודש הוא יום מועד לפורענות, נסו להגיע בשקט ל־16 ול־17 בחודש ותהיה לכם סיבה טובה להיות מרוצים.

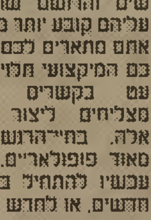

* * *

ענייני כספים מדאיגים אתכם, אבל דווקא השבוע הקרוב מאפשר לכם לשפר את המצב. צריך רק לדעת לקרוא ולפרש נכון את מה שקורה. אם ביקשתם הלוואה או חשבתם על מכירת נכס יקר תוכלו להשיג את מבוקשכם, אולם יש צורך לפעול במהירות. נסיעה לחו״ל עולה על הפרק. יתכן שזו קשורה לענייני עבודה. היא יכולה לקדם אינטרסים חשובים. אירגון מחדש של מקום־המגורים עלול להיות הוצאה יקרה.

אתם מאוד מקובלים על ידי המין השני, אולם בגלל חוסר יכולת לנתק קשר ישן ורגוע אתם עלולים להחמיץ הזדמנות חשובה. שימו לב למה שקורה סביבכם, צאו לבילויים ולמיפגשים חברתיים. חשוב להכיר אנשים חדשים. בעבודה ובבית, אתם נוטים להתפרצויות־כעס ולמעשים פזיזים שיכולים לגרום לכם נזק. אתם סובלים מנטייה להיפצע ממכשירים חדים בשל חוסר זהירות. הפתעה ב־14 וב־15 בחודש. יתכן ומדובר בסכום־כסף או בהעלאת־שכר.

* * *

הבריאות שלכם דורשת תשומת לב רבה מן הרגיל. אינכם רגילים להתפנק, אבל בימים אלה אתם סובלים מתופעות שלא היו מוכרות לכם עד עכשיו. עייפות רבה פוקדת אתכם ועליכם לתת על כך את הדעת. ה־11 עד ל־13 בחודש יהיו קשים. ב־14 בחודש צפוי סיכסוך בעבודה, יתכן שאתם צודקים, אבל הכוח וההשפעה אינם בידכם ואתם עלולים להתחרט על התנהגות נמהרת. דאגו לשמור על שמכם הטוב.

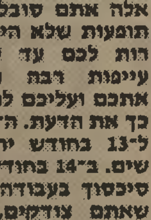

* * *

ידידים, שעליהם אתם סומכים, עלולים לגרום לכם לאכזבה ואפילו לנזק. הזהרו בעיקר בין ה־10 ל־13 בחודש. היו זהירים בכל מה שאתם מגלים או מספרים. אינטרסים מנוגדים לשלכם עלולים לגרום לכם לנזק. תוכלו לפעול בשקט ובסודיות רבה ב־14 או ב־15 בחודש ואף להשיג הישג חשוב. פגישות עם אחים, שכנים או מכרים חדשים יקדמו את התוכניות, אם בעבודה או בתחום הרומאנטי. עכשיו תוכלו לסיים סוף־סוף את הקשר הלא־יציב שנמשך כבר זמן רב.

רחל מרחלת על כל העולם

בעניין טיפוח השיער

כשאין לי סיפורים חדשים — וזה קורה לפעמים — אני שולחת את כל ידידותי לעבוד.

אני לא אומרת להן, כמובן, שאני שולחת אותן כדי להביא לי סיפורים, כי המנוולות לא היו מסכימות לעשות לי את העבודה.

אז מה אני עושה? אני אומרת לחברות שלי „מה קרה לשיער שלכן? למה את לא מסתפרת קצת? מה עם הצבע?"

חצי שעה אחרי זה כל החברות שלי יושבות במספרות שלהן, וכעבור שעתיים הן חוזרות הביתה, מטלפנות ומספרות לי מה שהן שמעו במספרה.

אז השבוע הן הביאו לי כל מיני סיפורים שאני כבר שמעתי, אבל בכל זאת יש חדשות שגם אני לא ידעתי.

ישראלה שטיר ובעלה, הטייס **אבי אינשטיין**, מחכים לתינוק. ילד שני לישראלה וילד שני לאבי. הבת של אבי חיה עם אמה במיד־רח הרחוק, אבל הבן של ישראלה גר איתם, וגם הבטיח להיות בייבי־סיטר לתינוק/ת החדש/ה. שיהיה במזל.

ישראלה שטיר, עם בנה גיל, ובעלה הטייס, אבי איינשטיין
מחכים לתינוק

ועוד חדשות, אבל ממספרה אחרת: הטייס־לשעבר **נדב מרגלית**, שהתפרסם בעיקר בגלל אשתו־לשעבר **אילנה מרגלית**, מארגנת תצו־גות־אופנה, ועוד יותר התפרסם בגלל הסיכסוך הארוך בינו לבין אילנה והגירושין וחלוקת הרכוש — לא נשאר בודד הרבה זמן. בשבוע שעבר הוא נשא אשה חדשה, **סימונה**, אלמנה ואם לשני ילדים העוסקת בהדרכה באל־על.

זהירות: מסיבות!

באמת, מה כבר אפשר לחדש במסיבות? אנשים נפגשים, שותים, אוכלים, מדברים, רוקדים, מתמזמזים, והולכים הביתה. אבל מארגני המסיבות בכל זאת מחפשים כל הזמן משהו שייחד את המסיבה שלהם.

אני לא יודעת מי המציא את החידוש האחרון, אבל הוא מעצבן אותי מאוד ואני רוצה להזהיר אתכם מפניו.

הראשון שעליו שמעתי הוא המשורר־העיתונאי **יהודה אטלס**, שחגג בשנה שעברה את יום־הולדתו ה־50. הוא הזמין את ידידיו הקרובים למסיבה באיזה בר, בסוף רחוב דיזנגוף. כל החברים התלבשו יפה ובאו, כשבידם מתנה יפה. בתוך הבר הם בירכו את יהודה, פיטפטו, אכלו קצת מקלות מלוחים והזמינו משקה אצל הברמן, שעמד שם. רק בסוף המסיבה, כשכולם אמרו יפה שלום ותודה ולהתראות, הסתבר שהברמן לא נתן להם משקה אלא מכר להם משקה. היה מצב די מביך, ואנשים מדברים על זה עד היום.

אחר־כך שמעתי שגם בחתונה של המיסעדן **יקיר בן־רימון** במלון ימית היה משהו די דומה. אנשים באו למסיבת־החתונה, הביאו מתנות ושילמו כסף עבור המשקאות, וגם שם התעצבנו כולם וקיללו.

עכשיו אני שומעת שהסיפור הזה תפס שוונג וממשיך ללכת בעיר. בפורים אירגן הספורטאי **נימרוד דרייפוס** מסיבה לחבריו במכון־הספורט שלו. החברה באו בהמוניהם. במיקרה של דרייפוס אף לא חיכו עד לסוף הערב כדי לגבות את התשלום. כבר בכניסה התבקשו האורחים לשלם 15 ש"ח עבור הכיבוד. שמעתי שקהל המוזמנים התחלק מייד לשלושה חלקים עיקריים, כמו כל דבר בארץ. חלק שילמו ונכנסו, חלק קיטרו ונכנסו, וחלק קיללו והלכו הביתה.

אני, באופן אישי, לא הולכת למסיבות שבהן אני לא שווה למארח כוסית־יין. אבל אני לא אומרת לכם מה לעשות.

גילה רזין, העולם הזה

נימרוד דרייפוס
חלק קיללו והלכו הביתה

האפרטהייד מאבד גובה

בתל־אביב גרה כבר זה 24 שנים בחורה שחרחורת ויפהפיה, העונה לשם **סמדר צדוק**. אמנם, אפשר לראות אותה בדיסקוטקים ובהרבה מסיבות, אבל הבחורה מבלה רק בלילות. במשך היום היא לומדת קשה מאוד.

היא כבר קיבלה תואר ראשון באוניברסיטה, והשנה היא נרשמה לתואר השני בפסיכולוגיה. אבל בין תואר לתואר התחשק לה קצת לנשום חוץ־לארץ, כמו לכולנו.

לסמדר היפה יש אח, החי כבר כמה שנים בדרום־אפריקה. סמדר החליטה לבקר אותו. נסעה לפני חודשיים, מתוך כוונה להישאר שבועיים ולחזור ארצה. אבל ממש כמה ימים אחרי בואה היא נכנסה, יחד עם אחיה, לאיזה דיסקוטק אופנתי (שבטח מותר רק ללבנים) ושם גילה אותה צלם בעל עין חדה, ותוך שבועיים עשה ממנה דוגמנית־צילום מצליחה. זה דבר חריג בדרום־אפריקה — בחורה שחומה אבל לא שחורה.

זמנים מודרניים

אני כבר לא יודעת מה יותר מסוכן — איידס, רכילות או אנשים טיפשים.

אתם בטח זוכרים את הסיפור על **העיתונאי** הבריא, שעשו אותו חולה. אך הספקתי להירגע מהסיפור הזה, וכבר יש משהו חדש.

לפני חודש התאבד **גבר** בן 32, בן למישפחה ידועה. רק שלושה שבועות אחרי מותו נודע העניין. מסתבר שהאיש היה ביי־סכסואל, וניהל מערכות כפולות ומשולשות של יחסי־מין עם אשתו ועם המאהבים שלו. אז מה? ביג־דיל! אני מכירה עשרות כאלה באיזור גוש דן בלבד.

הסקופ שבעניין הוא שהוא היה מיודד עם שני גברים נשואים, מפורסמים מאוד, האחד **אישיות פוליטית** מהדרג הבכיר ביותר, והאחר **איש־מוסיקה** מפורסם מאוד.

מה הם עשו ביחד ואיך — זאת אני באמת לא יודעת. אבל דבר אחד סיפרו לי: שידידיו האינטימיים חוששים מה יעלה כעת בגורלם, האם הם נגועים.

בקיצור, הפאניקה גדולה, וכבר אי־אפשר להבדיל בין שמועות לאמת, וגם אי־אפשר לברר. נותר רק לנחש.

רגע, עוד לא גמרתי. לסיפור יש המשך מכיוון אחר.

רופא מוכר ניהל רומאן בן־שנה עם **אשת־קאריירה** ידועה ביותר, והזוג התגורר בצוותא. הם נפרדו לא מזמן, והפירוד נעשה ביוזמת האשה. הגבר, שהוא גרוש, התנהג באחרונה באופן מוזר ביותר והגיב בקרירות על מגעיה של אהובתו. הוא אף התחיל להיפגש עם אחד מחבריה של ידידתו בשעות מוזרות, וידידים משותפים, הגרים בבניין שבו מתגורר הרופא, שמו לב לכך שידידו מבקר אותו רק בשעות־לילה מאוחרות, ועוזב אחרי שעתיים־שלוש. האשה עשתה חושבים, חיברה אחד ועוד אחד, והגיעה למסקנה שבן־זוגה בוגד בה עם גבר. ובעידן האיידס זה כבר לא עניין מצחיק. אז היא החליטה להיפרד ממנו, ומצאה לעצמה חבר חדש.

עברו שבועיים, ואז יצא המרצע מהשק. שני הגברים גילו את עולם־הסמים, והיו נפגשים כדי לעשן קצת מריחואנה ועוד כמה דברים טובים, והם אף לא ידעו מה חושבים עליהם בעיר, כי הם היו בכזה ראש טוב, שכבר שום דבר לא הפריע להם. כשגילתה זאת אשת־הקאריירה, היא זעמה והוכיחה אותו בעניין. וכמובן, כמו באגדות של העשירים והיפים, היא חזרה לזרועותיו, והם חיים בעושר ובאושר עד השאכטה הבאה.

אם אתם זוכרים את אוניית צים שעגנה בדרום־אפריקה לפני שנים, וששניים ממלחיה התימנים לא הורשו לרדת לחוף בגלל צבעם, אז אולי בכל זאת משהו זז שם בקשר לצבע.

סמדר צדוק
לנשום קצת חוץ־לארץ

פינתה של גברת לבטוב

עם בוא האביב, ולקראת חג־הפסח, החלטתי לעשות בדק־בית יסודי: שני שפיונים פוטרו מתפקידיהם בשל עודף טוב־לב. אבל מה! אל דאגה. שפיונית חדשה גוייסה לכוחותינו. ואיזו שפיונית! אילו הייתי יכולה לגלות לכם את שמה... את מעמדה החברתי... אוף כמה מגרה לגלות! את מקום מגוריה... אוף־אוף, לפחות את שמו של מאהבה האחרון! אבל השפיונית הציבה שני תנאים: כסף – הרבה כסף! – על כל סיפור ואלמוניות מוחלטת. את הכסף ושאר הגסויות – אני משאירה למנהל העיתון, ואילו לאלמוניות של הב... – אוף, כמעט התחלקתי בלשון! – אני אחראית. אזהרה אחרונה, בשביל המצפון: סובבו את הראש ימינה ושמאלה לפני שאתם עושים מה שאתם עושים. אשת־החברה התחייבה לספק תת־מדור קבוע, ובשביל זה היא מוכנה להקריב אפילו את טוב־ליבה המפורסם. רשות־הדיבור לגברת:

אויש אתם הרי יודעים מה קורה בידיעות אחרונות: מריבות, מנעולים, חדרים – אין לי כוח יותר! אז ברחתי לי מכל הצרות למסיבת־הקוקטייל של מעריב. איזה הדר! אלה נימוסים!

ומה שמעו אוזניי? כמעט נפלו לי העגילים החדשים שהבאתי מפאריס – עוד פעם ידיעות אחרונות!

בבוקר בהיר אחד התעוררו להם בכירי הצהרון, ומה מצאו בין דברי־הדואר שלהם? מיכתב. מיכתב אנונימי, ליתר דיוק.

המיכתב סיפר על **עובד בכיר** בעיתון – דווקא חבר שלי. אני ממש לא מבינה את זה – המתעסק לא רק עם העבודה הרבה, אלא גם עם **אחת העובדות** הכפופות לו. נדמה לי שאני מכירה אותה – דווקא נחמדה. גם בעלה.

העובד נבהל. הוא לא אוהב להרגיז את אשתו, הנראית לאחרונה דווקא טוב. סיפרו לי שאחרי שיפוץ ה... טוב, מה אני גולשת. העניין הגיע לעורך הצהרון, **דוב יודקובסקי**.

מכאן רץ העובד המושמץ למישרד־חקירות. אותו לא ישמיצו סתם כך! הוא דורש חקירה ממצה! בעצם, העיתון דורש חקירה ממצה: מי כתב, למה כתב, איפה כתב.

התחילו לחקור, והחשד נפל על **עורכת** בעיתון. לא יודעת למה. אני מכירה אותה כבחורה רצינית.

העורכת נפגעה (מה זה נפגעה!) ודרשה להיבדק במכונת־אמת. ברור שהתברר שהיא לא כתבה את המיכתב. אמרתי לכם!

אבל מה? פיתאום התחילה מהומה: מה פיתאום חקירות בבית ידיעות־אחרונות? הביאו זאת לידיעת ועד־העובדים – מה זה, הדבר הזה?

יודקובסקי נבהל. לא, לא יכול להיות שדוב נבהל. בטח לאה אמרה לו משהו בבית.

העובד קיבל נזיפה, או משהו כזה, וחשבו שהפרשה הסתיימה, ואפשר להתפנות לקרבות השוטפים.

אלא מה? פיתאום הוברר לעורכת, זו שנבדקה במכונת־האמת, שבחשו מאחורי גבה ופגעו במעמדה המיקצועי. ומי בחש? לדעתה, העובד המושמץ מעורב בזה. אז שוב זה הגיע לוועד.

אויש, אני לא יכולה יותר. הסיפור הזה נעשה מסובך מדי.

הכל בגלל מיכתב קטן. אז שהאנונימי הזה יקום ויזדהה כמו גבר – או כמו גברת.

רינוני רון

סקופ עולמי — הפגישה החשאית של וודי אלן ודיאן קיטון

קולגה שלי, עיתונאי ישראלי ותיק המתגורר בימים אלה בניו־יורק, הגיע לחופשת־מולדת, הרים שפופרת־טלפון לאמור שלום, ובאותה ההזדמנות אמר שיש לו בשבילי סקופ בינלאומי, סיפור שלא פורסם בשום מקום. וככה הוא סיפר:

ישבתי עם ידידה במיסעדת אילין בניו־יורק. מקום מפורסם, יוקרתי. **וודי אלן** אוהב לאכול שם. רצינו לשבת ליד שולחן באולם המרכזי, במקום טוב, אבל לא היה מקום. המלצרית הציעה לנו לשבת במקום פחות טוב, בחדר הסמוך למיטבח, שם היו מקומות פנויים.

אני אוכל, ופתאום רואה פרצוף מוכר, ממושקף, מציץ מדלת המיטבח. זה היה וודי אלן הוא ראה שהחדר כמעט ריק, רק אנחנו ישבנו שם, והוא קרא לבעלת המקום, **איליין**. ראיתי אותה פותחת דלת צדדית, שדרכה נכנסה אשה נאה מאוד, לבושה במעיל בעל צווארון מורם, שכיסה כמעט את מחצית פניה. את החצי השני הסתיר כובע שחור רחב־שוליים. וחוץ מזה, לייתר ביטחון, היא הסתירה את עיניה מאחורי מיש־קפיים כהים.

למרות הכל, אי־אפשר היה שלא לזהות את **דיאן קיטון**. היא עברה ממש ליד השולחן שלי, והוא התגנב בעיקבותיה. זה די הפליא אותי, מכיוון שבדיוק 10 ימים לפני כן ילדה לו **מיה פארו** את ילדו הראשון.

נניח שאנחנו רוצים להיות טובים, ולשער שזו היתה רק פגישת־עבודה בין בימאי ושחקנית או סתם פגישה תמימה של שני אנשים שהיה להם פעם רומאן ארוך. אם זה ככה, אז למה הם התגנבו? למה בדלת האחורית ולמה מישקפי־השמש, הצווארון הגבוה והכובע הרחב?

דיאן קיטון עם וודי אלן בסרט „אני הול"
כובע רחב־שוליים ומישקפי־שמש

גרון עמוק (6) הצלחותיה של בת התעשיין

תהרגו אותי אם אני יודעת מה רוצה ממני, השבוע, הגרון.

בסיפור הזה צריכים ממש להתאמץ כדי למצוא את הפואנטה, אם בכלל. הגרון טוען ש„צריך לפרגן לעיתונאים", והוא צודק בהחלט, אבל בסוף הוא מכניס לגיבורת סיפורו, שהיא מצליחה „די בכוחות עצמה", את הדגש על ה„די".

וכך שידר לי הקול המיסתורי:

עיתונאים צריכים לפרגן לקולגות. הנה **עיתונאית**, בעיתון שפעם הגדיר את עצמו כ„הנפוץ ביותר במדינה". (מעניין באיזה עיתון מדובר.) העיתונאית היא בתו של **תעשיין ידוע**, ידוע מאוד־מאוד. אבל היא חותמת על כתבותיה בשם־מישפחתו של בעלה **חטיים**.

זה נכון, שלא פעם יוצא לה לראיין ו/או לכתוב על מיודעיו של האבא'לה שלה, כמו, למשל, על **רפי הרלב** מאל־על, **דויד סוסר** ממכוניות ירדן, ופעם אחת היא אפילו ציטטה את אביה הדומיננטי.

אבל את הדרך לעיתונות ולעיתון הספציפי הזה היא עשתה לבד, ואומרים שגם את הדלתות של כל החשובים והמפורסמים, המעטרים את כתבותיה, היא פותחת די בכוחות עצמה.

טופול לומד גמרא

ידידי, העיתונאי הנ"ל, עשה תחנה בלונדון לפני שהגיע לארץ, ופגש שם מכר, **חיים טופול**. הוא סיפר לטופול שבאחד העיתונים בארץ נכתב שטופול ישב במיסעדה בלונדון, בחברת בחורה צעירה ונאה. אנשים בשולחן הסמוך לטשו עיניים, וטופול העביר להם פתק: „הנערה היושבת בחברתי היא בתי". בעיקבות הפתק נוצר קשר, אחד היושבים ליד השולחן

ציפי מנשה, העולם הזה

חיים טופול ובתו ענת
לא מכיר את יאיר רבינוביץ

הלוטש־עיניים היה **יאיר** (מס־ההכנסה) **רבינוביץ**, וטופול ובתו הוזמנו לשבת עם רבינוביץ וחבריו.

כשקראתי את הסיפור, חשבתי שהוא סיפור מאוד נחמד. גם טופול חושב שזה סיפור נחמד, אבל ידידי הביא לי, ישר מפיו של טופול, את הציטוט הבא: „לא ישבתי בזמן האחרון עם בתי במיסעדה, אני לא זוכר אנשים בשולחן סמוך שהסתכלו בי, לא הוזמנתי לשום שולחן, ואני לא מכיר את יאיר רבינוביץ."

מה שטופול עושה זה ללמוד גמרא. מדי יום ראשון, אחר־הצהריים, הוא מגיע לביתו של ידידו, בעל חנות־התכשיטים בהילטון הלונדוני ובעל עסקים אחרים, **שלמה מוסאיוף**. למקום מגיע גם רב, והשלושה — הרב, שלמה וחיים — לומדים שיעור בגמרא.

לטופול, שהוא בוגר בית־הספר הדתי תחכמוני, זה חומר די מוכר. חוץ מזה, הוא שומר על קשר עם **אורי זוהר**, חברו הטוב מלהקת־הנח"ל.

המתנחלים רוצים באריק איינשטיין

אם אגלה את שמה, היא ממש תכעס עליי. אז לא. היא **אמנית** די ידועה. לא מזמן היא התקשרה איתי, שאלה אם אני יכולה לעזור לה למצוא את מיספר־הטלפון של **אריק איינשטיין**.

התעניינתי בשביל מה היא צריכה את הזמר, והיא אמרה, בקול קצת מבוייש ומתנצל, שזה לא בשבילה. זה בשביל הבן שלה, שהוא מתנחל בשטחים הכבושים. היא לא אמרה „מתנחל בשטחים הכבושים". את זה אני אומרת.

היא אמרה: „הבן שלי והחברים שלו רוצים שאריק יבוא לשיר בעצרת שהם מארגנים, כדי לחזק את ידיו של ראש־הממשלה **יצחק שמיר**, לפני שהוא ממריא לחו"ל. הם רוצים דווקא את אריק, כי הוא, עד כמה שידוע להם, מעולם לא הזדהה עם שום מיפלגה, שלא כמו זמרים אחרים, שהזדהו עם השמאל. חוץ מזה, יש לאריק שיר, המדינה הולכת פייפן, וזה ממש מתאים להפגנה שלהם."

הייתי עדינה, ולא אמרתי לה שאני חושבת שבגלל הבן שלה והחברים שלו המדינה הולכת פייפן, אבל הצעתי לה, מתוך ידע אישי, להודיע בשטחים הכבושים שהם יכולים לשכוח שם מאריק אינשטיין, ולחפש להם זמר אחר.

סרבני דיבור

לפעמים אני נוחתת על סרבני־דיבור, כאלה שאני רוצה לשאול אותם שאלות, אבל הם לא רוצים לענות לי. זכותם.

אחת כזאת היא **שרון ליפשיץ**, זמרת.

צבי טל, העולם הזה

שרון ליפשיץ
„בבקשה לפנות ליחצנית..."

שמעתי שהיא עומדת להתחתן בקרוב עם החבר שלה מזה שלוש שנים, **דני לוי**, מתופף, שנותן קצב גם לה, גם לזמרים אחרים. רציתי להגיד מזל־טוב ולשמוע מתי בדיוק החתונה, איך הם הכירו זה את זה, דברים כאלה.

אבא שלה, ארון ליפשיץ, אמר לי בחביבות שהיא אסרה עליו למסור את מיספר־הטלפון שלה, והיפנה אותי אל היחצנית שלה. בסדר, אני מבינה, היא מאוד חשובה. אז התקשרתי עם היחצנית, שגם היא אשה נורא חשובה, והשארתי הודעה מפורטת למה התקשרתי. היא לא החזירה צילצול. כמו שאמרתי, שתיהן נורא חשובות.

ריבקה זוהר ורמי גוברניק
„ניפרדנו, אין שום סיבה..."

עוד אחת שלא בא לה לדבר איתי השבוע היתה **ריבקה זוהר**, שנפרדה, אחרי שנתיים של ביחד, מהחבר שלה, **רמי גוברניק**. את רמי, כתב־הטלוויזיה לשעבר, פגשה כאשר חזרה לארץ, והוא היה האחראי לסיפור המצולם של גמילתה מסמים קשים. ריבקה אמרה השבוע רק: „נפרדנו, אין שום סיבה, זו החלטה של שנינו, איש רצונו יעשה."

אחר־כך צילצלתי אל **איציק עצמון**, האח הקטן של **ענת**, ואמרתי לו ששמעתי עליו כל מיני דברים — שהוא מופיע בתור קוסם, שהיה לו רומאן רציני עם **דפנה ארמוני**, שהוא היה במסיבה הזאת והאחרת, אבל איך זה שאף פעם לא ראיתי, בצילום, איך הוא נראה. עצמון ענה בחביבות שהוא לא הצטלם בכוונה, כי עדיין אין לו שום דבר חשוב לספר. הוא חושב ברצינות על קאריירה של שחקן, כמו אחותו וכמו אבא שלו, **שמוליק**, ולכן נרשם לסטודיו של **ניסן נתיב**. „אני מבטיח להיות איתך בקשר כשיהיה לי מה לספר," אמר.

כאשר אמרתי שאני סקרנית לדעת איך הוא נראה, האם הוא בכלל דומה לאחותו היפה, הצלחתי להוציא ממנו, ממש בכוח, את המישפט: „אני הגירסה הגברית של ענת עצמון."

גלי עטרי נעלמה לו

הוא **עיתונאי** צעיר, שרצה לראיין את **גלי עטרי**. הבחור התקשר עם האמרגן של גלי, **סולו יורמן**, ושאל אם זה אפשרי. סולו אמר שזה בסדר, בתנאי שהשאלות לא יהיו אישיות מדי. העיתונאי, בחור עדין ובעל טאקט, ענה: „אני אשאל והיא תענה מה שהיא רוצה."

ביום ובשעה שנקבעו הגיע הבחור לדירתה של הזמרת בשיכון־בבלי, צילצל בפעמון ולא נענה. הוא ירד, המתין חצי שעה במכוניתו, וניסה שוב. אף אחד לא היה בבית. מושפל ונעלב הוא עזב את המקום. ציפה שיתקשרו איתו כדי להסביר מה קרה, אבל איש לא צילצל.

בסוף היום הוא התקשר עם האמרגן, ציפה להסבר, שמע ש„היתה טעות", לא שמע התנצלות. הבחור לא התייאש, וביקש לקבוע מועד חדש לראיון. „אני אתקשר איתך," הבטיח יורמן. מאז עבר בערך חודש, והעיתונאי עדיין מחכה.

הרומאן של המנהיג והמלצרית

הוא **פוליטיקאי** ידוע מאוד. נשוי. היא **גרושה**, בת 24, אם לילד. נראית טוב.

לפני שנה בערך היא היתה מזכירתו. אני לא יודעת מה היה ביניהם אז, אבל עכשיו, ככה דיווחו לי, יש להם רומאן. פגישות חשאיות, וכל מה שקורה ברומאן שאחד הצדדים בו אינו פנוי.

היא כבר לא מזכירה, לא שלו ולא של אף אחד אחר. כיום היא עובדת כמלצרית.

נראה לי שזה דווקא די נוח. הוא תמיד יכול לבוא לאכול שם.

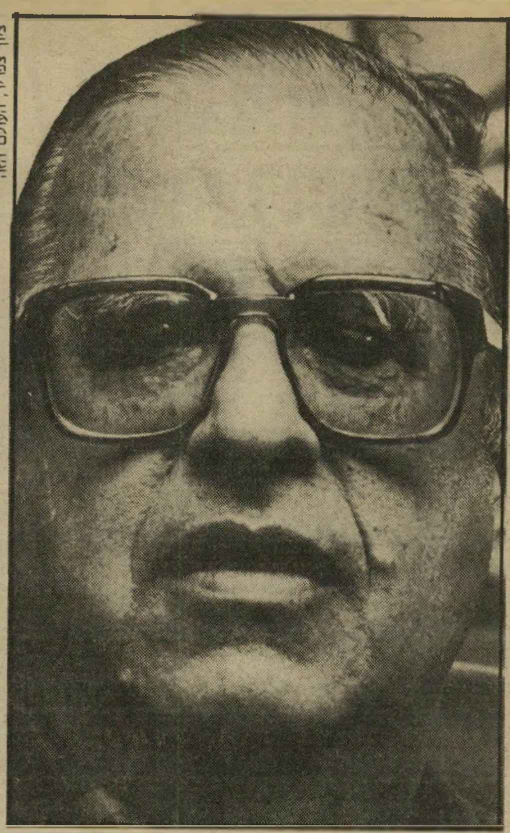

אבא אבן:

„אחיתופל לא היה נותן עצות של קיסינג'ר!"

„יש לפעול בנוסח דרום־אפריקה! לא מקבלים פרסים על הפסדים שנגרמו ממתינות!" אלה הם רק כמה מן הפנינים, שצוטטו מפיו של מי שקנה כביכול תהילת־עולם כרב־אמן בתהליכי־שלום, הנרי קיסינג'ר, חתן פרס־נובל לשלום.

שר־החוץ האמריקאי לשעבר יעץ לישראל, באותו הפורום הסגור שבו דיבר, למנוע מהתיקשורת גישה אל המתחולל בשטחים.

פניתי אל יושב־ראש ועדת החוץ־והביטחון של הכנסת, ומי שנחשב כידידו של קיסינג'ר, אבא אבן, ושאלתי אותו אם הופתע, כמוני, מן ההצהרות התוקפניות.

אני מייחס הרבה יותר מישקל להודעה השקולה והנבונה של 30 הסנאטורים. קיסינג'ר בכלל נוקט, כאחרונה, עמדות קיצוניות.

מדיניות

הוא מאמין בכוח צבאי כפיתרון, יותר מכל מדינאי מוכר כיום בעולם המערבי. אני, כידידו, מאוד הצטערתי על העצה שנתן לנו — להיות ברוטאליים — ועל איזכור שמה של דרום־אפריקה בהקשר הזה. זה לא הוסיף לנו, העצות האלה.

● ניתן לכנות זאת „עצות אחיתופל"?

אחיתופל מעולם לא היה נותן עצות כל־כך גרועות!

● יש לך הסבר לתהליך ההקצנה, שחל אצל קיסינג'ר?

ראשית, אני חושד שהוא לא התכוון לכך שדבריו יפורסמו. אני מבין שהוא מצטער על הפירסום. אדם המתלונן על הדלפה מבין שהיא אינה מוסיפה לו. יכול להיות שזה קשור לכך שהוא אינו נמצא כיום בשילטון. אני מעדיף את העמדות שהיקנו לו את עולמו כמדינאי פשרן, שתמך בדטאנט, על פני העמדות הנוכחיות שלו. כידידו, אני מצטער עליהן. הן אינן מוסיפות לו דבר!

(דפנה ברק)

יעקב לורברבוים:

„אני, בסך־הכל, מתווך בין הוועדים!"

יש „ערב חדש", אין „ערב חדש" – הטלוויזיה החינוכית, שנחשבה כיציבה יותר מבין שתי התחנות, נקלעה לתקופה של עיצומים ולוח־שידורים בלתי־ברור.

הפרעתי ליעקב לורברבוים, מנהל הערוץ, באמצע ישיבות קדחתניות, שמטרתן היא להחזיר את השלווה

שידור

לבניין ברמת־אביב. שאלתי את לורברבוים לשלומו.

היום (יום ראשון) יש ערב חדש. האמינו לי, זה בית־משוגעים!

● מה בדיוק קורה בטלוויזיה החינוכית?

אצלנו? יש עיצומים. סלע־המחלוקת הוא הפעלת כוננות עבור ציוד אי־אנ־ג'י. הבעייה היא בין הוועדים השונים.

● כלומר: אתה בסך־הכול מתווך בין ועדי־העובדים?

אני מתווך ביניהם בדיוק בשעות אלה.

● מתי התחזית, נכון לעכשיו? אתם מתקרבים לפיתרון כלשהו?

קשה לומר!

● אתה נשמע פסימי!

אני נשמע זהיר.

(דפנה ברק)

מאיר שיטרית:

„אם ההחלטה תהיה שלילית, ההפסד שלהם!"

לפני כשבוע הוא הובהל ארצה מחו"ל. כאן התבשר שהוא המועמד המועדף של הליכוד לתפקיד גיזבר־הסוכנות. שבוע לאחר־מכן שבתי אל חבר־הכנסת מאיר שיטרית ושאלתי אותו על ההתפתחויות מאז.

מאחר והצבתי להם תנאי — שיתנו לי תשובה סופית תוך שבועיים מיום ההודעה — טילפנו אלי מחבר־הנאמנים, וכנראה שהם מכנסים במיוחד ישיבה בעניין שלי. כשהם הציעו לי את המועמדות, הם לא לקחו בחשבון שזוהי שנת־בחירות, ואני חייב להחליט את החלטותי מוקדם.

מיפלגות

● בישיבה הזאת ייקבע גורלך?

אני אוזמן לישיבה הזאת, שתתקיים בארצות־הברית. חבר־הנאמנים אישר אותי — לא אישור פורמלי! — מבלי להכיר אותי בכלל. אני מניח שכעת יראיינו אותי, ישאלו מי אני, מהן תוכניותי, הצעותי. אחר־כך יקבלו החלטה.

● ואם ההחלטה תהיה שלילית?

ההפסד יהיה כולו שלהם!

● גיזבר הסוכנות־היהודית — זהו תפקיד יוקרתי ורב־כוח, אולם תמורתו תיאלץ לוותר על החברות בכנסת.

אני כבר מעבר לדילמה. זה נחשב לתפקיד בכיר, המקביל למישרת שר בממשלה, ואם אני מתכוון להמשיך בפוליטיקה, זה תרגיל לא רע — פן אחר של החיים הציבוריים והפוליטיים. פרט לזה, זוהי חשיפה אדירה ליהדות העולמית, וזה יהיה נכס בשבילי לעתיד.

(דפנה ברק).

ציפי מנשה, העולם הזה

עליזה עזיקרי:

„יש מישהו נגד שלום ובעד דיכוי?"

אמני ישראל, שבמשך שנים רבות שמרו על פרופיל נמוך בקשר לדיעותיהם הפוליטיות, החליטו לצאת מהארון. או שהגיעו מים עד נפש, או שהאמנים החליטו שאם לקהל שלהם יש זכות לדיעה, גם להם יש.

בשבוע שעבר התייצבו עשרות מבכירי האמנים בהפגנה נגד הדיכוי. בכל זאת היו כמה שלא הגיעו.

עשיתי בירור קצר מדוע לא. מבין אותם שטילפנתי אליכם, שלושה לא היו בארץ, שניים היו עסוקים בהופעות.

טילפנתי גם לזמרת עליזה עזיקרי, ושאלתי אותה מדוע לא היתה שם בכיכר, בהפגנה.

לא הוזמנתי.

הפגנות

● ובלי הזמנה את לא באה?

לא ידעתי בכלל שיש אירוע כזה. ישבתי בבית מול הטלוויזיה, ופיתאום ראיתי שהיתה הפגנה. חבל שלא הודיעו לכולם!

● אילו ידעת, היית באה?

אני חושבת שכן!

● לא מפחדת להזדהות עם חלק מהציבור?

מפחדת ממי?

● מהקהל שלך.

שיהיה בריא, הקהל שלי. אף אחד לא יגיד לי בעד מה להיות ונגד מה. בעד מה היתה ההפגנה הזאת?

● בעד השלום ונגד הדיכוי.

נו, אז בטח שהייתי באה, אילו ידעתי על קיומה. אני בעד שלום ובעד שקט, ונגד דיכוי. יש מישהו נגד שלום ובעד דיכוי?

(דניאלה שמי)

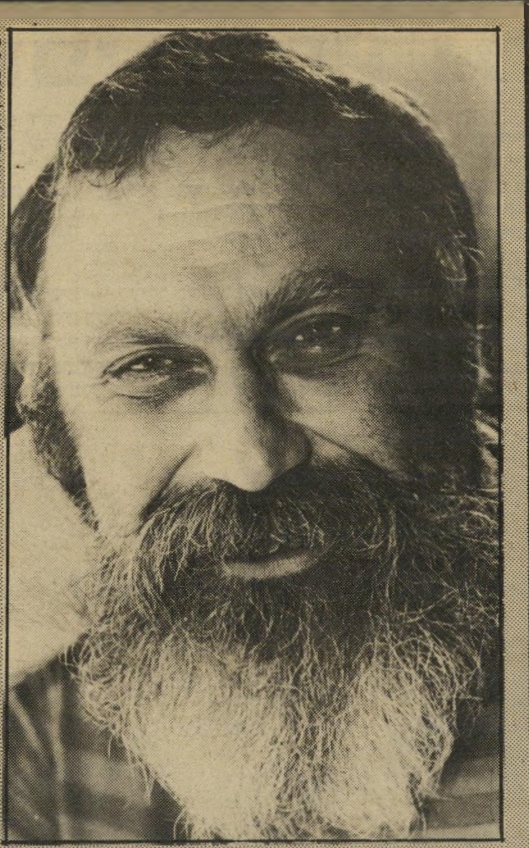

ציפי מנשה, העולם הזה

דני קרמן:

„זה היה כמו לצלם לידת־מבחנה ממסוק!"

מאוד נהניתי מה„עדלאידע" בתל־אביב. אני והרבה אנשים שעמדו ביחד איתי לאורך הרחוב.

אחר־כך דיברתי עם חברים אחרים, וכולם שיבחו את המופע השנה. היחיד שלא זו בלבד שאינו מבסוט, אלא שהוא ממש רותח מכעס, אינו אלא דני קרמן, שהיה אחראי על חלק נכבד מהמוצגים ב„עדלאידע". מה לוחץ עליך, שאלתי אותו.

אני פשוט יכול להשוות את התהלוכה שהיתה עם מה שהיתה יכולה להיות, אילו הושקע בה עוד מאמץ קטן ואחרון. רוב המוצגים שאני עיצבתי תוכננו כך שתהיה בהם תנועה. ההבדל בין מוצג דומם לבין מוצג בתנועה הוא הבדל־ענק. אילו ידעתי ששום דבר לא יזוז, הייתי מתכנן את זה כך, וחוסך הרבה עבודה והרבה כסף.

● אז מה קרה?

אני לא יודע אם המשתתפים על גבי המוצגים לא תודרכו מה עליהם לעשות כדי שהדברים יזוזו. אולי זה היה התפקיד שלי לאסוף את האנשים ולהדריך אותם, אבל אף אחד לא אמר לי. כשראיתי את העדלאידע בטלוויזיה, זו היתה בשבילי אכזבה נוראה.

● ראית את ה„עדלאידע" רק בטלוויזיה?

הייתי בנקודת־השילוח, ואחר־כך ישבתי על אחד המוצגים. את המיצעד כולו ראיתי רק בטלוויזיה. ואני מוכרח להגיד לך שזה ממש לא יאמן לאיזו רמה של תוכבנות פרימיטיבית הם מסוגלים להגיע בטלוויזיה! הם צילמו את כל המיצעד כאילו הם מצלמים מישחק־כדורגל. לצלם דבר כזה בלי אף מצלמה אחת על המסלול, זה כמו לצלם לידת־מבחנה מהליקופטר!

תל־אביב

● יש לך עוד טענות?

בטח! ראית את הטרקטורים? את יכולה להבין איך הצליחו ללכלך אותם כל־כך?

● יש לך גם טענות בקשר לביצוע של המוצגים שתיכננת?

ועוד איך! שתי חברות עבדו על המוצגים. ארגונית ושרותי במה. אירגונית עשו עבודה נפלאה, במסירות ובאהבה, כפי שרק בעלי־מיקצוע של ממש מסוגלים לעשות. ואילו שרותי במה, להוציא שני דברים, עשו פשוט עבודה איומה ומעצבנת.

● יש לך, במיקרה, גם איזו מילה טובה על מישהו?

בהחלט כן! יש לי המון מילים טובות על עובדי־העירייה דווקא. על האירגון היוצא־מן־הכלל, על היחס הנפלא, על הרצון הטוב ועל הנכונות לעבוד קשה. אני לא יודע אם זה נהוג בעיתון שלכם, אבל אם כן, תמסרי בשמי תודה רבה לעובדי־העירייה דני וייס, שעשה הכל בצורה הכי נפלאה שאפשר. (דניאלה שמי)

ז'קלין ליכטנשטיין:

„בלי פועלים ערביים לא תיגמר דירתי בזמן!"

כבר שלושה חודשים לאירועים בגדה וברצועה, ולא כל־כך רואים את האור בקצה. נדמה שהדבר היחידי שקרה בעיקבות האירועים הללו הוא שנוצר קונסנזוס אמיתי, כפי שעדיין לא היה בארץ. כולם – מהקצה השמאלי ועד לקצה הימני, בטוחים שהמצב הזה לא יוכל להימשך הרבה זמן. ההבדלים הם בשיטה שבה צריך להפסיק את זה.

מלבד המועקה הלאומית שיש לנו, יש אנשים שיש להם גם צרות פרטיות לגמרי בגלל האירועים בשטחים הכבושים. מישפחת ליכטנשטיין מתל־אביב קנתה דירה „על הנייר". לפי החוזה הם צריכים לקבל את דירתם במרס 1989. אלא שעכשיו, כשחלק מהפועלים אינם באים לעבודה, כבר לגמרי לא ברור מתי תהיה הדירה מוכנה, אם בכלל. וכמו הדירה שלהם, עוד אלפים רבים של דירות.

שאלתי את ז'קלין ליכטנשטיין מה אומר הקבלן על קיום ההבטחה שלו.

הקבלנים עסוקים עכשיו מאוד בלהרגיע את מאות הקונים המודאגים.

● וכיצד הם מרגיעים אתכם?

הם אומרים שהפועלים ישנים בלילות בתחום המדינה, ולכן אין להם בעייה להגיע לעבודה.

● כל הפועלים?

הוא לא מוסר לנו מיספרים. ברור שלא כל הפועלים באים לעבודה. אבל גם ברור שהקבלנים לא יכולים להרשות לעצמם שאנחנו, הקונים, ניכנס לפאניקה, כי אנחנו ממשיכים לשלם כל חודש את התשלומים, ואם נרגיש שיש בעייה חמורה, אולי חלק מאיתנו יפסיקו לשלם.

● מה תעשי אם לא תקבלי את הדירה בתאריך שהובטח לך?

ההתקוממות

לפני התשלום הראשון לדירה החדשה נאלצתי למכור את הדירה הישנה, וכעת אנחנו גרים בדירה שכורה. הקבלן הבטיח לשלם את שכר־הדירה שלנו על כל חודש של דחייה בקבלת הדירה החדשה.

● אם הוא הבטיח לכם, בוודאי הבטיח גם לאחרים. את לא דואגת שמרוב תשלומים של שכר־דירה הוא יכול לפשוט את הרגל?

דאגנו לערבות בנקאית, ואני מטיבעי אדם אופטימי, ומקווה שיהיה טוב. אבל להגיד לך שאני לא דואגת כל הזמן, זאת תהיה הגזמה.

● היית קונה היום דירה על הנייר?

היום, בשום אופן לא! אבל אז חשבתי שאני יודעת הכל. מה שלא ידעתי, או למה שלא שמתי לב, זה שאין עבודה עברית בארץ, ואנחנו תלויים לגמרי בערבים מהשטחים.

(דניאלה שמי)

מיכתב גלוי לבעלים

תוך שבועיים פסח. ורק מהמחשבה על החג הזה אנחנו נופלות מהרגליים. הרי הכל מוטל על כתפינו הדקות והעדינות.

להזמין סייד צריך? צריך! ולהתעצבן שהוא לא בא צריך? ולהוריד בגדי־קיץ? ולנקות מאחורי הספות? ולאבק את הספרים? ולכבס את הווילונות ולהבריק את החלונות, ולצבוע את הדלת החיצונית, ולהוריד קורי־עכביש צריך? ומה עם מאחורי המקרר? ומעליו? ולהוריד מדבקות ישנות מהקירות של חדרי־הילדים? ולהסביר להורים שלו/שלה שהשנה לא באים

בעל עוזר
ציור של נורמן רוקוול (1958)

אליהם? ולקנות מתנות לכולם ולארגן תפריט חגיגי ולעמוד בתור במכולת ובשוק ואצל הקצב צריך? ולבשל?

אז או שתתנו יד כבר עכשיו, או שתלכו למילואים ולא תסתובבו בין הרגליים עם העצות שלכם!

תודה.

יופי מכף־רגל ועד ראש

בשבועיים האחרונים ראו אור תישעה מוצרי־יופי (שאני שמעתי עליהם). אלוהים בעצמו יודע (אולי) איזה מהם ישנה את מראנו ואיזה יגרום לעוד אכזבה. אבל מי אני שאתערב ביופי ובכימיה, ולכן אני רק אדווח ואתן תקראו, תסיקו מסקנות ואולי אף תיקנו ותהיו יפות בעזרתי.

שוקיים וירכיים

בגיל מסויים מקבלות הנשים — בעיקר בשוקיים — מין בורות בתוך הבשר. רואים את זה בשפת־הים כשהרגל חשופה לגמרי. יודעים למה אני מתכוונת? בשפה המיקצועית קוראים לזה „צלוליטיס" וזה מסגיר את הגיל, גם אם כובע־השמש מסתיר את הפנים.

הצרפתים המציאו משהו שימנע את הצלוליטיס או שידחה אותו בכמה

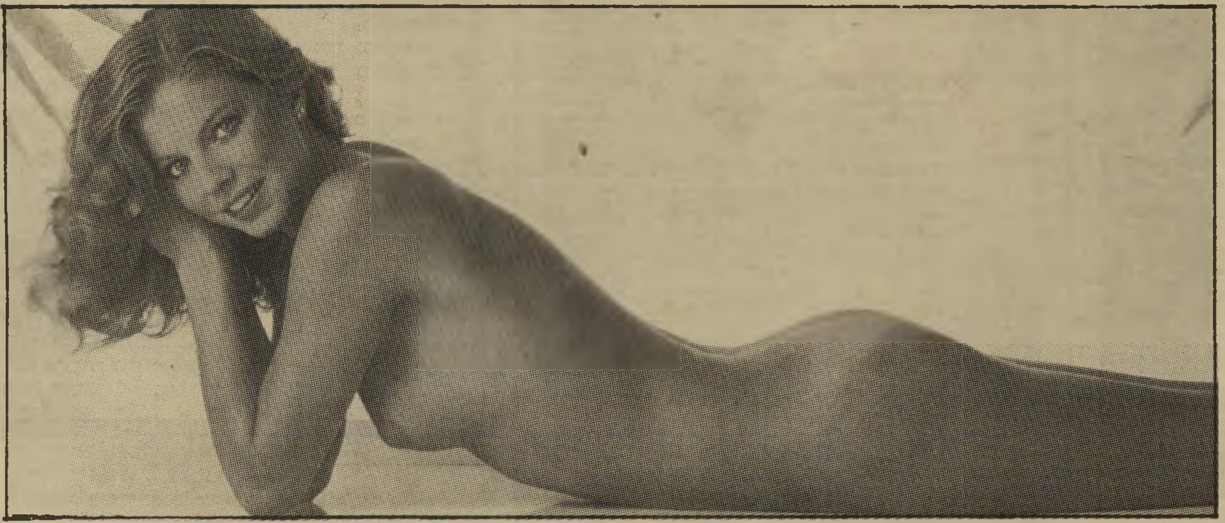

שנים. זוהי ערכה להמסת שומן תת־עורי בשם אלנסיל.

הערכה מכילה כפפת־גומי לעיסוי שבתוכה סבון מיוחד, וכן ג'ל למריחה על המקום אחרי העיסוי. החברה הצרפתית טוענת שאחרי 15 ימי־טיפול (כמה דקות בכל יום) יש שיפור רציני במראה השוקיים ואחרי 30 ימי־טיפול הרגל נראית אחרת לגמרי.

מחיר הערכה 69.90 ש"ח. להשיג בבתי־המרקחת. באישור מישרד־הבריאות.

לעור־הגוף

תמורת 1.70 ש"ח אפשר לקנות עכשיו סבון גליצרין מתוצרת איטליה. הגליצרין הוא חומר שומני הנספג בגוף ומונע את ייבוש העור. זהו סבון צהוב־שקוף ויש לו ריח נעים ביותר.

לחברת קלארינס הצרפתית יש חידוש מעניין. קוראים לו או־דינמיזנט (בעברית — מי־אנרגיה). זהו בושם המבוסס על צימחי־מרפא ידועים כמו הג'ינסנג, האלוורה, ועוד. ומלבד הריח שהוא מפיץ, אומרים יצרניו, הוא ממריץ את מחזור־הדם ומעשיר את העור בלחות. הבושם מיועד למריחה על כל הגוף ולכן גם עוצר את הקרניים האולטרה־סגוליות המזיקות לעור.

יצרניו של האו־דינמיזנט אומרים כי אשה המורחת את גופה בבושם, מקבלת מכת־מרץ. היפר־אקטיבית כמוני, כנראה צריכה להיזהר.

להשיג בחנויות־הקוסמטיקה במחיר 49.5 ש"ח ל־100 גרם או 69.50 ש"ח ל־200 גרם.

ועכשיו, ציפורני־הידיים

חברת מבלה השווייצית (עד היום הכרנו את מחזק־הציפורניים שלהם) יצאה לשוק עם מוצרים נוספים לטיפוח הציפורניים, בסיס־מגן לציפורניים, חומר להפסקת כסיסה, קרם מזין לציפורניים, מילוי לציפורניים מחורצות, קרם לריכוך קרומית הציפורן, מסיר לכה, מייבש לכה מהיר ועוד. המחירים מ־6.50 ש"ח ועד 14.50 ש"ח. להשיג ברשתות־השיווק ובחנויות הקוס־מטיקה.

הגענו לפנים

דאבל סרום הוא תכשיר קוסמטי לבלימת סימני־הגיל בעור־הפנים. מבוסס על עיקרון ההפרדה הקיים בעור, בין בלוטות המפרישות מים לבין בלוטות המפרישות שומן. כמה טיפות משני הבקבוקים המרכיבים את התכשיר, משמרים את המראה הצעיר של העור, משפרים את מתיחת העור, מרככים את הקמטים הקיימים ומעכבים הופעת קמטים חדשים. כדי לראות אם כל זה נכון תצטרכו להוציא 139 שקלים. מהשבוע בכל החנויות הנוגעות בדבר.

ועוד לעור־הפנים

עבור מי שהתקשר נפשית לפלצנטה דווקא — עוד סידרה טיפולית המכילה קרם־לחות, קרם מזין ואמפולות, המכילות תרכובת של פלצנטה ופנטאויטין — תוצרת מעבדות ז'נס קוסמטיקס. 30 ש"ח בכל חנויות היופי.

טיפול ואיפור

אם הבנתי נכון — ותקנו אותי אם אני טועה — היו עד היום תכשירי־היופי מחולקים לשני חלקים עיקריים. תכשירי־האיפור המיועדים להפוך אותנו ליפות, ותכשירי־הטיפוח המיועדים לשמר את נעורינו וליפות את עורנו לטווח ארוך.

כלומר, בכל פעם שהיה לנו תכשיר־איפור על הפנים, נראינו יפות, אבל לא עשינו דבר למען הטיפוח. מעכשיו כל זה ניגמר. לאולטימה יש מוצר איפור וטיפוח בוזמנית. הם טוענים שזה מוצר יחיד בעולם. קוראים לו מייק־אפ פרוקולנן ומחירו 33 ש"ח.

השפעה מיידית

במיוחד אני אוהבת את מוצרי־היופי שמראים תוצאות אחרי דקה. כמו הכסין שהוא עיפרון דק אשר בעזרתו מטשטשים את הקמטים הדקים ואת הנמשים המיותרים והכתמים המעצבנים. שתיים־שלוש משיחות על הפנים ולא רואים פגמים עד לרחצה הקרובה. עפרונות כסין נמכרים בשני גוונים. מחיר כל עיפרון 8.50 ש"ח.

הגענו לשיער — סוף

ובעבור אלו שיש להן שיער צבוע — אני מכירה 3 שאין להן — רקחה חברת קרליין שמפו מיוחד המכיל מינרלים וסיליקון המקנים לשיער צבוע רעננות, טיבעיות ואף שומרים על הברק. בקבוק של 500 גרם נמכר במחיר של 7.94 ש"ח.

זה הכל להיום. סיכום־ביניים הראה שמה שאתן צריכות להוציא השבוע על מוצרי־יופי זה בסך הכל 390 שקל. אבל מה זה, לעומת השכר הממוצע במשק.

דיברה אלי בפרחים

אתם כבר יודעים בוודאי שבאופן עקרוני אני אוהבת־אדם. כמעט בכל אחד אני מוצאת לפחות תכונה אחת נעימה, וקל לי לאהוב אנשים. חוץ מ... הרי לא חשבתם שזה יהיה בלי חוץ מ...

אז חוץ מאלה שהבית שלהם מלא בצמחים נפלאים ופרחים צבעוניים ועלים גדולים ומבריקים.

עבור בן־אדם כמוני, שאפילו פרחי ברזל ונירוסטה מתים אצלו מות־יסורים תוך יומיים, האנשים עם האצבעות הירוקות הם שנואי־נפש.

אחת כזאת פגשתי השבוע, בביתה הירוק, אבל לפני שהספקתי לפתח כלפיה רגשי־תיעוב, היא אמרה שכל אחד יכול לגדל בביתו צמחים, אם הוא יודע כמה כללים בסיסיים. היא הביאה לי דף־נייר גדול ועט ואמרה לי לרשום. אז רשמתי. לי זה לא יעזור, אבל אולי לכם.

(1) פעם בשבוע־שבועיים מומלץ להשקות את העציצים הקטנים (לא חשוב איזה צמח) במים שקודם בושלו בהם ירקות.

(2) בכל פעם כשמפשירים בשר, לא לזרוק את המים הוורודים עם הדם אלא להשקות בהם את העציצים.

(3) כשעלי־הפיקוס מתחילים להתייבש, צריך לחפור בור קטן בין השורשים ולהכניס לתוכו חלבון של ביצה.

(4) אם עלי־הצמח איבדו מהברק שלהם, יש לטבול צמר־גפן בבירה ולעבור על העלים בתנועות של ליטוף.

(5) את צמחי־השרך מומלץ להשקות פעם אחת בחודש בבקבוק־בירה.

(6) בצינצנת־מים שבה מחזיקים פרחים בלי שורשים, כדאי לשים חצי כפית סוכר. להחליף את המים כל יומיים ולהוסיף בכל פעם סוכר.

ועצה מיוחדת לפסח — יום אחד לפני ליל־הסדר אנחנו נזכרים לשלוח פרחים לכמה דודות וחברים. אבל יחד איתנו נזכר בכך כל עם ישראל, ובגלל הביקוש הרב (כמו בבורסה) מרקיעים המחירים. החברה עם האצבעות הירוקות אמרה שכדאי לקנות את כל העציצים למתנות עכשיו, ולהחזיק אותם בבית עד לפסח. החסכון, לפי דבריה, הוא של 500% בערך.

לא מעצבן שגם בכלכלה היא מבינה?

שיחת־חולין עם צלם המערכת

אני: שלום אבי, מה שלומך?
הוא: **עשר!**
אני: צילמת את מה שביקשתי ממך?
הוא: לא עבד. באתי לשם. לא היה. שאלתי את **הפרגליציה** איפה. לא ענתה. אז הלכתי.
אני: למה?
הוא: כמה זמן אני אחכה שם, מה אני, פליט אחד?
אני: לאן הלכת?
הוא: בית־מישפט. תשמעי מיספר. אנחנו יושבים ביחד, אני והזאב, **צוזאמן**. מעבירים **פלאברה**. פיתאום איזה עד־מדינה עושים לו **דורח** עם כפית בבטן. עלינו למעלה **ותפרנו** את **המרחום** הזה. עוד שניים כאלה, **גמרנו קטלוג**.
אני: אבי, מה אתה אומר? אני לא מבינה אותך!
הוא: למה, מה קרה לך? לא יודעת עברית?

דניאלה שמי

קארין ואנובל

(המשך מעמוד 29)

אלא מפני שאני אשה. ולא אעשה זאת רק בשביל הגברים. זה יהיה בשבילי, כי אני מסתכלת בעצמי בראי.

מי שאומר שהופעה חיצונית איננה חשובה — שיחשוב טוב־טוב. זה חשוב מאוד. יופי, כמו כסף, הוא כמו מפתח, שפותח דלתות בחיים.

אני לא חושבת שדוגמנית צריכה לפרוש אחרי גיל 30. באירופה, הדוג־מניות הכי חמות, הכי מבוקשות, על המסלול, הן נשים שעברו את ה־30. האופנאים מחפשים אשה, קלאס, בגרות, יופי שקט. זאת עובדה. אם דוגמנית מתאימה את עצמה לגיל שלה, זה בסדר. אני לא מנסה, על המסלול, להיראות צעירה יותר. אני מראה לנשים בגילי, או מבוגרות ממני, את היופי של גיל 33.

מעולם לא אהבתי לדגמן בגדי־ים, אבל הוכרחתי לעשות זאת. מילא, אם היה מדובר בתצוגה מכובדת, במקום מכובד. אבל כשמדובר בחלטורה בדיס־קוטק, אנשים מתעניינים רק בגוף של הדוגמנית, לא בבגד־ים.

הפסקתי להופיע בבגד־ים כשהייתי בת 25. קודם כל, התביישתי. שנית, אני אשה רזה. הרגשתי שאני רזה מדי מכדי להופיע בבגד־ים, כי הגברים כאן מעדיפים לראות, בבגד־ים, אשה מלאה יותר. לא איבדתי מהפופולאריות שלי כדוגמנית משום שהפסקתי להופיע בבגד־ים. להיפך, קיבלתי יותר כבוד.

כיום, כשאני עולה על המסלול בתצוגת־קייץ, אחרי שורה של דוג־מניות צעירות בבגדי־ים, אני מקבלת מחיאות־כפיים סוערות. שאלתי את עצמי — למה הם מוחאים לי כפיים? ההרגשה שלי היא: הם מכבדים אותי על ההחלטה הנבונה שלא להופיע בבגד־ים.

אני לא דואגת למה שיהיה אחרי שארד מן המסלול. אז יהיה הזמן הטוב ביותר שלי. יש לי תוכנית: לחזור לארצות־הברית, לארגן תצוגות־אופנה בקרב הקהילות היהודיות. אעשה הרבה יותר כסף מאשר בתור דוגמנית.

חוץ מזה, אמריקה היא ארץ המולדת שלי.

אני אוהבת את ישראל. הארץ הזאת היתה טובה אלי. האנשים שבה היו טובים אליי. אבל אני מתגעגעת הביתה, ואחזור לשם. זה יקרה די בקרוב.

אין משמעות לגיל!

קארין דונסקי: אנשים כאן לא מאמינים, או קשה להם להאמין, שאכן קיימת ידידות בין דוגמניות. כולם יודעים שזהו מיקצוע תחרותי ביותר, וחושבים שדוגמנית לדוגמנית — זאבה.

לתיזה הזאת יש סיבות אוב־ייקטיביות: הדוגמנית היא עצמאית, דואגת לעבודתה, שהיא מקור פרנסתה. מצב זה גורם לדוגמניות, מטבע הדברים, להתחרות זו בזו לעיתים קרובות. אבל למרות זאת, יכולה להיות ידידות.

אנבל מעולם לא הסתירה את גילה. פער־הגילים בינינו הוא די גדול, והיא תמיד החמיאה לי שלמרות הפער, אני לא נראית מבוגרת ממנה. יש פירגון בינינו, באמת.

כאשר היא התחילה להורות דוג־מנות, היא אמרה לי שהיא אוהבת את צורת־העבודה שלי, את הליכתי על המסלול, ושאלה אותי שאלות על כך, למרות שהיא אחת הדוגמניות הטובות ביותר בארץ. עודדתי אותה בכל הקשור להוראה. העדפתי, כמורה, שהקולגה שלי תהיה מיקצועית.

אנחנו מזינות זו את זו, יודעות לקבל ביקורת אחת מהשניה, ויש ביקורת, ביקורת בונה. יש, כמובן, גם מתחים בינינו, אי־הבנות קלות, כמו שקורה לפעמים בין בעל ואשה. ברוב המיקרים, אחרי ויכוח אנחנו יוצאות חזקות וקרובות יותר.

אני לא מאמינה שיש חברות בין הדוגמניות. אנחנו יוצאות־דופן, ולכן כל הזמן מחפשים אותנו. אולי מנסים לסכסך בינינו, אני לא יודעת.

אני בהחלט מאמינה בחברות יפה בין שתי נשים, כשם שאני מאמינה בחברות יפה בין שני גברים. בלי פירושים.

לגבי השפה שבה אנו מדברות: גם אנבל וגם אני ממוצא אנגלו־סקסי, ומאחר והשפה העברית עדיין אינה שגורה בפיה של אנבל בצורה אבסולוטית, למרות שהיא מבינה היטב מה אומרים, אני מעדיפה לדבר איתה אנגלית, מכיוון שזה מקל עליה. זה נראה לי הדבר הטיבעי ביותר לעשות.

גם בבית, עם בני נואל, אני מדברת אנגלית. בני־מישפחתי הם דוברי אנגלית בלבד.

הגיל הביולוגי כיום אינו משמעותי לגבי רוב הנשים. יש נשים בנות 40־פלוס שהן בשיא זוהרן.

מעולם לא ביססתי את פרנסתי על עבודתי כדוגמנית. מזה 20 שנה אני עוסקת בהוראת המיקצוע ובהרצאות על אופנה, יופי ותזונה, ויש לי פידבק אדיר, והמון סיפוק.

עצם העובדה שאינני פורשת עדיין מדוגמנות ממש מעוררת קינאה בקרב הדוגמניות. יש רק מעט במיקצוע המפרגנות לי, וביניהן תמי בן־עמי, המאחלת לעצמה — כך היא אומרת לי בכל פעם שאנחנו נפגשות — להיראות כמוני כאשר היא תגיע לגילי.

מה שקובע זה לא דעתן של הלא־מפרגנות, אלא הטלפון שלי, שאינו מפסיק לצלצל במשך כל שעות היום והלילה. הקהל הרואה אותי בתצוגות מחזיר לי אהבה, והמוזמנים לתצוגות — חלק מהם נשים — אינם מפסיקים להחמיא לי. ולקבל מחמאה מאשה זוהי בעיניי מחמאה כפולה ומכופלת.

אני עדיין לפני ניתוחים פלאסטיים. לא עשיתי, אבל כאשר אצטרך לעשות, לא אסתיר זאת.

(הצלם) סמי בן־גד צילם אותי לצילומי פורטרטים לפני שבוע. בחצות־הלילה, תוך כדי עבודה על התמונות, הוא צילצל אליי, אמר שהתוצאות מהממות, שאני נראית ר־ענגה, צעירה ויפה.

הבעל ביקש לפסול את השופט במישפט מזונות — מפני שהוא הרעיף מחמאות על אשתו הנחמדה

השופט והגברת

לא בכל יום מקבלת השופטת חנה אבנור, נשיאת בית־המישפט המ־חוזי בתל־אביב, מיכתב כזה. מיכתבו של ישראל זנדר (58) היה כתוב בכתב־יד. הוא ביקש מהנשיאה לפסול את השופט צבי הכהן מלשבת בתיק־המ־זונות של מישפחת זנדר. הבעל כותב־המיכתב סיפר כי: „כמעט בכל ישיבה פונה אלי השופט צבי הכהן ואומר שוב ושוב שעלי לחזור לחיות עם אשתי. הוא אומר שאינו מבין כיצד יכולתי לעזוב אשה כל־כך נחמדה.”

זנדר ביקש מהנשיאה אבנור לפסול את השופט המעניש את הבעל מכיוון שאינו חוזר אל אשתו ומטיל עליו תשלומי מזונות גבוהים מאוד מדי חודש. „השופט אמר שאם תשלומי־המזונות הגבוהים ידחפו אותי לחזור אל אשתי הוא יראה זאת כעשיית־מצווה.”

הבעל התלונן שיש הפלייה במיש־פט, מכיוון שהשופט מרעיף מחמאות על האשה ומעליב ולועג לבעל. „כבוד השופט מנסה להכריח אותי לחזור אל אשתי וברור שהוא שונא אותי מפני שאני מסרב לקבל את הוראותיו.”

ישראל זנדר הוא אזרח מכובד, יליד קנדה ומהנדס במיקצועו. הוא עלה עם אשתו הראשונה ושני ילדיו לישראל לפני 17 שנה. הילדים גדלו בארץ, הבן משרת היום בצה"ל והבת כסמלת־סעד בצה"ל. „הייתי נשוי לאשתי הראשונה 22 שנה. התגרשנו בצורה ידידותית לפני שבע שנים ואנחנו שומרים על קשר ידידותי מאז,” כתב זנדר.

„נשאתי את אשתי השניה לפני חמש שנים, בלי לבדוק לעומק את התנהגותה ועברה. גם היא היתה גרושה ולה ארבעה ילדים מבוגרים. היא בת 48. לאחר שלוש שנים נוראות עם אשתי השניה, הבינותי שהתנהגותה היא כזאת שלא היה ביכולתי להמשיך לחיות אתה, ולכן עזבתי אותה.”

„שקרנית ובלופרית”

הבעל הסביר לשופטת אבנור כי כתב לה מיכתב תחת לנקוט בהל־יך הרגיל לבקשה לפסילת שופט, מכיוון שעורכי־הדין שלו, אף שהם חושבים כמוהו, אינם רוצים להגיש בקשת־פסילה, ומחוסר ברירה הוא מבקש זאת בעצמו.

השופטת חנה אבנור העבירה את המיכתב לתיק בית־המישפט שבו מדו־בר, כדי שהשופט צבי הכהן ידע על כך. היא הסבירה למתלונן שיש הליך קבוע לבקשת פסילת שופט ואי אפשר לעקוף אותה.

זנדר, שעבד אז כמהנדס בתעשייה האווירית ומשכורתו היתה 1700 ש"ח לחודש, חוייב על־ידי השופט במזונות לאשתו בסך של 1160 ש"ח. הוא הגיש בקשת־פסילה נוספת כפי שמחייב החוק, כשהיא מלווה בתצהיר קצר המפנה את בית־המישפט למיכתב שכתב זנדר לנשיאה. התצהיר היה חתום על־ידי עורך־דין, כדרוש על פי החוק, אולם שמו של עורך־הדין לא היה ברור. היתה רק חתימה מקושקשת.

עורך־הדין אדי שגיא, המייצג את האשה, תמר זנדר, ציין לפני בית־המישפט כי תצהיר כזה אינו עומד בדרישות החוק, ובית־המישפט פסל את הבקשה.

בקשת־הפסילה השלישית נערכה בדיוק על פי דרישות החוק, ואליה צורף תצהיר מפורט של הבעל. בתצהיר זה היו כמה עובדות נוספות. „כשבית־המישפט היה שואל אותי, ולא פעם שאל אותי, מה יש לי נגד אשתי, הסברתי שהיא שקרנית, בלופרית ואני לא יכול לסבול זאת, כי היא מניפו־לאטורית ואיבדתי בה כל אמון.

„בית־המישפט היה חוזר על כל דברי, בלעג, כאילו הדברים שאני אומר הינם חסרי חשיבות בעיניו. בישיבה האחרונה שהתנהלה בלישכה, חיקה בית־המישפט הבעות־פנים ותגובות שלי וחזר עליהן באופן מודגש בתנו־עות־ידיים ובהבעות־פנים משלו, שלא הותירו ספק ליחסו כלפי וכעסו עלי.”

האשה, תמר, יפהפיה שחורת־שער ממוצא תימני, הגישה תצהיר־תשובה לבית־המישפט. היא ציינה כי בעלה לא פירש נכון את שאלות בית־המישפט מדוע אין הצדדים יכולים לחזור ולחיות יחד כמו שני אנשים אינטליגנ־טים. מה גם שבית־הדין הרבני, שגם לפניו התדיינו הצדדים, דחה את תביעות הבעל לקבל גט מאשתו, וחייב אותו לחזור ולחיות עימה חיי־מישפחה תקינים. האשה הכחישה שבית־המישפט אמר כי אם התשלומים הגבוהים יחזירו את הבעל לאשתו יראה בכך מצווה, וטענה כי בפרוטוקול לא מצויות כל האמירות שמייחס הבעל לבית־המישפט.

„ילד שסרח”

בתשובה על טענות אלה הוסיף הבעל תצהיר, שנכתב בידי עו־רכת־הדין הראשונה שלו בתיק: נילי גורביץ. עורכת־הדין אישרה כי במהלך הישיבות „נהג כבוד בית־המישפט להרעיף מחמאות על גברת תמר זנדר, הביע כמה פעמים את התפעלותו ממנה, והביע את דעתו שאינו יכול להבין איך עזב מר זנדר אשה נחמדה כל־כך.”

היא הדגישה כי „במהלך כל הדיונים שלקחתי בהם חלק, דיבר השופט בזילזול אל מר זנדר, כאילו היה ילד שסרח וכי יש להענישו ולהחזירו למוטב, ובמיקרה הספציפי, להחזירו אל אשתו.” עורכת־הדין אישרה כי גם היא וגם הבעל יצאו בהרגשה רעה מאולמו של השופט אחרי הישיבות הללו.

אחרי שסיימו שני הצדדים לטעון את טענותיהם בעניין פסלותו של השופט, הסכימו ביניהם שתהיה החל־טת השופט אשר תהיה, הוא אינו חייב לנמק אותה. ואמנם, אחרי זמן מה החליט השופט צבי הכהן כי אינו פוסל את עצמו וממשיך לשמוע את המיש־פט.

בינתיים יצא הבעל לפנסיה מוק־דמת מהתעשיה האווירית, קיבל פי־צויים, והפנסיה שאותה הוא מקבל מגיעה לסכום של 900 ש"ח לחודש בלבד. עורך־הדין שגיא, המייצג את האשה, הביא 20 עדים וכן מומחה, שהעריך את רכושו של הבעל בקנדה, אשר ממנו הוא מקבל דמי־שכירות חודשיים.

עורך־הדין ביקש לצרף גם הכנסה זו להכנסותיו של הבעל. השבוע הסתיים הדיון בפשרה. הוסכם כי המזונות שישולמו לאשה כל חודש יהיו בסך של אלף ש"ח, והבעל ישלם גם את דמי קופת־חולים. כמו כן הוסכם בין הצד־דים שאם תצא האשה לעבוד לא יקטין הדבר את מזונותיה ובעלה לא יבקש ממנה שיפוי.

האשה, מצידה, הביעה בתצהיר את כוונתה „לקבל את בעלה לחיקה בכל רגע שירצה בכך.”

אילנה אלון ■

בעל ואשה: ישראל ותמר זנדר

שופט צבי הכהן

„איך יכולת לעזוב אשה כל־כך נחמדה?”

בר על כל לוח

היא נשקפת מכל תחנת־אוטובוס — הילדה המשגעת את המדינה, דוגמנית צמרת בת שנתיים וחצי

בר לפני כרזת־פירסומת מלפני שנה
„זו אני בתמונה!"

בר בבית
„אמא, תביאי לי את המסרקו"

בשבוע הבא היא תופיע בתצוגת־אופנה יוקרתית של ביגדי־ים. מיטב הדוגמניות הישראליות ידגמנו שם, אבל כבר עכשיו ברור, היא תגנוב את ההצגה. היא תהיה מסמר־הערב, אף שהיא אינה מקצועית כמו שאר הדוגמניות, ניסיונה פחות משלהן והיא אף נמוכה מהן בהרבה. היא מגיעה להן בקושי עד לברכיים וכל גובהה אינו עולה על חמישים סנטימטר.

זוהי בר רפאלי בת השנתיים וחצי, הילדה שמשגעת את המדינה בשבועות האחרונים, מביטה בעיניים כחולות מכל עיתון ומחייכת מכל תחנת־אוטובוסים.

במסע הציבורי נגד ניצול ילדים בפירסומת, שבו הועלו טענות על שימוש ברמזים מיניים בתמונות־ילדים, נעדר שמה של בר. הסיבה לכך היא פשוטה. בחיוך שלה אין כל רמזים מיניים. הוא נועד לעודד מכירת מוצרי תינוקות.

מעטים יודעים שהילדה המקסימה הזו היא דור שני ליופי. בר היא בתה של ציפי לוין, מי שהיתה נערת־זוהר ודוגמנית מבוקשת לפני 10 שנים. ציפי התגלתה על־ידי העולם הזה בתחרות מלכת־המים. היא היתה בכיתה ח', בת 13 בלבד.

„יום אחד הייתי במסיבה, פתאום נגשה אלי שולה יריב ואמרה לי: ‚את מקסימה, את חייבת להשתתף בתחרות.' היה ברור לי שההורים לא יסכימו, אבל שולה אמרה שהיא תדבר איתם. ובאמת, היא שיכנעה ‚אותם, עד היום אני לא מבינה איך, והשתתפתי."

מאז התחרות דרך כוכבה בעולם־הדוגמנות בארץ ובחו"ל. פניה היפות עיטרו שערי־עיתונים, פירסומות וכתבות רבות. אם גיל 16 היה נראה אז כגיל צעיר מדי, באה היום בתה בת השנתיים וחצי, ומוכיחה שזהו גיל מופלג. אפשר גם הרבה קודם.

כשהיא עומדת בפתח דירתה ברמת־השרון, נראית בר יפה בהרבה מהצילומים, ילדת־פוסטר אמיתית. היא ערנית ושמחה, מקפצת, שרה ורוקדת. יש לה סיבה לשמוח. בגלל הכתבה היא תאחר היום למעון. „את שמחה שאת לא הולכת היום לגן?" שואלים אותה. „בוודאי שכן." עונה בת השנתיים וחצי. כשהיא מבחינה במצלמה היא נעמדת מולה בלי אומר ודברים ומתחילה לעשות פוזות של מיקצוענית.

כשהיא משחקת מול המצלמה, לא נראית אמה ציפי כנערת־זוהר יפהפיה, אלא כאמא יהודיה הנמסה למול תעלולי הצאצא. „איזה מתוקה, איזה משגעת." היא ממלמלת.

פוזות למצלמה

איך התחיל פרק הדוגמנות בחייה של בר? כשמביטים בה נראית השאלה מיותרת. היה ברור שזה יגיע. השאלה היתה מתי. וזה קרה כשהיתה בת 11 חודש בלבד. אז הופיעה בראשונה בסירטון־פירסומת בקולנוע. ציפי מקרינה את הסירטון בווידיאו, ובר נעמדת מול המסך ומכריזה גאה: „הנה אני."

לסרט היא הגיעה במיקרה. שוש עטרי, שדרנית־רדיו, חברה טובה של ציפי, ‚מטורפת' על בר, ומסתובבת עם התמונות שלה בכיס. יום אחד הגיעה אליה הדוגמנית חלי גולדברג, חברה טובה, ראתה את התמונות, והתלהבה. היא לקחה אותם לחבר טוב, צלם, שכמובן לא נשאר אדיש. את התוצאה אפשר לראות על מסכי־הקולנוע.

„עוד לא מלאו לה שנה. זה היה ממש לא יאומן איך שהיא הצטלמה. היא עשתה בדיוק מה שביקשו ממנה. כך גם היה בצילומים לפוסטר האחרון. היא רואה מצלמה ומתחילה לעשות פוזות. ‚בר, תני חיוך'." ובר מחייכת חיוך מתוק שגורם לכל מי שבסביבתה לחבק אותה באהבה. אחר־כך מדגימה הקטנה, שלא מזמן למדה ללכת, כיצד היא צועדת על המסלול — ידיים על המותניים, עיכוס קל וסיבוב.

מאז מסע־הפירסום האחרון שבו השתתפה מוכרות פניה בכל בית. „אני הולכת איתה ברחוב ושומעת הערות: ‚הנה זאת מהפפיונים,' ‚איזו יפה,' ‚יותר חמודה במציאות,' בר נהנית מזה, אבל לא כל־כך מבינה מה קורה. כשמגיע עיתון היא מיד מתחילה לדפדף ולחפש את התמונה שלה.

„מאז מסע הפירסום התחילו לזרום אלי הרבה הצעות לצילומי־אופנה. הציעו לי שהיא תפרסם תה לילדים, אבל התשלום היה מגוחך. אני לא אתן לה להצטלם בכל מחיר. בארץ לא מוכנים לשלם כל מחיר עבור ילד מסויים. אם הילד לא מסכים לתשלום, הם פונים לילד אחר. אימהות אף מסכימות לשלם, כדי שהילד שלהן יופיע בפירסומת."

בגלל המצב הזה, מוכנה אמא ציפי לנסוע לחו"ל, אפילו לרדת מהארץ, אם יהיה בכך צורך. התמונה המפורסמת של בר עם הסינורים החד־פעמיים הגיעה כבר לארצות־הברית ועתה בודקים שם אפשרויות. „חבל לבזבז כזה יופי," אומרת ציפי. „שם יש יותר אפשרויות. לא איכפת לי לגור שם בשביל הקאריירה של בר. בעצם, גם בלי זה לא איכפת לי לרדת. זה בסך־הכל יכול להרחיב את האופקים."

עקרת־בית במישרה מלאה

האב מתנגד לנסיעה. „הוא רוצה ילדים ישראלים. הוא פטריוט." אם בכל זאת יהיו הצעות רציניות, הם יסעו. איך תיושב המחלוקת המשפחתית? „זה בסדר. לנשים יש דרכים משלהן לשנות את הדיעה של בעליהן."

דוגמנית בר (מימין) בגן־הילדים
„אני שמחה שלא הלכתי היום לגן!"

בר הוגה

„אני הכי אוהבת פתיתים, בורקאס ושקדים"

אמה התחילה בקאריירה כשהיא בת 13. בגיל 16 נבחרה כמלכת־המים מטעם „העולם־הזה"

החלק הזה בחייה נסגר במגירת־הזיכרונות, אבל אי אפשר בלי קטע רכילותי אחד לפחות. הרומאן, שהתפרסם בכותרות־ענק עם שחקן־הקולנוע וורן ביטי. האם היה או לא היה? „היה, היה," אומרת אמא ציפי. „היה רומאן יפה ונגמר. היום אין לי שום קשר עם וורן."

היום נכנסת בר אל העולם שעזבה ציפי. „זה לא עניין של כסף. מסע־הפירסום של הסינורים עלה מיליון וחצי דולר. בר קיבלה 450 שקל. זה לא כסף. אני לא דחפתי אותה לזה. אני לא הטיפוס של האמא הדוחפת. בר נכנסה לזה לבד. אם היא לא היתה אוהבת את העניין מאוד, לא הייתי נותנת לה להתעסק בזה, אבל היא כל־כך נהנית והיא כל־כך יפה, שזה ביזבוז, לא להתחלק בזה עם עוד אנשים.

„בר עומדת בסטודיו לצילום יום שלם, מקבלת הוראות, ונהנית, ממש מאושרת מזה. מה אעשה אם הקאריירה תצטרך לבוא על חשבון הלימודים? לימודים אפשר תמיד להשלים. קאריירה לא. אפשר לקחת שיעורים פרטיים, לעשות השלמות, על הקאריירה אסור לוותר. אם בר תרצה ללכת לתחרות־יופי? אתן לה. אתן לה לעשות כל מה שהיא תרצה. אני אנסה לכוון אותה, אבל לא אכריח, תמיד אתן לה גיבוי."

בר עורכת חזרה לקראת התצוגה

„בארץ משלמים סכומים מגוחכים!"

ומיד היא מוסיפה: „אני אוהבת את בעלי, כמו שאף אשה לא אוהבת את בעלה." אולי זו אחת הדרכים.

כשבר מצטלמת, משלבת ציפי רגליים ומספרת על עצמה: „את תל־אביב עזבתי מזמן. ואני לא מתכוונת רק למקום־המגורים, אלא לכל מה שמסביב. זה היה טוב כשזה היה, היה נחמד ונעים, אבל עברתי את הגיל. בדיוק היום אני חוגגת את יום־הולדתי ה־33. זה כבר לא בשבילי. התחלתי להרגיש כך בתקופה שהיכרתי את בעלי־אהובי הנוכחי."

בעלה־אהובה הוא רפי רפאלי, איש־עסקים, שהיה חבר טוב של בעלה הראשון, שוקי בן־פורת. מנישואין אלו יש לה בן נוסף, ניל, היום בן 12. „בוודאי שהוא גר אצלי, אלא מה? אני צמודה חזק לילדים שלי. כמו תרנגולת עם אפרוחים." הילדים הם גם הסיבה שבגללם עזבה את חיי־הלילה ואור־הזרקורים.

„דברים מקבלים פרופורציות אחרות. פתאום סידרי־העדיפויות משתנים. היום אני עקרת־בית במישרה מלאה. אבל גם כשהייתי בתל־אביב לא הייתי ממש בפנים. תמיד הייתי חצי בפנים חצי בחוץ. הזוהר לא קרץ לי יותר מדי וידעתי לשמור על הפרופורציות הנכונות. נהניתי לקרוא על עצמי בעיתונים. זה התאים לי אז. זה היה כיף ויופי שנגמר," היא מסכמת.

ציציות וכיפה

את הטענות הנשמעות נגד שימוש בילדים כמפרסמי־מוצרים היא מבטלת. „זו הבת שלי וזכותי להחליט בשבילה. כשאני רואה ברחוב ילד עם ציציות וכיפה, ילד קטן שלא יכול להחליט, והולך ככה בגלל שההורים שלו אומרים לו, אני לא אבוא בטענות להורים שלו. כל אחד אחראי לחיים שלו. מה יהיה אם היא תגדל ולא תהיה כל־כך יפה? אני לא פוחדת מזה. שתהיה מה שתהיה, העיקר שתהיה מאושרת."

היא מעיפה בבתה מבט חטוף ומוסיפה: „אבל קשה לי להאמין שהיא לא תהיה יפה." ציפי עצמה, עדיין יפה, אבל בלי אותה גיזרה חטובה של פעם. „אני צריכה להוריד 10 ק"ג. תמיד אחרי הריונות אני משמינה. בהריון האחרון (של בנה בן השנה וחצי) שמנתי ב־42 ק"ג. הוא לא מקנא בבר," היא אומרת, „גם הוא יפה כמוה."

גם לציפי עצמה, עם המישקל העודף, לא תהיה כל בעיה למצוא עבודה כדוגמנית־צילום, אבל היא כאמור, כבר לא בעניין. „אין לי בעייה לבוא לאיזו פתיחה, לחייך ולמצוא אחר־כך תמונה שלי בעיתון, אבל זה כבר לא בשבילי. אני מפנה את הבימה לבר."

בר שסיימה בינתיים להצטלם, מוכנה גם היא לראיון: „אני לא אוהבת כשיורד גשם וקר בחוץ. אני כן אוהבת לראות טלוויזיה, במיוחד פרפר נחמד והופה היי. הכי אני אוהבת לאכול פתיתים, בורקאס ושקדים. וגם ממתקים, את כל הממתקים." היא מספרת שבפורים התחפשה לליצן, שאבא קנה לה מטריה חדשה ושיש לה צעצועים. היא רצה לחדרה להראות את הצעצועים שהיא אוהבת. את הבובה הג'ינג'ית בלי השם, את הלנו ואת המכונית.

היא לובשת טרנינג, חולצה שחורה, ומוכנה ללכת לגן. ליד הדלת היא נזכרת: „אמא, תביאי לי את המסרק." אמא מביאה את המסרק ושקית במבה ובר הולכת לגן. כשהיא מגיעה לגן מתנפלים עליה הילדים. „שלום בר, מה שלומך? תכבדי מהבמבה." ורק ילדה אחת צועקת לה: „את גנדרנית." בר מכבדת את כולם בחטיף שבידיה ורק לילדה שעלבה בה היא אומרת: „את לא תקבלי. את לא חברה שלי." לא רק יפה, גם חכמה.

שי כרם,

צילם: ציון צפריר ■

„לא רואים דבר כזה בכל יום!"

„כשהתחלתי לעבוד על התמונות עם בר בסטודיו, לא חשבתי היא תהיה להיט כל־כך גדול. אני אף פעם לא חושב על זה כשאני מצלם, רק כשהתמונות יצאו ראיתי כמה הן מוצלחות. אני חושב שעשיתי עבודה טובה. צילמתי במשך השנים הרבה ילדים, אבל בר בפירוש עומדת ברמה מעל כולם.

„ראיתי הרבה ילדים יפים. בר ממש מיוחדת. היא גם יפה, גם נחמדה, היא יודעת לעשות פוזות והיא מדברת למצלמה. כבר עכשיו ברור שכאשר תהיה גדולה, היא תהיה יפה, לפחות כמו אמא שלה. אני חושב שהיא יכולה להצליח גם בחו"ל. אני צופה לה הצלחה גדולה.

„מדוע ילדים מקבלים פחות כסף ממבוגרים על צילומי־פירסומת? זה עניין של היצע וביקוש. יש הרבה יותר ילדים יפים שיוכלו להצטלם למודעות, מאשר בחורות שיוכלו להצטלם לבינגדי־ים. אם ילד אחד לא ירצה, ימצאו מיד ילד אחר. אין כל בעייה למצוא ילדים, אבל קיימת לדעתי עוד סיבה – לא נראה לי שילד קטן יקבל מאות שקלים. ילד לא צריך לקבל סכומים גבוהים מדי.

„בדרך־כלל ילדים עובדים פחות קשה מהדוגמניות המבוגרות. לוקח חמש דקות מרגע שאני מתחיל לצלם ועד שהילד מתחיל ליילל ובזה נגמרת העבודה. אצל בר זה לא קורה. עבדנו על הצילומים ארבע שעות. בכל הזמן הזה היא היתה נהדרת, שיתפה פעולה ונהנתה. כזה דבר באמת לא רואים כל יום."

ציפי לוין כסגנית מלכת־המים (1971)

„תל־אביב היא כבר לא בשבילי"

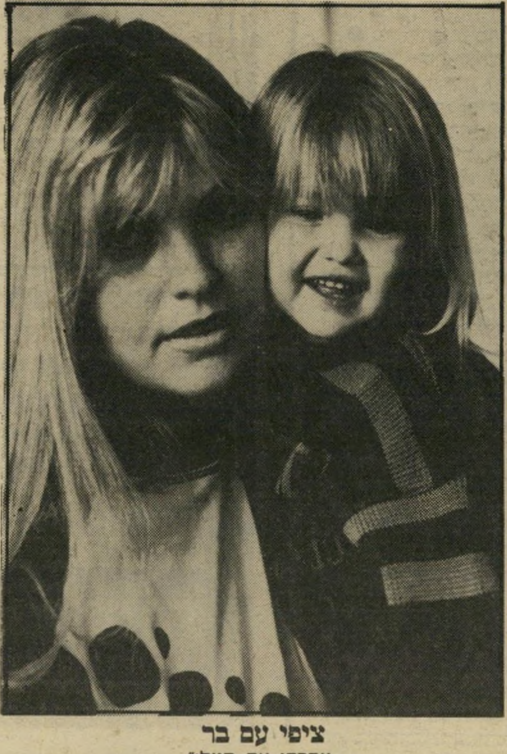

ציפי עם בר

„עברתי את הגיל"

הדרך היפה ביותר להגן על העץ היא ב-קסילדקור

צבע מגן עץ XYLADECOR200

ו-קסילמון

XYLAMON

צבע יסוד לכל שיטות הצביעה

קסילדקור וקסילמון הטובים בעולם להגנה על כל סוגי העץ ומיועדים לשימוש קירות עץ בחוץ ובפנים הבית, תקרות עץ, חלונות, משקופים, דלתות, מדפים, רהיטי גן וכמובן בתים, וילות וקוטג'ים הבנויים מעץ.

SOLVAY

צבעי קסילדקור במבחר של 10 גוונים מעניקים לעץ הגנה מושלמת מפני תולעים וריקבון, דוחים מים ורטיבות ומבליטים את יופי העץ. כמו כן חודר הצבע עמוק לתוך העץ ואינו מתקלף ולכן ניתן בנקל לחדש את הצבע ללא צורך בקירצוף הצביעה הקודמת.

הקסילמון הינו תכשיר יסוד לחיסון ושימור עץ בפני פיטריות ריקבון וחרקים.

קסילדקור וקסילמון נבחנו ואושרו מכון התקנים לבניה בגרמניה המערבית.

להשיג: כל בו שלום מחלקת „עשה זאת בעצמך", המשביר המרכזי, המשביר לצרכן, היפרשוק של תנובה ובחנויות המובחרות לצבעים וחומרי בניה, ברחבי הארץ.

הפצה ארצית: נשר מברשות

טל' 03-824057, 03-831094, 03-825286

הפרט המכריע

(המשך מעמוד 9)

המסויימת היתה שלראש־הממשלה של המדינה הידידותית יודיעו מראש, לפני נסיעתו לפגישה שנקבעה, מהי עמדת הממשלה האמריקאית לגבי הפרוייקט..."

זוהי דוגמה לסיגנון המחתרתי הנקוט בתזכירים. „המדינה הידידותית" היא ישראל, וראש־הממשלה הוא פרס. מדוע ראה ולך צורך להשתמש בשמות־צופן? מדוע היה צורך להסתיר משהו? מדוע הועברו מיכתבים בצורה מחתרתית כזאת, המזכירה סירטי־ריגול?

● סופק לי גם מידע נוסף, בעל־פה..."

כנ"ל. מדוע בעל־פה? מדוע אי־אפשר היה להעלותו בכתב?

● „כולנו מכירים בכך שלא היינו משיגים התקדמות אילמלא הוא (רפפורט) היה משיג את חבילת־הביטחון שיש בה התמורה שלעולם לא ידובר עליה, אך שהיא מובנת היטב, שעזרה להשגת ההתחייבות מצד המדינה הידידותית."

זהו הפסוק המרשיע ביותר בפרשה כולה. הוא חמור מאין כמוהו.

נאמר כאן בצורה חד־משמעית כי „המדינה הידידותית" (ישראל) סיפקה את ההתחייבות (לשיעבוד 400 מיליון הדולארים מכספי הסיוע) בעיקבות התמורה (במקור מופיע המושג הלאטיני קוויד־פרו־קוו) שניתנה, ושאסור לדבר עליה „לעולם".

המשמעות היחידה לניסוח זה היא שוחד.

● „ברור שיש לו (לרפפורט) היחסים, האמינות והאמון של ההנהגה (הישראלית), הדרושים להשגת ההתחייבות הזאת... לא היינו מגיעים עד הלום בלי השתתפותו."

כאן זה נאמר בבירור: הכל הושג תודות ליחסים האישיים של רפפורט עם פרס, והאמון שפרס רוחש לו.

● „על ממשלת ארצות־הברית למצוא דרך... כדי לאפשר למדינה הידידותית לספק ערבות על 400 מיליון דולר (למעשה 340 עד 360 מיליון דולר) על בסיס ישיר... מבלי שצעד כזה יפגע בגמישות הכספית, באשראי בינלאומי או ביציבות הכלכלית הפנימית שלה."

● „המיכתב (של פרס) צריך להיות מוחזר לראש־הממשלה ולהפוך ללא־מיסמך. זה נדרש."

כאן מובאת דרישה זו בפעם השניה, דבר המוכיח כי פרס היה מודאג מאוד כבר שישה ימים אחרי שכתב את המיכתב. ברור שהיה מודע לאופיו המרשיע.

● „יש להכניס מחדש את רפפורט לדיונים... יחסיו האישיים הקרובים עם המדינה הידידותית ומנהיגותה מחייבים את נוכחותו (בדיונים)..."

● „השאלה היא אם ניתן להגשים (את השיעבוד הישראלי) מבלי לערב בעניין אגפים אחרים של הממשלה (האמריקאית), ובמיוחד את הקונגרס."

משמע: היה צורך להסתיר את העניין גם מעיני הקונגרס. עדות חותכת לחוסר־הכשרות של הפרשה כולה.

● „אעביר בעל־פה קטעים אחרים של התזכיר..."

כלומר, הם עדינים מדי אף לתזכיר פרטי סודי כזה.

● התוכן (של המסר בעל־פה) מוכיח באופן מהותי את אמינותו של רפפורט ויחסיו עם המדינה הידידותית."

כלומר, יש פרטים לגבי יחסיו של רפפורט עם פרס שהם כה עדינים, עד שאין לרשמם גם בתזכיר סודי ואישי כזה.

● „תיבת פאנדורה"

השבוע נתן ברוס רפפורט את הגירסה שלו ללוס־אנג'לס טיימס. היא היתה בלתי־אמינה בעליל.

נראה כי רפפורט תודרך על־ידי אנשי־פרס, כי הוא השתמש בדבריו באותן המילים עצמן שבהן השתמש פרס קודם לכן. „ישראל אינה רפובליקת־בננות...אם אתה מדבר עם מנהיג־מיפלגה בישראל ואומר משהו על שוחד, הוא יעיף אותך החוצה דרך החלון!"

„לזרוק דרך החלון" — זוהי הנוסחה המדוייקת שבה השתמש פרס עצמו.

גם ההסברים עצמם רחוקים מאוד, ונועדו בבירור לספק אליבי לצערים תמוהים. תוך כדי כך אישר רפפורט כמה עובדות־יסוד:

● הפנייה הראשונה אליו, בעניין הפרוייקט, באה כדי לברר את עמדתה של ממשלת־ישראל. כלומר, הוא שותף לעניין מלכתחילה בגלל קשריו בישראל. קרי: עם שימעון פרס.

● הוא עמד להרוויח בפרוייקט 450 אלף דולר ל י ו ם.

● הוא התכוון לתת „לישראל" שליש מן הרווחים האלה, כשותפה סודית במיפעל.

● ההבטחה של פרס שלא לפגוע בצינור לא הספיקה, והיה צורך לשעבד כסף המגיע לישראל. לכן הובטח שיתוף „ישראל" ברווח.

● **שום דבר בעניין זה לא הועלה על הכתב.**

● הוא שיתף בעניין את ולך, כדי להגיע אל רוברט מק־פארלן, אז ראש המועצה לביטחון לאומי.

● מק־פארלן הציע להקדיש לעניין „תקציב מיוחד". רפפורט מרמז שהכוונה לשוחד.

● **אם ילחצו עליו, יפתח רפפורט „תיבת פאנדורה".**

● ולך הוא בעל „מוח מעוות", ולא הבין מה שהוא, רפפורט, אמר לו.

כל הסיפור הזה צולע.

איך יכלה ישראל להיות שותפה סודית במיפעל עיראקי? האם היה הדבר נשמר בסוד מעיני העיראקים?

אם היה זה סידור רישמי עם ישראל, מדוע לא נערך הסכם בכתב? מדוע היו כל המגעים באמצעות אנשים כמו רפפורט, בשיטות חשודות?

אם הכל היה כשר, היכן כאן „תיבת פאנדורה", שאפשר לפתוח אותה ולהביך בה את השילטון האמריקאי?

רוברט ולך לא היה ידוע כאיש־אמונו של מק־פארלן. אך הוא היה ידוע מאוד כאיש־אמונו של מיז. מיז הוא שסלל את הדרך למק־פארלן, אחרי ששולץ סירב לנגוע בעניין. מדוע מעלים רפפורט עובדות אלה?

אם התכוון מק־פארלן לפתוח „תקציב סודי" לשם שוחד, כפי שרומז רפפורט, את מי צריך היה לשחד?

מה נאמר בתיק הסי־איי־אי על רפפורט, שהפך אותו לאיש בלתי־רצוי בוושינגטון?

מדוע היה ולך צריך לשקר? מדוע היה ולך צריך למסור דיווח כוזב על מה שאמר לו רפפורט?

כל זה בלתי־סביר בעליל. זוהי גירסת־אליבי מובהקת, שבאה לחסות על משהו ועל מישהו.

● סכנה של סחיטה

בעוד ימים מעטים יחליט החוקר האמריקאי אם יש מקום להעמיד את מיז לדין על ייזום של תוכנית לשחד ממשלה זרה או מנהיגים זרים, או ידיעה על כך, או קשירת־קשר לצורך זה. אלה הן עבירות לפי החוק האמריקאי, אם הדבר נעשה תוך שימוש במכשירים ממלכתיים, כמו הדואר.

מבחינת האמריקאים אין חשיבות לחלקה של מיפלגת־העבודה בפרשה. אולם לפי החוק הישראלי, קבלת שוחד מהווה עבירה גם אם לא שולם השוחד בפועל.

מעבר לכל אלה, מתעוררת שאלה מביכה: אם אכן היו דברים בלתי־כשרים, ואם אנשים כמו אד מיז, ג'ורג' שולץ והנשיא רונלד רגן יודעים על כך — איך זה משפיע על כושר־התיפקוד של שימעון פרס?

הפסקת הנשירה צעד ראשון למניעת קרחת

יש בודאי כאלה שהתפתחות נשירת שיערם או, אף התפתחות קרחת, אינה מדאיגה אותם כלל - ישנם כאלה, אך הם המיעוט שבינינו - אלא שגם האחרים, המודאגים מתהליך זה, סבורים כי זו גזירת-גורל שלא ניתן להלחם בה - וכאן טעותם.

תכשיר עוצר נשירה

נכון - גורמים רבים בחיינו אשר, כמעט, ולא ניתן להשפיע עליהם - כולל בחירת ההורים המתאימים, נמצאים בסוד הווצרות קרחת - אך, וזו הבשורה -ניתן וצריך לנסות ולהתמודד, ומי שמעז לעשות זאת - אחוזים רבים של הצלחה ממתינים לו מאחר ותכשירי השיער שי-טי-7 עונים על חלקן הגדול של בעיות נשירת השיער, הטפול בעור הראש, עדוד צמיחה וסילוק קשקשים.

שי-ט-7 הוא השם שניתן לסדרת מוצרים שפותחו תוך עמל שנים ע״י הנטורולוג זאב פכטהולט - על בסיס צמחי מרפא בלבד, ללא כל התערבות כימית.

עידוד הצמיחה באמצעים טבעיים

הרכב תכשירים אלה הוא צמחי-מרפא בלבד. צירוף סגולות צמחים אלה מעניק לעור הקרקפת חיוניות מחודשת ומחזיר לו יכולת תפקוד טבעי. יתר על-כן - העובדה שצמחים אלה של תכשירי השיער הם צמחי המרפא שהאדם שותה לשם שפור דמו ושמירת בריאותו, מלמדת על טיב התכשיר מאחר ושורשי השיער נזונים מאותו דם עצמו.

תכשירי שי-ט-7 מיוצרים ע״י זאב פכטהולט נטורולוג, ואסיה פכטהולט נטורולוגית - ״תכשירים קוסמטיים טבעיים״:

1. שמפו שי-ט-7: מחזק שורשים, מסלק קשקשים, מונע שומן יתר, מונע נשירה ומעודד צמיחה.
2. תכשיר טיפולי שי-ט-7: עוצר כל נשירה.
3. תכשיר טיפולי שי-ט-7: מעודד צמיחה, מונע נשירה, מסלק קשקשים ושומן יתר.
4. שי-ט-7 משחת פנים לעור יבש: מסירה כתמים וקמטים מעל שכבת העור העליונה, מזינה ומייפה את שכבת העור התחתונה. מורכבת מצמחי מרפא בלבד.
5. שי-ט-7 משחת פנים לעור שמן: מסירה כתמים וקמטים עליונים של העור, מזינה ומייפה את שכבת העור העליונה. מורכבת מצמחי מרפא בלבד.

אדי מור

תכשיר טיפולי
מחיר מומלץ לצרכן
14.70 ש״ח

תכשיר טיפולי
מחיר מומלץ לצרכן
17.80 ש״ח

שמפו
מחיר מומלץ לצרכן
13.80 ש״ח

שי-ט-7 תכשירים טבעיים, מופקים מצמחי מרפא בלי תוספות כימיות, לעידוד צמיחה, מניעת נשירה ולסילוק קשקשים.

שי-ט-7 המצאתו של הנטורולוג - זאב פכטהולט.

משחות פנים שי-ט-7

משחת פנים
לעור שמן או יבש
מסירות כתמים וקמטים
ומזינות את העור
מורכבות מצמחי מרפא
בלבד. ללא תוספות
כימיות

מחיר מומלץ לצרכן:
15.35 ש״ח

מיוצר ע״י: זאב פכטהולט, נטורולוג
אסיה פכטהולט, נטורולוגית

שיווק והפצה: **חברת רפואה בע״מ**
טלפונים: 814410 • 828486 • 03-824476
להשיג בכל בתי-המרקחת וברשת חנויות הסופרפארם

שי-ט-7 - תכשירים שיש להם ד״ר!

כ׳ באדר תשמ״ח, 9.3.1988 שנה 52 המחיר 5.00 שקל חדש (כולל מע״מ)

ילדים בפירסומת

בתה של נערת־הזוהר משגעת את המדינה

בר וציפי רפאלי

דוגמנית בת־2½